

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت
د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکه اداره
ولسي تړون پروګرام
د ټولنیز روزنیز لارښوود لړلیک

Abbreviations

د مخففاتو لړلیک

No	Abbreviations	English Mean	Pashto Mean
1	CC	Citizens' Charter	ولسي تړون
2	CCAP	Citizens' Charter Afghanistan Project	د افغانستان د ولسي تړون پروژه
3	CCDC	Community cluster development council	دکلی پراختیا شورا کلسټر
4	CCDMC	Citizen Charter development management committee	دولسوالۍ په کچه دولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټ
5	CCNPP	Citizens' Charter National Priority Program	دولسي تړون د لومړیتوب ملي پروګرام
6	CDC	Community Development Council	دکلی پراختیا شورا
7	CDP	Community Development plan	دکلی پراختیا پلان
8	CHMP	Cultural Heritage Management Plan	
9	CLTS		د خلکو په مشرۍ د بشپړې روغتیا ساتنه
10	DCC	District Coordination Council	دولسوالۍ د همغږۍ شورا
11	DG	District governor	ولسوال
12	EC	Environmental Clearance	
13	EHS	Environmental Health & Safety	
14	EIA	Environmental Impact Assessment	
15	ESMF	Environmental Social Management Framework	
16	ESMP	Environmental & Social Management Plan	
17	ESS	Environmental and Social Safeguards	
18	ESSD	Environmental and Social Safeguards Department	
19	FP	Facilitating Partner	همکاره موسسه
20	GC	Gozar Council	د گذر شورا
21	Gove	Governor	دولت
22	GRM	Grievance Redress Mechanism	د شکایتونو د اصلاح کولو میکانیزم
23	ICR	Implementation Completion Report	
24	IDLG	Independent Directorate of Local Governance	د سیمه ایزو او ارګانونو خپلواکه اداره
25	IP	Implementation Partner	تطبیق کوونکی اداره
26	MACA	Mine Action Centre for Afghanistan	
27	MAIL	ministry of agriculture immigration and live stock	د کرنې او بولګولو او مالدارۍ وزارت
28	MRRD	Ministry of Rural and Rehabilitation and Development	دکلی پراختیا او بیا رغونې وزارت
29	MSS	minimum services skills	د لږترلږه خدمتونو معیارونه
30	NEPA	National Environmental Protection Agency	د محیط زیست ملي اداره
31	NSP	National Solidarity Program	د ملي پیوستون پروګرام
32	O&M	Operation and Maintenance	
33	OP/BP	Operation Procedures/Bank Policy	
34	PAP	Project Affected Persons	متاثره اشخاص

دولتی بیرون ملی پروگرام

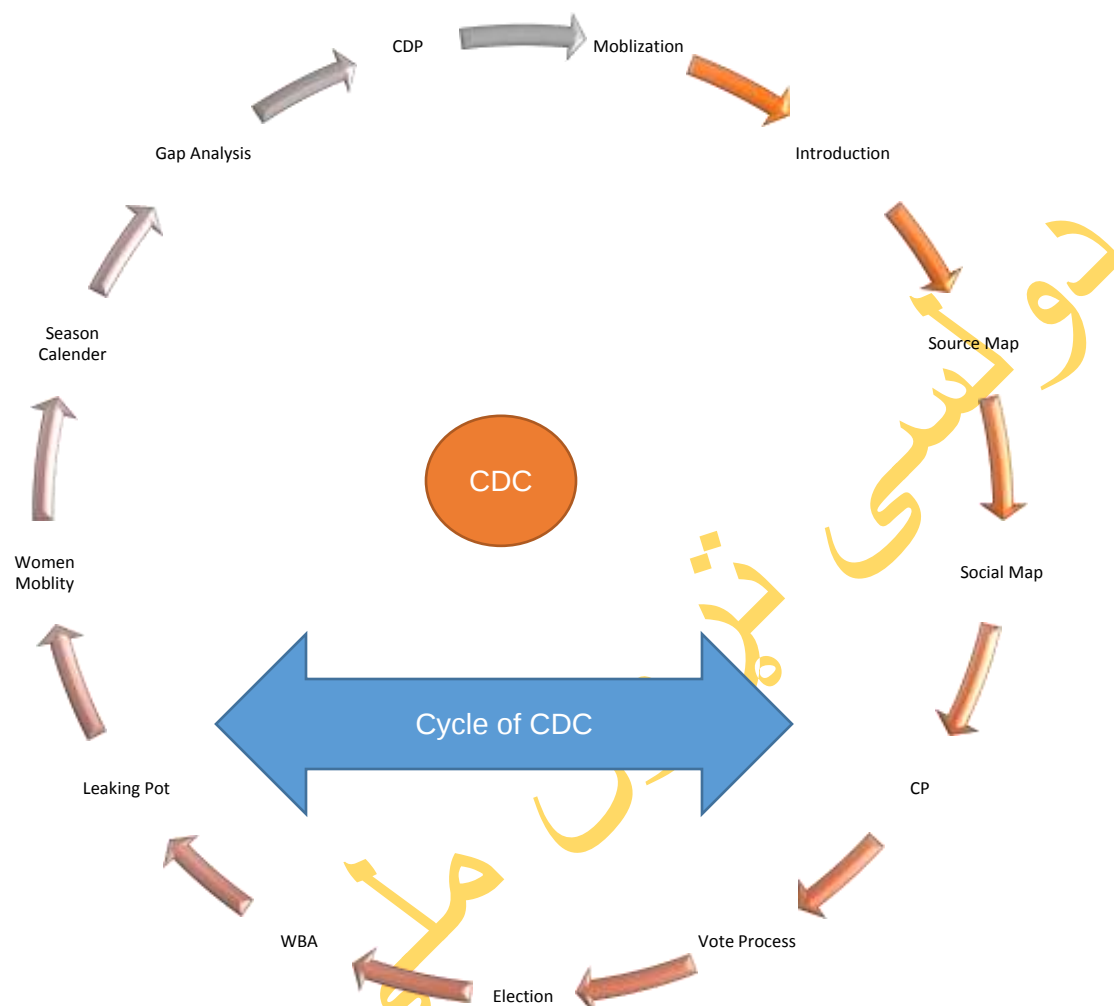
No	Abbreviations	English Mean	Pashto Mean
35	PIU	Program/Project Implementation Unit	د پروژې د تطبیق مرکز
36	PMU	Program/Project Management Unit	د پروژې د ادارې مرکز
37	RAP	Resettlement Action Plan	
38	ROW	Right of Way	د قانون مطابق
39	SIA	Social Impact Assessment	
40	TA	Technical Assistance	تخنیکي مرسته
41	TOR	Terms of References	د ماخذ دوره
42	WB	World Bank	نړیوال بانک
43	MIS	Management Information System	د معلوماتو سیستم د مدیریت څانګه
44	NRM	Natural Resource Management	د طبیعي سرچینو مدیریت
45	SMS	School Management Society	د ښوونځیو د مدیریت شورا
46	IA	Irrigation Alliance	د اوبو لګولو اتحادیه
47			

دا لاریښود د دولت او همکارو مؤسسو د لوړ پوړو/ منځنۍ کچې کارکوونکو او همدارنګه د همکارو مؤسسو د ماهرو روزونکو لپاره په پام کې نیول شوی دی. دا لاریښود نه یوازې د هغه څه په هکله بحث کوي چې په ولسي تړون پروګرام کې شتون لري (د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه، د کلي پراختیایي شورا، د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر، د گذر شورا او د هغې فرعي کمیټې، ځاني مرستندویه ډلې)، بلکه همدارنګه د دې بهیر پیل کېدونکو فعالیتونو ته په کېښې ونډه ورکړل شي تر څو د رڼو، حساب ورکونکو او هر اړخیزو پراختیایي بهیرونو په هکله ډاډ ورکړي.

د ولسي تړون پروگرام پروژې دوران

دولتی میٹروں ملی پروگرام

د پروژې دوران تفصیل/ جزئیات

A. د کلي هڅونه

(1) کلي ته د ولسي تړون ور پېژندنه

د شمولیت او د بیوزلی د کچې را ټیټول.

ه. ولسي تړون په عمل کې: د مهمو فعالینو ونډه

او دندې/مسئولیتونه.

(2) د کلي سروې (کلیوالي/ ښاري)

الف. د کلي رضاکاران په گوته کول. ب. د سروې تر سره کول او د موندنې را ټولول.

ج. د معلوماتي سیستم د مدیریت لپاره د کلي په هکله د معلوماتو د راپور چمتو کول، لومړي پړاو

B. د کلي پراختیایي شورا او د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر/ګذر شورا ټاکنه کلي پراختیایي شورا ټاکنه.

(3) تر ټاکنو د مخه کړنې

الف. د ټاکنو د بهیر په اړه د معلوماتو ورکولو په موخه د لویې غونډې تنظیمول.

ب. د ټاکنو د واحدونو رامینځ ته کول. ج. د ټاکنو د کمېټې رامینځ ته کول.

(4) ټاکنې

الف. عمومي ټاکنې.

ب. د کلي پراختیایي شورا د اداري هیئت ټاکنې (د کلي پراختیایي شورا د غړو تر مینځ).

(5) د کلي پراختيايي شورا د غړو د وړتيا لوړول او د اداري هېئت دندې او مسؤليتونه، د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه، اړيکي، د کلي د گډه ايزې څارنې عمومي کتنه، شکايتونه، د نمرې ورکولو کارونه.

د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شورا ټاکنې

(6) د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شورا ټاکنې

الف. د کلي پراختيايي شوراگانو يو نارينه او يوه ښځينه ټاکنې (د رئيس او مرستيال رئيس ترڅنگ).

ب. د کلسټر تر پوښښ لاندې د کلي پراختيايي شوراگانو غونډه کوي، رئيس او د رئيس مرستيال ټاکنې.

(7) د کلي پراختيايي شوراگانو د کلسټر د غړو د وړتيا لوړول او د اداري هېئت دندې او مسؤليتونه، (يادونه: د کلي پراختيايي شورا ټول غړي د لږ تر لږه خدمتونو معيارونو، اړيکو، د کلي د گډه ايزې څارنې د عمومي کتنې، شکايتونو، د نمرې ورکولو کارونو په هکله په خپلو انفرادي شوراگانو کې روزنه تر لاسه کوي)..
(8) د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شورا ثبت کول

(9) د بانکي حساب پرانديستل (د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شورا)
C. د سرچينو/پيوزلي تحليل او د اړتياوو ارزونه

(10) د پيوزلي تحليل او د اړتياوو ارزونه (نارينه او ښځينه)
د. سوري کوزه (Leaking Pot) له مهمو

الف. د سرچينو نقشه او د مهمو موندنو پوستر.

ب. د پيوزلي تحليل له مهمو موندنو سره.

ج. موسمي کليزه له مهمو موندنو سره.

ه. د ښځو هڅونه/تحرك له مهمو موندنو سره

(11) د کلي په هکله د معلوماتو راپور (ټولنيز کارکونکي او انجنير د معلوماتي سيستم د مديريت څانگې ته) - دوهم پړاو.
الف: عامه بنسټيز جوړښتونه - د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو په تړاو د سرکونو، ابو لگولو، برېښنا او د څښاک اوبو

په هکله راپور.

ب: عايداتي ډلې او د هغوی حالت (کونډې، داخلي بې‌خايه شوي او داسې نور...)

D. د کلي د پراختيايي شوراگانو او کليو د کلسټر/گذر شورا د پراختيايي پلان جوړول (نارينه او ښځينه)

(12) د کلي پراختيايي پلان جوړول

الف. د کلي د گډه ايز پراختيايي پلان جوړولو
پېژندگلوې.

ب. د مهمو موندنو بياکتنه.

ج. د ليد لوري ټاکل (نارينه او ښځينه).

د. نوموړی ليد لوری په څو پړاوونو وېشل.

ه. يادو پړاوونو ته د پلي کېدو په موخه
فعاليتونه/کړنې ټاکل.

و. ليد لوري او پړاوونو ته په کتلو سره د مهمو
لومړيتوبونو ټاکل.

(13) د کليو د کلسټر/گذر شورا د پراختيايي پلان جوړول (نارينه او ښځينه)

ز. د کلي د پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شوراگانو د نقشې جوړول.

ح. د هر کلي ليد لوري، د ليد لوري د پړاوونو او مهمو لومړيتوبونو ته بيا کتنه.

ط. د گډو هڅو په ترڅ کې د هغه فرعي پروژو په گوته کول چې څو يا ټول کلي تر خپل پوښښ لاندې راولي (بايد ډاډ تر لاسه شي چې د هر کلي مهم لومړيتوبونه په پام کې نيول شوي دي)

(14) د کليو پراختيايي پلانونه او د کلسټر/گذر شورا د پراختيايي پلانونو بشپړول/وروستي کول (نارينه او ښځينه)

ی. د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو په پام کې نيول او د فرعي پروژو د وړاندیز/پروپوزل طرحه کول چې د لږ تر لږه خدمتونو له معيارونو سره برابر وي.

ک. د وړاندیزونو منل/تائيد

E. د ټول شموله سيمه ايزو بنسټونو رغول، د پيوزلو په گټه د ډله ايزې کړنې پيلول او د ښځو د پراخ کيډون لپاره کار کول

(15) د کلي پراختيايي شورا د فرعي کميټي رامینځ ته کول

الف. د کلي دندې او مسؤليتونه

ب. د فرعي کميټو د غړو تعينول

(16) د کلي پراختيايي شورا د فرعي کميټي پلان جوړول (غير زیربنايي)

الف. د فرعي کميټو د دندو او مسؤليتونو بيا کتنه

ب. د فرعي کميټو د غړو د مهارتونو او کارپوهی معلومات او د دوی ژمنه تر لاسه کول

ج. د فرعي کميټو د دندو ټاکل، د متقابلو کړنو د تکرار شمير، او داسې نور...

د. اوس هره کميټه د کلي په هکله معلومات بشپړوي، دريم پړاو، او په تړاو يې د معلوماتو را ټولول بشپړوي او ټولنيز کارکونکي د يادو معلوماتو تر څپرلو وروسته د معلوماتي سيستم مديريت څانگې (MIS) ته راپور ورکوي.

I. د خدمتونو وړاندې کولو د پام/هدف وړ ډلې (د لومړني ښوونځي د عمر درلودونکي ماشومان، تر 5 کلونو د لږ عمر درلودونکي ماشومان، د ځمکې نه درلودونکي کسان، تر 2 جريبه د کمې ځمکې درلودونکي کسان، هغه

بزرگ چې تر خپلې اړتيا ډېر حاصلات پلوري، ورځني کارېگر، پلورونکي)

II. شته خدمتونه او تشي (په ښوونځيو كې د ماشومانو شمير او له ښوونځي بهر د ماشومانو شمير، د هغه ماشومانو شمير چې نه شي كولاى په موجوده ټولگيو كې ځاى شي، او داسې نور...) ه. د كلي پراختيايي پلان لرلید، د لرليد پړاوونو او كړنو ته بيا كتنه او د مهمو پړاوونو او كړنو پر وړاندې د فرعي كميتو د غړو د مسئوليتونو ټاكل و. يادو پړاوونو (يا هم د دې پړاوونو يوې برخې ته) ته د رسېدو لپاره د اړينو بشري/ فزيكي/ مالي سرچينو په پام كې نيول

ز. د مهمو كړنو لپاره د مهالوېش جوړول

17) خاني مرستندويه/ لږواله ډلې (په دې باندې فرعي كميتي كار كوي)

الف. د گټورو لږواله/خاني مرستندويه ډلو (د ميندو او پلرونو او د لومړني ښوونځي د عمر درلودونكو ماشومانو، كوندو او هغه ښځو چې د خپل كور مشري ور په غاړه ده، هغه كورنۍ چې د خوراكي توکو له اړخه خوندي نه دي او داسې نورو...) د نوملړ جوړول

ب. د ځاني گټې/مرستې د ډلو را مينځ ته كول او هڅول/تحرك

ج. له 1 - 3 ډلو سره كار كول تر څو هره ډله په عمده برخه (پړاو يا د پړاو يوه برخه) تمرکز وكړي او موخې ته د رسېدو لپاره پلان جوړ كړي.

18) د كلي پراختيايي شورا - كلستر د فرعي كميتو د پلان جوړول - د طبيعي سرچينو مديريت NRM، روغتيا Health، د ښوونځي د مديريت شورا SMS، د اوبو لگولو اتحاديه IA.

الف. د فرعي كميتو دندو او مسئوليتونو ته بيا كتنه

ب. د فرعي كميتو د غړو د مهارتونو او كارپوهۍ معلومات او د دوى ژمنه تر لاسه كول

ج. د فرعي كميتو د دندو را مينځ ته كول او د متقابلو كړنو تکرار او داسې نور ...

د. د كلي پراختيايي پلان لرليد، د لرليد پړاوونو او كړنو ته بيا كتنه كول او د مهمو پړاوونو او كړنو پر وړاندې د فرعي كميتو د غړو د مسئوليتونو ټاكل

ه. يادو پړاوونو (يا هم د دې پړاوونو يوې برخې ته) ته د رسېدو لپاره بايد اړينې بشري/ فزيكي/ مالي سرچينې په پام كې ونيول شي

و. د مهمو كړنو لپاره د مهالوېش جوړول

ز. د ښوونځي د مديريت شورا او روغتيايي آسانتياوو كميتي ته په كار ده تر څو د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په پام كې ونيسي او په اړوندو آسانتياوو كې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونو د حالت په اړه لنډ راپور چمتو كړي

19) د كلي په كچه د جندر شاملول/راعت

الف. ټولنيز كاركونكي د كلي په كچه له نارينه او ښځينه وو سره عمده او مهمې كړنې تر سره كوي.

ب. مهمې موندنې د كلي پراختيايي شورا ته وړاندې كيږي او له فرعي كميتو سره شريكېږي.

ج. د كلي پراختيايي شوراگانې او فرعي كميتي د بدلونونو په هكله پرېكړه كوي (د نجونو لپار زده كړې، د ودونو لگښت، د نجونو د واده عمر يا د واده پر مهال د نجونو عمر، او داسې نور...).

د. د كلي پراختيايي شورا رئيس او مرستيالان د كلي پراختيايي شوراگانو كلستر ته راپور ورکوي او خپل پلانونه ورسره شريکوي.

ه. د كلي پراختيايي شوراگانې او اړونده فرعي كميتي پلانونه جوړوي تر څو بدلون را مينځ ته كړي.

F. د بنسټيزو جوړښتونو پراختيا د فرعي پروژې تطبيق

20) د ولسي ترون پروگرام د فرعي پروژو وړاندیز

الف. په لومړيتوب كې د راغلو پروژو د تخنيكي سروې ترسره كول.

ب. په لومړيتوب كې د راغلو پروژو طرح/ديزاين.

ج. د لگښت ټاكل.

د. د وړاندیز بشپړول.

ه. د تخنيكي كميتي له لوري د مهمو او عمده توکو چمتو كول.

21) د پروژې د پلي كولو په موخه د كلي پراختيايي شوراگانو د وړتياوو لوړول

الف: د پروژې د پلي كوونكي ډلې روزنه

V. چاپيرياليز ټولنيز خوندیتوب (ESS)

ESFM, RPF)

VI. عمليات او ساتنه/حفظ او مراقبت

(O&M)

I. تداركات

II. مالي مديريت

III. ترون كول

IV. د پروژې مديريت

(22) د فرعي پروژې پلي کول

- د. د فرعي پروژې د حالت په اړه راپورونه.
 ه. د بشپړېدو د سند سپارل.
 و. د بشپړې تسليمۍ راپور
- الف. د تدارکاتو او پلي کولو پلان.
 ب. د پلان څارنه.
 ج. راپور ورکول (په اونيزه/مياشتنۍ توگه).

G. څارنه، ارزونه او ټولنيزه پلټنه/تفتيش**(23) د کلي د گډه ايزې څارنې کميټه**

- الف. د کلي د گډه ايزې څارنې د کميټې جوړول (د دواړو يعنې د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر شورا لپاره).
 ب. د ولسي تړون پروگرام، د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو، د کلي گډه ايزې څارنې، ټولنيزې پلټنې/تفتيش او نمري ورکولو د کارتونو په هکله د کلي گډه ايزې څارنې د ډلې روزل.

(24) د کلي د گډه ايزې څارنې CPM بهير

- الف. د کلي د گډه ايزې څارنې د شاخصونو ټاکل.
 ب. د کلي د گډه ايزې څارنې د پلان طرحه/دیزاين کول.
 ج. د معلومات را ټولول، تحليل او په هکله يې راپور ورکول.
 د. د يوې عامې غونډې په ترڅ کې د موندنو شريکول.

(25) د نمري ورکولو کارټونه (score cards)

- الف. د کلي د گډه ايزې څارنې ډله د کلي په کچه د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو د ارزونې په موخه د نمري ورکولو کارټونه کاروي.
 ب. د کلي د گډه ايزې څارنې ډله له رضا کارانو سره همغږي کوي تر څو په عمده او مهمو آسانتياوو (بنسټونو/کلينيکونو) کې د نمري ورکولو کارټونو په کارولو سره د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه و ارزوي.
 ج. د نمري ورکولو کارټونو موندنې را ټوليږي او ثبت کېږي او په هکله يې د معلوماتو د مديريت سيټم MIS ته راپور ورکول کېږي.

(26) د شکايتونو د حل کميټه

- الف. د کميټې را مينځ ته کول (د دواړو يعنې د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شورا لپاره).
 ب. د ولسي تړون پروگرام، د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو، اړيکو او شکايتونو د حل په هکله د شکايتونو د حل کميټې روزل.

(27) د شکايتونو حل کول

- الف. د شکايتونو د حل د ميکانيزم له خپرولو څخه ډاډ تر لاسه کول (د تليفوني اړيکې په واسطه).
 ب. د شکايتونو د صندوق او د شکايتونو د ثبت کتاب را مينځ ته کول
 ج. د شکايتونو د حل کميټې 1 - 2 غړي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مديريت کميټې DCCMC/ناحيې په کچه د ولسي تړون پروگرام د مديريت کميټې NCCMS په هرو دوه مياشتنيو غونډو کې برخه اخلي.
 د. له اړوندو فعالينو سره د مهمو موضوعگانو تعقيبول (د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مديريت کميټې DCCMC/ناحيې په کچه د ولسي تړون پروگرام د مديريت کميټې NCCMS يا د اړونده وزارتونو ولايتي کارکوونکي).
 ه. د اړتيا په صورت کې، د شکايتونو د حل کميټه له ولايت څخه بهر شکايتونه حل کوي.

لومړۍ فصل**د کلي هڅول او د کلي په اړه معلومات****د کلي پراختيايي شورا او کلي ته د ولسي تړون پروگرام ور پيژندنه****1. د ولسي تړون پروگرام****الف. لړلید، موخې او اصول**

لړلید: ولسي تړون پروگرام د دولت يو نوی پروگرام دی چې موخه يې د راتلونکو 10 کلونو په موده کې د افغانستان ټولو وگړو ته د اساسي خدمتونو وړاندې کول دي. دولت به د بنسټيزو جوړښتونو د جوړولو يا بيارغولو او تر ټولو مهمو خدمتونو - د څښاک اوبو، روغتيا، زده کړو، برېښنا، د اوبو سيستمونو، سرکونو، وياړو، پارکونو او نورو عامه تفريحي سيمو او روغتيا ساتنې/حفظ الصحي د وړاندې کولو لپاره سرچينې او ملاتړ چمتو کړي.

خو، د دولت کار د ولسي تړون پروگرام يوازې يوه برخه ده؛ د کلي پراختيايي شوراگانې او فرعي کميټې، او هغه کسان چې په کليو کې ژوند کوي، يو لوی رول لوبوي. د کار لويه برخه - د اړينو بنسټيزو جوړښتونو رغول، له دولت سره مرسته کوي چې هرې کورنۍ ته خدمتونه ورسېږي، په کليو او ښارونو کې د ژوند حالت ته د ودې ورکولو په موخه په ځانې پروگرامونو (نوبستونو) کې د خلکو بنسټيزو لارو چې دا هر څه د کلي تر پراختيايي شورا پورې تړاو لري. د دوی په دندو کې به ارزونه، تحليل او تجزيه، له خلکو سره په گډه

دولسي تړون ملي پروگرام

پلان جوړول، د پروژو پلي کول او د تر لاسه شوو مالي وجهو څارنه او حساب ورکونه، او په کليو (ښارونو/محلاتو) کې د خدمتونو د رسولو تنظيم، د دولت د کړنو څارنه او د خدمتونو د وړاندې کولو د لړۍ د ودې په موخه نظر ورکول شامل وي.

د کلي پراختيايي شورا غړي به دا کار په خپله نه تر سره کوي، ځکه چې د کلي پراختيايي شوراګانې، گذرڼه او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر (5-8 پورې کلي يو پراختيايي واحد جوړي) به د زده کړو، روغتيا، کرنې، اوبولګولو، ځوانانو او د ښځو د اقتصادي ودې فرعي کميټې ولري، او هره کميټه به د کلي پراختيايي شورا/د کلي پراختيايي شورا کلسټر له غړو، کارپوهانو او د کليو او ښارونو له فعالو وګړو (ښوونکيو، د کلي په کچه روغتيايي رضا کارانو، غوره بزګرو، هڅاندو ځوانانو، استعداد لرونکو ښځو، له بېوزلو برخو څخه ژمن او لېواله کسانو، همدارنګه له زيان منونکو ډلو، لکه راستنېدونکو، داخلي بېخايه شوو، د اقتصادي ستونزو له کبله له کډوالو او کوچيانو) څخه جوړه وي. له دې کميټو سره په کار کولو سره به د کلي پراختيايي شوراګانې دوی ته لارښوونه وکړي، وېه بې هڅوي او ملاتړ به يې وکړي تر څو د کلي په کچه سرچينې تنظيم او برابرې کړي، په ځانګړې ډول د خلکو مهارتونه، استعدادونه او د ارادې ځواک تر څو په ګډه سره کار وکړي او خپل ژوند ته وده ورکړي. د کلي پراختيايي شورا غړي ټاکل شوي دي ځکه چې دوی دا حکمت او باور لري چې د خلکو ملاتړ وکړي، او له دولت سره د خلکو مرجع او د اړيکې وسيله ده او د کلي پراختيايي شوراګانې له دولت سره په ګډه، کولای شي قوې او متحد ښارونه، کلي او يو ملت را مينځ ته کړي چې په ترڅ کې به يې ټول وګړي وکولای شي تر څو خپل استعدادونه او وړتياوې په کار واچوي.

د دولسي تړون پروګرام يوه هڅه ده چې د دولت او افغان وګړو تر مينځ ملګرتيا ته رسمي بڼه وربښي چې د دوی د ټاکل شوو استازو په واسطه يې لارښوونه او ملاتړ کېږي تر څو په ګډه سره د بېوزلۍ کچه را ټيټه کړي. دا په دې معنی چې دولت او خلک مسئوليتونه لري چې تر ټولو مهم يې په دې ډول دي: حکومت به سرچينې، ملاتړ، سلا وړاندې کړي او د کليو پراختيايي شوراګانې/د کليو پراختيايي شوراګانو کلسټر مسئوليت لري تر څو يو له بل سره د ګډه ايزو ادارو په توګه کار وکړي چې له دې لارې ټاکل شوي نارينه او ښځې له يو بل سره کار کوي تر څو په مناسبه او عادلانه توګه د سرچينو له تخصيص څخه ډاډمن شي او ډاډ تر لاسه کړي چې بېوزله نارينه، ښځې او ماشومان د شتمنو کورنيو د نارينه وو، ښځو او ماشومانو په څير د دولت له پروګرامونو او خدمتونو څخه برخمن شوي دي. د کليو پراختيايي شوراګانو، گذر او د کليو پراختيايي شوراګانو کلسټر په پلان جوړولو او پلي کولو کې به د ټاکل شوو ښځينه غړو ګډون مهم وي تر څو باوري کړي چې په ټولو پراختيايي بهيرونو کې د ښځو پراختيايي اړتياوو ته ځای ورکړل شوی دی او په نښه شوي دي. په دې توګه، هغه خدمتونه چې دولت به يې وړاندې کړي، کولای شي د ټولو افغانانو د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو حق خوندي کړي چې په دې سره دوی کولای شي د خپلې خوښې وړ ژوند وکړي، د خپلو وړتياوو او استعدادونو د کارونې زمينه ورته برابره وي او په زده کړو سمبال ماشومان را لوی کړي تر څو د يوې ښې راتلونکې د جوړولو جوګه شي.

د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې د بهرنيو مرستو د مديريت، په مناسبه توګه د تخصيص او کارولو مسئوليت لري، دوی همدارنګه دنده لري تر څو د پراختيا په موخه د داخلي سرچينو د کارولو لپاره لارې چارې ولټوي. په کليوالي سيمو کې به ټاکل شوي شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې کار وکړي تر څو داسې يو چاپېريال را مينځ ته کړي چې په کلي کې اوسېدونکي خلک له يو بل سره کار وکړي او په پام کې ونيسي چې دوی څه وړتياوې/مهارتونه او استعدادونه لري او دوی څنګه کولای شي دا وړتياوې او استعدادونه په ښه توګه وکاروي چې په دې توګه به بېوزله کورنۍ وکولای شي ډېر عايد تر لاسه کړي. د کلي د پراختيايي شوراګانو پلانونه او هغه اړتياوې او لومړيتوبونه چې کلي يې په ګوته کوي، به په ملي پلانونو او د بوديجې په تخصيص کې په پام کې ونیول شي. په ښاري سيمو کې به ټاکل شوي شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې کار وکړي تر څو پاک، خوندي او روغ چاپېريال را مينځ ته کړي، د ګډ (بېلابېلو محلاتو چې د بېلابېلو برخو درلودونکي وي) سيمه ايز پراختيايي پلان جوړولو او پلي کولو له لارې به پراخ يو والي را مينځ ته کړي، د ټول شموله او بېوزلو په ګټه د ښاري خدمتونو له وړاندې کولو څخه ډاډ تر لاسه کول او د خصوصي سکتور له فعالينو څخه د مالي او يا توکو د مرستو تر لاسه کولو لپاره د غږ اوچوتلو تر څو د پراختيا په لاره کې مرسته وکړي. په ښاري سيمو کې بدلون راوستل به سوداګر په يادو سيمو کې پانګونې او پيږودونکي پيږ او پلور ته وهڅوي (غوره، پاک، روښانه سرکونه او داسې نور...).

موخې: د دولسي تړون پروګرام موخه د متحدو کليو، محلاتو، ښارونو را مينځ ته کول، د خلکو او دولت تر مينځ اړيکې ته وده ورکول او د اساسي خدمتونو د وړاندې کولو له لارې د بېوزلۍ د کچې را ټيټول دي. د سرچينو او ملاتړ په برابرولو سره به دولت د کليو او ښارونو پراختيا ته وده ورکړي او د کلي پراختيايي شوراګانې به پراختيايي بهير رهبري کړي او په ټولو پراختيايي پروګرامونو(نوښتونو) او کړنو کې د ټولو نارينه، ښځينه، ځوانانو او ماشومانو له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کړي. کلي به د پروژو د رغولو/بيا رغولو په پلان جوړولو، پرمختګ او د دولت له لوري د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو د وړاندې کولو په څارنه کې برخه واخلي. په ورته وخت کې، د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی فرعي کميټې به له بېلابېلو ډلو (د بېوزله کورنيو په ګډون) سره کار وکړي تر څو په ګډه سره هغه مهمې موضوعګانې چې د پراختيا يا د خلکو د ځانګړو ډلو د ژوند د حالت د ښه کېدو پر وړاندې خنډ کېږي، په ګوته او په هکله يې پوه شي او په ګډه سره هغه لارې چارې ولټوي چې ياد خنډونه پري له مينځه يوسي.

په ښارونو کې دولسي تړون پروګرام په هکله يادونه: د بېوزله کسانو په ګټه په ګډه کار ښايي په کليوالو سيمو او ښايي په نيمه ښاري سيمو کې آسانه وي. په ښارونو کې به دولسي تړون پروګرام په خپل لومړي کال کې د بېلابېل عملياتي چاپېريال په هکله پوه او په پام کې به يې ونيسي (چېرې چې ښايي خلک لږ وخت لري، چېرې چې د نفوس تراکم په پام وړ توګه ډېر دی، او ټولنه ډېره پيچلې او متجانسه وي، چېرې چې ټولنيز اتصال(باور، د متقابلو کړنو تکرار) د کليوالي سيمو په پرتله توپير لري). د افغانستان په څلورو زونونو کې د څلورو ښارونو په هکله معلومات به راتلونکي بهيرونه خبر کړي/معلومات ورکړي.

اصول: د ولسي تړون پروگرام او د دولت کار (په ټولو کچو کې)، ټاکل شوي بنسټونه (د کلي پراختيايي شوراګانې، دولسوالي پراختيايي شوراګانې، د گذر شوراګانې)، همکاره مؤسسو ته به د لاندې اصولو په واسطه لارښوونه وشي¹:

1. د افغانستان وګړي د ملت لويه پانګه او د پراختيا په لاره کې د دولت ملګري دي.
2. د کلي پراختيايي شوراګانې، گذر وړنه او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر به په خپلو اړوندو کليو کې پراختيايي چارو ته لارښوونه او د هغوی څارنه وکړي، او د خپلو خلکو، دولت او تمویلونکو پر وړاندې به د ټولو بهرنیو سرچینو د تخصیص او کارونې په برخه کې ځواب ویونکي وي.
3. د سرچینو له منصفانه او عادلانه تخصیص او د خدمتونو له وړاندې کولو څخه باید ډاډ تر لاسه شي (د څو کسانو په ګټه د سرچینو ځای پر ځای کول یا د بودیجې تخصیص) او د نځبه کسانو له نفوذ څخه باید مخنیوی وشي.
4. ټولنیز مسئولیت او صداقت به وستایل شي او له درغلی او د پیسو له ناوره کارولو څخه باید مخنیوی وشي، چې کېدلای شي د دولت د بودیجې د له لاسه ورکولو لامل شي.
5. په کلیو کې به پراختيايي بهیرونه ګډه ایز، ټول شموله، د زده کړې او عمل، روڼتیا او حساب ورکونې پر بنسټ وي.
6. بېوزله نارینه او ښځو ته باید په سیمه ایزو ادارو او کړنو کې ونډه ورکړل شي (د کلي پراختيايي شوراګانو/فرعي کمیټو، پلان جوړولو، پلي کولو او څارنه).
7. د کلي تنوع او یووالی په کار کې مهم رول لري.
8. د کلي پراختيايي پلان باید د ښځو، همدارنګه د ګوښه شوو او زیانمنونکو ډلو اړتیاوې او ستونزې په پام کې ونیسي.
9. د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی کمیټې به د پراختيايي او بشري کارکوونکو امنیت خوندي کړي.
10. هغوی چې د نا امنیو لامل دي باید بحث ته راوبلل شي، وهڅول شي تر څو د پراختيايي چارو ملاتړ وکړي او د نا امنی لامل نه شي.
11. په کلي کې د کوکنارو په له مینځه وړلو کې مرسته کول او د کوکنارو د کرکېلې پر وړاندې د مبارزې ملاتړ کول، د کلیوالو په خاصه توګه د بزګرو د عامه پوهاوي د کچې لوړول، تر څو کوکنار ونه کړي او بدیل یې پیدا کړي (سیمه ایزې او نیمه ښاري سیمې).

ب: د بنسټیزو جوړښتونو پراختیا

د کلي پراختيايي شوراګانې او د هغوی کلي به له اړوندو وزارتونو څخه مالي مرسته تر لاسه کړي تر څو نوي بنسټیز جوړښتونه پرې ورغوي او یا هم شته عامه بنسټیز جوړښتونه بیا ورغوي او دوی به د اساسي خدمتونو یو نوملړ ته لاسرسی ولري. د افغانستان دولت به هر افغان وګړي ته د څښاک اوبه ورسوي او کلي کولای شي یو له لاندې خدمتونو څخه وټاکي: اساسي سرک ته لاسرسی، د ټیټې کچې اوبو لګولو سېسټم، او له بیا نوي کېدونکو سرچینو څخه برېښنا. شته دولتي ښوونځي به د مهمو معیارونو پر بنسټ خپلې چارې پر مخ وړي او شته روغتيايي آسانتیاوې به د روغتيايي خدمتونو یوه اساسي بڼه وړاندې کړي. د نویو عامه بنسټیزو جوړښتونو د رغولو او شته بنسټیزو جوړښتونو د بیا رغونې لپاره د مالي وجهې تخصیص به د بنسټیز جوړښت د اړتیاوو په تړاو د کلي د اټکل او لید لوري پر بنسټ وي، خو د پروژې د پلان جوړول، پلي کول، د عامه بنسټیزو جوړښتونو څارنه او ساتنه به د هر ټول شموله، ګډه ایزو او رڼو بهیرونو له لارې تر سره شي چې د مرستو په اړه له ټیټ لوري (کلیو) او پورته لوري (دولت او تمویلونکو) ته ځواب ویونکي وي. د تېر په څېر، کلیوالي سیمې به د فرعي پروژې د لګښت 10% برخه پر غاړه واخلي. په ښاري سیمو کې به د کلي پراختيايي شورا په کچه ونډه 25% سلنه وي، د هغو سیمو په انتنټا چې بې‌ځایه شوو او بې‌رته راستانه شوو کسانو په کښې استورنه غوره کړې ده چې په دې سیمو کې به کلي او گذرونه وهڅول شي تر څو ونډه واخلي، خو دوی باید دې کار ته اړ نه ایستل شي.

(له دې وروسته فارمټ هم په پام کې نیول شوی دی)

ج: د خدمتونو وړاندې کول – د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه / نوملړ

(چې په کلي کې به د عامه خبرتیاوو په دره کې وښلول شي)

1 د کلیوالو او 2 د ښاري سیمو لپاره په پام کې ونیسي/وګورئ

1. دولت به په کلیوالو سیمو کې لاندې آسانتیاوې تامین کړي:
 - I. د څښلو پاکو اوبو ته هر اړخیز لاسرسی: د هرو 25 کورنیو لپاره د اوبو یوه سرچینه چې د 24 ساعتونو په موده کې به د هر کس لپاره د 25 لیټرو اوبو د چمتو کولو وړتیا ولري.
 - II. کلیوالي زېربناوې: کلي به لږ تر لږه له لاندې خدمتونو څخه یوه ته لاسرسی ولري (د خلا/تشي د تحلیل او تجزیې، د کلي د لومړیتوب ورکونې او لاسرسي پر بنسټ):
 - اساسي سرکونو ته لاسرسی: تر ټولو نږدې د لاسرسي وړ کلیوالي اساسي سرک څخه د 2 کیلومترو په واټن.
 - د اوبو لګولو د ټیټې کچې درلودونکې بنسټیز جوړښت: چې لاندې ډولونه په کښې شامل دي: سر بندونه (د مینځنیو/دریمه درجه ویالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کابو کولو دروازي، سیفون، د 10000m3 ظرفیت درلودونکي د اوبو یوه ذخیره، د اوبو لګولو د ټیټې کچې درلودونکي کانال رغول یا بیا رغول، محافظوي دیوال، ګیبوني دیوال، ناوې، سوپر پسیج

¹ داصولو ډېر شمېر یې د 2015 کال د کلي پراختيايي شوراګانو په پرېکړه لیک کې شتون لري چې د افغانستان د نیردې ټولو ولسوالیو د پراختيايي شوراګانو د سلګونه غړو له لوري لاسلیک شوی دی.

دولسی ترون ملی پروگرام

- **اساسي برېښنا:** د لمر، اوبو، بيو گاز او باد له لاري د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (يوازې په هغه سيمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسېږي)

III. **په دولتي بنسټونو کې د کيفيت وړ زده کړې د پوهنې وزارت د زده کړو د موجوده معيارونو د ټولگې د يوې برخې په توگه:**

- له 1 څخه تر 3 ټولگې پورې زده کوونکي به په اونيزه توگه 24 ساعته زده کړې کوي، له 4 څخه تر 6 ټولگې پورې زده کوونکي به په اونيزه توگه 30 ساعته زده کړې کوي، او له 7 څخه تر 12 ټولگې پورې زده کوونکي به په اونيزه توگه 36 ساعته زده کړې کوي.

IV. **د اساسي روغتيايي خدمتونو د ټولگې وړاندې کول، د عامې روغتيا وزارت د موجوده روغتيايي خدمتونو د ټولگې د يوې برخې په توگه:**

- روغتيايي آسانتياوې به د اړتيا وړ قانوني ساعتونو (دسهار له 8 څخه د بېگا تر 4 بجو پورې) مطابق، د گومارنې له اړينو شرايطو، او د منل شوو اجباري خدمتونو سره سم وړاندې شي.
- **روغتيايي مرکز:** د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوی او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسانتياوو او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کول.
- **فرعي روغتيايي مرکز:** د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زېږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ ډيپې شو موندنه او راجع کول او د واکسيناسيون خدمتونه.
- **اساسي روغتيايي مرکز:** غير بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم ته پاملرنه، د تغذيي اړوند چارې.
- **جامع روغتيايي مرکز:** تر زېږون وړاندې، د زېږون پر مهال، تر زېږون وروسته او نوي زېږېدلي ماشوم ته پاملرنه او د واکسيناسيون، تغذي اړوند کړنو ترسره کول.

2. دولت به په ښاري سيمو کې لاندې آسانتياوې تامين کړي:

د کلي ښاري پراختيايي شوراگانې به د څلورو کلونو په موده کې په منځنۍ توگه \$70,000 امريکايي ډالر مالي مرسته تر لاسه کړي. ښاري کلي (د يوې پراختيايي شورا تر پوښښ لاندې) کولای شي له لاندې نوملړ څخه يوه يا څو آسانتياوې وټاکي:

- **کوڅو او ويالو ته وده ورکول:** چې د کوڅو، پياده روونو او ويالو کانکرېټ کول او د کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښودل په کېښې شامل دي.
- **د جامدو فاضله موادو مدیریت:** د کورنۍ په کچه د فاضله موادو مدیریت چې د ښاروالۍ له لوري د فاضله موادو د را ټولولو د ميکانيزمونو په تړاو عامه پوهاوی په کې گډون لري.
- **د څښاک د اوبو برابرول:** کېدلای شي په دې برخه کې د ښاروالۍ د اوبو د موجوده شبکې غځول، د اوبو رسولو کوچنۍ سيستم يا د لاسي پمپونو نصبول شامل وي.
- **کورونو ته نمبر ورکول**
- **د څښلو د اوبو د شبکې برابرول:** د ښاروالۍ د اوبو د موجوده شبکې غځول
- **د پارک/تفرېحي سيمې/لوبو ميدان:** د ماشومانو او ښځو لپاره
- **د جامدو فاضله موادو مدیریت:** د ښاروالۍ په مرسته له ټاکل شوي ځای څخه د فاضله موادو سيمې ته د فاضله موادو لېږد
- **د ښځو لپاره معيشتي پروژې:** د گذر د مالي مرستې يوه سلنه به د ښځو پروژو ته ځانگړې شي، په ځانگړې توگه، په سيمه کې د اړوند ښاري مارکېټ له غوښتنو سره سم او د ښځو اقتصادي پياوړتيا او ښځو ته لومړيتوب ورکونه
- **روښنايي/ برېښنا:** د برېښنا د ترانسفر مرونو د لگولو په گډون، د برېښنا د شبکې غځول په کې شامل دي. سربېره پر دې، د څراغونو د نصبولو کار به په دوهمه درجه کوڅو کې تر سره شي.

د: په شاملولو او پيولزې د کچې په را ټيټولو باندې تمرکز

(د کلي پراختيايي شوراگانو په لاسته راوړنو او پاتې کارونو چې بايد تر سره شي، د نظرونو ورکول)

د تېرو 14 کلونو په موده کې، دولت 36,000 کليو ته مالي وجهه په واک کې ورکړې ده او د تېرو 4 کلونو په موده کې 800 ښاري کليو ته مالي وجهه ورکړل شوې ده تر څو د کليو د هغه پراختيايي شوراگانو له لاري نوي بنسټيز جوړښتونه ورغوي او يا هم موجوده بنسټيز جوړښتونه بيا ورغوي، چې د ځايي سيمه ايزې پراختيا څارنه او د عامه مالي وجهو مدیریت يې تر سره کولای. د دې کار په تر سره کولو سره د هېواد په کچه د پام وړ کليوالو او ښاري سيمو د څښاک اوبو، برېښنا، زده کړو او روغتيايي آسانتياوو ته لاس رسې

وموند او په پراخه کچه اړیکې تر لاسه شوي، او د اوبو د مدیریت د پرمختللي سیستم پر مټ یې کرنیزو محصولاتو وده وکړه او ټولنیز مرکزونه یې ورغول. له 2001 کال څخه را پدېخوا، زموږ ټولیزې لاسته راوړنې فوق العاده وې: 9 میلیونه ماشومانو ښوونځي ته لار ومونده، په زرگونه کلیومتره سړک رغول شوي دي، او په زرگونه جریبه اضافي ځمکه اوس خروبه شوې ده. ډېری کلي اوسمهال برېښنا لري او روغتیايي کلي نیکونو ته لاسرسی لري. خو دولت په سېسټماتيکه توګه ټولو کورنیو ته لاسرسی نه دی موندلی او د ولسي تړون پروګرام به ستاسو په کلک زیار او کار کولو سره پاتې کورنیو ته لاسرسی ومومي. په کلیو کې پراختیا تل په کافي توګه ټول شموله نه وه. نو له همدې امله، د ولسي تړون پروګرام به د کلي پراختیايي شوراګانو او فرعي کمیټو په ظرفیتونو باندې ډېر ټینګار وکړي تر څو له بېوزلو ډلو سره کار وکړي او د ټولو ګوښه شوو او زیانمنونکو وګړو له شمولیت/ګډون څخه ډاډ تر لاسه کړي.

د تیرې لسیزې په موده کې زموږ هڅو او کار په پوره توګه د بېوزلي کچه نه ده را ټیټه کړې او د پام وړ شمېر وګړي لا تر اوسه هم د خدمتونو او هغه لارو چارو له نه شتون سره مخ دي چې په واسطه یې کولای شي خپل ژوند/معیشت ته وده ورکړي. بې‌خايه شوي کسان، د اقتصادي ستونزو له امله ګډوال شوي کسان او نور لیرې پراته محلات په خپل حال پاتې شوي دي او د کلي په پراختیايي شوراګانو، ګډ شوراګانو یا د کلي پراختیايي شوراګانو په کلسټر کې د دوي غړ نه دي اورېدل شوي. دا هر څه باید بدلون ومومي. د فرعي پروژو (کیفیت، فعال والی، ساتنه او مالي مدیریت) پر څارنې سربېره، د بېوزلو په ګټه د پراختیايي کړنو په برخه کې به د کلي پراختیايي شوراګانو، د ګډ شوراګانو او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر دنده وڅارل شي.

ه: د ولسي تړون پروګرام په عمل کې – د دولت او کلیو تر مینځ ملګرتیا

i. د کلي پراختیايي شوراګانو او فرعي کمیټو دندې او مسؤلیتونه

د کلي پراختیايي شوراګانې CDCs (یوازې ټاکل شوي غړي)

- د ګډه ایزو طریقو له لارې، د خپل کلي د ټولنیز-اقتصادي حالت ارزول، او د کلي په اړه د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته کول.
- په غونډو او پراختیايي کړنو کې د ګډون په موخه د تر ټولو بېوزله کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو مشرانې دي، هغه کورنۍ چې د کورنۍ مشر یې معیوب وي او نورې زیان منونکې ډلې) هڅول او د دوی له ګډون او مشورو اخیستلو څخه ډاډ تر لاسه کول.
- د بهرنیو پراختیايي سرچینو د عادلانه، ټول شمول او ګډه ایز تخصیص او کارولو، څارنې او مدیریت مسؤلیت پر غاړه اخیستل.
- د عامه ځمکو مدیریت او د عامه سرچینو (طبیعي او ښتیز جوړښت) ساتنه کول.
- د کلي/په محلي کچه د خدمتونو د وړاندې کوونکو څارنه (لکه د نمرې ورکولو کارونه).
- د فرعي کمیټې څارل او مرسته ورسره کول.
- له بهرنیو مالي وجهو څخه پرته د ځایي کارپوهانو او هڅاندو کسانو او ډلو له لارې د بېوزلو په ګټه د پراختیايي پروګرامونو (نوبتونو) ملاتړ کول.
- د عامه خدمتونو (لکه زده کړو، روغتیا) او د هغې د غوښتنې په هکله د عامه پوهاوي د کچې لوړول؛ د کلیوالو نظریاتو ته ځواب ویل.
- اړوندو دولتي ادارو ته د شکایتونو او د خدمتونو په وړاندې کولو کې د شته تشو راجع کول
- د دولت له لوري د کلي په مشرۍ د روغتیا ساتنې/حفظ الصحې له هلو ځلو څخه ملاتړ کول او د روغتیا ساتنې له فرعي کمیټو او عادي خلکو سره مرسته کول تر څو په آزاده فضا کې له حاجت رفع کولو څخه کلي خالي کړي، فاضله مواد په خوندي توګه دفع/څښ کړي او د روغتیا ساتنې کړنې ترسره شي.
- په خپلو کلیو کې د دولتي او غیر دولتي پراختیايي کارکوونکو د امنیت او خونديتوب تامینول.

د کلي پراختیايي شورا فرعي کمیټې (د زده کړو، روغتیا، کرنې، روغتیا ساتنې/حفظ الصحې، ځوانانو او چاپیریال) (ټاکل شوي او عام خلک):

په فرعي کمیټو کې د کلي په کچه په پراخه توګه فعالین ګډون لري: د کلي پراختیايي شورا غړي، کارپوهان (ښوونکي، بزګر، او داسې نور ...)، هغه کسان چې د ځاني مرستندویه/لېواله ډلو (نالوستو والدینو، د لږ ځمکې درلودونکو، د ځمکې نه درلودونکو نارینه او ښځینه وو، معیوبینو، با استعداد، پیاوړو او هڅاندو ځوانانو، داخلي بې‌خايه شوو کسانو او داسې نورو ...) استازیتوب کوي.

- د پوهاوي د تګلارو را مینځ ته کول (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره)
- د عامه خدمتونو لپاره د غوښتنو تولیدول (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره)
- خلک د عامه خدمتونو د کارونې لپاره هڅول (د بې‌لګې په توګه، ښوونځیو ته د نجونو په ګډون د خپلو ماشومانو استول، او ښځو ته وړتیا وربښل تر څو د معاینې او درملنې په موخه روغتیايي مرکزونو ته لاړې شي)
- په غونډو او پراختیايي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورو زیان منونکو ډلو) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ ورکول او په دې برخه کې د دوی هڅول.

دولسی ترون ملی پروگرام

- د ځايي کارپوهانو (بنوونکو، برياليو او نوښتګرو بزګرو او داسې نورو) په ګوته کول او هڅول تر څو مشورې او لارښوونې وړاندې کړي.
 - د محلاتو په واسطه د مهمو خدمتونو د کارونې څارنه او د کلي له پراختيايي شورا سره يې شريکول
 - د خلکو هڅول تر څو په پراختيايي چارو کې له بهرنيو سرچينو پرته مرسته وکړي
 - په کلي کې لږواله/ ځاني مرستندويه ډلې (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره) له کارپوهانو سره په اړيکه کې کول، د دوی لپاره د سرچينو په برابرولو او عدالت غوښتنې په برخه کې د دوی ملاتړ کول.
- ii. د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر/ګډر شورا ګانو او فرعي کميټو دندې او مسنوليتونه**

د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر/ګډر شوراګانې:

- د کليو/ محلاتو د کلسټر په کچه په عادلانه، ټول شموله او ډله ايزه توګه د بهرنيو پراختيايي سرچينو د تخصيص او کارونې مسنوليت په غاړه اخيستل او له دې بهير څخه څارنه او مديريت کول، چې د عامه بنسټيزو جوړښتونو بيا رغونه او جوړول په کې شامل دي
- په غونډو او پراختيايي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنيو (هغه ښځې چې د خپلو کورنيو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست يې معيوب وي، او له نورو زيان منونکو ډلو) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
- له فرعي کميټو سره مرسته کول ترڅو د عامه ځمکو او سرچينو مديريت او ساتنه وکړي (طبيعي او زېربنايي)
- د آسانتياوو پر بنسټ او نورو خدمتونو د وړاندې کولو څارنه کول
- د فرعي کميټو څارنه او ملاتړ کول
- په کلسټر کې شاملو تر ټولو بېوزلو، بې برخې يا لږې پرتو کليو ته په ځانګړې پاملرنې سره د کليو تر مينځ د يووالي او همکارۍ د احساس را مينځ ته کول
- د کلسټر تر پوښښ لاندې د ټولو کليو هڅول او د هغوی ملاتړ کول تر څو د بهرنيو سرچينو له لوري تمويلي ډونکو او له بهرنيو سرچينو پرته پراختيايي موضوعګانو په نښه کولو کې برخه واخلي.
- د خدمتونو د غوښتنې، نظرونو او شکايتونو د وړاندې کولو په موخه د ولسوالي/ښاروالي په کچه د عامه خدمتونو د وړاندې کوونکو تر مينځ د وظيفوي اړيکو را مينځ ته کول

د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر فرعي کميټې (د ښوونځي د مديريت شورا SMS، د روغتيايي آسانتياوو مديريت، د ايو لګولو اتحاديه، د طبيعي سرچينو مديريت NRM) (ټاکل شوي او عام خلک) :

- د کليوالو او ښاري سيمو په فرعي کميټو کې له کلي څخه په پراخه توګه فعالين ګډون لري: د کلي پراختيايي شورا غړي، کارپوهان (بنوونکي، بزګر، او د اوبو ويشونکي (په سيمه ايزو او نيمه ښاري کليو کې)، او داسې نور...)، او هغه کسان چې د ځاني مرستندويه/ لږواله ډلو (بزګرو، اوبو کاروونکو، نالوستو ميندو او پلرونو، د لږ ځمکې درلودونکو، د ځمکې نه درلودونکو نارينه او ښځينه وو، معيوبينو، با استعداد، پياوړو او هڅانده ځوانانو، داخلي بېخايه شوو کسانو او داسې نورو ...) استازيتوب کوي.
 - د اړونده پراختيايي شورا له فرعي کميټې سره په همغږۍ - د پوهاوي د تګلارې را مينځ ته کول (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره).
 - د اړونده پراختيايي شورا له فرعي کميټې سره په همغږۍ - د خدمتونو لپاره د غوښتنو را مينځ ته کول (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره).
 - په غونډو او پراختيايي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنيو (هغه ښځې چې د خپلو کورنيو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست يې معيوب وي، او نوري زيان منونکي ډلې) څخه د مشورو اخيستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
 - د آسانتياوو پر بنسټ څارنه کول
 - د طبيعي سرچينو مديريت او ساتنه کول او د دې سرچينو (لکه د اوبو، څرخاينو، ځنگلونو) د مساويانه تخصيص څارنه کول
 - په کلي کې د لږواله/ ځاني مرستندويه ډلو (د دوی د ځانګړي کاري برخې) ملاتړ کول
 - په کلي کې لږواله/ ځاني مرستندويه ډلې (د دوی د ځانګړي کاري برخې لپاره) له کارپوهانو سره په اړيکه کې کول، د دوی لپاره د سرچينو په برابرولو او د عدالت غوښتنې په برخه کې د پراختيايي شوراګانو د کلسټر په وړاندې د دوی ملاتړ کول.
- iii. دوګړو دندې او مسنوليتونه**
- د کلي پراختيايي شورا په ټاکنو کې رايه ورکول
 - د ټولنيزو کارکوونکو او د کلي پراختيايي شورا ګانو له لوري په تنظيمي ډونکو شننو/تحليلونو، بحث او پلان جوړولو په غونډو کې په برخه اخيستلو سره، په فعاله توګه په پراختيايي بهير کې ګډون کول
 - ښوونځيو ته د ماشومانو له تګ او لومړنيو روغتيايي خدمتونو ته د ټولو کورنيو د غړو له لاس رسې او برخمن کيدو څخه ډاډ تر لاسه کول (د بېلګې په توګه واکسين).

- د بهرنیو سرچینو له لوري د تمویلېدونکو کړنو په اړه د شته مهارتونو، استعدادونو او پوهې په کارولو سره رضاکاری او مرسته کول او له بهرنیو سرچینو څخه پرته د پراختیایي پروگرامونو (نوښتونو) طرح او پلي کول (د بېلګې په توګه په ښاري سیمو کې: د سړکونو پاکول، د ونو کینول، د فاضله موادو راټولول، او داسې نور...)
 - د کلي پراختیایي شوراګانو څارنه (د مالي او سرچینو د تخصیص له مخې)
 - له هغو کسانو سره مرسته کول چې معیوب، کمزوري یا ګوښه شوي دي تر څو د یو ښه ژوند خاوندان شي
 - د هر اړخیزې پراختیا او په کلي کې د ټولو ډلو د غوښتنو لپاره د غږ پورته کول
 - د لږ تر لږه 10 / 25 ونډې اخیستلو په موخه په رضاکارانه ډول کار کول
 - لاس رسي ته وده ورکول او د دولتي پراختیایي او بشردوستانه کارکوونکو له خوندیتوب څخه ډاډ ترلاسه کول

iv. د ټولنیزو کارکوونکو دندې او مسئولیتونه

- ټولنیز کارکوونکي (SOs) هغه مخکښ کارکوونکي دي چې د همکاره مؤسسو له لوري د کلي له پراختیایي شوراګانو، د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر او گذرونو او نورو بېلابېلو فرعي کمیټو، او همدارنګه له لږوالو ډلو سره د کار کولو په موخه ګمارل شوي دي. ټولنیز کارکوونکي لاندې دندې او مسئولیتونه لري:
 - د ولسي تړون پروګرام په هکله د عامه پوهاوي وړاندې کول
 - د ټاکنو د بهیر تسهیل کول
 - د کلسټرونو تسهیل کول
 - د کلي له پراختیایي شورا سره د بانکي حسابونو او فرعي بانکي حسابونو په پرانېستلو کې مرسته کول
 - د کلي له پراختیایي شورا سره د کلي په اړه د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته کول
 - د پلان جوړولو د پروسې د غني کولو په موخه د ګډه ایزو وسیلو تسهیل او د کلي له پراختیایي شورا سره د ګډه ایزو او د بېوزلو په ګټه د کلي د هر اړخیزو پلانونو په جوړولو کې مرسته کول
 - په غونډو او پراختیایي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکې ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
 - د تشو/خلا تحلیل
 - له فرعي کمیټو سره د دوی د دندو او مسئولیتونو په تر سره کولو او له هغوی سره په ځاني ارزونو کې مرسته کول
 - د کلي پراختیایي شوراګانو او د کلي کلسټري پراختیایي شوراګانو او ټولو فرعي کمیټو د وړتیاوو لوړول تر څو خپلې دندې او مسئولیتونه په ښه توګه سر ته ورسوي
 - بېوزله نارینه وو، ښځو او ګوښه شوو ډلو ته په ځانګړې پاملرنې سره، په کلیو کې د لږواله او ځاني مرستندویه ډلو تسهیل کول
 - د کلي په مشرۍ د روغتیا ساتنې/حفظ الصحي تسهیل او ملاتړ کول
 - د ولسوالۍ په کچه د همکاره مؤسسي مدیر ته راپور ورکول
 - د ولسي تړون پروګرام د پلي کولو په برخه کې د درغلیو/انحراف په هکله راپور ورکول (فساد / چل / غلا / بد چلند)
 - د لږۍ په نیمايي کې د روزنې په برخه کې د کلي د پراختیایي شوراګانو او فرعي کمیټو د اړتیاوو ارزونه او د بیا ځلي روزنیزو پروګرامونو چمتو کول او
 - د چاپېریالي ټولنیز مدیریت د کاري چوکاټ د لارښودونو تعقیبول

v. د انجنیرانو دندې او مسئولیتونه

- د کلي پراختیایي شوراګانو او د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر ته د مرستې، ملاتړ او تخنیکي لارښوونې د لاس ور غځول تر څو وکولای شي د کلي د پراختیایي پلانونو د بنسټیز جوړښت برخه پلي کړي چې په دې سره به د بنسټیزو جوړښتونو پروژې د کیفیت او دوام له پلوه د ډاډ وړ وي.
 - د تخنیکي سروې ترسره کول او پر ډیزاین، لګښت ټاکنې، د پروژې د وړاندیز په چمتو کولو باندې کار کول
 - د توکو په تدارکاتو کې له کلیو سره مرسته کول
 - د بنسټیزو جوړښتونو د رغونې/بیا رغونې د کار پر مهال د تخنیکي څارنې د توکو برابرول
 - په غونډو او پراختیایي چارو کې له تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکې ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې د دوی هڅول.
 - د محاسبې د اساسي اسنادو په چمتو کولو او ساتنه او همدارنګه د پروژو په اړه په راپور ورکولو کې د کلي له پراختیایي شوراګانو سره مرسته کول
 - ولایتي ادارې واحدونو ته د فرعي پروژو د پرمختګ په هکله راپور ورکول
 - د عملیاتي او حفظ او مراقبت د پلانونو په جوړولو کې د کلي له پراختیایي شورا سره مرسته کول او په هکله یې د دوی روزل

دولسي تړون ملي پروگرام

- د کلي له پراختيايي شوراگانو سره د فاضله موادو د مدیریت او چاپیریال ته د ودې ورکولو او خونديتوب د پاملرنې په تړاو د کلیو په هڅونه کې مرسته کول.
- د بنسټیزو جوړښتونو د عملیاتو او ساتنې په لاره کې د لارښوونو د وړاندې کولو په موخه د ځایي کارپوهانو (څټګرو، ترکانانو، او برقیانو) د وړتیاوو لوړول
- د کلي له پراختيايي شوراگانو سره د فرعي پروژو د پلان او پلي کولو پر مهال د چاپیریالي او ټولنیز خونديتوب د ګرځندګرو په تعقیبولو کې مرسته او ملاتړ کول.
- د کلي له پراختيايي شوراگانو او د کلي پراختيايي شوراگانو له کلسټر سره په هغو پروژو کې مرسته کول چې د کلي د داخلي سرچینو او رضاکاره کارکوونکو له لوري تمویلېږي
- په نقشه جوړولو، تجزیه او تحلیل، پلان جوړولو او نورو ګړنو کې د همکارۍ مؤسسي له ټولنیزو کارکوونکو سره مرسته کول.
- د کلي له پراختيايي شوراگانو، گذر شوراگانو، د کلي پراختيايي شوراگانو له کلسټر سره د چارو د بشپړېدو د راپورونو په لیکلو او مالي توکو په تسلیمې او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي
- د چاپیریالي او ټولنیز مدیریت د سیستم (ESMS) او بیا میشت کېدو د پالیسۍ د چوکاټ (RPF) تعقیبول او د چاپیریال د مدیریت پلان جوړول (EMP)

vi. د دولت دندې او مسئولیتونه (ولایت، ولسوالۍ او اړوند وزارتونه)

والیان

- د کلیو موخو د لاسته راوړنو څارنه او په هکله یې د مالي وزارت ته راپور ورکول
- د حساب ورکونې په موخه د بحث کوربه توب کول او د ولسي تړون د چارو د پلي کېدو په هکله د کلیوالو نظریات اخیستل/تر لاسه کول
- په خپل اړوند ولایت کې د ولسي تړون پروگرام ملاتړ او د اړتیا په صورت کې د شخړو هوارول
- اړوندو وزارتونو او همکارو مؤسسو ته نظریه/فیدبک ورکول
- په ولایتونو کې د ولسي تړون د لومړني ویاند په توګه کار کول
- د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت د کمیټو (DCCMC) څارنه کول (تکرار او کیفیت)
- د اړوندو وزارتونو د ګړنو څارل (د بشري سرچینو تخصیص او د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو وړاندې کول)

ولسوالان

- د ولسي تړون پروگرام د چارو ملاتړ او د اړتیا په صورت کې د شخړو په هوارۍ کې مرسته کول
- د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت د کمیټې (DCCMC) د غونډو همغږي کول
- د ولسوالۍ په کچه د اړوندو وزارتونو همغږي کول
- د ولسوالۍ په کچه د اړوندو وزارتونو د کارکوونکو او د کلي پراختيايي شوراگانو له کلسټر سره د دوی د متقابلو ګړنو څارنه
- د ولسوالۍ د پراختيايي شورا یا د ولسوالۍ د همغږۍ شورا (که چېرې شتون ولري) ، د سیمه ایزو ارګانونو د خپلواکۍ ادارې او اړوندو (کرنې او مالدارۍ، ښوونې، روغتیا او د کلیو د بیا رغونې او پراختیا) وزارتونو له استازو سره په سلا مشوره د کلسټر جوړونې د بهیر څارل

اړوند وزارتونه

مرکز:

- د مالي سرچینو وړاندې کول او د هغوی د کارونې څارنه
- د بنسټیزو جوړښتونو د جوړولو او ساتنې په موخه د کلي له پراختيايي شوراگانو، گذر شوراگانو او د کلي پراختيايي شوراگانو له کلسټر سره د تخنیکي مرستې ترسره کول.
- په غونډو او پراختيايي چارو کې د تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستې ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکې ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له ګډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې دوی هڅول.
- د تمویل، څارنې او کیفیت وړ کار د ترسره کولو په موخه د همکارو مؤسسو مسئول او حساب ورکونکي ګڼل
- په ولایتونو او ولسوالۍ کې د اړوندو وزارتونو د کارکوونکو څارل او هغوی ته لارښوونه کول
- د ولسي تړون پروگرام د ښه پلي کولو په موخه د پالیسۍ د موادو وړاندې کول
- د کلي پراختيايي شوراگانو، گذر شورا د کلي پراختيايي شوراگانو د کلسټر په ګوته شوو اړتیاو ته ځواب ویل.
- له ولایتي ادارې واحدونو سره مرسته کول

ښاروالۍ/ ولایتي ادارې واحد:

- د ولایت په کچه د ولسي تړون د پلي کولو همغږي کول
- ټولو تخنیکي کارکوونکو ته لارښوونه او د هغوی څارنه

- په غونډو او پراختیایي چارو کې د تر ټولو بېوزلو کورنیو (هغه ښځې چې د خپلو کورنیو سرپرستي ور په غاړه وي، هغه کورنۍ چې د کور سرپرست یې معیوب وي، او نورې زیان منونکې ډلې) څخه د مشورو اخیستل او د هغوی له گډون څخه ډاډ تر لاسه کول او په دې برخه کې دوی هڅول
- د معلوماتو څارنه (د کلي په هکله معلومات)
- د تخنیکي کارکوونکو لپاره له لوجیستیکي سټراټیژۍ او ملاتړ څخه ډاډ تر لاسه کول
- د دولت له کارکوونکو سره د همکارو مؤسسو او د هغوی د متقابل عمل همغږي کول
- د ښاروالۍ له مشورتې بورډ MAB سره همغږي

اړیکې

1. د دولت/کلي د اړیکې موخه

دولت دا مني چې د دولت، د کلي پراختیایي شوراگانو او د کلي پراختیایي شوراگانو کلسټر/گذرونو تر مینځ اړیکه یوازې هغه وخت را مینځ ته کیږي چې داسې کړنلارې / ځایونه شتون ولري چې د متقابل عمل د پېښېدو شونتیا په کېښی ولیدل شي. د ولسي تړون پروگرام به د ولسوالۍ په کچه په سیمه ایزو برخو کې د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه (DCCMC) او په ښاري برخو کې د ناحیې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون کمیټه (NCCMC/ MCCMC) ولري. د مدیریت هغه کمیټې چې د ولسي تړون پروگرام ټول اړوند وزارتونه په کې شامل وي، به نه یوازې د اړوندو وزارتونو له لوري د خدمتونو وړاندې کول همغږي کړي، بلکې همدارنګه به د کلي د ټاکل شوو استازو او دولتي کارکوونکو تر مینځ د اړیکې مسئولیت ولري.

مهالیزې غونډې به ټاکل شوو استازو ته وړتیا ور وېښي تر څو

- له ښه خدمت څخه د ډاډ په موخه نظر وړاندې کړي او بحث وکړي (د دولت له لوري د ټاکل شوو لږ تر لږه خدمتونو په معیارونو باندې په تمرکز سره)
- د کیفیت وړ خدمتونو په وړاندې کولو کې له ولسوال او اړوندو وزارتونو څخه د ملاتړ غوښتنه وکړي
- د پراختیایي کړنو په اړه بحث او له بېلابېلو فعالینو لکه نادولتي ادارو او خصوصي سکتور سره د اړتیا وړ مرسته وکړي
- تر ټولو ښې کړنې/تجربې سره شریکي کړي
- هغه شکایتونه په ښه کړي چې د کلي په کچه نه دي حل شوي او د اړتیا په صورت کې یې د حل په موخه لوړو مراجعو ته راجع کړي
- د مهمو فعالیتونو ملاتړ وکړي، د بېلګې په توګه د تر ټولو اړمنو خلکو (لکه د ښځینه سرپرست لرونکي کورنۍ یا هغه کورنۍ چې مشري یې معیوبو کسانو ته ور په غاړه ده) د خوراکي توکو خوندیتوب په نښه کړي
- په ولسوالۍ کې د طبیعي/ عامه شتمنیو او سرچینو په اړه بحث او مدیریت ته پاملرنه وکړي
- د مهمو پراختیایي موضوعگانو په هکله د عامه پوهاوي کچه لوړه کړي
- د ولسوالۍ/ناحيې/ښاروالۍ په کچه د پلان جوړولو لپاره مواد برابر کړي او د ولسي تړون پروگرام د فرعي کمیټو او د ولسوالۍ/ناحيې/ښاروالۍ په کچه د پلان جوړولو تر مینځ د تړاو پر څرنگوالي بحث وکړي
- عادلانه پراختیا تشرېح کړي
- د پراختیایي کارکوونکو د خوندیتوب په هکله بحث وکړي
- موضوعګانې مطرح کړي او د شخړو د حل ملاتړ او په لټه کې شي
- د ناورین د خطرونو د کچې را ټیټول او د ناورین مدیریت همغږي کړي

2. د غونډو او مهمو فعالینو مهالویش

په کلیوالو سیمو کې، د کلي پراختیایي شورا هر کلسټر به د ولسوال په مشرۍ، د ولسوالۍ په کچه د هر اړوند (ښوونې، عامې روغتیا، کرنې او د کلیو د بیا رغونې او پراختیا) وزارت له استازو څخه جوړه شوې د ولسي تړون د مدیریت له کمیټې DCCMC سره ربع واره غونډې ولري. د کلي په اړوندو پراختیایي شوراگانو، د کلیو پراختیایي شوراگانو په کلسټر کې د پلي کولو په موخه مسنول ټولنیز کارکوونکي او انجنیران باید همدارنګه د کتونکو په توګه حاضر وي او ډاډ ورکړي چې د دوی کار په دې غونډه کې را ولارې شوې موضوعګانې او هغه ټکي په پام کې نیسي چې هوکړه ورباندې وشوه.

که چېرې شونې وي، په خوندې سیمو کې، لکه بامیان، د کلي پراختیایي شوراگانو کلسټر مرکزي برخې ته د دولتي کارکوونکو په سفر کولو سره به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې او د کلي پراختیایي شورا کلسټر غونډې د کلسټر په کچه تر سره شي او دا غونډې به په ساحه (ښوونځي یا ټولنیز مرکز) کې تر سره شي. په هغه سیمو کې چې د دولتي کارکوونکو تګ او راتګ شونې نه وي، د کلي پراختیایي شوراگانو د کلسټر غړي به ولسوالۍ ته سفر وکړي چې هلته به دا غونډې تر سره شي.

په ښاري سیمو کې، چېرې چې د وګړو د تراکم کچه ډېره لوړه ده او په دې توګه به ډېر شمېر ټاکل شوي شوراګانې، د ناحیې په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټه په یو وخت له دریو گذرونو سره ناسته ترسره کړي. د ناحیې په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټه NCCMC به د ښاروال په مشرۍ د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې غړو ته ځای ورکړي. یوازې لکه په کلیوالو سیمو کې، دا غونډې به په ربعه واره توګه تر سره شي.

دولسی تړون ملی پروگرام

هر شپږ میاشتي وروسته به د ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه غونډې ترسره شي چې په ولسوالۍ/ښاروالۍ کې به د کلي پراختیايي شوراگانو له هر کلسټر/گذر څخه لږ شمېر استازي (1-2) سره راټول شي ترڅو د ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه پراختیايي موضوعگانې او ستونزې په پام کې ونیسي او په هکله یې بحث وکړي. په دې ډول د خلکو راغونډېدل به د کلي پراختیايي شوراگانو له یو کلسټر یا مختلفو گذرونو څخه د باندې موضوعگانو په هکله د بحث کولو فرصت برابر کړي، لکه د ناورینونو پر وړاندې چمتو والی، د طبیعي سرچینو مدیریت (د اوبو لرونکي ځمکه، د څړځای ځمکه)، پراختیايي پلانونه او داسې نور. دا غونډې به همدا ډول د ولسوالانو او ښاروالانو په مشرۍ ترسره شي.

په ولسوالۍ او ښاروالۍ/ناحیه کې له کلیو سره د ولسي تړون د مدیریت کمیټې د متقابل عمل د بېلابېلو موخو سربېره (چې پورته په گوته شوي دي)، دا کمیټې باید کار وکړي ترڅو د دولت او کلیو تر منځ اړیکه بنسټیزه کړي او د وخت په تېرېدو سره د باور پر بنسټ اړیکې جوړې کړي، چې په دې سره د خلکو ټاکل شوي استازي او عام خلک د ویاړ احساس کوي او خپلې ولسوالۍ ته د 'زموږ ولسوالۍ' او 'زموږ د ولسوالۍ اداره' په نظر کوي او پوهېږي چې دلته د اړتیا په صورت کې همکاري، همغږي او خلکو ته د خدمت او د هغوی د ستونزو د هوارولو لپاره اراده شتون لري.

3. د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC، د ناحیې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې NCCMC/MCCMC او د کلي پراختیايي شورا/گذر غونډې

د کلیوالو سیمو په کچه (د ولسوالۍ) یا په ښاري سیمو کې (د ښاروالۍ) په مشرۍ، د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې DCCMC او د ناحیې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې NCCMC/MCCMC هره درې میاشتني غونډه به له هر اړوند وزارت سره چې په دې فعالیت کې ونډه اخلي مستند شي. یادښتونه به ولیکل شي او د ټولو اړوندو وزارتونو تر منځ به ووېشل شي، او همدارنګه به د کلي پراختیايي شوراگانو کلسټر/گذر رئیس او اړونده همکاري موسسې په واک کې ورکړل شي. د عمل ټکي به له ټاکل شوو مسئولو کسانو (ښايي اړوند وزارت، د کلي پراختیايي شورا کلسټر/گذر یا همکاره مؤسسه وي) سره یو ځای ولیکل شي او په هره راتلونکې غونډه کې به د عمل ټکي وکتل شي او مسئول کسان به له ګډون کونکو سره معلومات شریک کړي چې لاس ته راوړني څه دي یا دا چې ولې یو شمېر کارونه نه دي ترسره شوي او موخې ته د رسېدو لپاره څه ملاتړ ته اړتیا ده. د رېڼه وارو غونډو یادښتونه باید د ولسوالانو له لوري د والي په واک کې ورکړل شي او هر اړوند وزارت باید د غونډې یادښتونه د ولایت په کچه خپلو څارونکو (سوپروایزرانو) ته واستوي.

4. د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC، د ناحیې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې NCCMC/MCCMC او د ولایت په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې PCCMC، او ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون د مدیریت کمیټې MCCMC د همغږۍ غونډې

د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه به د والي په مشرۍ د ولایت په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت له کمیټې (سیمه ایزه او ښاري) سره د همغږۍ دوه میاشتني غونډې ترسره کړي. د ناحیې په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه به په لومړي ګام کې د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې ته د درې میاشتني راپور ورکونې پر بنسټ راپور ورکړي او همدارنګه به د والي په مشرۍ د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټې په دوه میاشتنيو غونډو کې برخه واخلي او په هکله به یې راپور ورکړي. د همغږۍ دا غونډې د ښاروالانو او والیانو له لوري د څارنې او د ولسي تړون پروگرام د پلي کېدو د اصولو په پام کې نیولو، او د کلي پراختیايي شوراگانو د کلسټر، د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې، گذر او ناحیې په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې تر منځ مهالني/دوره یي لېږندو کتنو (اړیکې) له شتون څخه ډاډ ورکوي او د خدمتونو د وړاندې کولو په برخه کې به هغه مهمې موضوعگانې حل او په نښه شي، چې د ټاکل شوو استازو له لوري په گوته شوې دي (د شکایتونو حل ته په یوه جلا لارښود اشاره شوې ده).

5. د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټه PCCMC او د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډله CCTWG (مرکز)

د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټې (ښاري او کلیوالي) به په دوره ای توګه د ماليې، د کلیو د بیا رغونې او پراختیا، کرنې او مالدارۍ، عامې روغتیا او پوهنې وزارتونو او د سیمه ایزو ارګانونو د خپلواکه ادارې په مشرۍ د ولسي تړون پروگرام له تخنیکي کاري ډلې سره اړیکه ټینګه کړي او په همغږۍ کې به و اوسي.

د کلي په هکله معلومات – کلیوالي

د کلي په هکله د معلوماتو موخه، د کلي پراختیايي شورا غړو او د هغې فرعي کمیټو، او همدارنګه د کلي پراختیايي شوراگانو کلسټر، د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې، د ولایت په کچه د ولسي تړون پروگرام د همغږۍ کمیټې او ټولو اړوند وزارتونو (هغه چې د ولسي تړون پروگرام یوه برخه دي او هغه چې د ولسي تړون پروگرام برخه نه دي (لکه د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلوماتو وزارت) او د ماليې وزارت ته وړتیا ور بېښل دي ترڅو د هدف وړ مهمو ډلو لپاره ځانګړې اقدامات پلان، طرح/ډیزاین او بودیجه کړي.

د کلي په هکله معلومات کومه سرشمېرنه نه ده. دا ځکه چې ټولنیز کارکوونکي باید خپل ډېر وخت د کلي له پراختیايي شوراگانو/د کلي پراختیايي شوراگانو له کلسټر، د دوی له فرعي کمیټو او د کلي په کچه له ډلو سره تېر کړي، او همدارنګه ځکه چې د ولسوالۍ په کچه د معلوماتو د درج کولو ډله (1 کس) نه شي کولای ډېر معلومات په ټاکل شوي سېسټم کې داخل کړي. هغه معلومات چې په لاندې توګه به راټول او بحث به پرې وشي پورته ذکر شوي موخه بیانوي.

په دوه پړاوونو کې د کلي په هکله معلومات

لومړی پړاو: د ولسي تړون پروگرام په هکله د عامه پوهاوي د کچې لوړولو د کتنې تعقیبول او له ټاکنو څخه د مخه دوهم پړاو: د کلي پراختیايي پلان له بهیر څخه د مخه د بېوزلۍ د تحلیل او اړتیاوو د ارزونې تعقیبول.

لومړۍ پړاو: د کورنۍ اړوند معلومات. طریقه: سروې. د هرې کورنۍ پر سر به د همکارې مؤسسې د ټولنیزو کارکوونکو په واسطه د روزل شوو ټولنیزو رضاکارانو له لوري د یوې پانې درلودونکې یوه ساده سروې تر سره شي (په اټکلې توګه 3 ساعته روزنه). یاده سروې به د کورنیو په اړه لاندې معلومات را ټول کړي (هغه خلک چې له یوه لوښي څخه خواره خوري (فامیل)):

- الف: د کسانو شمېر
 ب: د کورنۍ د ټولو غړو د عمر کچه
 ج: د کونډو شمېر
 د: د ښځینه سرپرست درلودونکو کورنیو شمېر
 ه: د معیوبو کسانو شمېر
 و: آیا په کلي کې داخلي بې‌خايه شوي/ بېرته راستانه شوي/د اقتصادي ستونزو له امله کډوال شوي شتون لري؟
 ز: آیا په کلي کې کوچیان شتون لري؟
 ح: کور یې کرایي/خپل ملکیت دی
 ط: د جنس له مخې د لوستو/نالوستو کسانو شمېر (18+)
 ی: ښوونځي ته د ټولنو هلوکړو او نجونو شمېر (6 – 18 کلونو)
 ک: د څښاک د اوبو سرچینه (کاریز، کوهی، ویا له، نل، د اوبو شېکه، لاسي پمپ او نور)

لومړۍ پړاو په دریو برخو ویشل شوی دی²:

لمړۍ پړاو (الف): د کورنۍ معلومات: ټولنیز کارکوونکي او انجنیران د کلي له پراختیايي شوراګانو او ښوونکو (که شورا شتون ونلري، نو له ښوونکو، ملکاتو، سپین ریزو) څخه غوښتنه کوي تر څو هغه ځوان کسان په ګوته کړي چې د حسابي چارو په هکله زده کړه ولري او د یوې اونۍ (5 ورځو) لپاره وزگار وي تر څو معلومات را ټول کړي. کله چې دا کسان په ګوته شول، ټولنیز کارکوونکي او انجنیر د کلي له پراختیايي شورا (که چېرې یوه وي)، د معلوماتو له را ټولونکو، ځایي ښوونکو (که چېرې هلته یو وي) – او که شتون ونلري نو له ګاونډي کلي څخه یو ښوونکي کولای شي ګډون وکړي یا هر هغه کس سره چې لوستی وی او وزگار وي یوه غونډه تنظیموي. په دې غونډه کې موخې، د سسمو معلوماتو اهمیت، د معلوماتو کارولو، د ناسمو معلوماتو د اغیزو، د معلوماتو د پانې او د معلوماتو د را ټولولو لارو چارو، مهالوېش او د معلوماتو راټولونکو ژمنتیا (په یوه پوستېر باندې لیکل کېږي چې په کلي کې د معلوماتو را ټولولو د بهیر د رهبري کولو پر اساس د کلي پراختیايي شورا/ملک/سپینزیري یا ښوونکي له لوري ساتل کېږي) او د څارونکو/همغره کوونکو کسانو (باید دوه کسه وي: یو ښوونکي او ...) د دندو په هکله بحث او توضیحات وړاندې کېږي. د منځنۍ کچې په درلودونکي یوه کلي کې، به دا کار د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو له لوري د محدودو معلوماتو په وړاندې کولو (د کلي د پوهاوي ملاقات: روزنه (3 ساعته)، د انجنیرانو مسئولیت (ساحوي ازمایښت (4 ساعته) او تائید (4 ساعته)) سره یوه اونۍ وخت ونیسي. د کلي هر رضاکار کس به په منځنۍ توګه د 25 کورنیو په هکله معلومات را ټول کړي. په یوه لوی کلي کې به د کلي رضا کار ښايي د 50 کورنیو په هکله معلومات را ټول کړي.

لومړۍ پړاو (ب): رضاکاران به د ښوونکو یا نورو لوستو کسانو په مرسته، د کورنیو د سروې انفرادي پانې په منځنیو پانو (intermediate sheets) کې راغونډوي. انجنیرانو ته په کار ده تر څو له ساحې څخه لیدنه وکړي (د کتنې او مرستې په موخه 2-3 په یوه ورځ کې د دریو-څلورو ورځو لپاره)

لومړۍ پړاو (ج): انجنیران د مینځنیو معلوماتو پانې را ټولي او د کلي د معلوماتو وروستی پاڼه بشپړوي. د معلوماتو په را غونډېدو او د کلي په هکله د وروستیو معلوماتو په چمتو کېدلو سره، ټولنیز کارکوونکي کولای شي له ټاکنو څخه د مخه غونډو په تر سره کولو پیل وکړي.

دوهم پړاو: عامې سرچینې او ټولنیز - اقتصادي حالت. طریقه: ګډه ایزې کړنې (تمرینونه): د همکارې مؤسسې ټولنیز کارکوونکي به د پلان جوړولو په بېلابېلو کړنو کې کلي را ټسکېل کړي. هغه مهمې او عمده کړنې چې د کلي په اړه د معلوماتو چمتو کول به آسانه کړي د سرچینو نقشه جوړولو او د معیشت تحلیل او همدارنګه د کلي پراختیايي شورا له غړو سره د دوهم پړاو د فورمې د بشپړولو په موخه په تعقیبي کار کې له ګډون څخه عبارت دي.

په عمل کې د ګډه ایزو زده کړو PLA کړنې (تمرینونه) د سرچینو، ټولنیزو – اقتصادي واقعیتونو په اړه هغه معلومات تولیدوي چې د عامه بحثونو له لارې را مینځ ته کېږي او د کلي پراختیايي پلان په جوړولو کې کارول کېږي او په عامه توګه نندارې ته وړاندې کېږي، د تېروتنو چانس را کموي. سره له دې تائید ته اړتیا ده او وېه شي. په عمل کې د ګډه ایزو زده کړو PLA کړنې (تمرینونه) به د تشو/خلاو د تحلیل (د لورې په تحلیل او تجزیه کې شاخصونه یادښت کړي او دا شاخصونه د دوهم پړاو د معلوماتو په فارمټ کې راغلي دي) لپاره اړین معلومات په لاس راوړي. د دوهم پړاو فورمه د ولسي تړون پروګرام د پیل پر مهال د هغه آسانتیاوو (د ابو د سرچینو، اوبو لګولو، برېښنا، سرکونو، زده کړې او رغتیايي خدمتونو) په هکله اساسي معلومات وړاندې کوي چې خلک یې په واک کې لري. **د دوهم پړاو نمونه همدارنګه د بیوزلۍ،** ځمکې، څارویو، عاید، لورې، پور او زده کړې په اړه معلومات لاس ته راوړي. د پروژوې دوران د پای پر لور، ټولنیز کارکوونکي کولای شي د بیوزلۍ تحلیل او تجزیه تکرار کړي او بدلونونه تر سترګو کړي/وګوري. د کلي پراختیايي پلان له موخو څخه یوه ښايي له ټسکټیو کتګوریو څخه د خلکو را ایستل وي – ډېر بیوزله د بیوزل پر لور او بیوزله د لږ بیوزله یا میانه په لور. همدارنګه د عامه سرچینو نقشه باید د کاري سند او څارنې د وسیلې په توګه په پام کې ونیول شي، لکه څنګه چې سرچینې برابرې شوي دي (د اوبو سرچینې/شېکې، او نور...) سرکونه او داسې نور، به په نقشه کې ونډول شي او د کلي پراختیايي شورا د رئیس له لوري به وساتل شي. په بل عبارت، د دوهم پړاو موندنې کولای شي:

² د معلوماتو د را ټولولو او معلوماتو یو ځای کولو د پانو لپاره، ضمیمې ته مراجعه وکړئ.

دولسی ترون ملی پروگرام

(الف) د سرچینو په برخه کې د کلیو د اړتیاوو په هکله معلومات په لاس راوړي، معلومات راټول او د کلیو کلسټر، ولسوالۍ، ولایت او ملي کچه په پلان جوړولو کې وکاروي، ب (بدلون وڅاري، ج) کلی (رونتیا، شاملول/ګډون) او ټاکل شوي غړي د خپل کلي په تحلیل او تجزیه کې شامل کړي او له لاس ته راوړنو څخه په پلان جوړولو کې کار واخلي. لکه څنګه چې دا وسیلې پلي کېږي، دا پر او د تحلیل او تجزیه له بهیر سره (موازی) پیليږي او باید د یوې میاشتې څخه تر شپږو اونیو په موده کې بشپړ شي.

د عامه سرچینو نقشه (په محلاتو کې تنظیمېدونکي) به لاندې ټکي وړاندې کړي:

د جوماتونو شمیر

د مدرسو شمیر

د ښوونځیو/ د ښوونځیو د ټولګیو شمیر ((د زده کوونکو ظرفیت) (د ښوونځي ډول B/G یا لومړنۍ، منځنۍ، لېسه او نور...)

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشابونو درلودونکو یا نه درلودونکو روغتیايي مرکزونو شمیر

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشابونو درلودونکو یا نه درلودونکو فرعي روغتیايي مرکزونو شمیر

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشابونو درلودونکو یا نه درلودونکو اساسي روغتیايي مرکزونو شمیر

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشابونو درلودونکو یا نه درلودونکو جامع روغتیايي مرکزونو شمیر

د باران په واسطه د خړوبېدونکي، د خړوبېدو د امکاناتو درلودونکي خړوبې شوي / نه خړوبې شوي ځمکې د جړېبونو شمیر

د برېښنا د مزو / ترانسفارمر شمیر

د 100w برېښنا درلودونکو او نه درلودونکو کورنیو شمیر

د سرکونو شمیر (تر ټولو نږدې مارکېټ ته واټن)

د عامه تشابونو شمیر

د ژورو کو هیانو شمیر

د داخلي بې‌خايه شوو د محلاتو/کمپونو شمیر

د کوچیانو د استوګنځایونو شمیر

د بې‌وزلۍ تحلیل به د ټولنیزو- اقتصادي مشخصاتو لپاره لاندې معلومات وړاندې کړي:

عایداتي ډلې:

یوشمیر خلک چې د اقتصادي حالت له مخې ښه، متوسط، بې‌وزله او ډېر بې‌وزله دي (د کورنۍ له مخې) او د شتمنتوب/ بې‌وزلۍ مهم شاخصونه ځمکه، څاروي، عاید، د خوراکي توکو له مخې خوندي، روغتیا، پور، په پېښکي توګه د مزد تر لاسه کول، د پیسو حواله او د بې‌کارۍ په فصل کې د خوړو د وختونو شمیر او

نور

د هغه کورنیو شمیر چې بزګر یې تر خپلې اړتیا ډېر حاصلات پلوري

د هغه کورنیو شمیر چې د خوراکي توکو د کمښت ستونزه نلري

د هغه کورنیو شمیر چې ځمکه نلري

د هغه کورنیو شمیر چې له 1 جړېب څخه کمه ځمکه ولري

د هغه کورنیو شمیر چې له 1 – 2 جړېبه پورې ځمکه ولري

د هغه کورنیو شمیر چې له 2 – 4 جړېبو پورې ځمکه ولري

د هغه کورنیو شمیر چې له فصلواره لوړې سره مخ کېږي

د هغه کورنیو شمیر چې پوروري دي

د هغه کورنیو شمیر چې په فصلواره توګه د خپلې کورنۍ غړي د کار کولو په موخه نورو ښارونو، ایران، پاکستان ته استوي

کله چې د لوړې تحلیل بشپړ شو، ټولنیز کارکوونکي به په تصادفي ډول د معلوماتو آزمویل پیل کړي (له بې‌وزلو او تر ټولو بې‌وزلو ډلو څخه تر څو د هغوی حالت تائید کړي، دوی به همدارنګه د کلي د ټولو پراختیايي شوراګانو له غړو سره وګوري تر څو د څښاک اوبو، برېښنا د نه لرونکو او سرکونو ته د لاس رسې نه لرونکو کورنیو شمیر تصدیق کړي. که چېرې اړتیا وي، نو د پراختیايي شورا غړو ته په کار ده تر څو خپلو محلاتو ته لار شي او سم معلومات راټول کړي.

د بې‌وزلۍ د تحلیل او تجزیه څخه وروسته (تصدیق او د کلي پراختیايي شورا معلومات):

(الف) ټولنیز کارکوونکو او انجنیرانو ته په کار ده تر څو کارونه واخلي او د محلاتو څخه په لیدنه او په ټولنیزو – اقتصادي مشخصاتو کې د دوی د مقام/خای پر سر په بحث کولو سره معلومات تائید/تصدیق کړي.

(ب) د کلي پراختیايي شورا له ټولو غړو سره لیدنه وکړي (نارینه او ښځینه د اړتیا په صورت کې په جلا جلا توګه) او د معیشت د تحلیل پر بنسټ WBA د پراختیايي شورا غړي په ګوته کړي (او د هغوی ټولنیز- اقتصادي حالت یادښت کړي – فارمې به په واک کې ورکړل شي) د کلي پراختیايي شورا د غړو عمرونه، د دوی د زده کړې کچه او که چېرې دوی د عامه صلاحیت په توګه (سپین ریری، د اوبو ویشونکۍ، باشي، قوماندان...) کوم بل مهم رول لري یادښت کړی.

د کلي په هکله معلومات – ښاري

د کلي په هکله د معلوماتو موخه، د کلي پراختیايي شورا غړو او د هغې فرعي کمیټو، او همدارنګه د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر، د ولسوالۍ په کچه د ولسي ترون پروګرام د مدیریت کمیټې، د ولایت په کچه د ولسي ترون پروګرام د همغږۍ کمیټې او ټولو اړوند وزارتونو (هغه چې د ولسي ترون پروګرام یوه برخه دي او هغه چې د ولسي ترون پروګرام برخه نه دي (لکه د کار، ټولنیزو چارو،

شهیدانو او معلوماتو وزارت) او د مالیې وزارت ته وړتیا ور بېنسل دي تر څو د هدف/پام وړ مهمو ډلو لپاره ځانګړي اقدامونه پلان، طرح/دیزاین او بودیجه کړي.

د کلي په هکله معلومات کومه سرشمېرنه نه ده. دا ځکه چې ټولنیز کارکوونکي باید خپل ډېر وخت د کلي له پراختیایي شوراګانو/د کلي پراختیایي شوراګانو له کلسټر، د دوی له فرعي کمیټو او د کلي په کچه له ډلو سره تېر کړي، او همدارنګه ځکه چې د ولسوالۍ په کچه د معلوماتو د درج کولو ډله (یو کس) نه شي کولای ډېر معلومات داخل په ټاکل شوي سیستم کې داخل کړي. هغه معلومات چې په لاندې توګه به راټول او بحث به پرې وشي پورته ذکر شوي موخه بیانوي.

په دوه پړاوونو کې د کلي په هکله معلومات

لومړی پړاو: له ټاکنو څخه د مخه د ولسي تړون پروګرام په هکله د عامه پوهاوي د کچې لوړولو د کتنې تعقیبول.
دوهم پړاو: د کلي پراختیایي پلان جوړولو له بهیر څخه د مخه د بیوزلۍ د تحلیل او اړتیاوو د ارزونې تعقیبول.
لومړی پړاو: د کورنۍ اړوند معلومات. طریقه: پلټنه (سروي). د هرې کورنۍ پر سر به د همکاري مؤسسې د ټولنیزو کارکوونکو په واسطه د روزل شوو ټولنیزو رضاکارانو له لوري د یوې پانې درلودونکې یوه ساده سروی تر سره شي. (په اټکلي توګه 3 ساعته روزنه). یاده سروی به د کورنیو په اړه لاندې معلومات را ټول کړي (هغه خلک چې له یوه لویښي څخه خواره خوري (فامیل)):

- الف: د کسانو شمېر
ب: د کورنۍ د ټولو غړو د عمر کچه
ج: د کونډو شمېر
د: د بنځینه سرپرست درلودونکو کورنیو شمېر
ه: د معیوبو کسانو شمېر
و: آیا په کلي کې داخلي بی‌خایه شوي/بېرته راستانه شوي/د اقتصادي ستونزو له امله کډوال شوي شتون لري؟
ز: آیا په کلي کې کوچیان شتون لري؟
ح: کورنۍ کرایي/خپل ملکیت دی
- ط: د جنس له مخې د لوستو/نالوستو کسانو شمېر (18+)
ی: بنسټونځي ته د تلونکو هلکانو او نجونو شمېر (6 - 18 کلونو)
ک: د څښاک اوبه
ل: د صفایي کتابچه
م: تذکره (د هر غړي)
ن: د تشنابونو درلودل او ډول یې
ص: برېښن

لومړی پړاو په دریو برخو ویشل شوی دی:

لومړی پړاو (الف): د کورنۍ معلومات: ټولنیز کارکوونکي او انجنیران د کلي له پراختیایي شوراګانو او بنسټونکو (که شورا شتون ونلري، نو له بنسټونکو، ملکاتو، سپین ریزو) څخه غوښتنه کوي تر څو هغه ځوان کسان په ګوته کړي چې د حسابي چارو په هکله پوهاوی ولري او د یوې اونی (5 ورځو) لپاره وزګار وي تر څو معلومات را ټول کړي. کله چې دا کسان په ګوته شول، ټولنیز کارکوونکي او انجنیران د کلي له پراختیایي شورا (که چیرې یوه وي)، د معلوماتو له را ټولونکو، ځایي بنسټونکو (که چیرې هلته یو وي) او که شتون ونلري نو له ګاونډي کلي څخه یو بنسټونکی کولای شي ګډون وکړي یا هر هغه کس سره چې لوستی وی او وزګار وي یوه غونډه تنظیموي. په دې غونډه کې موخې، د سمو معلوماتو اهمیت، د معلوماتو کارولو، د ناسمو معلوماتو د اغیزو، د معلوماتو پانې او د معلوماتو د را ټولولو لارو چارو، مهالوېش او د معلوماتو راټولونکو ژمنتیا (په یوه پوستېر باندې لیکل کېږي چې په کلي کې د معلوماتو را ټولولو د بهیر د رهبري کولو پر اساس د کلي پراختیایي شورا/ملک/سپینږيري یا بنسټونکي له لوري ساتل کېږي) او د څارونکو/همغږه کوونکو کسانو (باید دوه کسه وي: یو بنسټونکی او ...) د دندو په هکله بحث او توضیحات وړاندې کېږي. د منځنۍ کچې په درلودونکي یوه کلي کې، به دا کار د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو له لوري د محدودو معلوماتو په وړاندې کولو (د کلي د پوهاوي ملاقات: روزنه (3 ساعته)، (د انجنیر مسئولیت) ساحوي آزمایش (4 ساعته) او تائید (4 ساعته)) سره یوه اونی وخت ونیسي. د کلي هر رضاکار کس به په منځنۍ توګه د 25 کورونیو په هکله معلومات را ټول کړي. په یوه لوی کلي کې به د کلي رضا کار بنسټي د 50 کورونیو په هکله معلومات را ټول کړي.

یادښت: د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکه اداره به د برقي وسیلو، لکه ټېلېټ پر مټ خپل معلومات را ټول کړي. د معلوماتو د پلټنې/سروي ضمیمه شوي پانې دا منعکس کوي.

دوهم پړاو: طریقه: ګډه ایزې کرنې (تمرینونه): د همکاري مؤسسې ټولنیز کارکوونکي به د پلان جوړولو په بېلابېلو کړنو کې کلي را بنسټل کړي. هغه مهمې او عمده کړنې چې د کلي په اړه د معلوماتو چمتو کول په آسانه کړي د سرچینو له نقشه جوړولو څخه عبارت دي.

د عامه سرچینو نقشه (په محلاتو کې تنظیمېدونکي) به د عامه بنسټیزو جوړښتونو په هکله لاندې معلومات وړاندې کړي:

د جوماتونو شمېر (د جمعي او عیدګاه جومات و بنسټیاست)

د مدرسو شمېر

د مارکېټونو شمېر (کوچني، منځني او لوی)

د بنسټونکو/د بنسټونکو د ټولګیو شمېر ((د زده کوونکو ظرفیت)) (د بنسټونکو ډول B/G یا لومړنۍ، منځنۍ، لېسه او نور...) (عامه او خصوصي) د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشنابونو درلودونکو یا نه درلودونکو

د پوهنتونونو او کالجونو شمېر (عامه او خصوصي)

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشنابونو درلودونکو یا نه درلودونکو روغتیایي مرکزونو شمېر

د څښاک اوبو، احاطوي دیوال او تشنابونو درلودونکو یا نه درلودونکو روغتیایي کلېنیکونو شمېر

د درملتونونو شمېر: جواز او د درملو نوملړ سره له قیمتونو

دولسی ترون ملی پروگرام

د اوبو د سرچینو شمیر (د اوبو د سرچینو درلودونکو او نه درلودونکو کورنیو شمیر)
د برېښنا مزو/ټرانسفارمرونو شمیر
د اوبو د سرچینو شمیر
د سرکونو شمیر (تر ټولو نېردي مارکېټ پورې واټن)
د عامه پارکونو/څلورلارو شمیر
د عامه تاسیساتو شمیر (ټولنیز مرکزونه)
د عامه تشنابونو شمیر
د ژورو ځاګانو شمیر
د خصوصي کلي نیکونو او روغتونونو شمیر
د کورنیو بې ځایه شوو د استوګنځیو، محلاتو شمیر
د کوچیانو د استوګنځیو شمیر
د ویالو شمیر
د جامدو فاضله موادو غونډېو د ځایونو شمیر
او چاپیریالي خطرونه
د نقشي تر بشپړېدو وروسته، ټولنیز کارکوونکي به د ټولنیزې شورا له ټولو غړو سره وګوري تر څو د اوبو، برېښنا او سرکونو ته د لاس رسي نه درلودونکو کورنیو کره شمېره تصدیق کړي.

دولسی ترون ملی پروگرام

دوهم فصل

د کلي پراختيايي شورا او د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر شورا ټاکنې

تعريفونه:

په شرايطو برابر رايه ورکونکي:

- بايد د افغانستان اسلامي جمهوريت تبعه وي
- لږ تر لږه بايد 18 کاله عمر ولري
- د کلي پراختيايي شورا د ټاکنو له نيتي څخه د مخه بايد په ټاکلي کلي کې په پرله پسې توگه لږ تر لږه د 1 کال لپاره مېشت شوی وي (د راستنيدونکو / بې ځايه شوو په استثنا، چې د يادو کسانو لپاره شرط په پرله پسې توگه د 3 مياشتو استوگنه ده)
- بايد درواني اختلالاتو اړوند بنسټيزه اسناد ولري او
- بايد په کلي کې خپل لومړنی استوگنه ولري (تر دې مهاله که چېرې يو کس په بېلابېلو کليو/ښارونو کې د استوگنې 2 يا ډېر ځايونه ولري، نو ياد کس يوازې په يوه کلي کې د رايه ورکولو حق لري او بس. نو دې ته په کتلو سره دا ډول کس ته په کار ده تر څو د روان کال لږ تر لږه 9 مياشتو په موده په يو له خپلو ټولو استوگنځايونو کې واوسي ترڅو د اصلي استوگن په توگه د رايې ورکولو مستحق وگڼل شي).

د ټاکنو واحد:

د 'کورنيو يو کلسټر' يو او بل ته د نږدې پرتو کليو په پرتله د لوی کلي اندازې ته په کتلو سره ټاکل کېږي (لاندې يې وگورئ). ټاکنيز واحدونه په دې موخه را مينځ ته کېږي تر څو هغه کورنۍ مشخصې کړي چې د کلي په پراختيايي شورا کې له دوی څخه د استازيتوب کولو لپاره په دې واحدونو کې يونارينه او يوې ښځينه نوماندانو ته رايه ورکړي. د ټاکنو واحدونه کوچني کلي يا محلات نه دي، هغه يوازې هغه واحدونه دي چې د ټاکنو د تر سره کولو په موخه د کورنيو درې ټولولو لپاره کارول کېږي. د ټاکنيزو واحدونو د اندازې معيار د هغه کليو تر اندازې پورې تړاو لري چې ټاکنيز واحدونه به په کېښي جوړ شي (لاندې لومړي جدول ته مراجعه وکړئ). لکه څنگه چې کلي هم وده کوي (په کلي کې نوې کورنۍ رامینځ ته کېږي او همدې کلي ته نورې کورنۍ راځي)، د ټاکنو واحدونه (د اندازې او جغرافيايي بعد له اړخه) ښايي د کالونو په تېرېدو سره بدلون ومومي.

د کلي پراختيايي شوراگانو (CDCs) د غړو شمېر بايد تر 30 کسانو (15 نارينه او 15 ښځينه) ډېر نه شي او 1 جدول هغه فارمول وړاندې کوي چې په ټاکلي کلي کې د وگړو د تراکم له مخې د ټاکنيزو واحدونو اندازه ټاکي. دا فارمول بايد تعقيب شي او ټولنيز کارکونکي بايد د واحدو ټاکنو تر پوښښ لاندې د هرې کورنۍ د راتلو او د کلي په پراختيايي شورا کې د خپلې خوښې استازو له ټاکلو څخه ډاډ تر لاسه کړي.

1 جدول. د کلي د وگړو پر بنسټ د ټاکنيزو واحدونو اندازه.

له 50 څخه لږ کورنۍ: د ټاکنو يو واحد به 5 کورنۍ وي	= د کلي پراختيايي شورا 10 - 20 ښځې او نارينه غړي
له 50 - 100 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 6 - 7 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 14 - 28 ښځې او نارينه غړي
له 101 - 150 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 8 - 10 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 20 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 151 - 200 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 11 - 13 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 22 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 201 - 250 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 14 - 17 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 22 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 251 - 300 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 18 - 30 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 24 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 301 - 350 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 21 - 23 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 351 - 400 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 24 - 26 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 401 - 450 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 27 - 30 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 451 - 500 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 31 - 33 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 26 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 501 - 550 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 34 - 36 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 551 - 600 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 37 - 40 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 601 - 650 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 41 - 43 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 651 - 700 کورنۍ، د ټاکنو يو واحد 44 - 46 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 701 - 750 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 47 - 50 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 751 - 800 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 51 - 53 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 801 - 850 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 54 - 56 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 851 - 900 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 57 - 60 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 901 - 950 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 61 - 63 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا 28 - 30 ښځې او نارينه غړي
له 951 - 1000 کورنيو پورې، د ټاکنو يو واحد 65 کورنۍ	= د کلي پراختيايي شورا له 30 غړو سره (ښځې او نارينه غړي)

1. کتنه: تر ټاکنو د مخه، په کليو کې د ټولنيزو کارکونکو دندې:

1. يادونه: ټولنيز کارکونکي بايد د کورنيو شمېرنه تر سره کړي (چې په کلي کې د يوې پراختيايي شورا تر چتر لاندې د رايه ورکونکو شمېر ښيي). د دې شمېرنې په کارولو سره بايد په ډاگه شي چې په شرايطو د برابرې رايه ورکونکو 60% کومه اندازه خلک کېږي.

لومړۍ کړنه:

- يوه لويه غونډه برابره کړئ: په هغه کليو کې چې نارينه او ښځينه کولای شي په گډه سره په غونډه کې گډون وکړي، په غونډه کې د گډون په موخه بايد ښځې وهڅول شي؛ په هغه کليو کې چې ښځې او نارينه يو له بل سره په گډه ملاقات/لیدنه نه شي کولای، نو ښځينه ټولنيزي

کارکوونکي باید په جلا توګه د بنځو لپاره ورته غونډه جوړه کړي. په لنډه توګه خلکو ته د ولسي تړون پروګرام په هکله د هغه بحث یادونه وکړی چې پخوا مو له دوی سره درلود او عمده ټکي بیا تکرار کړی. (یادونه وکړی چې مالي وجهې د کورنیو له شمېر سره اړیکه نلري). همدارنګه باید یادونه وشي چې ټول پراختیایي پروګرامونه به د کلي پراختیایي شوراګانو له لاري تر سره شي. اوس د کلي پراختیایي شوراګانو د ټاکنو لپاره نېټه، وخت او ځای اعلان کړی (په اټکلي توګه دوه اونۍ وروسته). د ټاکنو د تر سره کېدو د څرنگوالي، د ټاکنیزو کمیټو او عامو وګړو د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات وړاندې کړی. د رایې ورکولو د پانې په اړه له بحث کولو څخه ډاډ تر لاسه کړی چې نوموړې پانې د یونارینه نوماند او یوې بنځینه نوماندې د ټاکلو لپاره ټاکلی ځای لري او دا چې دواړه نارینه او بنځینه هر یو ته رایه ورکولای شي یا هم کولای شي یوازې یو کس ته رایه ورکړي.

- د کلي په اړه د لومړنۍ سروې د وګړو د شمېر پر بنسټ، د ټاکنیز واحد د اندازه معلومه کړی (پورته 1 جدول وکاروئ).
- د کلي له هرې برخې څخه له 4 – 5 کسانو (همدارنګه له اوسنۍ پراختیایي شورا) څخه غوښتنه وکړی تر څو له تاسو سره کښېنې او یوه نقشه رسم کړي (یا موجوده نقشه وکاروئ که چېرې شتون ولري) او د ټاکنو د واحد پولې معلومې کړي (ښايي له سیمې څخه د لیدنې transect walk اړتیا ولیدل شي)
- په خپله خوښه کارکوونکي/رضاکاران په ګوته کړی
- د ټاکنې د کمیټو غړي په ګوته کړی (د ټاکنې د کمیټې په هکله لنډ معلومات وګورئ)
- 2. یادونه: د ښارونو لپاره په ولسي تړون پروګرام کې د پراختیایي شورا جوړولو لپاره 250 کورنۍ حد ټاکل شوی دی. د کلیوالو سیمو په کچه د پراختیایي شورا د جوړولو لپاره د کورنیو شمېر نه دی محدود شوی (ډېر تر ډېره 15 نارینه او بنځینه).
- 3. یادونه: په ملي بیوسټون پروګرام کې (ښاري او کلیوال) به موږ فامیل (موږ، پلار او ماشومان) د یو واحد په توګه په پام کې نیوله، خو اوس زموږ لپاره مهم واحد کورنۍ ده چې ټول هغه وګړي په کې شامل دي چې له یوه لویښي څخه خواره خوري (کور).

ټاکنې به تل له ټاکنیزو هڅو او مخکې له مخکې د نوماندانو له ټاکلو څخه پرته تر سره شي.

- ټولنیز کارکوونکي د ټاکنیزو کمیټو 6 غړو ته د دوی د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکوي او هغوی ته لارښوونه کوي تر څو دکلي له وګړو سره لیدنه وکړي او هغوی ته د کلي پراختیایي شورا د موخې، دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکړي.

2. کتنه: د ټاکنو تنظیمول:

الف. د کلي پراختیایي شورا د ټاکنو لپاره د کلي په کچه د یوې لویې غونډې را بلل
ب. په کلي کې په شرایطو له برابرې لږ تر لږه 60% رایه ورکوونکو سره دکلي په کچه لویه غونډه تنظیم کړی تر څو د کلي پراختیایي شورا غړي په کښې وټاکل شي. د کلي د غړو تر څنګ، نور ښکېل اړخونه لکه د ښاروالۍ استازي، د گذر وکیل، د ناحیې رئیس او د څارنې تخنیکي کارکوونکي (یوازې په ښاري کچه) ښايي ګډون وکړي. د ټاکنو بهیر به د همکارو مؤسسو له لوري تسهیل شي.

I. د کلي پراختیایي شورا د غړو ټاکنې

- الف) د پرانيستې دعا. د کلي یو اوسېدونکي به د قرآنکریم څو آیتونه تلاوت کړي
ب) غونډه به د بهرنۍ پراختیایي شورا د رئیس/مرستیال یا نورو اداري کارکوونکو په واسطه پیل شي.
ج) کلی (د یوې پراختیایي شورا تر پوښښ لاندې) به د کورنیو له ټول ټال شمېر سره یو ځای په لنډه توګه معرفي کېږي
د) همکاره مؤسسه کلي ته د ټاکنو کمیټه ورپېژني.
ه) د ټاکنو د کمیټې دندې او مسئولیتونه به د ټاکنو د یوې کمیټې د یو غړي په واسطه په لنډه توګه اورېدونکو ته ور وپېژندل شي (دا کېدلای شي د کلي د رضاکارانو په څېر وي)
و) د ټاکنو کمیټه به د کلي پراختیایي شوراګانو د دندو او مسئولیتونو په هکله معلومات ورکړي
ز) د کلي اوسېدونکي اوس د کلي پراختیایي شورا د یو آیدېال غړي د ځانګړتیاوو په هکله نظرونه سره ورکوي او د سیرت، کیفیت او ظرفیتونو په یوه داسې نوملړ هوکړه کوي چې باید د کلي پراختیایي شورا غړي یې ولري.
ح) د ټاکنو کمیټه به د محلاتو د ټاکنو طریقه وړاندې کړي. د کلي اندازې ته په کتلو سره، یو ټاکنیز واحد له 5 – 65 کورنیو څخه جوړ شوی دی (پورته 1 جدول ته وګورئ). له هر ټاکنیز واحد څخه به دوه استازي (1 نارینه او 1 بنځینه) د کلي پراختیایي شورا د غړو په توګه وټاکل شي.

یادونه: د نوماند په ګډون، هیڅوک دا حق نه لري چې کوم څوک وړاندیز کړي یا د کوم ځانګړي نوماند په استازیتوب خبرې وکړي.
ط) دکلي اوسېدونکو د هوکړې له مخې به دهر ټاکنیز واحد په مخ کې دولسي تړون په نښان پوښل شوی درایوبکس ځای پر ځای کړل شي.

ی) تر ټاکنو د مخه، ټولنیز کارکوونکي به د رایو بکس پرانیزي او تش بکس به ټولو حاضرینو رایه ورکوونکو ته وښودل شي تر څو هغوی ډاډ تر لاسه کړي چې نوموړي بکس تش دی.

ک) د ټاکنو کمیټه به د رایه ورکونې د بهیر پر مهال د هر بکس لپاره دوه کسه (په خپله خوښه/رضاکار) وټاکي.

ل) د رایه ورکونې پانې (باید تش ځای ولري تر څو یو نارینه او یوې بنځینه ته په کښې رایه ورکړي او رایه ورکوونکي به پوره واک ولري تر څو دواړو ته رایه ورکړي یا ښايي نارینه پرېکړه وکړي چې یوازې نارینه ته رایه ورکړی او بنځینه پرېکړه وکړي چې یوازې بنځینه ته رایه ورکړي، چې دا دهر رایه ورکوونکي تر خپلې خوښې پورې تړاو لري).

م) که چېرې د بېلابېلو دلیلونو له مخې د کلي پراختیايي شورا ته هیڅ کومه بنځه نه وي ټاکل شوې، نو د کلي پراختیايي شورا د اداري پلاوي په مېنځ کې د ښځو لپاره ځانګړې شوې څوکۍ به خالي پرېښودل شي او ټولنیز کارکوونکي به له کلي سره کار وکړي تر د ښځو لپاره د ذکر شوې ځانګړې شوې څوکۍ د ډکولو لپاره یوازې د ښځو تر مېنځ ټاکنې تر سره کړي، شپږ میاشتې وروسته.

ن) هر وګړی به د رایې ورکونې پاڼه ډکه او په بکس کې واچوي

س) د رایې ورکونې ټولې پاڼې به د ټاکنو بکس ته ولوېږي

ع) د رایو شمېرونکي کسان به له بکس څخه د پاڼو تر را ایستلو او شمارلو وروسته ژر تر ژره پایلې اعلان کړي او د رایو پاڼې به د ټولو کلیوالو په مخ کې کېږدي.

ف) د څارنې ډله به رایې وشماري او هغه کسان به اعلان کړي چې تر ټولو لوړې رایې یې تر لاسه کړي وي. په پایله کې به د هر کلسټر پر سر دوه ټاکل شوي استازي وي (1 نارینه او 1 ښځینه)

ص) د هر کلسټر لپاره ټاکل شوي استازي به خپل ځانونه کلیوالو ته ور وپېژني.

ق) که چېرې کلیوال په همدې ورځ وخت ولري، نو د کلي پراختیايي شورا د اداري پلاوي ټاکنې به هم تر سره شي، له هغې پرته دوی به اعلان وکړي چې د کلي پراختیايي شورا د اداري پلاوي ټاکنې په _____ نېټه د راتلونکې جمعې په ورځ جومات ته نږدې په _____ بجو تر سره شي.

د پای دعا

II. د کلي پراختیايي شورا د کارکوونکو (اداري پلاوي) ټاکنې

الف) په لنډه توګه د کلي پراختیايي شورا د اداري پلاوي چې وېه ټاکل شي، دندې او مسئولیتونه بیان کړئ او یادونه وکړئ چې د کلي پراختیايي شورا د اداري پلاوي 50% برخه غړي به ښځینه وي. همدارنګه یادونه وکړئ چې دا به په مراتبو غوره وي که چېرې د ټاکل شوي اداري پلاوي له غړو څخه یو کس لوستی وي، خو دا اړینه نه ده. د کلي پراختیايي شورا تل د کلي په کچه له لوستي کس څخه غواړي تر څو له دوی سره د فورمو په لیکنه او بشپړولو کې د مرستیا له لاسه ورکولو سره مخامخ نه شي.

ب) د ټاکنو کمیټه باید حضور ولري

ج) د ټاکنو له کمیټې څخه دوه کسانو ته رایو د شمېرنې مسئولیت ورکړئ.

د) د شورا غړو ته یادونه وکړئ چې د اداري پلاوي ټاکنې د پراختیايي شورا ټاکنو ته ورته "له نوماند پرته ټاکنې" تر سره کېږي

ه) د رایې ورکونې تشې پاڼې وپېښئ

و) لومړی به د شورا رئیس وټاکل شي: د کلي پراختیايي شورا له غړو څخه و غواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د وړتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د ریاست لپاره غوره کس وي. (رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ز) دوهم، به د رئیس مرستیال وټاکل شي: د کلي پراختیايي شورا له غړو څخه و غواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د وړتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا ریاست د مرستیال لپاره غوره کس وي. (رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ح) درېم، به د کلي پراختیايي شورا منشي وټاکل شي: د کلي پراختیايي شورا له غړو څخه و غواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د وړتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د منشي څوکۍ لپاره غوره کس وي. (رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ط) څلورم به د کلي پراختیايي شورا خزانده دار وټاکل شي: د کلي پراختیايي شورا له غړو څخه و غواړئ تر څو د رایو په خپلو خالي پاڼو کې د شورا د هغه غړي نوم ولیکي کوم چې د دوی په آند د وړتیا، سیرت او کیفیتونو له مخې د شورا د خزانده دارۍ لپاره غوره کس وي. (رایې وشمېرئ او تر مخکې تللو د مخه پایله اعلان کړئ).

ي) د ټاکنو په پای کې به، د ټاکنو کمیټه د شورا د کارکوونکو د ټاکنو د پایلو په باره کې یو لیکلی راپور چمتو کړي. د شورا منشي به د یاد راپور یوه کاپي په دوسیه کې وساتي او بله کاپي به د عامه خبرتیاوو په ډره کې ونښلوي.

ک) د کلي پراختیايي شورا غړي او اداري پلاوي کلي ته ور وپېژنئ او د ثبت فورمې بشپړې کړئ.

ل) کله چې د رایې ورکولو لړۍ پای ته ورسېږي، ټولنیز کارکوونکی باید یوه نېټه وټاکي تر څو د کلي پراختیايي شورا نوي ټاکل شوي غړي را ټول کړي. ټولنیز کارکوونکي د نوي ټاکل شوي پراختیايي شورا په لومړۍ غونډه کې برخه اخلي تر څو د کلي له پراختیايي شورا سره بهیرونه او پروتوکولونه را مېنځ ته کړي.

د پای دعا

III. د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/گذر شورا غړي

الف. د گذر شورا/د کلي پراختیايي شورا کلسټر غړي د اړوند گذر شورا/د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر د ټولو پراختیايي شوراګانو له رئیسانو او مرستیالانو څخه عبارت ده. سربېره پر دې، د کلي هره پراختیايي شورا باید یو اضافي نارینه او ښځینه غړي په پام کې ونيسي تر څو د کلي پراختیايي شوراګانو د کلسټر غړی شي. (په دې توګه به د کلي پراختیايي شورا کلسټر کافي غړي شتون ولري تر څو د کلي پراختیايي شوراګانو د کلسټر فرعي کمیټه را مېنځ ته کړي). د گذر شورا تر را مېنځ ته کېدو وروسته، باید د گذر شورا/د کلي پراختیايي

شوراگانو د کلسټر د څلورو اداري کارکوونکو ټاکنې د گذر جرگې/ د کلي پراختيايي شورا د کلسټر غړو تر مېنځ د پټو رايو په کارولو سره ترسره کېږي.

ب. ټولنيز کارکوونکی، بايد د ټاکنو د دې بهير څارنه وکړي او بايد غړو ته د دوی د دندو مسئوليتونو په هکله معلومات ورکړي.

ج. څرنګه چې ټاکل شوي رئيسان او مرستيالان له يو بل سره نه پېژني، ټولنيز کارکوونکي بايد دوی ته زمينه برابره کړي او له هر يوه څخه په غوښتنه کولو د څو دقيقو په ترڅ کې د لاندې ټکو په اړه د خپل نظر په وړاندې کولو سره د يو او بل په هکله وپوهېږي:

- ❖ زموږ د کليو تر ټولو مهمې موضوعګانې څه دي
- ❖ تاسو به د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر جرگې د رئيس يا مرستيال مقام ته څه پياوړتيا ور په برخه کړئ

د. کله چې ټولو خبرې وکړي، ټاکنې پيل کېدلای شي، هر څوک د هغه چا نوم ليکي چې د رئيس په توګه رايه ورکوي او په بکس کې يې اچوي. کله چې ټولو کسانو رايه ورکړه، ټولنيز کارکوونکي رايې شمېري او رئيس اعلانوي (د مرستيال د ټاکنې لپاره هم ورته کړنه تر سره کړئ). ه. که چېرې د گذر شورا/د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر رئيس نارينه وي، بايد ټينګار وشي چې د گذر شورا/د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر مرستيال بايد ښځينه وي. ټاکنې يوازې هغه مهال د اعتبار وړ دي چې په شرايطو د برابرې نارينه او ښځينه رايه ورکوونکو 60% په پورته ذکر شوو ټاکنو کې برخه اخيستي وي.

دريم فصل

د سرچينو/لوړې تحليل او د اړتياوو ارزونه

يادونه: په هغه کليو کې چې ښځې او نارينه کولای شي له يو بل سره وګوري، د ښځو ګډون بايد وهڅول شي او په دې تمرين کې بايد د کلي د حاضرې غړو نيمه برخه ښځې وي. په هغه کليو کې چې ښځې او نارينه يو له بل سره نه شي کتلاي، د نقشي جوړولو تمرين له نارينه وو سره تر سره کېدلای شي چې د نارينه وو له لوري د جوړې شوي نقشي طرحه به دوی (ښځو) ته وړاندې شي او په نقشه کې به د دوی لپاره لاندې پوښتنې ځای پر ځای کړل شي:

آيا کوم داسې بنسټيز جوړښت شتون لري چې په نقشه کې نه وي راغلی او تاسو غواړئ چې په نقشه کې ورته ځای ورکړئ؟ د ښځو نظرونه او وړانديزونه بايد په نقشه کې شامل او منعکس شي. د ښځو له لوري په نقشه کې د بدلون راورستلو څخه وروسته، به په نقشه يو ځل بيا د نارينه وو له لوري بحث وشي او وروستۍ هوکړه بايد وشي.

1. د کليو د نقشي جوړول

د نقشي موخه

د نقشي جوړول د کلي په اړه د عمومي معلوماتو درلودلو په لاره کې يو بنسټيز ګام دی. د نقشي وروستۍ بڼه د عامه سرچينو، د همدې سرچينو وېش او د کلي د ټاکل شوي پراختيايي شورا د غړو د استازيتوب د نمونو په اړه عمومي کتنه/معلومات وړاندې کوي. د نقشي جوړولو بهير د کلي پراختيايي شورا په چوکاټ کې د مشرتابه د محرکاتو په اړه لومړني معلومات ورکولای شي. دا نقشه د سرچينو د فزيکي موقعيت: ښوونځي (عامه، خصوصي، مذهبي)، سرکونه، د اوبو سرچينې: عادي کوهيان، ژور کوهيان، کاريږ، د اوبو لګولو کاناونه، پلچکونه او داسې نور، همدارنګه د پراختيايي شورا ټاکل شوو غړو او ملکانو ښودنه کوي. د نقشي جوړولو بهير د څو موخو لپاره په کارېږي: الف) په اغېزمنه توګه د سرچينو او مهمو برخو د نقشي جوړول د هغو کسانو په ملتيا چې د سيمې د هر جغرافيايي موقعيت په هکله معلومات ولري. ب) د کلي په ټاکل شوي پراختيايي شورا کې د رئيس او ټاکل شوو غړو تر مېنځ د تعامل کتنه او تحريکاتو په هکله پوهېدل. ج) د يوې داسې نقشي را مېنځ ته کول چې د کلي پراختيايي شورا په واسطه د مختلفو پراختيايي فعالينو له لوري د سرچينو د برابرولو لپاره وکارول شي. سربېره پر دې، وروسته کېدلای شي دا نقشه د تر ټولو بېوزلو کليو لپاره د سرچينو په تخصيص کې له نورو پراختيايي شوراګانو سره په کار کولو کې وکارول شي. دا نقشه به همدارنګه د کليو د کلسټر نقشي په را مېنځ ته کولو کې مرسته وکړي چې د کلي پراختيايي شوراګانو له لوري به د سرچينو په تخصيص کې وکارول شي.

د نقشي جوړولو بهير

1. د کلي د سرچينو د نقشي جوړولو لپاره چمتووالی

په هر محل کې د ځايي ټاکل شوي پراختيايي شورا له غړو سره په اړيکه کې شئ او له دوی څخه وغواړئ چې که چېرې دوی وکولای شي په يوه غونډه (2 - 3 ساعتونو) کې ګډون وکړي چې تاسو غواړئ دوی د نقشي جوړولو په کار کې ښکېل کړئ تر څو د سيمې په هکله په ښه توګه وپوهېږئ. له دوی څخه وپوښتئ چې د پراختيايي شورا د ټولو ټاکل شوو غړو او بېلابېلو فرعي کمیټو د غړو د ناستې/غونډې لپاره به تر ټولو ښه ځای کوم وي او همدارنګه د نقشي د جوړولو لپاره د يو ښه ځای ولټوي. د نقشي جوړولو تمرين يوه پراخ ځای (د باران د نه شتون په صورت کې، به ښه دا وي چې په بهر کې وکارول شي) ته اړتيا لري. دا به ډېره ښه وي چې پوښتنه وشي چې که کوم بل وخت کومې بلې ادارې د دې ادارې واحد نقشه جوړه کړې وي، که چېرې جوړه شوې وي نو د هغې د يوې کاپي غوښتنه وکړئ. وګورئ چې په دې نقشه کې څه شې دي او په دې نقشه کې د کوم شي وړ ډېرولو ته اړتيا ليدل کېږي او همدارنګه وګورئ چې دا نقشه په کوم وخت کې جوړه شوې ده تر څو وکتل شي چې ډېره پخوانۍ نه وي.

د دې تمرين د تر سره کولو لپاره، تسهيل کوونکي ډله بايد لږ تر لږه له څلورو کسانو څخه جوړه شوې وي او نورو کسانو ته به په کلي کې د محلاتو د شمېر پر بنسټ اړتيا وليدل شي. د نقشي جوړولو د بهير تسهيلوونکي ډله بايد پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي/عمومي تسهيل

کوونکی (چې دنده به یې د اداري معرفي کول او د دوي د پلان په هکله معلومات وړاندې کول وي) وي، څوک به د کارتونو په لیکلو، نوبت اخیستلو، د ډلو تسهیل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولو، او داسې نورو کې مرسته وکړي. د دې کړنې در تر سره کولو لپار اړین توکي له فلش کارتونو او کافي اندازه مارکرونو څخه عبارت دي. که شونې وي د ساحې ډله/تیم باید د هغو فرعي ولسوالیو نقشه جوړه کړي چې د کلي د مهمو سړکونو، سیندونو او نور مهمو ټکو او نورو ... څرگندونه وکړي. د نقشې جوړولو په ورځ، تسهیل کوونکي باید تر ټولو د مخه را ورسېږي. له هغه ګډون کوونکو څخه چې پر ټاکلي وخت حاضر شوي وغواړئ تر څو له تاسو سره د ځای په چمتو کولو، د کښناستلو په ترتیباتو نیولو، له پانیو او اضافي توکو د یاد ځای په پاکولو کې مرسته وکړي.

2. د نقشې جوړولو د بهیر تسهیل

کله چې ډېری (که ټول نه وي) ګډون کوونکي را ورسېدل نو اصلي تسهیل کوونکی :

- له ټولو ګډون کوونکو سره روغ بر کوي، خپل ځان او خپله ډله وپېژني، او ګډون کوونکو ته وخت ورکوي تر څو یو بل تسهیل کوونکو ته ور وپېژني؛ وروسته اصلي تسهیل کوونکی د دې غونډې موخه تشرېح کوي: د دې غونډې موخه د کلي په اوږدو کې د فزیکي او بشري سرچینو د نقشې جوړول دي. د نقشې جوړولو د کار تر بشپړېدو وروسته، یوه کاپي باید د کلي پراختیايي شورا د رئیس په واک کې ورکړل شي. دا ډېره مهمه ده چې په پیل کې باید هر څه روښانه وي چې دا څیړونکي ډله دلته د دې لپاره نده راغلي چې د ستونزو د حل لارې او یا نورې مرستې وکړي، بلکې د دې کړنې موندنې او لاس ته راوړنې به له دولت سره مرسته وکړي تر څو خپلې کړنې او پراختیايي بهیر په ښه توګه تنظیم کړي. د یادولو وړ ده چې باید یادونه ونه شي چې دا نقشه به د تر ټولو بېوزلو محلاتو په ګوته کولو کې وکارول شي، چې دا به د ګډون کوونکو په ښکېلتیا او د نقشې په کره والي اغېز ولري.
- له دې وروسته به له ګډون کوونکو څخه وغوښتل شي تر څو ځانونه په کلي کې د محلاتو له مخې په ډلو سره وویشي چې دا ډلې به وروسته د نقشې په بېلابېلو برخو په ناپېیلي/مستقله توګه کار وکړي.
- کله چې ګډونوال سره تنظیم شول، تسهیل کوونکی د ګډونوالو په مرسته کولای شي د فرعي ولسوالیو په کچه د نقشې په کارولو سره، پر ځمکه باندې د کلي ښه رسم کړي. که چېرې داسې کومه نقشه شتون ونلري، له یوه ګډون کوونکي څخه وغواړئ چې په ځمکه باندې (که له دروازي څخه د ننه وي نو تېاشیر وکاروئ) د لرګي په کارولو سره د کلي نقشه/یوه کلي طرحه رسم کړي او مهم سړکونه، سیندونه او بېلابېل فرعي واحدونه لکه کوچني کلي په کښې ځای پر ځای کړي. د دې نقشې/طرحې اندازه باید له 6 – 8 مترو پورې وي چې په دې سره د ټولو ګډونوالو لپاره کافي ځای شتون لري تر څو په نقشه باندې کار وکړي او د خپلو اړوندو سیمو نقشه جوړه کړي.
- کله چې یاده طرحه بشپړه او د ځمکې مهمې ذېنې په ګوته شوي، نو خلک کولای شي چې پرې پوه شي، اصلي تسهیل کوونکی باید له ګډون کوونکو څخه وپوښتي چې آیا دوی له دې طرحې، فزیکي شکلونو او د کوچنیو کلیو له پولو سره چې په دې طرحه کې ځای پر ځای شوي دي موفق دي؛
- د هر یوه تر هوکړې وروسته، د ټاکل شوو شوراګانو د غړو له ترکیب څخه جوړې شوې ډلې هره یوه د خپلې سیمې (محلاتو) په استازیتوب او له هر محل څخه د 5 – 10 پورې عادي خلک په کار پیل کوي.
- په پیل کې، دوی په هر محل کې د کورنیو اټکلي شمېره ټاکي، په خپلو اړوندو کوچنیو کلیو کې د سرچینو: جوماتونو، عمومي سړک، لویو لارو، ښوونځیو او روغتیايي آسانتیاوو (که شتون ولري)، د اوبو زېرمو، برېښنا، پلچکونو، مارکیټونو (که شتون ولري) او نا دولتي ادارې شتون (یا پخوا وخت کې د نا دولتي ادارې شتون) او داسې نورو په هکله نظرونه سره تبادله کوي او د نظر ورکونې په کارتونو کې یې لیکي.
- دا فزیکي سرچینې او پراختیايي ادارې وروسته په هغه لویه نقشه کې ځای پر ځای کېږي چې پولې یې د مخه رسم شوې دي. له هیلې سره سم دوی باید په مناسبو ځایونو کې ځای پر ځای شي چې په دې سره به نقشه کره وګڼل شي. که څه هم امکان لري چې وخت په تېرېدو وي او د دې کړنې ترسره کول شونې نه وي، نو په دې حالت کې، د نظر ورکونې کار تونه له سرچینو سره په تصادفي توګه په کوچنیو کلیو (hamlets) کې ځای پر ځای کېږي.
- کله چې ټولې سرچینې په نقشه کې ځای پر ځای شوي، ټول ګډونوال بېرته خپلو ځایونو ته راستنېږي او د هر فرعي واحد له مخې، له هر فرعي واحد څخه یو کس د نظر ورکونې هر یو کارت د ټولو ګډونوالو پر وړاندې لولي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې ټول ګډونوال له هغو فزیکي سرچینو سره موافق دي چې په نقشه کې ځای پر ځای شوي دي.
- له هرې ډلې څخه غوښتنه کېږي تر څو په مناسب موقعیت کې د هرې ټاکل شوې پراختیايي شورا استازو او د کلي پراختیايي شورا اداري پلاوي ځای پر ځای کولو په موخه نظرونه ورکړي. ملک سره له خپلو بېلابېلو رسمي دندو سره باید همدارنګه په نقشه کې راشي. په پای کې، له کلیوالو څخه پوښتنه کېږي چې آیا بل څوک د شخړو په هوارې او ټیکو یا په بهر کې له دوی څخه د استازیتوب په برخه کې له دوی سره مرسته کوي. دا کسان باید همدارنګه په نقشه کې ځای پر ځای شي.
- (هیله ده په یاد ولرئ: د نقشې جوړولو دا برخه په پاملرنې سره سمبالولو ته اړتیا لري.
- د نقشې د دې برخې اجراکول ډیر زیار او پاملرنې ته اړتیا لري. د شورا غړی او حتی ملکان کیدای شي په ښه رونتیا سره په نقشه کې ځای په ځای شي، کله چې د غیر رسمي مشرانو په اړه پوښتنه کوئ، هیله ده په داسې توګه وپوښتنئ چې د هغوی د رول او کار، پوهې او حکمت ستاینه مو کړي وي. د هغو مهمو فعالینو په توګه ورسره چلند وکړئ چې د عامه خیر ښېګڼې په لاره کې هڅه کوي).
- د دې بهیر له لارې، تاسو هغه عامه او بشري سرچینې را منځ ته کړې دي چې د یوه کلي لپاره مهمه پانګه ده یا ښايي هغه د واک څښتنان (زورواکي) مشخص کړل چې هیر شوي وو.

- همدارنگه امکان لري چې بېلابېل فرعي واحدونه د مهمو سرچينو د موقعيت په اړه مخالف وي. په دې حالت کې، اصلي تسهيل کونکي بايد هڅه وکړي تر څو د مخالفت لاملونه وپلټي او داسې يوه لاره ومومي چې د ټولو توافق تر لاسه کړي.
- تاسو همدارنگه کولای شئ وپوښتنئ که چېرې کوم محل خاصي ځانگړتياوې ولري لکه داخلي بېخايه شوي کسان، يا کوچيان او نور... که چېرې شتون ولري، نو دا په همغه محل کې وښايست او د وگړو شمېر يې نوټ کړئ.
- کله چې هر څه په نقشه کې راغلل، تاسو کولای شئ له اورېدونکو څخه پوښتنه وکړئ چې موږ له دې نقشې څخه زده کولای شو. که چېرې تاسو وخت ولرئ، نو کولای شئ بحث وکړئ چې دا نقشه د سرچينو د وېش په اړه د څه شي ښکارندويي کوي، آيا کوم يو محل کوښه شوی دی، يا دا کيدلای شي د کلي په راتلونکو پراختيايي پلانونو کې په نښه شي؟
- د تسهيل کونکي هغه غړی چې د پاڼ پر مخ د نقشې د کاپي کولو لپاره گومارل شوی دی، د تسهيل پر مهال نقشه کاپی کوي.
- په پای کې، له گډونوالو څخه ددوی د مرستې له کبله په مننې سره دوی ويل کېږي چې ددې نقشې يوه کاپی به له دوی سره شريکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تجزيه او تحليل کول

- د دفتر ته په راستنېدو سر، د څېړنې ډله بايد د نقشې د کاپي په کارولو سره چې د همدې ډلې د يوه غړي له لوري چمتو شوې ده، يوه لويه نقشه جوړه کړي چې ښیي او اختصاري علامې په کې موجودې وي. دا مهمه ده چې د ښو او اختصاري علائمو ټاکنه بايد منطقي وي، چې په دې توگه لوستونکي په آسانه توگه کولای شي په هره نښه پوه شي او نقشه تحليل کړي. په پای کې، دا ډله بايد په نقشه باندې د نقشې د جوړوونکو نومونه او نيټه وليکي تر څو د نقشې له کاروونکو کسانو سره د نقشې په اړه د پوښتنو را ولاړېدو په صورت کې له دوی سره په آسانه توگه په اړيکه کې شي. په یاد ولرئ چې د ځايي شورا لپاره د نقشې يوه کاپي چمتو کړئ.
- کله چې نقشه جوړه شوه، نو په نقشه کې ښیي او اختصاري علامې وگورئ. د لاندې پوښتنو پوښتل به په دې برخه کې گټور وي: په نقشه کې د فزيکي او بشري سرچينو له پاره کارول شوي ښیي/نموني په کلي کې د سرچينو د تخصيص په هکله د څه وېندويي کوي؟ ايا دا نموني د سرچينو تمرکز ښیي؟ که چېرې همداسې وي، نو تاسې ولې فکر کوئ چې سرچينې متمرکزې دي: زورواکو کسانو د خپلې استوگنې په سيمه کې سرچينې متمرکزې کړي؟ دې کلي محدودې مالي مرستې په واک کې درلودې چې ويې نه شو کړای تر څو د کلي ټولې برخې تر پوښښ لاندې راولي؟ په کلي کې کومه برخه، اوبه/ښوونځي/سرکونه/او داسې نور لري او کومه برخه يې نلري؟ آيا په ځانگړو کليو کې لږکې ډلې (دوی کيدلای شي نژادي ډلې، داخلي کډوال او يا نور وي) شتون لري او آيا نقشه د نژاد او سرچينو ته د لاس رسې تر مينځ د اړيکې ښودنه کوي؟
- دا پوښتنې به يې له شکه هغه نمونو ته اشاره وکړي چې د ځانگړو محرکو قوو ښودنه کوي چې ټولنيزو کارکوونکو ته په کار ده چې ورباندې وپوهېږي. که چېرې د نفوذ لرونکو کسانو مداخله او يا هم د ځانگړو کسانو کوښه کيدنه شتون ولري، نو دا به په نقشه کې په ښکاره توگه وښودل شي. ټولنيز کارکوونکي بايد په دې هکله خبر وي او کوښښ وکړي چې په راتلونکي کې دا برخې پاتې نه شي.

هغه څه چې بايد په پام کې ونیول شي

- د نقشې جوړولو بهير تسهيل کونکو ته اجازه ورکوي تر څو د شورا د غړو او د شورا د غړو او رئيس د خپلمنځي د محرکو قوو په اړه وپوهېږي، په ورته وخت کې، ښايي داسې پېښې هم شتون ولري چې د شورا رېيس او ځينې غړي دا بهير په بشپړه توگه تر خپله ولکه لاندې راولي او په نقشه کې پولي له خپلې خوښې سره سمې په رسم کړي. دا مهمه ده چې بايد يادښت (يادداشت) کړل شي چې څوک له خپل تسلط څخه کار اخلي او څوک د چا ملاتړ کوي، خو بيا هم هڅه وکړئ تر څو ټول گډون کوونکي په دې بهير کې ښکېل کړئ. په ډلو باندې د خلکو وېش، تر څو په خپلو اړوندو سيمو/حوزو باندې کار وکړي، يوه مهمه طريقه ده چې له هرې سيمې/حوزې څخه د خلکو د ونډه اخيستلو په هکله ډاډ ورکوي.
 - د نقشې جوړولو بهير بايد په ټوليزه توگه د اصلي پولو د کره والي/سموالي په هکله چې کيدلای شي د نقشې جوړولو يوه ستونزمنه برخه وي، ډېره پاملرنه/اندېښنه ونه کړي، بلکې په نقشه کې د ځای پر ځای شوو فزيکي او بشري سرچينو کره والي/سموالی ته ډېره پاملرنه وکړي.
 - دا مهمه ده چې دا نقشه د 'يو کاري سند' په توگه په پام کې ونیول شي چې په فزيکي توگه له هرې سيمې/حوزې څخه په ليدنې او له ځايي اوسېدونکو سره د نقشې د محتوا په اړه په بحث کولو سره به تائيد/تصديق او د اړتيا په صورت کې بدلونونه په کښې راشي.
- د نقشې د کارونې گټور ځايونه**
- په ځايي کچه له ټاکل شوو کسانو سره، د سيمې نقشه جوړول د يوې څېړنې يا پروژې/پروگرام د کړنې د وړ پېژندلو لپاره يوه مهمه وسيله گڼل کېږي.
 - دانقشه د ملکاتو، با نفوذه کسانو او زورواکو د استورنې ځايونه (power centers) او هغه سيمې ښیي چې د سياسي/ټولنيزو ملحوظاتو له مخې کوښه شوي دي يا په ليرې سيمو (سرکونو ته د لاس رسې په برخه کې) کې پرته دي او کيدلای شي په کلي کې د هغو جغرافيايي برخو په اړه د ستراتيژۍ په جوړولو کې ترې کار واخيستل شي چې تمرکز ته اړتيا لري.
 - دا نقشه په کلي کې د هغو برخو د پېژندلو په برخه کې گټوره پرېوزي چې احتمالاً د پراختيايي ادارو پاملرنه ځان ته را اړوي او يا په عمومي توگه له پراختيايي بهيرونه څخه پاتې شوي دي.
 - دا نقشه مرسته کوي تر د ملکاتو، با نفوذه کسانو او زورواکو د استورنې ځايونو (power centers) په تړاو د پراختيايي ادارو د کړنو موقعيت وکتل شي.
 - نقشه جوړول يوه هغه ساده لاره ده چې د واک د نا برابرېدو اړيکو ليد/بصيرت را مينځ ته کوي چې د ټولنيزو کارکوونکو لپاره مهمه ده تر څو په اړه يې خبر وي.
 - دا نقشه کيدلای شي د تر ټولو بېوزلو برخو (د سرچينو د نه شتون، زورواکو کسانو شتون، لږې واټن، د نا دولتي ادارو د نه شتون او داسې نورو پربنسټ) په پېژندلو کې وکارول شي

- دا نقشه کېدلای شي له سیمه ایزو دولتي ادارو څخه د سرچینو د تر لاسه کولو په موخه د حق غوښتنې د وسیلې په توګه وکارلو شي.

2. د بیوزلې تحلیل او تجزیه

یادونه: په هغه کلیو کې چې نارینه او ښځینه کولای شي په ګډه سره په غونډه کې ګډون وکړي، په غونډه کې د ګډون په موخه باید ښځې وهڅول شي؛ او په غونډه کې د کلي د حاضر و غړو نیمه برخه باید ښځې وي. په هغه کلیو کې چې ښځې او نارینه یو له بل سره په ګډه ملاقات/لیدنه نه شي کولای، نو د بیوزلې تحلیل او تجزیه کېدلای شي له نارینه وو سره تر سره شي چې وروسته به د دې تحلیل او تجزیه لومړۍ طرحه ښځینه وو ته وړاندې کړل شي او د دوی لپاره به لاندې پوښتنو ته په کښې ځای ورکړل شي:

آیا د تاسو په آند داسې کومې ځانګړتیاوې شتون لري چې په دې تحلیل او تجزیه کې نه وي راغلي او تاسو غواړئ چې په کې اضافه یې کړئ؟ ټولنیز کارکوونکي باید په ټولو هغو ځانګړتیاوو بحث وکړي چې د ښځو له لوري اضافه شوې دي هره ځانګړتیا په مختلفو ډلو (ښه، مینځنۍ/متوسط، بېوزله او نور...) کې په پام کې ونیسي. د بېلګې په توګه، که چېرې ښځو یادونه کړې وي چې ښکې/په واک کې کسانو ته لاس رسې توپیر لري، له دوی څخه دلارو چارو او وسیلو په اړه پوښتنې.

د ښځو تبصرو او وړاندیزونو ته باید ځای ورکړل شي او د بیوزلې د تحلیل په پوستر کې منعکس شي. د ښځو له لوري د تبصرو او وړاندیزونو تر اضافه کولو وروسته، د یاد پوستر په هکله باید له نارینه وو سره یو ځل بیا بحث وشي او باید وروستی هوکړه تر لاسه شي.

د بیوزلې د تحلیل او تجزیه موخه :

د بیوزلې تحلیل او تجزیه د کلي، د کلي د بیوزلې د کچې، او بیوزلې او ګوښه توب تجربه کوونکو بېلابېلو خلکو په اړه د پوهېدلو بنسټ بلل کېږي. د بیوزلې تحلیل او تجزیه یوه مهمه ګډه ایزه طریقه ده چې د بیوزلې په هکله د خلکو درک تر لاسه کوي او هغه بېلابېل ټولګي او لېواله ټلې په ګوته کوي، له چا سره چې کېدلای شي ستونزې او د خوښې وړ فعالیتونه وسپړل شي. د بیوزلې ارزونه چې دلته ذکر شوي ده له هرکلی سره د خپلو معیارونو له ټاکلو سره فاعلي یا شخصي بڼه لري.³ که څه هم، په دې ځای کې ذکر شوی تحلیل او تجزیه، به اجازه ورکړي تر څو تر اغېز لاندې بېلابېل وګړي په ګوته کړي: لکه د ځمکې نه درلودونکي، د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګران، د ښځینه سرپرست لرونکي کورنۍ، معیوبین، هغه بزګر چې تر خپلې اړتیا ډېر حاصلات پلوري، د څارویو د لویو رمو خاوندان، او داسې نور...

د بیوزلې د شننې/تحلیل او تجزیه بهیر:

1. د بیوزلې شننې/تحلیل او تجزیه ته چمتووالی

د دې کړنې د تر سره کولو لپاره اړتیا لیدل کېږي چې تسهیل کوونکي (لږ تر لږه 3 – 4 کارکوونکو ته اړتیا ده) یو ځل د مخه کلي ته لاړ شي او د کلي پراختیايي شورا له رئیس او غړو څخه وغواړي تر څو د هر محل د هرې کورنۍ نومونه د نومونو په کارتونو (name cards) کې ولیکي.

د یو مناسب ځای په ګوته کول (یو بې طرفه ځای، چې د نفوذ لرونکو کسانو د کور مخه نه وي) چې د تر ټولو بیوزلو او ګوښه شوو کسانو په ګډون د کلي ټول اوسیدونکي په کې راحت وي. د کلي پراختیايي شورا له رئیس څخه وغواړئ تر څو له ټولو محلاتو څخه د کلي پراختیايي شورا د غړو له لارې په غونډه کې د ګډون په موخه د هر محل له بېلابېلو کورنیو څخه 7 – 10 کسانو پورې راوبولي.

د کړنې په ورځ، تسهیل کوونکي باید فلش کارټونه او مارکرونه په وخت سره راوړسوي. تسهیل کوونکي به وګوري چې څومره خلک شتون لري او له هر محل څخه استازیتوب به وګوري: که چېرې په ښکاره توګه لږ استازیتوب تر سترګو شي، د کلي پراختیايي شورا له غړو څخه باید وغوښتل شي تر څو خلک غونډې ته راوبولي. که چېرې کلی کوچنی وي، 25 – 50 کورنیو پورې نو د کورنیو یوه لویه سلنه (60 – 80 سلنه) کولای شي حاضر وي، که چېرې کلی لوی وي – 200 کورنۍ – نو د کورنیو سلنه به کوچنۍ وي. تر ټولو مهمه، د هر کلي د محل له بېلابېلو کورنیو څخه باید بېلابېل کسان شتون ولري! دا هم مهمه ده چې یقیني کړل شي چې له هر محل څخه خلک د خلکو د بېلابېلو برخو استازیتوب کوي. او په وروستۍ برخه کې باید، له کلیو څخه یوازې د شتمنو او منځیو طبقو خلکو د استازیتوب مخنیوی وشي.

2. په کلي کې د تسهیل بهیر

1. لومړۍ ګام – پېژندګلوي او موخه

تسهیل کوونکي⁴

- له ټولو ګډونوالو سره روغې کوي، خپل ځان وپېژني او د کلي اوسیدونکو ته وخت ورکوي تر څو هر یو خپل ځان تسهیل کوونکو ته ور وپېژني.
- د غونډې موخه تشرېح کوي: د دې کړنې موخه داده تر څو د کلي د اوسیدونکو د اقتصادي او ټولنیز وضعیت په هکله پوه شو. دا مهمه ده چې په پیل کې هر څه د شونتیا تر کچې روښانه وي چې د دې کړنې موندنې به د کلیو د بیا رغونې او پراختیا له وزارت سره مرسته وکړي تر څو خپلې کړنې او پراختیايي بهیر په ښه توګه تنظیم کړي، (او د نورو کلیو سره په تړاو د دې کلي په هکله په پوهېدلو کې له مور سره مرسته کوي)
- د نقشې پر بنسټ، تاسو د محلو په هکله له مخکې پوهېږئ، اوس له خلکو څخه وغواړئ تر څو په خپل کلي کې د بېلابېلو محلو/برخو پر بنسټ په ډلو سره ووېشل شي (د بېلګې په توګه شمال، جنوب، ختیځ، لویدیځ یا زاړه کلی، نوي کلي، او داسې نور) اوس ولټوئ چې هلته څو محلو نه دي، (دا به له تاسو سره مرسته وکړي تر څو معلوم کړئ چې د کومو محلو پوره، کمزور او یا هم هیڅ استازیتوب نه دی

³ په ځینو کلیو کې ښایي ډیرې شتمنې کورنۍ شتون ولري (لکه د ځمکې خاوندان چې ډیره ځمکه او یا سوداګري لري، او همداراز په ځینې کلیو کې، تر ټولو شتمنې کورنۍ چې یوازې څو محدود هکټاره ځمکه لري.)

⁴ د بیوزلې تحلیل یو پېچلی تمرین دی او له 3 – 4 کسانو ته اړتیا لري. تسهیلوونکي ډله باید پرېکړه وکړي چې څوک به تسهیلوونکي وي او څوک به د معلوماتو په تنظیمولو کې مرسته کوي، چې په دې توګه ټول ګډونکوونکي کولای شي په څرګند ډول وګوري چې څه شی لاس ته راځي. یو تسهیلوونکي باید دروازه ساتونکي سمبال کړي او یو هم د ماشومان.

شوي - که چیري د کوم محل استازیتوب نه وي شوی، نو مهمه ده چې له نوموړي محل څخه خلک په گوته کرل شي او په غونډه کې د گډون لپاره را وبلل شي. دا به د ډیپوزلۍ د تحلیل پوره کره والي ډاډمن کړي.

- ډاډ تر لاسه کړی چې د هر گډون وال د ناستې ځای راحت دی او کولی شي چې گډون وکړي

2. دوهم گام - د کتگوريو را مینځ ته کول

اصلي تسهیل کوونکی

- غونډه له حاضر و خلکو څخه د لاندې پوښتنو په پوښتلو سره پیل کوي: آیا موږ ټول د ژوند کولو د شرایطو له مخې سره ورته یو؟ موږ څومره ځمکه لرو؟ موږ څنګه کرل کوو؟ موږ څومره څاروي لرو؟ موږ څه کار کوو؟ موږ څه خورو؟ موږ د کال په اوږدو کې څومره ځمکه لرو؟ موږ څه اغوندو؟ زموږ د ماشومانو زده کړې؟ هغه شتمنۍ چې زموږ ملکیت دی، د کورونو ډول، او داسې نور. دا به خلکو ته د هغه څه په اړه یوه مفکوره ورکړي چې تاسو هڅه کوئ تر لاسه یې کړئ او دوی ته به وړتیا ور په برخه کړي تر څو د خلکو/کورنیو تر مینځ د شته توپیرونو د ډول په هکله نظرونه سره تبادله کړي. هیله ده په یاد ولرئ چې تاسو باید د هغو مهمو برخو (په ټولو کلیو کې به وپوښتل شي) په هکله پوښتنه وکړئ چې د شاخصونو په توګه وکارول شي: د درلودونکي ځمکې کچه، د څارویو شمېر، عاید (افغانۍ/میاشت)، د خواراکي توکو خوندیتوب (د هغه میاشتو شمېر چې پکې د خواراکي توکو له مخې خوندی وي)، د بېکارۍ په فصل کې د خوراک کولو وختونه، د ماشومانو زده کړې، د پورونو راکړه/ورکړه، پېښکي مزدونه، د پیسو حوالې (کومه سیمه/هېواد او په کال کې څومره).

- گډونوالو ته قلمونه او کارتونه په واک کې ورکړئ او له دوی څخه وغواړئ تر څو توپیرونه د نظر غوښتنې په کارتونو کې ولیکي. په حقیقت کې دا ځانګړتیاوې دي. په دې وخت کې شونې ده چې له خلکو څخه د نمونو په هکله مخکې له مخکې څخه وپوښتل شي - د ځمکې درلودنې، درلودونکو څارویو او د کورونو ډولونه، او داسې نور د اندازې تر مینځ توپیر څه دي. د کړنې د دې برخې تر بشپړېدو وروسته، له خلکو څخه وغواړئ تر څو دا ځانګړتیاوې ډلبندي کړي - د درلودونکي ځمکې، څارویو اندازه، د کور ډول، د خواراکي مصرفي توکو ډول، زده کړه او داسې نور...

- د ځانګړتیاوو د ډلبندي پر بنسټ، له خلکو څخه وپوښتنئ چې په کلي کې څو ټولنیزې-اقتصادي ډلې شتون لري او له دوی څخه وغواړئ چې نېشه/علامه گذاري یې کړي. په ډېر احتمال، خلک به د شتمنو، منځنیو، بېوزله او ډېرو بېوزله نښې وړاندې کړي. بڼايي تاسو ونه غواړئ چې د شتمن، منځنۍ، بېوزله او ډېر بېوزله نښې وکاروئ ځکه خلک به له دې نښو سره هوسا/راحت نه وي، خو دا مهمه ده چې په واضح ډول داسې را مینځ ته شوي کتگورۍ شتون ولري چې یو له بله د پوښتنو وړ وي.

- د ټولو خلکو له هوکړې څخه د ډاډ تر لاسه کولو په موخه، له یو کس څخه وغواړئ تر څو یو ځل بیا د هرو کتگوريو ځانګړتیاوې ولولي او خلکو ته فرصت ورکړئ تر څو بدلونونه په کې راولي.

3. دریم گام - ډلبندي/طبقه بندي

- اوس، د نومونو هغه کارتونه وکاروئ چې د کلي پر اړخیزې شورا له رئیس څخه مو تر لاسه کړي دي او د هر محل نوم واخلئ او د ځانګړي محل له خلکو څخه وغواړئ تر څو دا نوم په یوه له کتگوريو کې کېږدي. دا مهمه ده چې د هرې کورنۍ (د نوم کارت) په اړه، خلک بحث کوي چې ولې دا کارت په یوه ځانګړي کتگورۍ کې اېښودل کېږي، ډاډ تر لاسه کوي چې د اړوند محل د خلکو او له نورو ټولو سره د دوه ځله ازموینو تر مینځ هوکړه موجوده ده. دا بهیر احتمال لري چې د نورو ځانګړتیاوو د رامینځ ته کېدو سبب شي، لکه پوروریتوب، کډوالي، د خواراکي توکو خوندیتوب، په ځانګړو فصلونو کې د ځانګړو خوړو خوړل، او داسې نور. دا بهیر به د گډونوالو تر مینځ مناظرې ته لاره هواره کړي او تسهیل کوونکي باید دې مناظرې ته اجازه ورکړي تر څو دوام ومومي او یوه رنځه پایله په لاس راشي. د دې بهیر پر مهال، احتمالاً چې نوې کتگورۍ/ټولګي، لکه ټیټ منځنۍ، خورا بېوزله، لوړه مینځنۍ، برخې را مینځ ته شي، لکه څنګه چې یو شمېر کورنۍ له را مینځ ته شوو کتگوريو/ټولګیو سره سمون نه خوري. نورې رامینځ ته شوي کتگورۍ باید وړ زياتې شي او د نومونو هغه کارتونه چې له شتمن، مینځني یا بېوزله سره سمون نه خوري، باید په نوو کتگوريو کې کېښودل شي.

- په دې برخه کې، له گډونوالو څخه وغواړئ تر څو د زوی، ورپرونو یا هر هغه نوم کېږدي چې د بڼڅو په مشرۍ د کورنیو لپاره کارول کېږي او ډاډ تر لاسه کړي چې دا په روښانه توګه په گوته شوي دي چې په دې سره به وروسته (د بڼڅو د هڅونې د کړنو/تمرینونو لپاره) دوی د ګټه **ځیستونکو ډلو** په توګه په آسانه ډول په گوته کرل شي.

- د دې کړنې په پای کې، تسهیل کوونکی باید له گډونوالو څخه معلومات تر لاسه کړي، چې آیا دوی غواړي په دې برخه کې څه نور شۍ اضافه کړي او هم بدلون راوړي او د گډونوالو له گډون او وخت ورکولو څخه مننه وکړي.

- په پای کې، ټولو کارتونو ته باید په داسې ډول شمېره او کود ورکړل شوي وي چې کتگورۍ/ټولګي له ځانګړتیاوو او د کورنیو له نومونو سره په دفتر کې په آسانه توګه سره سر ورکړل شي.

هغه احتیاطي اقدامات چې باید د ناستې پر مهال په پام کې ونیول شي

- بڼايي په غونډه کې زورواکي کسان شتون ولري او هڅه وکړي چې غونډه تر خپل واک لاندې راولي/مداخله وکړي. دا ځکه چې ډېر شمېر نا دولتي ادارې د معیشت شننه/تحلیل تر سره کوي تر څو معلوم کړي چې څوک باید مرستې تر لاسه کړي او یا د راشن/خپري د وېش په نوملړ کې شامل شي، او یا د تخم پیسې تر لاسه کړي، او داسې نور. نو په غونډه کې به نوموړي کسان به هڅه وکړي تر څو بحث په داسې توګه پر مخ بوزي چې د خپل قوم، قبیلې غړي یا د هغوی کاریګر، بزګران او داسې نورو ته په کې لومړیتوب ورکړي او په پایله کې یې اعتبار تر لاسه کړي. هغو سرچینو ته لاس رسې ومومي چې نا دولتي ادارې یې راوړي. دا مهمه ده چې له دا ډول کسانو سره په داسې توګه چلند وشي چې له غونډې څخه ګوښې کرل شي او په جلا توګه له دوی سره کار یا مرکه وشي تر څو له غونډې څخه لرې وساتل شي او د سیمې په هکله له دوی څخه معلومات تر لاسه شي او یا هم له غونډې څخه وایستل شي.

- دا هم امکان لري چې خلک به هڅه وکړي، چې د امکان تر حده گڼ شمیر کورنۍ د بېوزلو په کټگوريو کې ځای پر ځای کړي او تاسو باید په دې هکله وپوهېږئ. نو له دې امله تاسو باید د هرې کورنۍ په هکله له لویې ډلې څخه وپوښتئ – نه په ډله کې یوازې له یو یا دوه کسانو څخه - بحث وکړئ چې ولې دا کارت باید په یوه ځانګړې کټګورۍ کې کېښودل شي. ډله باید د یوې ځانګړې کټګورۍ د ډېرې ځانګړتیاوو په هکله بحث وکړي چې دوی غواړي کارت په کې کېږدي. په یاد ولرئ چې، لږ تر لږه 3 – 4 – 5 ځانګړتیاوې باید وکارول شي که چېرې کارت په هماغه کټګورۍ کې کېښودل شوی وي.
 - هر کلی یو لوی شمیر واره ماشومان لري، چې احتمالاً غونډه اخلاص لري. هرې تسهیل کونکې ډلې ته په کار ده تر څو یو کس ته دنده ورکړي چې ماشومان له غونډې څخه خوا ته کړي له دوی سره لوبې وکړي او یا داسې کړنه تر سره کوي چې په کلي کې د ماشومانو له نظره ورته کتل کېږي.
 - تسهیل کونکو ته په کار ده تر څو ځانونه ډاډمن کړي چې په کلي کې له ټولو برخو څخه نارینه ګډون کوي او د معیشت په تحلیل او تجزیه کې مرسته کوي او ډاډ تر لاسه کړي چې د ګډون کونکو تر مینځ متقابل عمل شتون لري تر څو معلومه شي چې د نوم کار تونه په کومه کټګورۍ کې راځي چې په کې کېښودل شي او د هرې ډلبنډۍ د ځانګړتیاوو په هکله په شریکه پریکړه وکړي. دا به د معیشت خورا کره تحلیل تامین کړي.
 - دا مهمه ده چې تاسو به کلي ته په تللو او د یو شمیر کورنیو په کتلو سره دا معلومات یو ځل و ارزوئ تر څو وګورئ چې د معیشت په کټګورۍ کې د کورنۍ ځای سم دی یا بدلون ته اړتیا لري؛ یا د دې پر ځای، که چېرې تاسو اضافي کړنې تر سره کوئ، تر ټولو بېوزله یا ډېر بېوزله وټاکئ (ستاسو د موخې پر بنسټ) او کله چې تاسو له دوی سره وینئ نو د دوی حالت تصدیق/تائید کړئ. د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه
 - کله چې تاسو دفتر ته راستون شوئ، په یوه لوی پوستېر یو جدول جوړ کړئ چې درې سټنې/کالمونه ولري: ټولګي، ځانګړتیاوې او د کورنۍ نومونه. د دې جدول یوه کاپي باید د کلیوالو په واک کې ورکړل شي او یوه کاپي باید د سیمه ایز دفتر د ډلې له خوا وساتل شي. دا جدول د کلی د ټولګیو/ډلو د جوړښت یو انځور وړاندې کوي، د بېلګې په توګه: په کومه کټګورۍ کې څومره کورنۍ راځي. د بېلابېلو ټولګیو ځانګړتیاوې به تاسو ته ووايي چې د کلي اوسېدونکي شتمن، مینځني، بېوزله او ډېر بېوزله څه ډول تعریفوي. د بېلګې په توګه، هغه بنایي ځمکه (یا د ځمکې نه شتون)، کار، د کور ډول، شتمني، لوړه، ورځنۍ مزدوري، زده کړه او داسې نور وي. د معیشت شننه/تحلیل او تجزیه تاسو ته اجازه درکوي تر څو وګورئ چې آیا شتمني متمرکز ده – د یو محدود شمیر کورنیو په واک کې ده – او که تیت ده. دا تاسو ته د شتمنو، مینځنیو او بېوزلو کسانو د درلودونکي ځمکې د اندازې او پر ځمکه باندې د بېلابېلو ډلو د کار څرنگوالي په اړه، د بېلګې په توګه: د تراکتور، څارویو یا بېلګې په واسطه، معلومات درکوي. دا په ګوته کوي چې څوک د قوالبه/یوې کولو لپاره تراکتورونه یا څاروي لري او یادي وسيلې څه ډول په کرایه اخیستل کېږي او څوک د یادو وسیلو د کرایه کولو توان نلري. په همدې ډول، دا د بېلابېلو ټولګیو د اوسېدونې دکورونو د ډول، د هغو زده کړو د ډول چې ماشومان یې تر لاسه کوي، او داسې نورو... ښوونه کوي. دا کړنه مهمه ده ځکه چې د کړنې یا مالدارۍ (او په دې توګه د معیشت)، د ځمکې مالکیت او د ځمکې تخصیص، زده کړو ته لاس رسي او داسې نورو اړوند د څېړنې نورې برخې پراختیا کوي. کېدلای شي نورې ګډه ایزې کړنې رامینځ ته شي تر څو یاد مور دونه په راتلونکي کې په تفصیل سره ولټوي. د برابر اهمیت له مخې، د بېوزلې تحلیل او تجزیه تاسو ته وړتیا درېښي تر څو په اړوند کلي کې مو اغېزمنې ډلې په ګوته کړئ او د دوی د ژوند د حالت په اړه په پراخ تفصیل پلټنه وکړئ.
 - د کلي له پراختیایي شورا سره په وروستی کتنه کې به، تاسو د بېوزلې د تحلیل د پوستېر په کارولو سره د کلي پراختیایي شورا له رئیس او غړو څخه پوښتنه وکړئ چې د کلي په دې ټولنیزو – اقتصادي مشخصاتو کې په کومه برخه کې یاست.
 - د بېوزلې د شننې د کارونې ګټور ځایونه**
 - د کلي د ټولګیو/طبقو د جوړښت په څرنگوالي او د شتمنۍ، بېوزلې او ګوښه توب د کچې په هکله پوهېدل (د خلکو شمیر په کومو ډلو کې، او د ځمکې نه درلودونکو، یا له یو جړب څخه د کمې ځمکې درلودونکو کسانو شمیر، او داسې نور)
 - تر اغېزې لاندې د راغلو ډلو په ګوته کول
 - د کلي په مشرۍ د کړنو لپاره د **په ځای والو ډلو** (کونډو، ورځنیو کرنیزو کاریګرو او نورو) په ګوته کول
 - د شتمنو او بېوزلو او مینځنیو او بېوزلو تر منځ د اقتصادي اړیکو (څوک د چا لپاره کار کوي) په اړه په پوهېدو پیل کول او د دې عمودي تړاو د راکمولو په موخه د لارو چارو لټول
 - دا ګډه ایز تحلیل او تجزیه کېدلای شي د کلي پراختیایي شوراګانو په واسطه راشن/څیړې ته د اړو یا د دولت له لوري د تمویل شوو عامه کار پروګرامونو ته د مستحقو تر ټولو بېوزلو کورنیو په ګوته کولو کې وکارول شي.
 - دا تحلیل په پور، پیشکې مزد او یا د لږ پور په بدل کې د لوړې ګټې په لومه کې راګیر کسانو په ګوته کولو او وروسته له دا ډول نابرابرو اړیکو څخه د راوتلو په موخه له دې کورنیو سره د ستراتیژیو په را مینځ ته کولو کې کارېدلای شي.
- موسمي کلیزه**
- بادونه: موسمي کلیزه به د بېوزلو کورنیو د نارینه وو له یوې ډلې او ډېرو بېوزلو کورنیو د ښځینه وو له یوې ډلې سره تر سره شي. په دې توګه، کله چې د کلي پراختیایي پلان جوړونه تر سره کېږي، د تر ټولو بېوزلو کورنیو د خوراکي توکو نه خوندیتوب په پام کې نیول کېږي.
- د موسمي کلیزې موخه**
- د موسمي کلیزې جوړول د هغه ستونزو په ګوته کولو په لاره کې یوه ګټوره کړنه ده چې په موسمي توګه را مینځ ته کېږي او په بېلابېلو ډلو او یا ټول کلي اغېز پرې باسي. همدارنګه، کېدلای شي په ډاګه کړي چې بېلابېلې ډلې به کوم وخت لږې بوختي وي او د هرو ټاکل شوو کړنو د پیل لپاره به تر ټولو مناسب وخت کوم وي. زموږ د موخې په توګه به موسمي کلیزه د مهمو محصولاتو او د شته کاري کړنو(د بېلګې په توګه.

کښت کول، خشاوه او حاصل اخيستل) او مزدونو تر مينځ اړيکه وپلټي. دا به له مونږ سره مرسته وکړي تر څو په بېلابېلو سيمو کې د کال په اوږدو کې د مزد د توپير او د هغو ورځو د شمېر په هکله وپوهېږو چې په اړونده سيمه کې په کې کار موجود وي. په دې توګه، موږ کولای شو د کاري موسمونو اوج، د بېکارۍ موسمونه چې کار او عايد په کې نه وي، او له اقتصادي فشارونو سره د کورنيو د مقابلي ستراتيژۍ په ګوته کړو. په دې اړه پوهېدل به د کلي پراختيايي شوراګانو او فرعي کمېټو ته اجازه ورکړي تر څو د بېوزلو په ګټه کړنې په پام کې ونيسي

د موسمي کليزې د رامینځ ته کولو بهير

د موسمي کليزې د رامینځ ته کولو لپاره چمتو والی

د معيشت د تحليل او تجزيې پر بنسټ، هغه کورنۍ په ګوته کړئ چې ځمکه نلري يا يوازې يوه وړه ټوټه ځمکه لري چې د يوې مينځنۍ کچې درلودونکې کورنۍ اړتياوې نه شي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه، له بېلابېلو محلونو څخه 15 – 20 کورنۍ وټاکئ. اوس د کورنۍ هغه عمده عايد تر لاسه کوونکې غونډې ته را وټولئ. دا ډله به د دې کړنې ګډونوال وي، او اوس له دوی سره اړيکه نېول کېدلای شي او له دوی څخه غوښتنه کېږي تر څو په يوه مناسب وخت کې له ټولنيزو کارکوونکو سره وګوري. دا کړنه پراخه ځای او ډېر چمتو والي ته اړتيا نلري.

د دې کړنې لپاره، د تسهيل په ډله کې بايد لږ تر لږه 3 کسان (هغه کس به خورا مهم وي چې دروازه ساتونکي تنظيم کړي) موجود وي. کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهيل کوونکو ډله بايد پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي تسهيل کوونکۍ (چې دنده به يې د اداري معرفي کول او د دوي د پلان په هکله معلومات وراندي کول وي) وي، څوک به د کارتونو په ليکلو، نوټ اخيستلو، د ډلو تسهيل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولو، او داسې نورو کې مرسته وکړي. د دې کړنې په ورځ، تسهيل کوونکي بايد تر ټولو د مخه را ورسېږي. له هغه ګډون کوونکو څخه د وغواړي چې پر ټاکلي وخت حاضر شوي دي تر څو له دوی سره د ځای په چمتو کولو، د کښناستلو په ترتيباتو نيولو، له پانو او اضافي توکو د ياد ځای په پاکولو کې مرسته وکړي.

د موسمي کليزې د تسهيل بهير

کله چې ډېرې (که ټول نه وي) ګډونوال را ورسېدل، نو اصلي تسهيل کوونکي

- له ټولو ګډونوالو سره روغېږ کوي او بڼه راغلاست ورته وايي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني او ګډونوالو ته وخت ورکوي تر څو هر يو خپل ځان تسهيل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهيل کوونکۍ د کړنې موخې تشرېح کوي: موخه داده تر څو د حاصل اخيستلو د نمونو او د کار د موجوديت او خوړو تر مينځ اړيکه او د کورنيو د معيشت په خونديتوب باندې يې اغېز ولټول شي. د کار تر بشپړېدو وروسته، د دې کړنې يوه کاپي بايد د کليوالو په واک کې ورکړل شي.
- دا کړنه له ګډونوالو سره د باران د اورښت د نمونو د انځور په جوړولو سره پيل کېږي. لومړي ټکی چې را مينځ ته شي هغه دا دی چې خلک کال ته په څه نظر/ډول ګوري — په کومو مياشتو کې کال پيلېږي — او په يوه کارت باندې د هرې مياشتې نوم وليکي او په ځمکه يې کېږدي. له دې وروسته تسهيل کوونکي له ګډون کوونکو څخه غواړي تر څو په خپلو مينځو کې بحث وکړي چې په کومو مياشتو کې تر ټولو ډېر او په کومو مياشتو کې تر ټولو لږ باران وپېږي. د ډېر باران درلودونکې مياشتې د کارت په پورتنۍ برخه کې د پانو (نخل، ګني)، لرګيو يا تيزو په واسطه بنسودل کېږي چې په يوه ليکه پرتې وي، د پانې يا ليکې اوږدوالی د اندازې بنسودنه کوي. تر ټولو لږ باران (يا هيڅ باران) به کومې پانې يا تيزې ونلري. کله چې حد اکثر مياشتې وټاکل شوي، له ډلې څخه غوښتنه کېږي تر څو پاتې مياشتې د باران د تر ټولو لوړې او ټيټې کچې په تړاو ډکې کړي.
- اوس تسهيل کوونکۍ له ګډون کوونکو څخه غواړي تر څو د باران ورېدو نمونې په پام کې ونيسي او د ټولو هغو حاصلاتو (هيله ده يوازې په هغه مهمو حاصلاتو تمرکز وکړئ چې د پام وړ خلکو ته د کار زمينه برابروي) په هکله بحث وکړي چې کرل کېږي. د هر حاصل نوم په کارت ليکل کېږي.
- وروسته هر حاصل له زماني اړخه له باران سره په تړاو تر بحث لاندې نيول کېږي چې ياد حاصل د څو مياشتو لپاره ځمکه اشغالي.
- کله چې ټول کرنيز محصولات د باران د اورښت د نمونو په تړاو ترتيب شول، نو تسهيل کوونکۍ له ګډونوالو څخه غواړي تر څو د کرنيز حاصل اړوند هره کړنه (لکه: کښت، خوی/خېشاوه، ربېل) تر بحث لاندې راولي، هره کړنه په کليزه کې په نښه کړي او د هغو کاري ورځو شمېر او د مزد کچه چې کارېگر په دې کړنه کې کار کوي وليکي.
- کله چې د کرنيز حاصل کړنې، مزدونه او د ورځو شمېر بشپړ شول نو تسهيل کوونکۍ بايد د نورو عايداتي کړنو په هکله وپوښتي. د کرنيزو محصولاتو په څېر، دا کړنې په کليزه کې د باران د اورښت او کال د مياشتو په تړاو په کليزه کې بنسودل کېږي.
- اوس د کال په اوږدو کې هغه ورځې سره جمع کړئ چې خلک يې په ترڅ کې کار لري او دا په يوه کارت کې وليکئ. له خلکو څخه وپوښتنئ چې آيا دوی د دې موندنې په هکله موافق دي، که موافق نه وي، بنسايي کوم څه هېر شوي وي او اړينه ده چې تاسو بايد د کليزې د بشپړېدو په موخه هغه ولټوئ.
- اوس د را مينځ ته شوي کليزې په اړه، په مياشتني عايد باندې په کرنيزو محصولاتو کې د کار کولو او نورو عايداتي سرچينو د اغېزو په هکله بحث وکړئ.
- کله چې د عايد نمونې(شکلونه) رامینځ ته شوي، نو له ګډونوالو څخه به وپوښتل شي چې په هغه وخت کې چې عايدات محدود يا هيڅ شتون ونلري له ستونزو سره په څه ډول مقابله کوي؛ په هره مياشت کې چې عايد کم وي يا هم شتون ونلري، تسهيل کوونکۍ پوښتنه کوي تاسو په څه ډول خوراکي توکي تر لاسه کوئ.
- ځواب ويونکي په عمومي توګه له ملګرو او خپلوانو څخه د پور تر لاسه کولو، د ځمکو له خاوندانو څخه په پېشکې د مزد اخستلو، د خوراکي توکو په مصرف کې کموالی راوستلو، د خوراکي توکو کيفيت را ټيټولو، د شتمنيو (څارويو) پلورلو او داسې نورو په هکله خبرې کوي. او د ذکر شوي هرې يوې ستراتيژۍ په هکله بحث کېږي. د بېلګې په توګه، که چېرې پيسې په پور اخيستل کېږي، تسهيل کوونکي يې د شرطونو په هکله پوښتنه کوي (د بېلګې په توګه د هغې د سود ورکړه، د پيسو موجوده اندازه او داسې نور). که چېرې د خوراکي

توکو په مصرفولو کې کمی راوستل کېږي نو تسهیل کوونکي باید د هغې د جزئیاتو په هکله پوښتنه وکړي: د ورځې په ترڅ کې څو وخته خوراکي توکي خورل کېږي، په کورنۍ کې څوک لږ/ډېر خوراکي توکي خوري او ولې، او په دې وخت کې خوراکي رژیم څه ډول بدلون مومي او داسې نور.

- اوس ټوله کلیمه د یوه ګډون کوونکي له لوري نورو ګډونوالو ته وړاندې کېږي او تسهیل کوونکي ته د هر ډول جزئیاتو په هکله د توضیحاتو فرصت ورکوي، دا همدارنګه هغه وخت دی چې ټول ګډونوال د دې تمرین د پایلو په هکله هوکړه کوي (که چېرې هوکړې ته نه رسېږي نو باید بدلونونه را منځ ته شي)
- یادښت لیکونکي باید په کارتونو باندې د لیکل شوو معلوماتو او جدول یوه کاپي چمتو کړي وي.
- د ګډونوالو ګډون کول باید وستایل شي او دوی وریاده کړل شي چې د جدول یوه کاپي به د دوی په واک کې ورکړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه

دفتر ته په راستنېدو سره، د دې تمرین ډله د یادښت لیکونکي له لوري د موسمي کلیمې چمتو شوی کاپي وکاروي او یو لوی پوسټر جوړ کړي او هغه نېټه چې دا نقشه په کې جوړه شوې وه او د چمتو کوونکي ډلې د غړو نومونه باید په کې ولیکل شي چې په دې سره هغه کسان چې دا نقشه کاروي د کومې پوښتنې د درلودلو په صورت کې په آسانۍ سره کولای شي د نقشي له چمتو کوونکو سره په اړیکه کې شي. یوه اضافي کاپي باید جوړه کړل شي او د کلي په واک کې ورکړل شي.

کله چې پوسټر چمتو شو نو تمایلاتو/ځانګړتیاوو ته په کتو سره په ښه توګه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښتنو پوښتل له ګټې خالي نه وي: خلک په هر کال کې څو ورځې کار کوي؟ کوم کرنیز حاصلات د کار ډېری فرصتونه را منځ ته کوي؟ هر کارېګر د هرې کاري کړنې (کښت، لو او داسې نور) په ترسره کولو سره څومره مزد لاس ته راوړي او په کال کې ټولټال څومره مزد په لاس راوړي؟ په کومو وختونو کې خلک عاید نلري؟ د عاید د نه شتون په وخت کې خلک له ستونزو سره په څه ډول مقابله کوي؟ د عاید د نه شتون په وخت کې خلک په چا باندې تکیه کوي؟ د عاید د نه شتون په وخت کې له خلکو سره مرسته کوونکي وګړي په دوی باندې کوم شرطونه رږدي؟ د خوراکي توکو د بشپړ خوندیتوب له پلوه په کورنیو باندې د دې شرطونه اغېزې څه دي؟ آیا دا شرطونه عادلانه دي؟ آیا کوم پټ سود شتون لري؟ د بېلګې په توګه: کله چې د ځمکو خاوندان له وخت څخه د مخه کارېګرو ته مزد ورکوي، آیا دا مزدونه د بېکارۍ د فصل او که د کار د فصل پر بنسټ ورکول کېږي او کورنۍ د دې مزد په بدل کې څه وخته کار کوي؟ آیا دوی د کار په فصل کې کار کوي کله چې د مزد کچه لوړه وي؟ آیا دا هغه نرخونه دي چې له وخت څخه د مخه اخیستل شوي مزدونه به وروسته ترې کم شي؟ که چېرې د خوراکي توکو د مصرف کچه کمېږي، آیا په برابره توګه په کورنۍ باندې اغېز کوي او که د کورنۍ یو شمېر ډېر خواړه تر لاسه کوي او یو شمېر او ولې؟ د جنډر (جنسیت) د اړیکو له اړخه یې اغېزې څه دي.

هغه ټکي چې باید په پام کې ونیول شي:

- دا تمرین ساده او تسهیل یې نسبتاً آسانه چاره ده. ښایي یو څه وخت نیوونکي وي او تسهیل کوونکي ته په کار ده تر څو وخت په پام کې ونیسي، ډاډ تر لاسه کړي چې کار مخکې ځي او موسمي کلیمه په 2 ساعتونو کې بشپړه شي (په خپل ذهن کې مو غونډه په بېلابېلو پړاوونو وېشئ او په پام کې ونیسئ چې هر پړاو ته څومره وخت ورکړئ- په دې توګه تاسو پوهېږئ چې یو ساعت وروسته به تاسو په کوم ځای کې یاست).
- هڅه وکړئ تر څو د ګډون کوونکو له برخه اخیستنې څخه ډاډ تر لاسه کړئ او دا تمرین د تسهیل کوونکو له ډېرې برخه اخیستنې څخه پرته بشپړ کړئ. ښه ده چې دوی په خپل منځ کې بحث وکړي. که داسې کسان شتون ولري چې غونډه تر خپله ولکه لاندې راولي او نورو ته د برخه اخیستنې وخت ورکړي نو ښه ده چې مداخله وکړئ.

- که څه هم د دې تمرین تسهیل آسانه دي خو بیا هم ښایي د لیدونکو (تماشاچیانو) د شتون له کبله ستونزې شتون ولري چې د دوی شتون ستونزې جوړوي تر څو ګډونوال د مقابلي د میکانیزمونو، په ځانګړې توګه، که چېرې د شتمنو کورنیو یا د ځمکو د خاوندانو له لوري د بېکارۍ په فصل کې له بېوزلو کورنیو سره د هغوی د ستونزو د حل په اړه د کېدونکې مرستې په هکله بحث وکړي. نو په دې صورت کې، د دروازي ساتونکي باید لاس په کار شي او دا خلک باید دموسمي کلیمې په هکله له بحث کولو څخه لرې کړي.

د موسمي کلیمې د کارونې ګټور ځایونه:

- موسمي کلیمه د بېکارۍ د دورو (د حاصل نه شتون) - اونیو یا میاشتو د معلومولو، چې پر مهال یې خلک کافي خوراکي توکي یا پیسې نلري تر څو خوراکي توکي وپېږي او همدارنګه د مقابلي د سټراټیژیو د معلومولو لپاره یوه مهمه طریقه ده. موږ کولای شو له دې معلوماتو څخه کار واخلو تر څو فکر وکړو چې د مقابلي د میکانیزمونو د مخنیوي په برخه کې د څه شي بدلون ته اړتیا لیدل کېږي تر څو په راتلونکي کې د شاتګ لامل کېږي (لکه د پورونو اخیستل، له وخت څخه د مخه د مزد اخیستل، د شتمنیو پلورل او داسې نور) او سټراټیژي (د غلو زېرمه، د سپما ډلې، د عامه کارونو پروګرامونه) په پام کې ونیسو تر څو له کورنیو سره د خوراکي توکو د کمښت پر مهال مرسته وکړي. دا کړنه کېدلای شي په راتلونکي کې د ولسي تړون پروګرام د ټولنیزو کارکوونکو له لوري وکارول شي تر څو له کلیو سره د اوږدمهاله سټراټیژیو په برخه کې ښایي په موجوده ځمکه باندې د هغه محصولاتو کرلو ګډه ایزه سټراټیژي په کې شامله وي چې د بېکارۍ په فصل کې را ټولېږي. هغه کورنۍ چې له لوري سره مخ دي او مزد په پېښکي توګه تر لاسه کوي او یا د ځمکې له خاوندانو څخه پور اخلي په ډله ایزه توګه د ځمکې له خايي خاوندانو سره د پېښکي مزد اخیستنې په اړه خپلې کړنلارې ته د بدلون ورکولو، مزد او نورو د ښه والي په موخه د ډله ایزو معاملاتو د سټراټیژیو په هکله خبرې اترې وکړي.

- دا تمرین همدارنګه کېدلای شي د وخت په تېرېدو سره د اورښت په ښه/نمونه او کرکېلې په کرنلارو کې د بدلونونو موندلو د موندلو او دا چې دا بدلونونه به په څه ډول اصلاح شي تر څو مطلوبې پایلې تر لاسه شي (د کلي پراختیایي شورا د کرنې فرعي کمیټه - په راتلونکي کې).

ماته کوزه :

یادونه: د ماتې کوزې تمرین له بیوزلو کورنیو څخه د نارینه وو له یوې ډلې او له ډېرو بیوزلو کورنیو څخه د ښځینه وو له یوې ډلې (هغه کسان چې غواړي خپلې پیسې کنټرول کړي) سره تر سره کېږي. په دې توګه کله چې د کلي د پراختیایي پلان جوړول تر سره کېږي خلک هغه باید هغه لګښتونه چې د دوی د بیوزلۍ لامل کېږي (لکه: د ودونو او جنازو لګښتونه، د پوړونو سود، له وخت څخه د مخه مزد، روغتیایي لګښتونه) په پام کې ونیسي او په ګډه فکر وکړي چې په څه ډول د دې لګښتونو کچه را ټیټه کړي.

د ماتې کوزې د تمرین موخه:

د ماتې کوزې تمرین یو ګټور تمرین دی چې کولای شي له هرې کورنۍ یا د کورنیو له یوې ټولګې یا ټول کلي سره د دوی د معیشت د ښه کولو په برخه کې مرسته وکړي. د دې کورنۍ/تمرین پر مټ خلک کولای شي کورنیو/کلي ته د پیسو د راتګ عمده جریان مشخص او اندازه یي معلومه کړي. د ماتې کوزې ښه تحلیل او تجزیه تر دې پورې اړه لري چې له چا سره تر سره کېږي، کولای شي د موجوده اقتصادي کړنو د پراختیا په اړه له پرېکړو څخه خبر وکړي. (تر څو ډېر عاید تر رامنځ ته شي) او همدارنګه د لګښتونو ښه ته بدلون ورکړل شي تر څو د بی‌خایه لګښتونو مخنیوی وشي او هڅه وشي چې سپما ډېره شي.

له یوې ډلې سره د ماتې کوزې د جوړولو بهیر

1. د ماتې کوزې د کورنۍ/تمرین لپاره چمتووالی

د کورنیو د معیشت د تحلیل او تجزیې پر بنسټ، هغه کورنۍ په ګوته کړئ چې ځمکه نلري یا یوازې یوه کوچنۍ ټوټه ځمکه لري چې د یوې مینځنۍ کورنۍ اړتیاوې نه شي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه له بېلابېلو محلاتو څخه د 15 څخه تر 20 پورې کورنۍ وټاکئ، وروسته د هغوی د عاید اصلي تر لاسه کوونکي دې غونډې ته راوبولئ. دا ډله به د دې کورنۍ/تمرین ګډونوال وي او اوس کولای شو له دوی څخه غوښتنه وکړو تر څو په یوه مناسب وخت کې له ټولنیزو کارکوونکو سره وپیني. د دې کورنۍ لپاره پراخه ځان او ډېر چمتووالي ته اړتیا نشته.

د دې تمرین/کورنۍ لپاره تسهیل کوونکي ډله باید لږ تر لږه له 3 کسانو (یو کس باید د دروازه ساتنې دنده پر غاړه واخلي چوڼ مهمه ده) څخه جوړه شوې وي. کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهیل کوونکو ډله باید پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي تسهیل کوونکی (چې دنده به یې د اداري معرفي کول او د دوي د پلان په هکله معلومات وړاندې کول وي) وي، څوک به د کارتونو په لیکلو، نوټ اخیستلو، د ډلو تسهیل، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په سمبالولو، او داسې نورو کې مرسته وکړي. د دې کورنۍ په ورځ، تسهیل کوونکي باید تر ټولو د مخه را ورسېږي. له هغه ګډون کوونکو څخه د وغواړي چې پر ټاکلي وخت حاضر شوي دي تر څو له دوی سره د ځای په چمتو کولو، د کښناسانو په ترتیباتو نیولو، له پانو او اضافي توکو د یاد ځای په پاکولو کې مرسته وکړي.

ډماتي کوزې د تسهیل بهیر:

کله چې ډېری ګډونوال (که ټول نه وي) را ورسېدل، نو اصلي تسهیل کوونکي

- له ټولو ګډونوالو سره روغې کوي او ښه راغلاست ورته وايي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني او ګډونوالو ته وخت ورکوي تر څو هر یو خپل ځان تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکي د کورنۍ موخه چې د کورنیو (که چېرې د کلي له لویې ډلې سره تر سره شي نو د کورنیو په ځای د دې کلي نوم ذکر کړل شي) د اقتصادي حالت په هکله پلټنه ده، تشریح کوي. کله چې د کار بهیر بشپړ شو نو د دې تمرین یوه کاپي باید د کلي په واک کې ورکړل شي.
- دا تمرین له ګډونوالو سره، د خپلو کورنیو اقتصاد (یا د کلي اقتصاد، که چېرې ډېری بېلابېلې ټولنیزې-اقتصادي ډلې ګډون ولري) ته د کوزې په توګه انګېرولو سره پیلېږي چې په هغې کې له پورته لوري عاید وړ اچول کېږي او په هغې کې له سوریو څخه لګښتونه اخیستل کېږي پیلېږي. له یوه ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو یوه کوزه رسم کړي.
- اوس د ټولو هغو کړنو په هکله د خلکو نظرونه تر لاسه کړئ چې خلک په کلي کې دننه (د بېلګې په توګه په کلي کې په کرنیزه برخه کې مزدوري کول تر څو د بزگرانو عایدات ډېر شي، د هګیو پلورل) یا له کلي څخه بهر (د بېلګې په توګه د کرنې په برخه کې له هغو بزگرانو سره کار کول چې له کلي څخه بهر اوسیږي، په نږدې ښارونو کې په رغیزو چارو کې کار کول، د کورنۍ له هغو غړو څخه د پیسو د حوالې تر لاسه کول چې په موسمي یا هم دائمی توګه کډوال شوي دي)، دولتي مرستې (د بېلګې په توګه د MCG د کار پرورګرام یا د ولسي تړون پرورګرام د بنسټیزو جوړښتونو په برخه کې د کار موکه) او په کوچنیو سوداګریزو کړنو (د چرګانو هګۍ، لاسي صنایع او داسې نور) خلک د کال په بېلابېلو برخو کې په کې ښکېل دي.
- د یو ګډونکوونکي څخه و پوښتنې چې د پیسو ګټلو کړنې د تیرونو په واسطه د کوزې په پورتنۍ برخه یا د عایداتو سرچینې کی رسم کړی. د تیر پیر والی د عایداتو سرچینې اهمیت د ټولو سرچینو په اړوند ښیي.
- له یو ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو په کوزه کې د پیسو اچول د وکتورونو (تیرونو) په واسطه د کوزې پر سر چې د عاید منبع ګڼل کېږي رسم کړي. د عاید د ټولټال سرچینو په تړاو، د وکتور پنډوالی د عاید د سرچینې د اهمیت ښکارندويي کوي.
- کوښښ وکړئ چې د عاید د سرچینو اندازه معلومه کړئ او مینځنیو کچو ته ورسېږئ (په دې توګه پکار ده چې ډله باید له ټولنیز-اقتصادي اړخه سره ورته وي)
- اوس د ټولو لګښتونو په هکله د ګډونوالو نظریې تر لاسه کړي: خوراکی توکي، درمل، جامي، قرطاسیه (لکه کتابچې، قلمونه او داسې نور)، د ودونو او جنازې د مراسمو لګښتونه، د پوړونو ورکړه، و څارویو د روغتیا اړوند خدمتونه، له وخت څخه د مخه د تر لاسه شوو مزدونو بېرته ورکړه.
- له یو ګډون کوونکي څخه وغواړئ تر څو د پیسو هر لګښت د کوزې په ښکتنۍ برخه کې د وکتورونو په رسمولو سره په ګوته کړي، لوی لګښتونه باید په پنډو وکتورونو وښودل شي.
- اوس کوښښ وکړئ چې د لګښتونو کچه معلومه او د منځنۍ کچې په هکله هوکړې ته ورسېږئ.

- اوس بحث وکړئ چې کوم لگښتونه اړين دي لکه (خواره، د ماشومانو درسي توکي، د پخلي لپاره د سون توکي او داسې نور) او ضايعات (لکه د پورونو ورکړه د هغې له سود سره، روغتيا ته د نه پاملرنې يا ککړ چاپېريال له کبله د نس ناستي او نورو ناروغيو لپاره روغتيايي خدمتونه، د جنازې، ودونه او داسې نور).
- گډونوال په بحث او مشورو بوخت کړئ تر څو فکر وکړي چې د کومو لگښتونو مخنيوی کولای شي او څرنگه؟
- تگلارې را مينځ ته کړئ: 1 بېلگه: د غلو او دانو د زېرمې ځايونه يا بانکونه (د پېرمانې پر مهال د خوراکي توکو زېرمه کول) او په ډله ييزه توگه سپما کولای شي له بېوزلو کورنيو سره د پور او پېشکۍ مزدورۍ اخيستلو څخه د مخنيوی په برخه کې مرسته وکړي. 2 بېلگه: که چېرې د جنازو او ودونو د مراسمو لگښتونه په گوته شوي وي نو د ماتې کوزې دا تمرين/کرنه په ټولو محلاتو کې تر سره کړئ او له خلکو څخه وپوښئ چې څوک غواړي دا لگښتونه ودروي يا يې کم کړي تر څو د کلي له پراختيايي شورا او نورو سره يې د شريکولو په موخه يوه غونډه تر سره شي. 3 بېلگه: که چېرې د نس ناستي او ويني درلودونکي نس ناستي اړوند روغتيايي خدمتونو لگښتونه د دې غونډې د ډېرې گډونوالو له لوري بيان شوي وي، نو دا تمرين د په نورو محلاتو کې هم تکرار شي او وکتل شي چې که چېرې دا موضوع هلته هم بيان شوي وي، که داسې وي نو کلي بايد د کلي په مشرې په کومه روغتيا ساتنه CLTS کې شامل کړل شي.
- د ماتې کوزې تمرين د عايد د کچې لوړولو او نويو ستراتيژيو په لاس راوړلو لپاره په بحث کولو کې کارول کېږي. ډله کولای شي دا موضوع په ډله ايزه يا انفرادي توگه تر بحث لاندې راولي.
- د يادښتونو ليکونکي بايد د جدول او نورو معلوماتو يوه کاپي چې په کارتونو کې ليکل شوي دي، چمتو کړي وي، هغه کارې نکي چې د ډلې له لوري وړانديز شوي دي بايد يادداشت شي او فعالين (د کلي پراختيايي شوراگانو فرعي کمېټې، د کلي پراختيايي شوراگانې، د ځمکو خاوندان او داسې نور) بايد په گوته کړل شي تر څو د دې کار د تر سره کولو لپاره مرسته او ملاتړ وړاندي کړي.
- د گډونوالو له برخه اخيستنی څخه په مننې کولو سره بايد دوی ته وويل شي چې د دې جدول يوه کاپي به دوی ته ورکړل شي او په راتلونکې ناسته کې به کارې پلان جوړ کړل شي (دا کار او کارې پلانونه له نورو سره شريک کړئ، په کلي کې د ننه او بهير پراختيايي فعالينو ملاتړ تر لاسه کړئ، او د اړتيا په صورت کې د سرچينو د تر لاسه کولو لپاره اړونده ادارې وهڅوئ او داسې نور)

د معلوماتو پروسس، تحليل او تجزيه:

دفتر ته په راستنېدو سره، د دې تمرين ډله د يادښت ليکونکي له لوري د ماتې کوزې چمتو شوي کاپي وکاروي او يو لوی پوستر جوړ کړي او هغه نېټه چې دا نقشه په کې جوړه شوې وه او د چمتو کونکي ډلې د غړو نومونه بايد په کې وليکل شي چې په دې سره هغه کسان چې دا نقشه کاروي د کومې پوښتنې د درلودلو په صورت کې په آساني سره کولای شي د نقشې له چمتو کونکو سره په اړيکه کې شي. هغه پوستر چې په ناسته کې جوړ شوی دی بايد لوی وي او بايد ډله يې له ځان سره وساتي. يوه اضافي کاپي بايد جوړه او د کلي پراختيايي شورا په واک کې ورکړل شي.

کله چې پوستر چمتو شو نو تمایلاتو/ځانگړتياوو ته په کتو سره په ښه توگه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښتنو پوښتل له گټې خالي نه وي: تر ټولو ناوړه په گوته شوي لگښتونه کوم دي؟ آیا داسې کوم لگښتونه شتون لري چې اړين نه دي او کولای شو د هغوی مخنيوی وکړو (د ودونو يا مري د تدفين په مراسمو کې کلي ته د ډوډۍ ورکولو په موخه د پور اخيستل)؟ څنگه کولای شو د دې لگښتونو مخنيوی وکړو؟ (هر څوک د يوه اندازه اوږه، کچالو، ورېژي، ترکاری په برخه کې ونډه اخلي او خلک کولای شي د يوه څاروي د پېرلو لپاره پېسې راټولي او حلال يې کړي، د دې پر ځای چې يوه کورنۍ ټول لگښتونه په غاړه واخلي، ټول خلک په کلي کې د واده يا مري د تدفين پر مهال د ډوډۍ ورکولو په برخه کې ونډه اخلي). آیا کولای شو د هغه روغتيايي لگښتونو مخنيوی وکړو چې د خرابې حفظ الصحت څخه را مينځ ته کېږي؟ آیا کولای شو د هغه پورونو له اخيستلو څخه ډډه وکړو چې د بېکارۍ په فصل کې د خوراکي توکو د چمتو کولو لپاره تر لاسه کېږي او څه ډول؟ عايد څه ډول له لگښتونو سره پرتله کړو؟ څنگه کولای شو لاس ته راوړنې له نېرېدې پرتو کليو سره پرتله کړو؟ آیا داسې تمایلات/ځانگړتياوي مو تر سترگو کېږي چې خلک په بېوزلۍ کې را گيروي؟

هغه څه چې بايد په پام کې ونيول شي

- دا تمرين ساده او تسهيل يې نسبتاً آسانه چاره ده. ښايي يو څه وخت نيوونکي وي او تسهيل کونکي ته په کار ده تر څو وخت په پام کې ونيسي، ډاډ تر لاسه کړي چې کار مخکې ځي او موسمي کلېزه په 2 ساعتونو کې بشپړه شي (په خپل ذهن کې مو غونډه په بېلابېلو پړاوونو وېشئ او په پام کې ونيسئ چې هر پړاو ته څومره وخت ورکړئ. په دې توگه تاسو پوهېږئ چې يو ساعت وروسته به تاسو په کوم ځای کې ياست).
- هڅه وکړئ تر څو د گډون کوونکو له برخه اخيستني او د کار له بشپړولو (په خپله د ماتې کوزې رسمولو) څخه ډاډ تر لاسه کړئ او دا تمرين د تسهيل کوونکو له ډېرې برخه اخيستني څخه پرته بشپړ کړئ. ښه ده چې دوی په خپل مينځ کې بحث وکړي. که داسې کسان شتون ولري چې غونډه تر خپله ولکه لاندې راولي او نورو ته د برخه اخيستني وخت ورنکړي نو ښه ده چې مداخله وکړئ.
- که څه هم د دې تمرين تسهيل آسانه دي خو بيا هم ښايي د ليدونکو (تماشاچيانو) د شتون له کبله ستونزې شتون ولري چې د دوی شتون ستونزې جوړوي تر څو گډونوال د مقابلې د ميکانيزمونو، په ځانگړې توگه، که چېرې د شتمنو کورنيو يا د ځمکو د خاوندانو له لوري د بېکارۍ په فصل کې له بېوزلو کورنيو سره د هغوی د ستونزو د حل په اړه د کيدونکې مرستې په هکله بحث وکړي. نو په دې صورت کې، د دروازي ساتونکي بايد لاس په کار شي او دا خلک بايد دموسمي کلېزې په هکله له بحث کولو څخه لرې کړي.

د ماتې کوزې د کارونې گټور ځايونه:

- ماته کوزه د نا اړينو لگښتونو د پېژندلو او د عايداتو د ډېرېدلو يا د نورو عايداتي سرچينو د پيدا کولو لپاره خورا مهم تمرين دی. (په دې توگه اړينه نه ده چې تر يوه يا دوه عايداتي سرچينو پورې تړلی واوسي)
- له ماتې کوزې تمرين څخه کيدلای شي د بېخايه لگښتونو د کمولو او د پورونو د سود د کمولو په څارنه کې کار واخيستل شي.

- د ماتې کوزې تمرین موږ ته نه شي ویلای چې کومې اقتصادي کړنې ته باید دوام ورکړل شي، بلکه کولای شي یو داسې بحث را مینځ ته کړي تر څو فکر وکړي چې د اهمیت له اړخه باید کومې اقتصادي کړنې وپلټل شي (د دې لپاره مونږ د ځنځیري ارزښت د ارزولو له وسیلې څخه کار اخیستلای شو چه کلیوالي ډلې تری کار اخیستلای شي).

2. د ښځو د خوځښت/فعالیت تمرین

د ښځو د خوځښت/فعالیت تمرین موخه

دا تمرین د ښځو د فعالیت په هکله د پوهېدو لپاره ګټور دي (ډېره به ښه وي چې له عایداتي یا د ټاکلي حالت درلودونکو ډلو سره کار وکړو (لکه بېوزله طبقه یا کونډې) تر څو د ښځو د فعالیتونو اړوند آزادۍ او محدودیتونه باندې پوه شو. که چېرې دا تمرین له بېلابېلو ټولنیزو – اقتصادي او یا هم د عمر د بېلابېلو کچو له درلودونکو ډلو سره تر سره شي نو د تمرین نقشه باید د ښځو په فعالیتونو کې توپيرونه (د فعالیتونو ځای، شمیر یا وار او له چا سره) باید په روښانه توګه د ټاکلو نښو یا علامو په واسطه په څرګند ډول وښودل شي. دا ځکه چې د هېواد په یو شمېر برخو کې له بېلابېلو یعنې بېوزله او ډېر بېوزله طبقو څخه د ښځو په فعالیتونو کې چې په کرنیزه برخه کې مزدوري کوي توپیر شتون لري. دا تمرین باید روښانه کړي چې آیا ښځې مزدوري کوي او کومې ښځې مزدوري کوي، دوی د مهمو خدمتونو د تر لاسه کولو، ټولنیزو کړنو او غونډو لپاره چېرې ځي (له چا سره او څو ځله). که چېرې بېوزله او ډېرې بېوزله ښځې کم عاید ولري، نو باید په دې اړه بحث وشي چې د عاید د نه شتون په صورت کې دوی د خوراکي توکو د پېرلو پر مهال له کومې ستراتیژۍ څخه کار اخلي. (د وخت د کموالي په صورت کې دا بحث کېدلای شي چې په بېلابېلو وختونو کې تر سره شي) د ښځو د خوځښت/فعالیت د نقشي جوړولو لپاره چمتووالی:

د کلي پراختیایي شورا له رئیس څخه باید غوښتنه وشي چې ښځې غونډې ته را وبولي. د نقشي جوړولو لپاره له ځان سره سپین پوډر، کارټونه او توش قلمونه (مارکرونه) له ځان سره راوړئ. د دې تمرین د تر سره کولو لپاره یوه پراخ ځای ته اړتیا لیدل کېږي. یو مناسب ځای وټاکئ چې ټولې ښځې په کې راحت وي. د دې تمرین لپاره، د تسهیل کونکو ډله باید لږ تر لږه له 2 کسانو څخه جوړه شوي وي. کلي ته تر رسېدو دمخه، د تسهیل کونکو ډله باید پرېکړه وکړي چې څوک به اصلي تسهیل کونکې (چې دنده به یې د د کليو د بیا رغونې او پراختیا وزارت MRRD/ ملي پيوسټون پروګرام NSP معرفي کړي، د دې تمرین پلان بیان او ګډونوال په تحلیل او تجزیه کې ښکېل کړي) وي، څوک به د کارټونو په لیکلو، نوټ اخیستلو کې مرسته وکړي. تسهیل کونکي باید ګډونوالو ته دا تمرین ور وپېژني (د ورپېژندنې برخه وګورئ) او باید وګوري چې ټولې حاضرې ښځې د کورنیو سرپرستۍ دي او هیڅ ځمکه نلري.

د بیا رغونې د بهیر د تسهیل بهیر

له ښځو څخه د ټولو هغو ځایونو په اړه نظر وغواړئ چې دوی ورڅخه لیدنه کوي. په دې وخت کې، د ځایونو د مقعیت په هکله فکر مه کوي، یوازې د ځایونو یا دفترونو نومونه ولیکئ (هر یو په یو کار باندې) اوس له پوډر څخه په کار اخیستنې 6 دایرې رسم کړئ، په لومړۍ دایره د محل په نوم، دوهمه دایره د کلي په نوم، دریمه دایره د فرعي ولسوالۍ په نوم، څلورمه دایره د ولسوالۍ په نوم، پنځمه دایره د ولایت او شپږمه دایره د بل ولایت یا کابل په نوم ونوموئ اوس د هر کارت په اړه له ښځو سره بحث وکړئ او په دایره (د اوبو سرچینه، د ګاونډي کور او داسې نور) کې یې کېږدئ. کله چې ټول کارټونه په یوه له دایرو کې ځای پر ځای شول، نو تاسو به د هر کارت په هکله یو ځل بیا بحث وکړئ. د هر کارت لپاره:

- له ګډون کونکو څخه وغواړئ که چېرې دوي ټاکل شوي ځای ته ځي نو خپل لاسونه د اوچت کړي، که چېرې تاسو ولیدل چې 25% ښځې هلته نه ځي نو لامل یې وپلټئ (آیا هلته د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ توپیر شتون لري).
- وروسته له ښځو څخه وپوښتئ چې آیا ډول هلته یوازې ځي، که چېرې یوازې نه ځي نو له دوي سره څوک ځي (محرم یا نورې ښځې)، یو ځل بیا ولټوئ که چېرې د عمر له مخې توپیر شتون ولري
- معلومه کړئ چې دوی هلته څه ډول ځي (د ترانسپورت، پیاده، موټر، او نور)
- وروسته معلومه کړئ چې دوی څو ځله هلته ځي (د ښځو تر مینځ توپيرونه وګورئ او د شتون په صورت کې یې د لامل په هکله پوښتنه وکړئ)

که چېرې تاسو ته څرګنده شوه چې ښځې د مزدورۍ کولو په موخه کړوندو ته ځي:

پوښتنه وکړئ: په کلي کې دې کړنې ته په څه ډول انګېرل کېږي
تاسو هلته څه کار کوئ: د دوی د کړنو په هکله نظرونه را غونډ کړئ (خوږ/خېشواوه او نور)
څومره مزد د کومې کړنې تر سره کولو په بدل کې تاسو تر لاسه کوئ
اوس له ښځو څخه د بېکارۍ یا عاید د نه شتون پر مهال د دوی د خوراکي توکو د خوندیتوب او مقابلي د میکانیزمونو په هکله وپوښتئ.
په پای کې له ښځو څخه پوښتنه وکړئ چې دوی د عامه کار په پروګرامونو لکه د حفظ او مراقبت په نغدي وجهه MCG کې څه ترسره کولای شول. (په کار کې د برخه اخیستنې، یا پخلی او یا نورو کې د برخه اخیستنې په هکله وپوښتئ)

د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه

دفتر ته په راستنېدو سره، ډله باید له خپلو یادښتونو (د نقشي کاپي) او کارټونو څخه په ګټه اخیستلو سره په یوه پوسټر کې نقشه رسم کړي چې د دایرو، د هغه ځایونو چېرې چې ښځې ځي، او د یوازې، له محرم سره یا له نورو ښځو سره د تللو لپاره د نښو ښکارندويي وکړي، همدارنګه د تللو شمیر د ځانګړو نښو په واسطه یادښت کړئ. که چېرې د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ توپیر شتون ولري، نو دا توپیر په نقشه کې وښایاست.

کله چې پوستېر چمتو شو نو تمایلاتو/خانګر تیاوو ته په کتو سره په ښه دوګه د دې کار د ترسره کولو په موخه به د لاندې پوښتنو پوښتنل له ګټې خالي نه وي: نقشه مونږ ته د ښځو د ګړنو/فعالیتونو په هکله څه وایي؟ آیا دوی ټولو اړینو خدمتونه ته لاس رسې کولای شي؟ د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ توپیرونه څه دي؟ آیا ښځې مزدوري کوي؟ د ښځو لپاره د مزد (د نارینه وو د مزد د کچې په پرتله) کچه څومره ده؟ آیا په دې اړه د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ توپیر شتون لري؟ د خوراکي توکو د کموالي پر مهال له دې ستونزې سره د مقابلي په موخه د ښځو ستراتیژۍ کومې/څه دي؟ څوک له دوی سره مرسته کوي او تر کومو شرطونو لاندې؟ آیا خپل خپلوان یا نور خلک له دوی سره مرسته کوي؟

هغه څه چې باید په پام کې ونیول شي

- د دې تمرین تسهیل یوه آسانه چاره ده. تسهیل کوونکې باید په ښه چمتووالی ولري.
- هڅه وکړئ تر څو د ټولو ښځو له برخه اخیستنې او د تسهیل کوونکو له ډېرې برخه اخیستنې څخه پرته د تمرین له بشپړېدو څخه ډاډ تر لاسه کړئ. پوښتنې وکړئ او دوی ته د بحث کولو وخت ورکړئ.
- کله چې له ښځو څخه د مزدورۍ او یا دا چې دوی د خوراکي توکو له کمښت سره څه ډول مقابله کوي، نو د دوی حیثیت او وقار ته درناوی وکړئ.
- هیلې/طمعي مه مطرح کوئ.
- د ښځو د فعالیتونو (خوځښتونو) د نقشې د کارونې ګټور ځایونه:
- د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې جوړول به د ښځو د فعالیتونو په شاوخوا کې د شته نورمونو په درک کولو کې له مور سره مرسته وکړي چې دوی څه کړنې تر سره کولای شي او څه نه شي کولای
- د ښځو د فعالیتونو شتون او یا نه شتون د دوی په هکله په نړیوال نظر او مفکوره باندې اغېز کوي او کېدای شي چې د دوی د اقتصادي، ټولنیز او کلتوري حالت په هکله د ښه پوهېدو لپاره امکانات را مینځ ته او یا یې محدود کړي. دا کېدلای شي د ټولنیزو کارکوونکو لپاره مهم وي کله چې دوی له ښځو سره یو ځای د اقتصادي فعالیتونو لپاره امکانات لټوي او ډاډ به تر لاسه شي چې اقتصادي کړنې له ځایي شرایطو سره مناسبي دي.
- دا به له مور سره د ځوانو او سپین سرو ښځو تر مینځ د شته توپیرونو په هکله د پوهېدو په لاره کې مرسته وکړي.
- دا به مور ته ووايي چې آیا ښځې مزدوري کوي، په عامه چارو کې کار کوي، او دوی څه تر لاسه کوي چې په دې سره مور د دوی د عاید د لاسته راوړلو وړتیا په ښه توګه درک کوي.
- د کار او عاید په هکله بحث کولای شي د کور د کارونو پر سر بحث ته لاره هواره کړي او ټولنیز کارکوونکي له ښځو سره یو ځای کولای شي د دوی مهارتونه، وړتیاوې او تجربې را وپلټي او د ګټورو کړنو یو نوملړ جوړ کړي چې کېدلای شي تر ډېر بحث لاندې ونیول شي (لکه: د سوداګریزو پلانونو را مینځ ته کول، د ځنځیري ارزښت تحلیل او تجزیه او داسې نور)

د نا امنیو ونه (په خوندي توګه ګرځېدل (په ښاري سیمو کې)

یادښت: د کلیوالي سیمو لپاره: کله چې د کلیو د پراختیایي شور اګانو کلسټر د رامینځ ته کولو په موخه د کلیو د کلسټر جوړولو پرېکړه وشي او د کلي پراختیایي شور اګانو کلسټر ځای پر ځای شو، ښځینه ټولنیزې کارکوونکې به د خوندیتوب د نقشې جوړول د کلي پراختیایي شور اګانو له ټاکل شوو غړو سره چې اوس د کلي پراختیایي شور اګانو د کلسټر غړي دي، تسهیل کړي تر څو بحث وکړي او پلان جوړ کړي چې څه ډول دوی کولای د خپلو سیمو له ښځو او خلکو څخه د کلي پراختیایي شور اګانو په کلسټر کې استازیتوب وکړي. که چېرې په غونډو کې د ښځو د ګډون په هکله اندېښنې شتون ولري، نو کېدلای شي چې نقشه د کلي پراختیایي شور اګانو کلسټر نارینه غړو ته وړاندې کړل شي تر څو د حل لارې ومومي تر څو ښځې په غونډو کې د ګډون پر مهال د خوندیتوب احساس وکړي.

هڅه وکړئ: د خوندیتوب تفتیش له یوې ډلې خلکو څخه جوړ شوی دی چې د خپلو سیمو په محلاتو کې ګرځي تر څو هغه فزیکي یا ټولنیزې ځانګړتیاوې په ګوته کړي چې د دې سیمې د خوندیتوب یا نه خوندیتوب لامل ګرځېدلې دي.

لاسته راوړنې او پایلې

د خوندي ګرځېدل: تمرین به په خپلو اړونده سیمو کې د ښځو او نجونو د فزیکي تجربو او د خوندیتوب له اړخه د دوی د اندېښنې/دار نقشه چمتو کړي. د خوندي ګرځېدلو تمرین د نارینه، ښځینه او ځوانانو د جلا جلا ډلو له لارې تر سره شي تر څو دا موضوع د عمر او جنسیت له بېلابېلو اړخو څخه وڅېړل شي (که څه هم د ټولو تمرکز به د ښځو او ځوانانو په خوندیتوب وي). د خوندیتوب اړوند په ګوته شوي موضوعګانې (که چېرې شونې وي) به د بېلابېلو معیارونو لکه روغتیا، ترافیک، جرم، خورونې او داسې نورو په پام کې نیولو سره طبقه بندي شي. دا به په راتلونکي کې د کلسټر په کچه د ستونزو د له مینځه وړلو په لاره کې مرسته وکړي.

د دې تمرین تر سره کول په محلاتو کې د ګرځېدلو پر مهال د په ګوته شوو موضوع ګانو د نوملړ او همدارنګه د هغه ځایونو د نقشې د رامینځ ته کېدو لامل کېږي چې هلته اندېښنې او وېره شتون ولري او دا تحلیل او تجزیه د فرعي پروژو په ټاکلو/لومړیتوب ورکولو، او همدارنګه د پروژو د واندیزونو په جوړولو او ښاري پلان په برخو کې مرسته کوي. په دې توګه کېدای شي چې دواړه یعنې نرمې او فزیکي اجزای اصلاح شي/ښه والی ومومي. نارینه او ښځې ښاري چاپیریال او شرایط په بېلابېل ډول تجربه کوي. له همدې امله د وړاندېزونو د ډیزان په کار کې باید همدارنګه ښځینه ټولنیز کارکوونکي هم ښکېل کړل شي. د بېلګې په توګه: په عامه سیمو کې د ګرځېدلو (تګ راتګ) په هکله د ټولنې غوښتنې او مشروع دلیونه. باید ټول هغه ځایونه په پام کې ونیول شي چې له پخوا څخه ترې ګټه اخیستل کېږي لکه ښوونځی، مذهبي ځایونه، ټولنیز مرکز یا آسانتیاوې چې دا به لاس رسي ته د ودې ورکولو په برخه کې مثبت اغېز ولري.

کله چې د خوندیتوب اړوند ټولې اندېښنې/وېرې وپېژندل شي، نو د دې کرني لپاره گمارل شوي ډله باید د ټولنیزو کارکوونکو په مرسته یوه ونه رسم کړي او په ډډه (تنه) یې اندېښنې ولیکي. دا به د راتلونکي تمرین لپاره بنسټ را منیځ ته کړي: د دې موضوعو عگانو هغه لاملونه په گوته کړئ چې د ښځو او نجونو د فعالیتونو/خوځښت او همدارنګه عامه او خصوصي ځایونو ته د لاس رسي په برخه کې د وېرې یا محدودیتونو لامل کېږي. د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې او خوندی ګرځېدو په پایله کې د پېژندل شوو موضوعو عگانو په هکله د ډېر بحث کولو په موخه، به اوس د ونې له وسیلو څخه په کار اخیستنې سره دوی د نا امنۍ د اساسي لاملونو او اغېزو په هکله بحث وکړي. اوس باید ډله تر ټولو مهمې موضوعو عگانې د یوې رایې ورکونې لکه د 1، 2، 3 او داسې نورو شمېر په ورکولو سره په لومړیتوب کې راولي. د ناامنۍ اړوند د هرې اندېښنې د لاملونو په اړه باید بحث وشي، هوکړه ورباندې وشي او په ونه باندې ولیکي (د رېښو په برخه کې) او اغېزې (پایلي) د ونې په پاڼو کې ذکر شي: د بېلګې په توګه: نجونې د خورونې له وېرې ښوونځي ته نه ځي. د دې تمرین ډله باید د ناامنۍ او نا خوندیتوب د هر لامل په هکله بحث وکړي او نظرونه را غونډ کړي چې څنګه کولای شي د دې اندېښنې د مخنیوي لپاره ګټورې لارې چارې ومومي. د یوې موضوع د حل لپاره ښايي له یوې څخه ډېرې د حل لارې شتون ولري: د نجونو د خورونې د مخنیوي لپاره ښايي ساتونکو (مېندو یا پلرونو) ته اړتیا وي تر څو خپلې لوني تر ښوونځي او بېرته تر کورنه بدرګه کړي، د کابل ولایت په کچه ښوونځي له هلکانو سره کار وکړي او دا ډول کرني سر ته ونه رسوي او دیني عالمان باید د نجونو د خورونې کرنه باید د جوماتونو له ممبر څخه وغندي. یو شمېر پېژندل شوي موضوعو عگانې لکه د داسې سرکونو شتون چې ورڅخه تېرېدل شوني نه وي او د پیداده تګ لپاره پل ته اړتیا لري تر څو ښځې او ماشومان د آرامۍ په احساس سره تېرې تېر شي او دا کېدلای شي یوه فرعي پروژه وي.

څلورم فصل

د کلي پراختیایي پلان جوړول

(د فرعي پروژو د ډیزاین د جزئیاتو لپاره د انجنیري لارښوود وګورئ)

یادونه: د میتودولوژي په برخه کې د راغلي ښاري او کلیوالي ساحوي ازموینې پر بنسټ، ښايي د پلان جوړولو په بهیر یا د پلان جوړولو بهیر په تشرېح کې واره بدلونونه شتون ولري (د بېلګې په توګه مثالونه). د کلي پراختیایي پلان (د گذر شورا، د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر او د کلي پراختیایي پلان د پانګونې له پلان سره) (B برخه)

i. له پلان جوړونې سره د تحلیل او تجزیې نښلول

د کلي پراختیایي پلان (CDP) د جوړولو موخه، په یوه ګډ اوږدمهاله لړلید، همدارنګه ستراتیژیو او کرنو باندې (په ورکړل شوي مهالوېش کې) د کلیو له هوکړې څخه ډاډ تر لاسه کول دي تر څو نوموړي لړلید ته ورسېږي. د کلي پراختیایي پلانونه باید د هغو بېلابېلو کرنو پر بنسټ وي چې د کلي (د سرچینو نقشه جوړول د معیشت تحلیل) له ډېر شمېر خلکو (یوه برخه) او کوچنیو او خورا متجانسو ډلو سره تر سره شوي دي (موسمي جنټري، ماته کوزه، د ښځو د فعالیتونو/خوځښت د نقشې جوړول، د خوندی مزل کرنه (ښاري)). (لاندې د کلي پراختیایي پلان پوستر وګورئ)

د دې لپاره چې بېلګې وړاندې کړي:

- د سرچینو د نقشې جوړول ښايي هغه کورنۍ چې د څښاک اوبو ته لاس رسی نلري، د کلي هغه برخې چې د ځمکو خړوبولو لپاره کافي اوبه نلري، خراب سرکونه، د برېښنا نه شتون او داسې نور، په گوته کړي.
- د معیشت تحلیل به ټولنیزې-اقتصادي ډلې او د یادو ډلو ځانګړتیاوې (د شتمنۍ، عاید، د ماشومانو د زده کړې حالت، د خوراکي توکو د خوندیتوب میاشتو، او داسې نورو اړوند) په گوته کړي او وېه ښايي چې څومره کسان د عاید او ټولنیزې بېوزلۍ سره مخ دي.
- موسمي کلیزه په کرنه او نورو برخو کې د کار په اړه په بحث کې د یو یا څو ډلو په ښکېل کولو سره د عاید کموالی په پوره تفصیل سره راسپړي او هغه میاشتو ته اشاره کوي چې هیڅ کار په کې نه وي (او عاید هم نه وي). دا موندنه په خپل وار سره د بحث یو نوی پړاو وړاندې کوي: کورنۍ د عاید یا سپما د نه لرلو په وخت کې د خوراکي توکو د پېرلو لپاره څه کوي؟ دا بحث به د بېلابېلو پړاوونو د رامینځ ته کېدو سبب شي چې خلک ورڅخه تېرېږي (په اول کې ارزانه خوراکي توکي خوري، له هغې وروسته پور اخلي، یا شتمنۍ پلوري، او وروسته لږ خواړه خوري، او په پای کې یوازې د پایښت په پار خواړه خوري)؛ د مقابلې دا ډول میکانیزمونه (د خوراکي توکو د اندازې او کیفیت کمول، د پورونو، سود اخیستل، پېشکې مزدونه او/یا د کورنۍ د یوه یا دوه غړو موسمي کډوالي) باید په ورو ډلو کې تر بحث لاندې راشي او باید د کلي د لوی پراختیایي پلان جوړولو په غونډه کې شریک وړاندې کړل شي. ماته کوزه د پیسو د راتګ او تګ جریان او همدارنګه ضایع کېدل په گوته کوي، چې باید د وروستنۍ بې مخنیوی وشي او کېدلای هم شي (چې په دې کې ښايي د خوراکي توکو د تر لاسه کولو لپاره د لوړ سود لرونکي پورونه، د ودونو، جنازو لګښتونه، د پېشکې مزد اخیستلو له امله د عاید له لاسه ورکول، د ناسمي روغتیا ساتنې له کبله د ناروغیو د درملنې لګښتونه او داسې نور وي). ماته کوزه ښايي د افرادو، ډلو یا ټول کلي د مشخصو کرنو د بدلون لامل شي.
- د کلي پراختیایي شورا غړي ښايي د موسمي کلیزې او ماتې کوزې کرني زده کړي او دا کرني له نورو ډلو سره تر سره کړي.
- د ښځو د هڅونې نقشه د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو کورنیو د تر ټولو بېوزلو (هغه کورنۍ چې د عاید لاس ته راوړونکي یې ښځینه وي) او بېوزلو ښځینه وو په استازیتوب، له ډلو سره تر سره کېږي. دا نقشه له کور، محل، کلیو/ښارونو، ولسوالۍ څخه بهر د دوی خوځېدنه او کار، د خوځېدو تکرار او له چا سره، په گوته کوي. دا کرنه کېدلای شي له موسمي کلیزې سره تعقیب کړل شي تر څو د ښځو د عاید ستراتیژۍ او هغه مزد تر بحث لاندې راشي چې دوی ته ورکول کېږي))))
- په ښاري برخو کې، 'د ښځو د خوندیتوب مزل' به د ښځو د خوځښت پر وړاندې فزیکي او ټولنیز خنډونه په گوته کړي او د بنسټیزو جوړښتونو د پروژو په طرحه کې مرسته کولای شي تر څو په خوندی توګه د ښځو خوندیتوب په پام کې ونیو شي.

د کلي پراختيايي شورا د غړو او ټولو محلاتو د استازو په گډون (کيدای شي له 100 څخه ډېر شمېر خلک موجود وي) په يوه لويه غونډه کې به د تحليل او تجزيې د موندنو لنډيز چمتو کړل شي او د مهمو موندنو په هکله به د کلي پراختيايي شورا د غړو هوکړه تر لاسه شي. د هرې شننې/تحليل هغه مهمې موندنې (لکه: د څښاک اوبو نه لرونکو کورنيو شمېر، د هغه کورنيو شمېر چې د اوبو لگولو بشپړې آسانتياوې نلري، او داسې نور) به د هرې کړنې لپاره په يوه پوستېر کې په لاس راشي. د ښځو غونډه بايد له نارينه وو څخه په جلا توگه تر سره شي او بايد ورته بهير پلي شي.

په پلان جوړولو کې، دا ډله د بېلابېلو تحليلونو د موندنو لنډيز چمتو کوي چې بايد د هر تحليل موندنې په يو لوی پوستېر کې په ډاگه شي:

- د سرچينو نقشه په کلي کې د بنسټيزو جوړښتونو/خدمتونو تشې په گوته کوي.
- د معيشت تحليل د بېوزله او ډېر بېوزله کورنيو شمېر او په کلي کې د بېوزلې ځانگړتياوې په گوته کوي.
- موسمي کليزه (د بېوزله کتگورۍ له استازو ډلو سره تر سره کېږي) په کلي کې د بېکارۍ او يا عايد د نه شتون پر مهال د مقابلي ميکانيزمونه او ستراتيژي په گوته کوي.
- ماته کوزه د پيسو ضايع کيدل په گوته کوي
- د ښځو د فعاليتونو نقشه او موسمي کليزه د ښځو اقتصادي کړنې او د عايد عمده تشې په گوته کوي.
- **د ښځو د خونديتوب منزل** کړنه به هغه فزيکي او ټولنيز خنډونه په گوته کړي کوم چې په خوندي توگه د ښځو خوځښت محدود کوي.

ii. د لرليد رامېنځ ته کول/ ټاکل

کله چې د هر پوستېر په وړاندې کولو بحث تر سره شو او د مهمو موضوعگانو پر سر هوکړه وشوه، لويه ډله د کلي د موضوعگانو او اړتياوو د بېلابېلو اړخونو په هکله عمومي معلومات تر لاسه کوي. اوس دا لويه ډله په کوچنيو ډلو وېشل کېږي او له هرې ډلې څخه غوښتنه کېږي چې د بېلابېلو تحليلونو د وړانديزونو د لنډيز په پام کې نيولو سره د يو لرليد په بيانولو کار وکړي.

له دوی څخه وغواړئ تر څو بحث وکړي او تشرېح کړي (الف) دوی په کوم ډول کلي کې د اوسېدلو هيله لري (دا کېدلای شي په انځوريزه/لکلي بڼه بيان کړي)؛ (ب) تر ټولو مهمې موضوعگانې کومې دي چې بايد په نښه شي تر څو هغه څه ته ورسېږي چې دوی يې هيله لري، او (ج) که چېرې دا موضوعگانې په نښه شي نو د خلکو لپاره به حالات څه توپير ولري. له ډلو څخه وغواړئ تر څو په دې توگه کار وکړي او يو لرليد ولري (ډلې وڅوئ چې نه يوازې خپل لرليد په ليکلي بڼه بلکې په انځوريزه توگه هم بيان/چمتو کړي). ټولې ډلې تر خپله څارنه لاندې ونېسئ تر څو يو کس خپله اړونده ډله تر خپله ولکه لاندې ونه نيسي (د ډلو د بحث لپاره اصول وټاکئ) – د تسهيل لارښوودونه وگورئ) او ډاډ تر لاسه کړئ چې په ډله کې د ټولو غړو غږونه اورېدل کېږي او نظرونو ته يې درناوی کېږي.

له هرې ډلې څخه وغواړئ تر څو خپل ليدلوری له لويې ډلې سره شريک کړي. له دوی څخه وغواړئ تر څو خپل ليدلوري له تحليل او تجزيې او په گوته شويو مهمو موضوعگانو سره ونږي. وگورئ چې کوم ليدلوري سره ورته يا اړونده ټکي تر پوښښ لاندې راولي او له يو بل سره نږدې يې کېښيږدئ. وگورئ که چېرې يو شمېر ليدلوري ډېر پراخه وي او يو شمېر يې پراخه نه وي، ښايي چې يو شمېر لږ پراخه ليدلوري د پراوونو په بڼه سره مدغم شي تر څو هغه پراخه ليدلوري ته ورسېږي. ښځې بايد په خپله کار وکړي (حتي که دوی کولای شي له نارينه سره وگوري هم)، چې په دې توگه به دوی خپلواکي وي تر څو د خپلو اړونده موضوعگانو په هکله بحث وکړي. که چېرې ښځې کولای شي له نارينه وو سره وگوري، نو ښځې بايد خپل پلانونه په مستقيمه توگه وړاندې کړي. که چېرې ښځې په مستقيمه توگه خپل پلانونه نه شي وړاندې کولای، نو ښځينه ټولنيزه کارکوونکي بايد دا کار تر سره کړي. هڅه وکړئ د ليدلوري هغه ټکي په گوته کړئ چې په ډله کې د ډېری کسانو له لوري شريک شوي وي. ډاډ تر لاسه کړئ تر څو د ښځينه ډلو د ليدلورو لږ تر لږه يوه ټکي ته ځای ورکړئ او په ياد ولرئ چې ښځو ته بايد د پروژې په مديريت او پلي کولو او هغو پروژو کې ځای ورکړل شي چې ښځو لومړيتوب ورکړی دی (لکه: پارکونه، د لوبو ميدانونه) دوی بايد خپل آندونه وړاندې کړي او د وړانديز/پروپوزل په چمتو کولو کې برخه واخلي. په پای کې ليدلوری بايد په بشپړه توگه پراخه وي تر څو د بېلابېلو خلکو آندونه، الهام تر پوښښ لاندې راولي او په آسانۍ سره پرې خبرې اترې وشي.

((ښايي يوه بېلگه يې داسې وي: يو داسې کلی چې ټول وگړي يې روغ او ټول ماشومان يې په زده کړو سمبال وي. په ياد ولرئ چې دا ډول ليدلوري ته يوازې د څوگونو ستراتيژيو له لارې رسېدلای شو: د حاصلاتو توليد ته وده ورکول، هغو کسانو ته چې عايد نه لري د کار او عايد د زميني برابرول، د خوراکي توکو خوندي کول، د مالي ضايعاتو د کچې راټيټول، د حاجت رفع کولو د آزادې فضا درلودونکو ځايونو او غير صحي بېټ الخلاگانو د نه شتون تامينول، واکسين، د چينجيانو له مينځه وړل، ښوونځي ته د ښوونځي د عمر درلودونکو ټولو ماشومانو تگ، د ښوونځيو له څارنې او د ښوونکو له شتون څخه ډاډ تر لاسه کول، او داسې نور.)))

((ډاډونه: د ټولنيزو کارکوونکو د وړتياوو په لوړولو کې بايد د بېوزلې په اړه عمومي/هر اړخيز توضيحات ورکړل شي تر څو دوی وکولای شي دا غونډه/ناسته تسهيل کړي.

iii. په پراوونو باندې د لرليد وېشل

تاسو اوس چمتو ياست تر څو د پلان جوړولو پړاو ته وڅوځېږئ. ليدلوري د اندازه کولو په وړ پراوونو باندې وېشئ (بايد داسې پراوونه شتون ولري چې د ښځو له لرليد څخه را مينځ ته شوي وي). د بېلگې په ډول: هغه لرليد را واخلئ چې په پورته ډول ذکر شو:

”داسې يو کلی چې ټول وگړي يې روغ او ټول ماشومان يې په زده کړو سمبال وي“

د دا ډول ليدلوري لپاره به تاسو د روغو کورنيو او په زده کړو سمبال ماشومانو اصطلاحات په پام کې ونيسئ. که چېرې تاسو په روغتيا سمبال کورنۍ په پام کې ونيسئ نو په روغتيا د سمبال کورنيو د رامېنځ ته کولو لپاره بايد څه ترسره شي:

الف ◀ د کال په اوږدو کې مقوي خواره، عايد يا کرنيزو توليداتو ته اړتيا لري (نو دا تاسو د کرنې، اوبو لگولو، تخمونو او داسې نورو برخو ته لوزي)، چې په دې صورت کې مارکیتونو ته د حاصلاتو د لېږد به موخه سرکونو ته اړتیا ده، کلي همدا راز کولای شي د عايد په تولیدوونکو کړنو، سپما او د پور ډلو او غلو دانو د زېرمې په را مینځ ته کولو کار وکړي

ب ▶ روغتیا ته پاملرنه/حفظ الصحة (په خوندي توګه د فاضله موادو خېښول) تر څو د خوراکي توکو، لاسونو، او داسې نورو د ککړتیا اړوند نارغیو مخنیوی وشي. (یادونه: د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت د کلي په مشرې د کاملې روغتیا ساتنې/حفظ الصحة CLTS په هکله تیار جوړ شوي مواد په واک کې لري او که اړتیا وه، اضافي مواد به را مینځ ته کړل شي. د کلي په مشرې کامله روغتیا ساتنه/حفظ الصحة CLTS به په دوهم کال کې تطبیق شي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو له لوري کافي وخت او هڅه تر لاسه کېږي).

ج ▶ روغتیايي خدمتونو ته لاس رسی (تر ټولو نږدې آسانتیا په کوم واټن کې پرته ده، او آیا هغه د خدمتونه هغه معیارونه تعقیبوي چې ولسي تړون معرفي کړي دي).

په زده کړو د سمبالو ماشومانو په برخه کې لاندې ټکي شامل دي

الف ▶ د عمر د بېلابېلو کچو درلودونکو هلکانو او نجونو ته ښوونځي یا د ښوونځي اطاقونه

ب ▶ د ښوونکو شتون او ډاډ تر لاسه کول چې ښوونکي حاضر دي او د هغو ساعتونو لپاره تدریس کوي چې مکلف شوي دي.

ج ▶ ماشومان په منظمه توګه ښوونځیو ته ځي او مور او پلار له دوی څخه غواړي تر څو ښوونځیو ته لاړ شي (د ښوونځي د وخت پر مهال یې باید په کارونو بوخت نه کړي)

د ▶ د کلي په کچه کوم لوستی کس د بېوزلو کورنیو له هغو ماشومانو سره مرسته کوي چې لیک او لوست نه شي کولای.

اوس ټول بېلابېل ټکي چې تاسو یې لرئ سره کېږدې تر څو لیدلوری په مهمو برخو ووېشي او په پام کې ونیسې چې کله به کومې برخې ته ادامه ورکړي او د دولت د پانګونې مالي وجهې په پام کې ونیسې او کوم یو ته باید لاس رسی وموندل شي (اوبه د ټولو لپاره دي، خو آیا نورې مرستې به د اوبو لگولو، سرکونو یا برېښنا په برخه کې وي). همدارنګه هیله ده دا هم په پام کې ونیسئ چې څه شی به اغېزمن وي او کوم بنسټیز جوړښت د شوراګانو د کلسټر له لارې له نورو کلیو سره شریکېدلای شي.

د پورته څرګندونو پر بنسټ، لاندې پړاوونه را مینځ ته کېدلای شي (په یاد ولرئ چې تاسو نه شئ کولای دا ټول د ولسي تړون په پیسو تر سره کړي، مګر تاسو کولای شئ تر ټولو مهمه بې تمویل کړئ او د کلي پراختیايي شورا کولای شي د هغه اړین بنسټیز جوړښت لپاره مالي مرستې را ټولي کړي چې ولسي تړون یې نه شي تمویلولای):

- ټولي کورنۍ د څښاک پاکو اوبو ته لاس رسی لري (د دولت مالي مرسته او د کلي پراختیايي شورا)
- د اوبو لگولو د پرمختللي سېسټم له کبله د حاصلاتو د تولید کچه لوړه شوې ده د هغو برخو په ګډون چې د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزګران ځمکې کړي (مالي مرستې او د کلي پراختیايي شورا/ د اوبو لگولو اتحادیې)

پا

- مارکیتونو ته لاس رسي وده کړې ده ځکه له کلي څخه بهر او د ننه سرکونو وده کړې ده (د دولت مالي مرسته او د کلي پراختیايي شورا)
- د اوبو لگولو د پر مخ تللي سېسټم او په لویه کچه د حاصل اخيستني له کبله د ځمکو نه درلودونکو کسانو لپاره د کار ډېر فرصتونه را مینځ ته شوي دي (هغه بزګران چې تر خپلې اړتیا ډېر حاصلات پلوري او اړ بزګران او د کرنې فرعي کمیټې)
- په ښوونځیو کې ټول زده کوونکي د کیفیت درلودونکي زده کړې تر لاسه کوي (دولتي خدمتونه او د زده کړې فرعي کمیټې)
- ټول لویان او ماشومان واکمن شوي دي، د چينجې ضد درمل ورکړل شوي دي او د روغتیا د ازموينې آسانتیا لري (دولتي خدمتونه او د روغتیا فرعي کمیټې)
- له بېوزلو سره د مرستې په موخه جمعي کړنه (د بېلګې لپاره 1 ضمیمه وګورئ).

هلته یوازې بېلګې دي، کېدلای شي ډېرې نورې لارې شتون ولري چې د بېلګې په توګه ذکر شوی لیدلوری یې له لارې تر لاسه شي. امکانات بې پایه دي.

کله چې د دولت د پانګونې مالي مرستې او له دریو توکو څخه د کوم یو دغوره کولو پراسس بحث کېږي، د سرچینو د نقشی او په پوستر کې د موندنو په اړه باید بحث وشي. دا پوښتنه: ټولو ته د لاس رسی وړ څښاک اوبو د شتون سربېره، د موندنو پر بنسټ کوم خدمتونه باید په لومړیتوب کې راشي. د بېلګې په توګه، که چېرې یو سرک، د اوبو لگولو سېسټم او د برېښنا نه شتون په ګوته شوی وي، نو باید بحث دې ته را وګرځي چې: په کلي کې به څه ډول او څوک برخمن شي؟ دا به زموږ له لیدلوري سره څه مرسته وکړي.

د پړاوونو د رتبه بندۍ لپاره معیار:

1. د هغو کسانو شمېر چې برخمن به شي
 2. د کلي هغو محلاتو/برخو ته لومړیتوب ورکول چې پرېښودل شوي دي.
 3. لږ تر لږه یو (که چېرې ډېر پړاوونه نه وي) باید د ښځو په خوښه وي.
- کله چې تاسو د کلي پراختیايي پلان د پانګونې د مالي وجهې برخه بشپړه کړه، له کلي څخه وغواړئ تر څو هغه څه په پام کې ونیسې چې دوی یې له بهرنیو مرستو پرته په خپله ترسره کولای شي، تر څو لیدلوري تر لاسه شي. د هغو آندونو لپار چې کلي به په خپله څه تر سره کړي، 1 ضمیمه وګورئ. ټولنیز کارکوونکی باید له بېلابېلو ډلو څخه وغواړي تر څو په دې اړه نظرونه سره ورکړي.
- iv. په کړنو باندې د پړاوونو وېشل (مسنول فعالین) (بېلګې)

هغه پړاوونه چې باید تر لاسه شي اجازه ورکوي تر څو کرنې، مسنول فعالین او د هر پړاو د رهبرۍ پر غاړه اخیستل باید وټاکل شي: د کړنو نوملړ ښايي په لاندې ډول وي:

1. د څښاک د اوبو د فرعي پروژو تخصیص، پلان جوړول او پلي کول (د کلي پراختیايي شوراګانې)
 2. د اوبو لګولو پروګرام تخصیص، پلان جوړول او پلي کول (د کلي پراختیايي شوراګانې)
 3. د پوهاوي د کچې لوړول، د ټولو کورنیو هڅول تر څو خپل ماشومان بشوونځیو ته واستوي، د ماشومانو سوبیتیا وڅاري (د زده کړو فرعي کمیټه)
 4. د پوهاوي د کچې لوړول، د ټولو کورنیو هڅول تر څو د لویانو او ماشومانو لپاره روغتیايي خدمتونه ولټوي، د خدمتونو کارونه وڅاري (د روغتیا فرعي کمیټه)
 5. د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو بزګرانو لپاره په کلي کې د ننه یا له ګاونډیو کلیو څخه (مدني ټولنه: له بېوزلو کورنیو څخه د نارینه او ښځینه وو او د کرنې فرعي کمیټې له کارپوهانو سره یو ځای د لارښوونې وړاندې کول) د نسبتاً غوره بزګرانو له لوري د ځاني مرستندویه ډلو را مینځ ته کول او د هغو ملاتړ کول.
 6. لوی او کوچني بزګران یو له بل سره کار کوي او داسې ستراتیژۍ چمتو کوي تر څو د دوی د حاصلاتو تولید وده وکړي، غوره کرنې سره شریکوي، د ارزښتونو ځنځیري شننه/تحلیل او تجزیه ترسره کوي او فرصتونه په ګوته کوي – د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو بزګرانو سره بې شریکوي (مدني ټولنه: بزګران او د کرنې فرعي کمیټې د کلي پراختیايي کمیټو کلسټر، د کرنې وزارت له توسعه اي خدمتونو سره تړي)
 7. د کورنیو د سرپرستو ښځو او بېوزلو کورنیو ښځو لپاره ځاني مرستندویه ډلې له یو بل سره کار کوي، د دوی وړتیاوې او تجربې لوړوي او د کار لپاره پلانونه جوړوي (مدني ټولنه: د ښځو په ګټه ټولې لېواله ښځې او د ښځو د اقتصادي پراختیا کمیټه)
 8. ټول کلي روغتیا ته د پاملرنې په کار کې ښکېل کېږي (روغتیا ته د پاملرنې کمیټه)
- په پیل کې د همکارو مؤسسو ډېر ملاتړ ته اړتیا لیدل کېږي، خو له 9 میاشتو څخه وروسته به هغه مهال دا ملاتړ کم شي، کله چې نوې را مینځ ته شوي پراختیايي شوراګانې او فرعي کمیټې خپلې دندې او مسئولیتونه تر لاسه کړي او د مدني ټولنې ډلې را مینځ ته شي او مهمو کړنو ته دوام ورکړي/تعقیب یې کړي.
- ((یادونه 1: د همکارۍ مؤسسې ټولنیزو کارکوونکو ته په کار ده تر څو د کلي پراختیايي پلان جوړولو پرمهال د فرعي کمیټو بالقوه غړي په ګوته کړي. دا به هغه کسان وي چې د مهمو موضوعاتو په هکله لېوالتیا وښيي، عدالت غوښتونکي او مشتاق وي، د رهبرۍ په غاړه اخیستلو لېوالتیا ولري، له نورو سره د مرستې وړاندیز وکړي، او داسې نور.))**
- یادونه 2:** کله کله ټول کلي ته په کار ده تر څو یو بدلون را مینځ ته کړي او کله کله د څو ګونو ستراتیژیو مهم رول لوبوونکو بېلابېلو فعالیتونو ته اړتیا لري (د بېلګې په توګه بېوزلي کورنۍ ښايي د غلو زېرمه (د پرمېاني پرمهال د بحران د مودې لپاره د خوراکي توکو سپمول) د کلي هنې وال ښايي د ګټې اخیستلو کچه را ټیټه کړي، د ځمکو خاوندان ښايي د ورځنۍ مزد کچه لوړه کړي او خلکو ته اجازه ورکړي تر څو د کاري فصل د اوج پرمهال د پیسو د تر لاسه کولو لپاره کار وکړي، د کلي پراختیايي شورا ښايي هغه ځمکه په ګوته کړي چې استعمالېږي او د بېوزلو کورنیو ډلو ته اجازه ورکوي تر څو پرې کرونده وکړي، شتمن کسان ښايي د څارویو په تغذیه کې ونډه واخلي یا شتمن کسان ښايي د پیسو په راټولولو سره د عاید په ابتکار کې له بېوزلي ډلې سره مرسته وکړي، د کلي پراختیايي شورا ژمنه ده تر څو دې کورنیو ته د عامه کار له هر پروګرام (د ولسي تړون په ګډون) څخه د کار زمینه برابره کړي، او داسې نور. امکانات فوق العاده دي.
- یادونه 3:** ځاني مرستندویه ډلې باید د ټولنیز – اقتصادي حالت له مخې نسبتاً متجانسي وي. که چېرې له ښځو سره د دوی د اقتصادي پیاوړتیا په موخه کار کېږي (د سپما او مالي ملاتړ له لارې)، نو دا کار باید د ښځینه سرپرست درلودونکو کورنیو په ښځو د خوراکي توکو له مخې د نه خوندي ډلو په ښځو تمرکز وکړي. له ښځو سره لومړۍ هغه څه په پام کې ونیسئ چې دوی یې له پخوا ترسره کوي: د څارویو ساتنه، په کرنه او د حاصلاتو په پروسس کې کار کول، د برستونو ګنډل، ګلنوزی کول، او داسې نور. کله چې د ډلې مهارتونه او استعدادونه په ګوته شول، باید بحث ترسره شي چې دوی له کار څخه تر لاسه شوي پوهه او تجربه په څه ډول په لویه کچه کارولای شي، په یوازې او یا ډله ایزه توګه (د بېلګې په توګه د پخلنځي لپاره کرنه، د کلي د نه کارول شوي ځمکې کرنه، په اجاره، کرایه د ځمکې اخیستل، د څارویو شریکول، د حاصلاتو پروسس کول، او داسې نور). که چېرې په دې کار کې د مالي سرچینو ادغام یا له بهر څخه د مالي سرچینو غوښتنه شتون ولري نو د یو سوداګریز پلان را مینځ ته کېدو ته اړتیا لیدل کېږي.
- دا به مهمه وي تر څو د عاید یا خوراکي توکو د کموالي موده په ګوته کړل شي او داسې ستراتیژۍ را مینځ ته شي تر څو یادې دوي موضوعاتې د داخلي (کلي) او بهرنیو (د کوچنیو پوړونو د پروګرام یا هغه تمویلونکي چې د ښځو اقتصادي پیاوړتیا تمویلوي) سرچینو له لارې په نښه کړي. که چېرې بهرنیو سرچینو ته اړتیا وي، د هغو فعالیتونو د نقشې جوړول چې په پراخه برخه کې د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا په برخه کې کار کوي، باید په ګوته شي او د احتمالي تمویلونکو په توګه ورته مراجعه وشي. که چېرې داخلي سرچینو ته اړتیا وي، نو د سرچینو کسان، یا سرچینې باید په ګوته شي، د عمل مسیر چمتو شي (یو وړاندیز له ګامونو سره) او د کلي پراختیايي شورا ته وړاندې کړل شي.(((
- د کلي پراختیايي شورا کلسټر/ګذر شورا د پلان جوړولو لپاره، د کلي پراختیايي شورا CCDC/ګذر شورا باید د خپلو کلیو نقشې راوړي او د ټولنیزو کارکوونکو او انجنیرانو په مرسته د کلي کلسټر/ګذر نقشه چمتو کړي. دا نقشه او له هر کلي څخه د لنډیز پوستر چې د بېلابېلو تحلیلونو لنډیز وړاندې کوي هغه مهمې کړنې په ګوته کوي چې په نښه کېدو ته اړتیا لري، باید د کلي کلسټر پلان جوړولو بنسټ جوړ کړي. ټولنیز کارکوونکي او انجنیران باید وپوښتي:
- په عمومي توګه په کلسټر کې شامل کلي کومې زیربنایي اړتیاوې لري؟
 - د هرې زیربنایي اړتیا لپاره (د اوبو لګول، سړکونه، برېښنا) د کلي پراختیايي شورا کلسټر CCDC/ګذر شورا باید په پام کې ونيسي چې په کلي کې به کومې ټولنې او محلات برخمن نه شي او د هغې پایلې؟

- آیا د کلي پراختيايي شورا په کلسټر CCDC/گذر کي داسي کلي شتون لري چې هغه زيربنا ته اړتيا نلري چې نور يې ورته لري؟ دوی کومو پروژو ته اړتيا لري؟ بڼايي د 5 کليو له ډلې څخه 3 کلي د اوبو لگولو (دوی بايد خپلې مرستې سره يو ځای کړي) او 2 کلي (که امکان ولري، دوی بايد خپلې مرستې سره يو ځای کړي) د سرک پروژو ته اړتيا ولري يا
 - آیا د کلي پراختيايي شورا په کلسټر CCDC/گذر کي داسي کلي شتون لري چې د داسي زېربناوو درلودونکی وي چې نور يې رغول غواړي او که چېرې دا پيسې په نورو کليو کي لگول شوي وي دوی به له سفر کولو/يا د اوبو له تر لاسه کولو څخه ګټه پورته کړي. ټولنيز کارکوونکي او انجنيران بايد په پوره پاملرنه تسهيل او تحليل تر سره کړي تر څو ډاډ تر لاسه کړي چې 1- 2 کلي له خپل کلي څخه بهر يوه لويه زيربنا تمويل کړي، دوی به په مساوي توګه له هغې څخه ګټه پورته کړي.
- يادښت:** که چېرې د يو شمېر دليلونو له مخې، 1 يا 2 کلي ونه شي کولای له سرک، د اوبو لگولو له کانال، يا د برېښنا له پروژې څخه برخمن شي، دوی بايد د دې وړتيا ولري تر څو خپلې پيسې وساتي او خپل کلي ته يې ځانګړې کړي.

داسې ليکونکي

1 ضمیمه

د کلي د پراختيايي پلان فورمه

ولایت: _____ ولسوالي: _____
د کلي پراختيايي شورا/د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر شورا GA/ CCDC/ CDC کود: _____
د کلي پراختيايي شورا/د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر شورا GA/ CCDC/ CDC نوم: _____

د کلي پراختيايي پلان د جوړولو بهیر د پیل نېټه: _____ (کال/ورځ/میاشت)
د کلي د دې پراختيايي پلان د چمتو کولو د بشپړېدو نېټه: _____ (کال/ورځ/میاشت)

A1 برخه: د تمرینونو د پایلو تحلیل (A1 پوستر)

1. (نوې بڼه Update) د کلي او سرچینو د نقشي جوړول:

د بشپړېدو نېټه: _____

د کلي د وګړو د ځواني برخې اټکلي % چي ګډون يې کړی دی: _____

د نقشي یو انځور او/یا د موندنو لنډیز ضمیمه کړئ

د نقشي جوړولو د تمرینونو د موندنو لنډیز

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

د موندنو په لنډیز کي باید د هغو کورنیو شمیر شامل وي چي د څښاک اوبو، د اوبو لګولو سیسټم، سړکونو، برېښنا، بېنوځیو او داسي نورو ته لاس رسی ونلري

په ښاري برخو کي، ټولنیز کارکوونکي او انجنیران به د کلي پراختيايي پلان جوړولو له ګډونوالو سره کار وکړي تر څو د سټلايټ نقشو په اړه بحث وکړي.

2. د لوړي شننه/تحلیل:

د بشپړېدو نېټه: _____

د کلي د وګړو د ځواني برخې اټکلي % چي ګډون يې کړی دی: _____
د لوړي د تحلیل او موندنو د لنډیز یوه برېښنايي کاپي (soft copy) ضمیمه کړئ.

د لوړي د تحلیل د موندنو لنډیز

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(د موندنو په لنډیز کي باید د بېوزلو او ډېرو بېوزلو محلاتو شمیر، د ځمکي نه درلودونکو یا لږ (له یو جړېب څخه کمي) ځمکي درلودونکو، د هغو میاشتو شمیر چي په ترڅ کي یې ډېری بېوزله او بېوزله کورنۍ په کي د خوراکي توکو له کمښت سره مخ وي او د بېکاری په فصل کي په ورځنی کچه د خوراک کولو د وختونو شمیر او د هغو کسانو شمیر شامل وي چي په دوامداره توګه پوروري وي).

3. د ماتي کوزې شننه/تحليل:

د بشپړېدو نېټه: _____
(د 2 موندنو د لنډيز برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ - له بېوزلو کورنيو څخه نارينه او له ډېرو بېوزلو کورنيو څخه ښځينه)

د ماتي کوزې د شننې/ تحليل د موندنو لنډيز

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(د موندنو په لنډيز کي بايد مهم په گوته شوي ضايعات په گوته شوي وي)
4. موسمي کليزه: (يوازي په کليواله کچه)

د بشپړېدو نېټه: _____
(د 2 موندنو د لنډيز برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ) يوه له بېوزلو کورنيو څخه د نارينه وو لپاره او يوه له ډېرو بېوزلو کورنيو څخه د ښځينه وو لپاره)
د موندنو لنډيز

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(په لنډيز کي بايد د بېکارۍ د فصل د مياشتو شمېر، په کرنيزو او غير کرنيزو کړنو کي د شته منځنيو کاري ورځو شمېر، د ورځني مزد کچې (د نارينه او ښځينه وو)، د بېکارۍ په موسم کي د کورنيو له لوري د خوراک کولو شمېر شامل وي)

5. د ښځو د فعاليتونو او خونديتوب تمرينه

د بشپړېدو نېټه: _____
د موندنو د لنډيز يوه برېښنايي کاپي (soft copy) ضميمه کړئ.
د موندنو لنډيز

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(د موندنو په دې لنډيز کي بايد د ښځو ورځنۍ کار او په کوم نرخ، په کومو مياشتو کي، او ښځي له کومې ټولنيزې - اقتصادي ډلې څخه، شامل وي)

A2 برخه: د کلی ليدلوری (A2 پوستر)

ليد لوری:

A3 برخه: پړاوونه (A3 پوستر)

له 5 څخه تر 10 پورې هغه پړاوونه لېست کړئ چې کلي به يې تعقيب کړي تر څو خپل ليدلوري ته ورسېږي.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

B برخه: د کلي د پراختيايي پلان جوړولو پايلې (د B پوستر):

د بېلابېلو تمرينونو د موندنو د لنډيز پر بنسټ، کلي د مهمو پړاوونو درلودونکي ليد لوري را مينځ ته کړي دي چې که چېرې بشپړ شي نو د دوی عاجلي اړتياوې په نښه کوي. کلي به لاندې پراختيايي اړتياوو ته لومړيتوب ورکړي او وروسته به يې په لاندې کټگوريو ډلبندي کړي: (لږ تر لږه 5 او ډېر تر ډېره 10 پړاوونه هر يو له بېل لومړيتوب سره په بشپړه توگه لېست کېدلای شي. په لومړۍ او دوهمه کټگوريو کې بايد لږ تر لږه يوه فرعي پروژه وي).

د کلي پروژې برخه/ سکټور	فرعي پروژه	1 کټگوري: له بهرنيو مرستو څخه پرته کېدلای شي د کلي له لوري تر سره شي	2 کټگوري: کېدلای شي د ولسي تړون پروگرام د لږ تر لږه خدمتونو معياري تر پوښښ لاندې تمويل شي.	3 کټگوري: د پلي کېدو په موخه به د دريم لوري سرچينو ته اړتيا ولري
د ځينې اوبه				
روغتيا ته پاملرنه				
د اوبو لگول				
برېښنا				
ټرانسپورت				
روغتيا				
زده کړې				
کرڼه				
ټولنيز مرکزونه				
د لويانو زده کړې/ مسلکي روزنه				
کوچني پورونه				
بېړنۍ غبرگون				
ناورين / د خطر کمولو / مديریت				
د تصدۍ پراختيا				
چاپېريال ساتنه				
ځنګل جوړونه				
د خوندیتوب جالونه (د کورنۍ د روغتيا مرکزونو FHHs او physically challenged لپاره)				
څاروي				
نور				

د C برخه: د ولسي تړون د لومړيتوب پروگرام CCAP د لږ تر لږه خدمتونو معيار MSS لپاره اساسي کرښه

د لږ تر لږه خدمتونو د هر لاندې معيار پر وړاندې د کلي پراختيايي پلان د جوړولو په وخت کې اوسنی حالت بيان کړئ. کليوالي سيمې دا برخه يوازې د کليوالو برخو او ښاري سيمې دا برخه يوازې د ښاري برخې لپاره بشپړوي.

کليوالي سيمې:

(الف) د څښاک پاکو اوبو ته هر اړخيز لاس رسى: د يوې ورځې په ترڅ کې د هر کس لپاره د 25 ليتره په اندازه اوبه. (ب) کلي به لږ تر لږه يو له لاندې آسانتياوو څخه ولري (د کلي د لومړيتوب ورکونې او کلي ته د لاس رسې والي پر بنسټ):

الف ◀ اساسي برېښنا: د لمر، اوبو، بيو گاز او باد له لارې د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (يوازې په هغه سيمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسېږي)

ب ◀ اساسي سړکونو ته لاس رسى: تر ټولو نېژدې د لاسرسې وړ کليوالي اساسي سړک څخه د 2 کيلومترو په واټن.

ج ◀ د اوبو لگولو د ټيټې کچې درلودونکې بنسټيز جوړښت: چې لاندې ډولونه په کېښې شامل دي: سربندونو (د مينځنيو/ دريمه درجه ويالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کنټرول دروازې، سيفون، د 10,000m³ ظرفيت درلودونکي د اوبو يوه ذخيره، د اوبو لگولو د ټيټې کچې درلودونکي کانال جوړول يا بيا رغول، محافظوي ديوال، گيپوني ديوال، ناوې او سوپر پسيج.

(ج) په دولتي ښوونځيو کې د کيفيت وړ زده کړې (چې د کلي د گډه ايزې څارنې ډلې او د کلي پراختيايي شوراکانو له لوري به تر سره شي)

الف ◀ ښوونکي بايد لږ تر لږه له 12 ټولگي څخه فارغ شوي وي

ب ◀ زده کوونکي به د يوې اونۍ په ترڅ کې له 1 - 3 ټولگيو پورې 24 ساعته زده کړې، له 4 - 6 ټولگيو پورې 30 ساعته زده کړې او له 7 - 12 ټولگيو پورې 36 ساعته زده کړې تر لاسه کړي

(د) د اساسي روغتيايي خدمتونو د ټولگي وړاندې کول (چې د کلي د گډه ايزې څارنې ډلې او د کلي پراختيايي شوراکانو له لوري به تر سره شي)

الف ◀ روغتيايي آسانتياوې به د اړتيا وړ قانوني ساعتونو (دسهار له 8 څخه د بېگا تر 4 بجو پورې) مطابق، د گومارنې له اړينو شرايطو، او د منل شوو اجباري خدمتونو سره سم وړاندې شي.

i. روغتيايي مرکز: د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوي او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسانتياوې او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کول.

ii. فرعي روغتيايي مرکز: د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زيږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ دپېښو موندنې او راجع کولو او د واکسيناسيون خدمتونو.

iii. روغتيايي اساسي مرکز: غير بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم ته پاملرنه، د تغذيې اړوند چارې.

iv. جامع روغتيايي مرکز: له زېږون څخه د مخه، د زېږون پر مهال، له زېږون وروسته او نوو زېږېدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خونديتوب او تغذيې چارې.

ښاري کلي:

(و) کوڅو او ويالو ته وده ورکول: چې د کوڅو، پياده روونو او ويالو کانکرېټ کول او د کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښودل په کېښې شامل دي.

(ز) د جامدو فاضله موادو مديريت: د کورنۍ په کچه د فاضله موادو مديريت چې د ښاروالۍ له لوري د فاضله موادو د را ټولولو د ميکانيزمونو په تړاو عامه پوهاوي په کې گډون لري.

(ح) د ښځاک د اوبو برابرول: کېدلای شي په دې برخه کې د ښاروالۍ د اوبو د موجوده شبکې غځول، د اوبو رسولو کوچنۍ سېستم يا د لاسي بمبو نصبول شامل وي

(ط) کورونو ته نمبر ورکول

(ي) روښنايي/ برېښنا: د برېښنا د شبکې غځول، د برېښنا د ترانسفرمرونو د لگولو په گډون په کې شامل دي. سربيره پر دې، به کورنۍ وهڅول شي تر څو له خپلو کورونو څخه بهر چرغونه نصب کړي.

د ښاري گذر په کچه:

- دوهمه درجه سړکونو ته وده ورکول او بيا منظم کول: چې د کوڅو، پياده روونو او ويالو کانکرېټ کول او کوڅې په اوږدو کې د ونو اېښودل په کېښې شامل دي.
- د څښاک د اوبو برابرول: د ښاروالۍ د اوبو د موجوده شبکې غځول.

- د ماشومانو/ بنځو لپاره پارک/تفرېحي سیمه/د لوبو میدان
- د جامدو فاضله موادو مدیریت: له ټاکل شوي ځای څخه د فاضله موادو لپاره ټاکل شوي سیمې ته د فاضله موادو لېږد، د بناروالۍ په مرسته.
- د بنځو لپاره د معیشت پروژې: د گذر د مالي مرستې یوه سلنه به د بنځو پروژو ته ځانګړې شي، په ځانګړې توګه، په سیمه کې د اړوند بناري مارکېټ د غوښتنو سره په تړاو د بنځو اقتصادي پیاوړتیا او بنځو ته لومړیتوب ورکونه.
- روښنایي/برېښنا: روښنایي/برېښنا: د برېښنا د ترانسفر مرونو د لګولو په ګډون د برېښنا د شبکې غځول په کېښي شامې لېدلای شي. سربیره پر دې، د اضافي چراغونو د نصبولو کار به په دوهمه درجه کوڅو کې تر سره شي.
- په دولتي ښوونځیو کې د کیفیت درلودونکي زده کړې (په پورته ډول په بناري او کلیوالو برخو کې په یو ډول)
- د اساسي روغتيايي خدمتونو د ټولګې رسول (په پورته ډول په بناري او کلیوالو برخو کې په یو ډول)
- د روغتيايي آسانتیاوو خصوصي وړاندې کوونکي به د عامې روغتیا له وزارت سره د هوکړه شوو معیارونو سره سم روغتيايي آسانتیاوې وړاندې کړي. ټولې آسانتیاوې باید: په مناسبه توګه و ساتل شي، روغتیا ته د پاملرنې/حفظ الصحي له اړتیاوو سره سمې وي، د طبي زبالو د شنډولو په ګډون، په کافي اندازه فضا او خونديتوب وړاندې کړي په ځانګړې توګه د ښځینه ناروغانو لپاره، د ناروغانو د ثبت کتاب ولري.
- درملتونونه به ثبت او د عامې روغتیا وزارت له مشروطو اړتیاوو سره سمون ولري. ټول درملتونونه باید: د فعالیت جواز او د جواز درلودونکي کمپوډر ولري، په روښانه توګه د دوا قیمت بیان او ټاپه کړي.

د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت MRRD/ د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکي ادارې IDLG همکاره مؤسسه تصدیق کوي چې دوهمه کتګوري وړاندیز شوې فرعي پروژې د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت MRRD/ د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکي ادارې IDLG د تمویل لپاره د ولسي تړون افغان پروګرام د لږ تر لږه خدمت معیارونو ته جواب وايي: هو / نه

د پورته مواردو په تایید سره:

د کلي پراختيايي شورا CDC / د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر CCDC / گذر شورا GA : ټول 4 اداري غړي:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

منو چې ټاکنې د عملیاتي لارښود په رڼا کې ترسره شوي په دې توګه پورته موارد د تائید وړ دي: د همکارې مؤسسې د ټولنیز کارکوونکي، د ولسوالۍ په کچه د همکارې مؤسسې د مدیر او د همکارې مؤسسې ولایتي مدیر لاسلیکونه

_____	_____
_____	_____
_____	_____

د پورته مواردو تائید: د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت MRRD/ د سیمه ایزو ارګانونو د خپلواکي ادارې IDLG ولایتي مدیر

_____	_____
_____	_____

(لاسلیک/د کوتي ښه)

(دنده)

(بشپړ نوم)

2 ضمیمه

د داخلي سرچينو له لارې د ډله ايز کار لپاره پړاوونه

“د کلي پراختيايي شوراګانې يو شمېر هغه کرنې پيلوي چې ګوښه شوو او زيان منونکو ډلو ته ګټه رسوي، لکه ښځې، کورني بي‌خايه شوي/بېرته راستانه شوي (د خدمتونو له معيارونو څخه بهر)“

پايله: په آزاده فضا کې د حاجت له رفع کولو (ODF) څخه خالي کلي فرعي شاخصونه: د کلي د هغو پراختيايي شوراګانو يا د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر شمېر چې د کلي اوسېدونکو يو له بل سره مرسته کړې ده تر څو په آزاده فضا کې د حاجت له رفع کولو يا (ODF) څخه خالي کلي را مينځ ته کړي.

بېلګې:

- شتمنو/منځنيو کسانو د بسپنو له لارې له بېوزلو کورنيو سره مرسته کړې ده تر څو تشنابونه ترميم/له سره جوړ کړي
- ځوانانو له کونډو او معيوبو کسانو سره په فزيکي کار کې مرسته کړې ده تر څو تشنابونه ترميم/له سره جوړ کړي

پايله: د کلي پراختيايي شوراګانو او د پراختيايي شوراګانو کلسټر د خلکو په ګټه د پراختيايي حکومتولي بنسټ اېښی دی

فرعي شاخص: د کلي د هغو پراختيايي شوراګانو يا د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر شمېر چې د بېوزلو په ګټه د پروګرامونو لپاره يې سرچينې برابرې کړې دي

بېلګې:

- د کلي پراختيايي شورا بېوزلو ښځو او نارينه وو/داخلي بي‌خايه شوو/راستتو شوو ته د کرکېلې په موخه عامه سرچينې (لکه نه کارول شوي ځمکه) په واک کې ورکوي.
- د کلي پراختيايي شوراګانې او د کرنې فرعي کمېټې له بېوزلو ډلو سره د کرنې د بديل په برخه کې مرسته کوي (په مشورو، معلوماتو ورکولو، له نورو ډلو او دولت (د کرنې وزارت) سره په اړيکه کې کولو سره)
- د کلي پراختيايي شوراګانې او د کلي پراختيايي شوراګانو کلسټر له دولت، نا دولتي ادارو، ځايي سوداګرو څخه د بېوزلو په ګټه د پروګرامونو په لاره اچولو په موخه د سرچينو د تر لاسه کولو لپاره خپل غږ پورته کوي.
- د کلي پراختيايي شوراګانې د دولت لخوا د تمویل شوو استحقاقونو د وېش لپاره له ګډه ايزو طريقو څخه کار اخلي او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوو کورنيو ته سرچينې ځانګړې کوي (لکه د ساتنې او څارنې نغدي وجه، د خوراک نړيواله اداره او داسې نور).

پايله: د کلي د اتحاد او يووالي ټينګښت

فرعي شاخص: د کليو د ننه د ګډو فعاليتونو درلودونکو کليو شمېر (د شتمنو او بېوزلو تر مينځ)

بېلګې:

- شتمني کورني د کلي پراختيايي شورا له لارې تر ټولو بېوزلو کورنيو، په ځانګړې توګه د ښځينه سرپرست درلودونکو کورنيو ته سرچينې او بسپنې وړاندې کوي تر څو له دوی سره د فصلي لورې د کچې په راټيټولو کې مرسته وکړي.
- د کلي پراختيايي شوراګانو يا فرعي کمېټو له لورې تنظيم شوی، شتمن کسان د بېوزله او ګوښه شوو ښځو او نارينه وو لپاره د عايد د توليد د کړنو رامینځ ته کولو په موخه ملاټر او سرچينې (ځمکه، سلا مشوره، کرنيز تخمونه، د مارکېټ په اړه معلومات او داسې نور.) وړاندې کوي
- هغه کسان چې **ټولنيز نفوذ لري** ګوښه شوو او زيانمنونکو ډلو ته د حق غوښتنه کوي تر څو سرچينو (مالي مرستو، نظرياتو، مشورې) او شبکو (نظرياتو، بازارموندنې او داسې نور.) ته لاس رسي ومومي.
- لوستي نوي ځوانان او ځوانان ښوونځي ته له ټګ وروسته د بېوزلو او نا لوستو کورنيو له ماشومانو سره کار کوي تر څو خپلو زده کړو ته وده ورکړي (د کلي پراختيايي شورا د زده کړو کمېټه)

پايله: په کلي کې او د کليو تر مينځ د بېوزلو او ګوښه شوو نارينه وو ښځينه وو تر مينځ د پيوستون/يووالي ټينګښت

فرعي شاخص: په کلي کې يا د کلي کلسټر د ننه د ګډو فعاليتونو درلودونکو کليو شمېر (په پراخه توګه بېوزله او ډېرې بېوزله کورنۍ)

بېلګې:

- د کلي پراختيايي شورا او اړوندې فرعي کمېټې په مرسته بېوزله ښځې او نارينه په ګډه ايزه کرنه/کښت کې ګډون کوي.
- د کلي پراختيايي شورا او اړوندې فرعي کمېټې په مرسته بېوزله ښځې او نارينه په ګډه ايزه سپما کې ګډون کوي تر څو له فصلي لورې سره په ښه توګه مقابله وکړي (د غلو ذخيره، سپما، او داسې نور.)
- د کلي پراختيايي شورا او اړوندې فرعي کمېټې په مرسته بېوزله ښځې او نارينه د عايد د توليد په نيمه کرنيزو کړنو کې ګډون کوي.
- په کار پوه او استعداد درلودونکې ښځې (ګلدوزي، برستن ګنډل، خياطي، د څاريو ساتنه، د پخلنځي لپاره کرنه او کرنه) خپله پوهه شريکوي او له بېوزله ډلو سره په زده کړه، تجربه او نوښت او داسې نورو کې مرسته کوي.

پنځم فصل د هراړخيزو ځايي بنسټونو جوړول

د فرعي کميټې رامینځ ته کول.

1. د کلي پراختيايي شورا له ټولو غړو او د کلي له 50 سلنه غړو سره وگورئ (دا کتنه بايد 2 ساعته وي)
2. د فرعي کميټې دندې او مسئوليتونه تشرېح کړئ:

په پراخه توگه موضوعي فرعي کميټې (زده کړه، روغتيا، ځوانان، چاپېريال، د بنځو اقتصادي پياوړتيا، کرنه) د کلي په سطحه لاندې دندې او مسئوليتونه لري:

فرعي کميټې د شورا ټاکل شوو غړو او د کلي په گوته شوو غړو ته فرصت ورکوي تر څو په مهمو برخو (زده کړه، کرنه، د اوبو مديريت، روغتيا) باندې په گډه سره کار وکړي. مهمې کړنې دا دي چې:

الف. د وضعيت په شننه/تحليل کې گډون وکړي او د کلي پراختيايي شوراگانو، د پراختيايي شوراگانو کلسټرونو/گذر شوراگانو، ټولنيزو کارکوونکو، انجنيرانو او بهرنيو پراختيايي فعالينو ته معلومات ورکړي.

ب. د پوهاوي سټراټيژي رامینځ ته کړي

ج. د خدمتونو لپاره غوښتنې را مينځ ته کړي

د. د عامه خدمتونو د وړاندې کولو لړۍ وڅاري او په دې اړه د خدمتونو وړاندې کوونکو ته خپل نظر ورکړي.

ه. خلک وهڅوي تر څو له بهرنيو سرچينو پرته له پراختيايي پروگرامونو سره مرسته وکړي

فرعي کميټې د فعالينو يوه پراخه لړۍ لري: د کلي پراختيايي شورا غړي، د کلي کارپوه اوسېدونکي (بښوونکي، او تجربه لرونکي بزگران، او داسې نور)، د ځان په گټه د مهمو ډلو په استازيتوب خلک (نالوستي ميندې او پلرونه، د لږ ځمکې درلودونکي او د ځمکې نه درلودونکي نارينه او ښځې، معيوب وگړي، او داسې نور). په کلي کې هر څوک کولای شي د کميټې غړی شي، که څه هم، د کميټې غړيتوب بايد د کلي د ټولنيز- اقتصادي انځور استازيتوب وکړي. دا په دې معني چې په يوه کلي کې موضوعي کميټې چې د ټولو کورنيو 50 سلنه يې د ځمکې نه درلودونکي او د خوراکي توکو له نه خوندیتوب سره مخ وي، بايد غړيتوب ولري چې نږدې 50 سلنه وگړي يې بېوزله تشکيلوي.

3. د کلي له پراختيايي شورا څخه وغواړئ تر څو بېلابېلې کميټې (ځوانانو، روغتيا، زده کړې، کرنې، چاپېريال او شخړو د هوارې) په پام کې ونيسي او د کلي پراختيايي شورا غړي بايد فکر وکړي چې د کومې کميټې غړيتوب تر لاسه کړي (د هرې کميټې لپاره بايد د کلي پراختيايي شورا 2 غړي وي موجود وي). خلکو ته وخت ورکړئ تر څو فکر وکړي او بيا پوښتنه وکړئ چې څوک به د زده کړو د کميټې غړي شي، له هغو کسانو څخه وغواړئ چې لاسونه يې پورته کړي دي تر څو تشرېح کړي چې د زده کړو د کميټې غړيتوب دوی ته څه اهميت لري، دوی څه ډول مرسته کولای شي چې نور يې بسايي ونه شي کولای، او په خپلو کليو کې د زده کړې په برخه کې د هغو بدلونونو په اړه معلومات ورکړي چې دوی يې هيله لري. (د ټولو موضوعي کميټو لپاره ورته کړنه تر سره کړئ) او د کلي پراختيايي شورا له غړو څخه وغواړئ تر څو رايه ورکړي او د کلي پراختيايي شورا رئيس به دا انتخاب منظور کړي. (په ياد ولرئ چې موضوع لپاره لېوالتيا خورا مهمه ده)

4. د نقشې جوړولو په بهير کې، تاسو لا د مخه ښوونکي، ډاکټران، نرسان، او داسې نور په گوته کړي دي. که چېرې تاسو په يوه کلي کې 1 يا 2 ښوونکي ولرئ، له دواړو څخه وغواړئ تر څو سره يو ځای شي، که چېرې ډېر وي نو اړتيا ده چې د کلي پراختيايي شورا يې بايد انتخاب کړي (بسايي پاملرنه وکړي چې څوک نورو ته تر ټولو ډېر مرسته کوونکی دی او له عامه خدماتو سره لېوالتيا لري). د کرنې او چاپېريال د کميټو لپاره، د کلي به پراختيايي شورا څخه وغواړئ تر څو تر ټولو نوموتې بزگر په پام کې ونيسي (د نوښت، توليداتو، مفيديت او داسې نور برخو کې) او 1 يا 2 ډول کسان په گوته کړي، د چاپېريال د کميټو لپاره، د کلي له پراختيايي شورا څخه پوښتنه وکړي چې د دې کميټې لپاره به تر ټولو ښه کس څوک وي او ولې. کله چې کارپوهان وټاکل شول، تاسو کولای شئ د هغو کسانو په گوته کولو پيل وکړئ چې د محلاتو استازيتوب کوي.

5. د محلاتو د استازيتوب لپاره: هيله ده په ياد ولرئ چې دا استازي بايد د ډېرې وگړو استازيتوب وکړي، په دې معني چې دوی بايد له دواړو يعني د ځمکې له نه درلودونکو او لږ ځمکې درلودونکو کورنيو څخه وي. داده اوسئ چې له ځانگړو لېواله ډلو څخه کسانو ته د گډون زمينه برابره کړي، لکه د روغتيا په کميټه کې يو معيوب کس. لاندې جدول د هغو کسانو د ځانگړتياوو په هکله توضيحات وړاندې کوي، چې بايد وټاکل شي:

1 جدول. د فرعي کمیټې د غړي ځانګړتیا

کمیټه غړي	کرنه	زده کړې	روغتیا	چاپېریال	ځوانان	د بشخو اقتصادي وده
ښوونکي		ګټور، لیواله، له خپل کار سره د مینې له کبله پيژندل شوی، د ماشومانو سره مینه				
د ډاکټران/ نرسان/ کلي روغتيايي کارکوونکي			ګټور، پوه، مهربان			
والدين		د خپلو ماشومانو د زده کړې ملاټر کوي، ښوونځي ته خپلې لوني استوي، لیواله دي	واکسين شوي دي، د ماشومانو د پرهېز او روغتيا په اړه اندېښمن دي			
د ځمکې له نه درلودونکي/ يا د لږ ځمکې درلودونکي (په کليوالو سيمو کې)	عمده عايد د کرنې په برخه کې ورځنۍ کار دی، د پخلنځي لپاره باغ لري، نباتات خوښوي	نا لوستي دي، خو خپل ماشومان ښوونځيو ته لېږي.	ماشومان واکسين شوي دي	نباتات خوښوي ، د پخلنځي لپاره باغ، غواړي چې د د هوا د ککړتيا د کچې راټيټولو لپاره کار وکړي	هڅاند، مرسته کوونکۍ، د ژور بدلون لپاره لیوالتيا	بېوزله، واده شوي بڼځي کار کوي (په کورونو کې او يا بهر)، په نباتاتو، صنایعو او ګنډلو کې با استعداد او تجربه لرونکي دي
له ښځینه سرپرست لرونکو کورنیو څخه بڼځي						کونده، د صنایعو، نباتاتو او ګنډلو په برخه کې استعداد او تجربه لري، مرسته او ملاټر کوونکي ده
تجربه لرونکي بزګر	ښه حاصل، نوښت کوي، د خاورې، موادو په هکله پوهېږي، او داسې نور					
ځوانان				هڅاند، د چاپېریال په هکله با خبره/پوه	لوستي، بېرون ته تلونکي او مرسته کوونکي	مطالعه کوي، یا د مطالعي لیوالتیا لري، هڅاند، د عايد د تر لاسه کولو په موخه له نوو مفکورو څخه کار اخلي

د کلي پراختيايي شورا د فرعي کميټې د کاري پلان جوړول

(بېلگه – کرڼه – کليوالې يا نيمه ښاري برخې)

د کرڼې د فرعي کميټې ترکيب/جوړښت به د کلي پراختيايي شورا 2 غړي (يو به د کميټې رهبري پر غاړه ولري)، 1 – 2 تجربه لرونکي بزگر، د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزگر او له هر محل څخه د ځمکې نه لرونکي کسان وي (د فرعي کميټې د غړو شمېر بايد له 12 څخه ډېر نه شي). په کميټه کې بايد له هر محل څخه خلک شتون ولري. که چېرې د جندډ په پام کې نيولو سره د کميټې جوړښت شونې نه وي، نو بايد د ښځو لپاره د کرڼې يوه بېلگه کميټه شتون ولري او همکارې مؤسسې بايد ډاډ تر لاسه کړي چې د نارينه او ښځينه وو کميټې يو له بل سره معلومات، زده کړې او ستراتيژي شريکوي.

1. کله چې فرعي کميټه رامېنځ ته شي، له ټولو حاضر و غړو سره لومړنۍ ناسته تنظيم کړئ. د فرعي کميټو د دندو او مسؤليتونو په هکله بحث وکړئ (د دندو لايحه وگورئ):

- د اړونده خدمتونو لپاره مهمې گټه اخستونکي ډلې په گوته کړئ او د هغوی د لاس رسي څارنه وکړئ
- له کلي سره خبرې وکړئ او کلي ته د خدمتونو په هکله معلومات خپاره کړئ
- ډاډ تر لاسه کړئ چې تر ټولو بېوزلو کسانو ته د گډون حق ورکړل شوی دی
- د بېوزلو په گټه پروگرامونو لپاره ستراتيژي جوړې کړئ او د خوراکي توکو له کمښت سره د مخ شوو کورنيو ملاتړ وکړئ
- د پورته مواردو لپاره محل په محل پلان جوړ کړئ (د کرڼې په برخه کې يو داسې پلان جوړ کړئ چې د کرنيزو توليداتو د ډېروالي لامل شي)

اوس له هر کس څخه وپوښئ چې دوی د کميټې د غړو په توگه کوم ځانگړی مهارت، تخصص، پوهه، او داسې نور له ځان سره لري او د کرڼې، زده کړو، روغتيا (د کميټو پر بنسټ) په برخه کې ستاسو د ځواکمنتيا/پياوړتيا ټکي څه دي. يو پوسټر جوړ کړئ چې د ټولو مهارتونو ښوودنه وکړي او له هر کس څخه وغواړئ چې له کميټې سره ژمنه وکړي تر څو له خپلو وړتياوو سره سم ښه خدمت وکړي او ياد پوسټر لاسليک کړي.

2. له کميټو سره کار وکړئ تر څو د کميټې د چلند اصول را مينځ ته شي.

- د غونډو د فریکونسي/تکرار
- د هغه ساعتونو شمېر چې هر کس يې د کميټې لپاره د کار کولو ژمنه سپاري
- 3. د کميټې لومړۍ دنده به دا وي چې د محلاتو په واسطه لاندې معلومات را ټول کړي:

د هغه کسانو شمېر چې ځمکه نلري

د هغه کسانو شمېر چې له 1 جريب څخه کمه ځمکه لري

د هغه کسانو شمېر چې له 1 – 2 جريبه ځمکه لري

د هغه کسانو شمېر چې له 2 – 3 جريبه ځمکه لري

د هغه کسانو شمېر چې له 3 – 5 جريبه ځمکه لري

د هغه بزگرانو شمېر چې تر خپلې اړتيا ډېر حاصلات پلوري

3 غوره محصولات – تر 1، 2 او 3 حاصل لاندې تر کښت لاندې ځمکه

دا معلومات بايد د معلوماتو په يوه پاڼه کې ترتيب شي چې ټولنيز کار کوونکي ته به وړاندې کړل شي (پوسټر به د کلي پراختيايي شورا ته ورکړل شي) او يوه کاپي به د کميټې له لوري وساتل شي. دوه دوه کسان وټاکئ او د يو داسې وخت په هکله پرېکړه وکړئ چې په ترڅ کې به يې دا معلومات را ټول شي او د راتلونکې غونډې د وخت په هکله هم موافقه وکړئ.

4. د موجودۍ د موندنو په هکله بحث وکړئ او را ټول شوي معلومات ترتيب کړئ. اوس د پلان جوړولو لپاره د شننې/تحليل کارول شوي پوسټر ته بيا کتنه وکړئ. وگورئ او بحث وکړئ چې د کلي پراختيايي پلان په کرڼه، اوبو او طبيعي سرچينو په مديريت ټينگار کوي. په ياد ولرئ چې د معيشت تحليل او د کميټو کار د ځمکې نه لرونکي او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي بزگران په گوته کړي دي چې د خوراکي توکو له نه خونديتوب سره مخ او هغه هغه بزگران دي چې تر خپلې اړتيا ډېر حاصلات پلوري.

5. اوس د کلي پراختيايي پلان CDP ليد لوری په پام کې ونيسئ او داسې پړاوونه وټاکئ چې د ياد لرليد په لوري د کميټو مسؤليت په ډاگه شي. کله مو چې پړاوونه وټاکل، نو په کړنو او مهالوېشونو يې ووېشئ. (د پړاوونو يوه بېلگه ښايي دا وي: د دريو کلونو په موده کې به د کلي کې ټوله تر کارونې لاندې ځمکه به بېوزلو کورنيو ته د گټه رسولو په موخه ورکړل شي)

يادونه: فرعي کميټې بايد د کلي له پراختيايي شورا گانو سره مياشتنۍ ناستې ولري تر څو د پرمختگ په هکله راپور ورکړي.

6. کله چې د کلي پراختيايي پلان د لرليد لپاره پړاوونه وټاکل شول، د هغه بهرني او داخلي ملاتړ په هکله فکر وکړئ چې ورته اړتيا ده.

لومړۍ داخلي سرچينو ته په کتلو سره پيل وکړئ پام وکړئ چې دا کلی د کومو بهرنیو سرچینو لاس ته راوړلو ته اړتیا لري (د ساري په ډول، د ټولو هغو کسانو نوملړ چې ځمکه نلري او د خوراکي توکو له کمښت سره مخ دي؛ د کلیو او کورونو په گډون، د هغه ځمکو نوملړ چمتو کړئ چې تر کارونه لاندې دي). له خلکو څخه وغواړئ چې ځانونه په جوړو ووبشې او په هر محل کې د ټولې بالقوه ځمکې نوملړ چمتو کړي (له دوي څخه وغواړئ چې د محل نقشه چمتو کړي) ځمکه او د هغې کیفیت په کې ونښي (خاوره، اوبه، فاصله، او داسې نور). د دې کار د بشپړېدو په نېټه هوکړه وکړئ.

7. په راتلونکې ناسته کې، نقشه تشرېح کړئ او بحث وکړئ چې په دې ځمکه باندې کوم کار ترسره کېدلای شي او په گوته کړئ چې څه ته اړتیا ده (سري، تخمونه، پنجرې/کټارې او داسې نور). کميټه باید د خوراکي محصولاتو بېلابېلو ډولونه په پام کې ونیسي چې په دې ځمکه کرل کېدلای شي. د موجوده ځمکې د اندازې پر بنسټ، په پام کې ونیسئ چې له هر محل څخه څو کسان شامېلېدلای شي. (هڅه وکړئ ډاډ تر لاسه کړئ چې د خوراکي توکو له کمښت سره ټولې مخ شوي کورنۍ شامېلېدلای شي). د دې کړنې لپاره د لاندې گامونه په مرسته پلان جوړ کړئ

الف. د کلي له پراختیايي شورا یا د کلي پراختیايي شورا له کلسټر څخه وغواړئ تر څو ډلې د کړنې له پراختیايي خدمتونو (د کړنې وزارت) سره په اړیکه کې کړي ب. شتمنې کورنۍ وهڅوئ تر څو ملاتړ وکړي (پېسې یا مواد)؛ د کلي له پراختیايي شورا څخه د کلي د ځمکې غوښتنه وکړئ؛ د کار لپاره خلک وهڅوئ.

یادونه: د ولسي تړون پروگرام د ولسوالۍ د همغږي کميټې په رېښه وارو ناستو کې چې د ولسوالۍ په کچه د کړنې وزارت کارکوونکي به هم حاضر وي، له کلي څخه د کلي پراختیايي شورا کلسټر غړي باید د کړنې وزارت کارکوونکو ته ورشي او دوی ته بلنه ورکړي چې کلي ته د ترویج استازي واستوي تر څو د هغو کرنیزو کړنو په هکله پوه شي چې پلان شوي وي او د کړنې وزارت د ترویج د برخې کارکوونکو ملاتړ ته اړتیا لري.

8. بل په پام کې ونیسئ چې، د کومونورو سټراټیژيو په کارولو سره د خوراکي توکو نه خوندیتوب په نښه کولای شي: د بېلگې په توگه. د کورنیو د غلو دانو گډه ذخیره (د پرېمانۍ پر مهال د کمښت د وخت لپاره د غلو ذخیره کول؛ تر ونو لاندې خالي ځایونو کې د سیوري خوښوونکو نباتاتو کرل (زنجبیل/ادرک یا کورکمن)، د کانالونو په څنډو کې د سبزيجاتو کرل، او داسې نور.

9. بل څاروي په پام کې ونیسئ: آیا د خوراکي توکو له کمښت سره مخ شوي کورنۍ کولای شي څاروي یا چرگان وساتي تر څو خپل عاید پرې بشپړ کړي، له دې لارې هغه ممکنه عاید محاسبه کړئ. که چېرې دا تعقیب شي هغه سټراټیژي او ملاتړ په گوته کړئ چې ورته اړتیا ده.

10. کله چې د ټولو بالقوه سټراټیژيو لومړۍ طرحه جوړه شوه، په پراوونو او کړنو باندې یې ووبشئ او له بېلابېلو خلکو څخه وغواړئ تر څو د هر نوښت مشري وکړي، دوی باید په کلي کې هغه کسان په گوته کړي چې له دوی سره د خلکو او سرچینو په منسجم کولو کې لېوالتیا ښي. له هر کس سره د دوی د شوي پرمختگ یا مخ شوو ننګونو/ستونزو او د دې ستونزو د هواري د څرنگوالي په اړه د اورېدو لپاره ناستې تنظیم کړئ. فرعي ډلې د پر مختگ لپاره څه ملاتړ (او د چا له لوري) ته اړتیا لري.

11. هره غونډه باید د غونډې د پایلو د لنډیز او راتلونکې غونډې لپاره د اقدامونو په بیانولو سره پای ته ورسوئ.

د ځان په گټه/ځانې مرستندویه ډلو را مینځ ته کول او پلان جوړول

د ولسي تړون په پروگرام کې د اساسي خدمتونو د رسولو سربېره د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو له تامینولو څخه ډاډ ورکول شامل دي او په ځانگړي توگه د پیاوړتیا برخه هم په کې شتون لري. دا په دې معنی چې دا کار د بشري وړتیاوو لوړولو، خلکو ته د وړتیا وربښلو مستلزم دی تر څو ډېر اختیارونه ولري، او د یوه مناسب چاپېریال له را مینځ ته کېدو سره مرسته وکړي چې په دې سره بېوزله او گوښه شوي ښځې او نارینه کولای شي په عامه چارو کې په هدفمنه توگه گډون وکړي. یو داسې بهیر هم شتون لري چې له لارې یې خلک کولای شي داسې حالات را مینځ ته کړي چې په ترڅ کې یې دوی خپله لاس په کار شي او خپل ځانونه له بېوزلۍ څخه را وباسي. دا ډول طریقه اړتیا لري چې د کلي پراختیايي شوراګانې او د هغوی فرعي کمیټې، همدارنګه ټولنیز کارکوونکي د خلکو تر مینځ د ښکېلتیا نوې بڼې تسهیل او ملاتړ یې وکړي. په بنسټیز ډول، په مخکې پروت کار په ورځني ژوند کې د شمولیت او گوښه والي په بهیرونو کې د بدلونونو راوستلو غوښتونکي دی.

دا فصل د ځاني مرستندويه/د ځان په گټه ډلو د رامینځ ته کولو په اړه بحث کوي. د فرعي کمیټو بېلابېل ډولونه شتون لري چې دا ځاني مرستندويه/د ځان په گټه ډلې به په گډه کار وکړي تر څو هغه مهمې موخې تر لاسه شي چې د دوی د ټولنیزې بېوزلۍ یا د عاید د کموالي کچه را ټیټه کړي: د بېلگې په توګه، تر څو د خوراکي توکو له اړخه خوندي وي، ماشومان یې زده کړو ته لاسرسی ومومي او د اسی نور. له بلې خوا فرعي کمیټې د کلي پراختیايي شوراګانو وروستارې (الحاقې) دي چې د کلي خلک په کې ګډون لري تر څو د ټاکل شویو پړاوونو په لوري د لیدلوري د لاس ته راوړلو په موخه د کار کولو لپاره د پلان په جوړولو او خلکو د هڅولو په برخه کې مرسته کوي.

د لیواله ډلو د رامینځ ته کولو په موخه موضوعي فرعي کمیټو ته لارښوونه

الف. د کلي پراختیايي پلان به د ټولنیز-اقتصادي تحلیل پر بنسټ په کلي کې مهمې موضوعګانې او مهمې ډلې چې ملاتړ ته اړتیا لري، په ګوته کړي وي. د بېوزلۍ شننې/تحلیل به د خوراکي توکو له اړخه د نه خوندي، ځمکه نه لرونکو، ښځینه سرپرست لرونکو او داسې نورو کورنیو په ګډون، د کلي د ټولنیز-اقتصادي حالت یو انځور وړاندې کړی وي. په داسې حال کې چې موسمي کلیزې به د خلکو د بېوزلۍ او خوراکي توکو له کمښت سره د مخ کېدو لاملونه په ګوته کړي وي (د عایداتو د فرصتونو په برخه کې). د ماتې کوزې تمرین (چې عمدتاً به د خوراکي توکو له اړخه د نه خوندي ښځو او نارینه وو سره تر سره شي، همدارنګه به له منځنیو او شتمنو کسانو سره هم تر سره شي) به د کورنیو د عاید او لګښت نمونې، د راتلونکو او ټولنکو پیسو تر منځ د واټن او د مرستو ضایع کېدل یا مخنیوی کیدونکي لګښتونه په ګوته کړي وي. ښايي په دې کې نسبتاً وړه خو تکراري لګښتونه یا لوی لګښتونه شامل وي چې ګټور نه دي او ښايي حتی کورنۍ پوروري کېدو ته مجبوره کړي.⁵ د بېلابېلو کمیټو له لوري په لاره اچول شوي سروې پرمهال، مهم ګټه اخیستونکي (د لومړني ښوونځي د عمر درلودونکي ماشومان، د ماشوم درلودونکي میندې، د ځمکې نه درلودونکي، معیوب کسان، د ښځینه سرپرست لرونکي کورنۍ، او داسې نور) به په نښه شوي وي.

ب. د کلي په پراختیايي پلان کې په ګوته شوي لیدلوري او په ځانګړي ډول پړاوونو په پام کې نیولو سره، هره کمیټه (روغتیا، زده کړو، کرنې، د طبیعي سرچینو مدیریت، خوندو، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا) باید پام وکړي چې د خلکو کومه ګټه اخیستونکي ډله (د لومړني ښوونځي د عمر درلودونکي ماشومان (له نالوستو کورنیو څخه)، یا ځمکه نه درلودونکي کورنۍ، یا د ښځینه سرپرست لرونکي کورنۍ به ملاتړ ته اړتیا ولري تر څو د ذکر شویو پړاوونو پایلې تر لاسه کړي. په دې توګه، هره کمیټه باید له هر ځای څخه چې وي د 1-3 لیواله ډلو نوملړ چمتو کړي.

ج. کله چې د نوملړ پر سره هوکړه وشوه، د فرعي کمیټې غړي باید د هغو کورنیو نوملړ چمتو کړي چې په ګټه اخیستونکي ډله کې راځي او دوی ته ورشي تر څو په ځاني مرستندويه/لیواله ډله کې سره یو ځای شي.

د. هر محل کولای شي د هغې ډلې یو فصل ولري چې په ځایي توګه کار کوي، خو ټوله ډله باید په هرو دوه اونیو کې سره وګوري. په وخت سره، هر محل به یو یو یا څو مشران وټاکي چې د ډلې په هڅونه کې به مشري او په مهمو غونډو کې به د دوی استازیتوب وکړي (د فرعي کمیټو او د کلي پراختیايي شورا او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر په ګډون)، د مشر ټاکنه باید هغه مهال تر سره شي چې کار پیل شوی وي او ټولو غړو د لیوالتیا او سخت کار ژمنه کړي وي.

د همکارو موسسو لپاره لارښوونه

الف. ټولنیز کارکوونکي باید له لویې لیواله/ځاني مرستندويه ډلې سره وګوري او هغه پړاو(ونه) ورسره شریک کړي چې تر دې ډلې پورې تړاو لري. د بېلګې په توګه، که چېرې په کوم پړاو کې داسې راغلي وي چې ”هیڅ کورنۍ باید د بېکارۍ په موسم کې له لورې سره مخ نه شي“، نو هلته باید د بېوزلو کسانو ځاني مرستندويه ډله شتون ولری چې موخه یې د خوراکي توکو له اړخه د خوندیتوب تر لاسه کول وي. په لومړۍ ناسته کې، دا ډله باید بېلابېل تمرینونه ته بیا کتنه وکړي (د سرچینو د نقشي جوړول، د بېوزلۍ شننه/تحلیل، موسمي کلیزه، سورۍ کوزه، د ښځو هڅونه) تر څو ټول هغه بالقوه فرصتونه معلوم کړي چې دوی یې په لاس کې لری. په دې کې ښايي د کلي نه کارول شوي ځمکه او په شخصي ځمکو باندې د کښت خالي ځایونه شامل وي (د بېلګې په ډول، ته ونو لاندې د سیوري خوښوونکي **غډې**) د دې ځایونو په ګوته کولو لپاره د بېوزلو کورنیو د ډلې او ځایي کارپوهانو (هغه کسان چې د کښت په برخه کې د وړتیاوو، استعداد او پوهې له مخې پېژندل شوي وي) په ګډون قدم وټول ته اړتیا لري. په شخصي ځمکو باندې (تر ونو لاندې) نه کرل شوي تش ځایونه، د پرېمانې پر مهال د غلې ذخیره، د سپما یو زېرمه چې خلک د بحران پر مهال ترې ګټه اخیستلای شي او داسې نور.

ب. کله چې ځاني مرستندويه ډلو ټولې هغه بالقوه کرنې یاداشت کړي، چې کولای شي د دوی ستونزې (موسمي لوړه) په نښه کړي، دوی باید یو داسې کاري پلان جوړ کړي چې کرنې، هغه کسان چې د دې کرنو ملاتړ وکړي او د دې کرنو د سرته رسولو لپاره مهالوېش په کې ځای ولري. په یاد ولری، موږ له ځاني مرستندويه ډلو څخه نه غواړو چې دوی په یوازې توګه موخه په لاس راوړي، د کلي په پراختیايي پلان کې داسې کرنې شتون لري چې د بهرنیو او داخلي سرچینو درلودونکي دي او د کلي پراختیايي شورا به همدارنګه په دې هکله کار کوي تر څو د دې پړاو د لاس ته راوړلو ملاتړ وکړي.

⁵ په 2013 کال کې د کلي پراختیايي شوراګانو د مشورتي کنفرانس په درشل کې، د کلي بریالو پراختیايي شوراګانو خپلې لاس ته راوړنې بیان کړې چې له ډلې یې هغه ګډه ایزه کړنه وه چې د دوی له لوري تنظیم شوې وه. د مات لوبښی تمرین د پایلې په توګه یوه له موضوع ګانو څخه مطرح او وځیرل شوه چې په پایله کې یې کلي هوکړې ته ورسېدل تر څو د ودونو او تدفین (چې یوه کورنی مجبوره ده د واده/مړي د تدفین په مراسمو کې ټول کلي ته دودۍ ورکړي) اړوند بېلابېلو لګښتونو د مخنیوي لارې چارې ولټوي.

ج. که چیرې د ځاني مرستندویه ډلې په پلان کې د کلي د ټولو نا کارول شوو ځمکو کرل شامل وي، نو دا کرنه باید په لاندې مهمو پړاوونو ووېشل شي:

- ❖ د کلي له پراختیایي شورا سره وگورئ تر څو د عامه/کلي د ځمکې د کارولو حق تر لاسه کړئ
- ❖ یو ځایي کارپوه په گوته کړئ تر څو پرېکړه وکړي چې په دې ځمکه باندې باید څه وکړل شي
- ❖ مواد ترې په لاس راوړئ (تخمونه، سري، او داسې نور)
- ❖ کاریگر وهڅوئ تر څو ځمکه چمتو او په ځمکه باندې کار وکړي
- ❖ توکي او کاریگر چمتو کړئ تر څو له دې ځمکې څخه جالی تاو کړي (په دې توگه به اهلي څاروي د کښت له خورلو څخه منع شي)

د. اړونده موضوعي کمیټه باید د ځاني مرستندويي ډلې کاري پلان وړاندې کړي او باید د هر هغه څه تر سره کولو ژمنه وکړي چې بریالیتوب ته د یادي ډلې په رسېدو کې مرسته کوي. ځاني مرستندویه ډله باید فرعي کمیټې ته په میاشتني توگه راپور ورکړي تر څو د دوی پرمختګ او په مخه کې پرتې ستونزې په گوته کړي، چې دا له کمیټې سره مرسته کوي تر څو له یادي ډلې سره د کمیټې د ننه او بهر ملاتړ په برابرولو له یادي ډلې سره مرسته وکړي.

جنډر ته لوری ورکول (should be discussed)

((ښارونه: لاندې په گوته شوي ډېری تمرینونه لا په ساحه کې د ازموینې په درشل کې دي چې د ښاري او کلیوالي سیمو د تمرینونو د تنظیم او اصلاح لپاره اړین بلل کېږي. په حقیقت کې، ښايي په کلیوالي او ښاري برخو کې د تمرینونو د تر سره کولو لارې بېخي متفاوتې وي))

د جنډر (جنسیت) یوه ټاکل شوې طریقه دا ده چې د کلي په چوکاټ کې د نارینه او ښځینه وو تر منځ ځاني-انعکاس تسهیل شي او موجودو آزادیو او د آزادیو نه شتون ته پاملرنه وشي، نه دا چې له کلي څخه بهر وکړي د جنډر اجنداوي دلته تحمیل کړي.

په کلیو کې د جنډر د اړیکو په برخه کې د پام وړ توپیر شتون لري. دا ځکه چې هلته د قومي ډلو شتون، ښارونو ته نږدې والي او مخورو کسانو د نفوذ له پلوه توپیرونه شتون لري.

د ملي پیوستون پروګرام تجربه ښيي چې د ښځو په اړوندو موضوعگانو کې د ښځو او نارینه وو د ښکېلتیا کچه کافي نه ده. تر اوسه پورې کار په پراخه کچه په فرعي پروژو تمرکز کړی دی، خو د ښځو د بېلابېلو ټولنیزو او اقتصادي حالاتو (د دوی هڅونه، د کار په بدل کې د دوی مزد، خدمتونو ته د لاس رسې په لاره کې د دوی وړتیا او داسې نور) په هکله د پوهېدو په لاره کې لږ کار تر سره شوی دی. لاندې بیان شوي تمرینونه هغه وسیلې وړاندې کوي چې له لارې یې ټولنیز کارکوونکي کولای شي نارینه او ښځینه ښکېل کړي (په جلا جلا غونډو کې) تر څو بحث وکړي چې د ښځو لپاره حالت څه ډول بدلون موندلی دی (د ځوانو نارینه او ښځینه وو د واده د نمونو په برخه، د زده کړو اړوند معیارونه، د کار او ټولنیزو کړنو په برخه کې خوځښت، او داسې نور). دا تمرینونه به د بدلون د راتلو د څرنگوالي په هکله بحث ته لاره هوار کړي چې دا بدلونونه څه ډول پېښ شول او ټولنه له دې بدلونونو څخه څه گټه اخلي (او که نه). د بېلګې په توګه، د ټولنیزو بدلونونو تمرین ښايي هغه مثبت رواجونه په گوته کړي چې را منځ ته شوي دي، لکه د تېر وخت په پرتله اوس نجونې په لوی عمر کې واده کوي، یا نجونې په پراخه کچه ښوونځیو ته ځي، خو همدارنګه ښايي منفي ټکي هم وښيي، لکه د ولور (طویانه) هغه لوړه کچه چې د زوم کورنۍ یې د ناوې کورنۍ ته ورکوي، د پوروري کېدو او سپېما د له منځه تللو لامل کېږي. د دې موضوعگانو له لارې کار کول ښايي کلي ته اجازه ورکړي چې یو ډله ایز انتخاب ولري تر څو هغه مهمې موضوعګانې په نښه کړي چې د ډېرې کورنۍ معیشت ته زیان اړوونکي دي.

تجربو او څېړنو هغه مهم ښاري او کلیوالي واقعیتونه په گوته کړي دي چې له ښځوسره د کار کولو په لاره کې د اهمیت وړ دي:

- په ښاري/کلیوالي برخو کې د ښځو خوځښت (خدمتونو، اقتصادي او ټولنیزو کړنو ته لاس رسې) تر قوم، قبیلې، ټولګې، موقعیت/ولایت او امنیت پورې تړاو لري.
- د ښاري سیمو په محلاتو کې د افغانستان له بېلابېلو برخو څخه خلک شتون لري چې د بېلابېلو اقتصادي کچو، قوم او قبیلو درلودونکي دي چې د باور رامینځ ته کولو او په ټولنیزه توګه د یو بل د منلو لپاره وخت ته اړتیا لري. کلي او ولسوالۍ ته په کتلو سره، په ښارونو کې د ښځو حالت ډېر توپیر لري. (یوازې په ښار کې)
- له ښوونځیو او پوهنتونونو څخه پرته، ښځې د ټولنیز کېدو لپاره کوم بل ځای نلري. هلته یوازې د گوټو په شمېر خوندي مارکیټونه شتون لري (یوازې په ښار کې)
- په دواړو یعنی کلیوالو او ښاري سیمو کې، د هر یو یعنی کونډتوب یا معیوبو خاوندانو د لرلو له امله، د ښځو په مشرۍ کورنۍ له ډېرو ننگونو سره مخې کېږي. په ښاري کچه د ښځو په مشرۍ کورنۍ په ځانګړې ډول د بېوزلۍ د لوړې کچې، تر نورو د تړاو لوړ نسبیت، د عاید د تېټې کچې، د ځمکې نه درلودلو لوړې کچې، محدودې ټولنیزې او کورنۍ شبکې/ټولنیزې پانګې او په لویه کچه د خورونې او اسستمنار له کبله زیان منونکي دي. (UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat (کابل)

- په ښاري برخو کې د جنسي ځورونې، ناوړه استفادې، او ښوونځيو ته د نجونو لپاره د خوندي مسير په ګډون د خوندیتوب او امنیت کمزوري د والدینو په دې پرېکړې کې قاطع لور لري چې ګویا خپلې ماشومې نجونې په ښوونځیو کې شاملې کړي او که نه. UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat (کابل).
- په ښارونو کې د ښځینه کاري ځواک د برخه اخیستنې نرخ یوازې 13٪ دی، چې په ملي سطحه د مینځنۍ 19٪ کچې دریمه برخه جوړوي، دا د دې ښودنه کوي چې ښاري چاپیریال په ځانګړې توګه د کار په بازار کې د برخه اخیستنې د لوړې کچې لپاره مساعد نه دی. د پام وړ شمیر ښځې د کار په غیر رسمي بازار کې کار کوي، خو معلومات ښاري دي او په کلیوالو سیمو کې ښځې په عمده ډول د لږ مهارت درلودونکو، لږ عاید لرونکي دندو کار کوي، لکه په کورنو کې کار کول (پاکي) او په کور د ننه کړنې (لکه ګنډل، خیاطي او ګلدوزۍ کول)، او د هیواد په بعضي کلیوالو سیمو کې ښځې د کرنې په برخه کې کار کوي او د حاصلاتو له ټولو څخه وروسته کورنو کې ښکېل کېږي. د ښځو کار په عمومي توګه د ټیټ معاش درلودونکي او د ذاتاً نا منظم دی. د ډېری ښارونو په هکله معلومات ښيي چې ښځې د نارینه د مینځني عاید یوازې پنځمه برخه تر لاسه کوي { 50 افغانۍ (0.9 \$) } د ورځې په بدل کې د 250 افغانۍ (4.3 \$) په پرتله؛ او په کلیوالو برخو کې ښځې د نارینه وو د عاید نیمایي برخه تر لاسه کوي. د احصائیې د مرکزي ادارې له قوله، ”په افغاني ټولنه کې کلتوري خنډونه تر ډېره حده د ښځو له اقتصادي وړتیاوو څخه د ګټه اخیستنې خنډ ګرځي“؛ (د احصائیې مرکزي اداره 2014). په افغانستان کې د اوسېدلو د حالت سروې 6: (ALCS)، pp-6: کابل افغانستان

- شته کلتوري او ټولنیز خنډونه ”لا هم په ښارونو کې په پراخه کچه شتون لري، چې هغه نسبي خوندیتوب نه تضمینوي کوم چې په کلي او کلیوالو سیمو کې شتون لري“. ډېر شمیر هغه افغاني ښځې او نجونې چې له خپلو کورنیو سره ښارونو ته کډه شوې دي لږ آزادي لري ځکه چې دوی ټولنیزې او کلیوالي شبکې نلري چې دوی ته په ټولنیزه کچه هغه مثل شوي فرصتونه مساعد کړي تر څو له کورونو څخه را ووزي او له خپلو نارینه وو څخه په جلا توګه مستقلې کړنې تر سره کړي. UN-Habitat (2015) جامع کلي. #8 د بحث پاڼه. UN-Habitat (کابل).
- ښځې او نجونې، چې په ځانګړې توګه د کورنیو د تکرر مسئولیت لري معمولاً د کمزورو اساسي خدمتونو له کبله اغېزمنې کېږي لکه اوبه، حفظ الصحة، برېښنا او روغتیا ته پاملرنه؛ داسې اټکل شوی دی چې په ښاري سیمو کې ښځې له 1٪ څخه د لږې ځمکې خاوندانې دي، لا هم کورونو، ځمکې، شتمنې او عاید ته د ښځو لاس رسۍ د اقتصادي پیاوړتیا یو مهم جز بلل کېږي. دا د کورنۍ په کچه په پرېکړو کې د دوی ګډون ډېروي، د دوی د خوښې/انتخاب ساحه پراخوي، دوی ته وړتیا وربښي تر څو له اقتصادي زیانونو او بحرانونو سره په ښه توګه چلند وکړي، دوی ته خوندیتوب او ساتنه ښیي که چېرې دوی د کوندیتوب یا طلاق له امله د نارینه وو عاید ته له لاس رسې محرومېږي. UN-Habitat. (2014). ښځې او مسکن: د جامع ښارونو پر لور. UN-Habitat: Nairobi)

د جنډر پر بنسټ اړیکو لپاره د ولسي تړون پروګرام طریقه

ولسي تړون پروګرام به له ښځو او نارینه وو سره کار وکړي تر څو د هر اړخیزه خدمتونو وړاندې کول او پراختیا ته ورسېږي. په دې ځای کې به دا اړینه وي چې د هغو مرستو په اړه چې دولت یې د دوی کلیو ته ورکوي، ښځې د نارینه وو په شان غږ، نفوذ او د پرېکړو کولو ځواک ولري او د کلي په ځاني-نویستونو کې برخه واخلي. د ښځو د شاملولو (د دې په درک کولو سره چې ښځې یوه متجانسه ډله نه ده بلکې د دوی په مینځ کې ټولګې، عمر، قومي او نور توپیرونه شتون لري) د دا ډول بهیر په تسهیل سره به ښځې بېلابېلو سېستمونو – د کلي پراختیایي شوراګانو، د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر/ګنډر شورا، فرعي کمیټو او ځاني مرستندویه/لېواله ډلو ته لاس رسې ولري. دا سېستمونه/فضايي بېلابېل جغرافیایي ترتیبات (د محل په کچه ځاني مرستندویه/لېواله ډلې)، د کلي په کچه (فرعي کمیټې او د کلي پراختیایي شوراګانې) او د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر/ګنډر ډله منعکس کوي

په کلیوالو سیمو کې په عمومي توګه ښځې په خپلو محلو کې د خوځښت او هڅونې پراخه آسانتیاوې لري (د استوګنځایونو ورکړل شوو هغو نمونو ته په کتلو سره چې محلو ته د خپلوانو/دوستانو له ډلو څخه تشکیل شوی وي) او دوی ته به خورا آسانه وي تر څو د محل په کچه په غونډو کې ګډون وکړي. دلته به د ښځو لپاره آسانه وي تر څو د خبرو کولو، نفوذ او پرېکړو کولو جرئت ولري او د خپلو ځانونو په ګټه کړنې ترسره کړي. د کلي په کچه به د جنډر کمیټې شتون ولري چې ښځو ته به زمینه برابره کړي تر څو روغتیا، زړه کړي، کښت (د پخلنځي لپاره کرکي له، د کلي ځمکه په پام کې ونیسې او ستراتیژۍ په لاس راوړي. دا کمیټې به ښځو ته وخت ورکړي تر څو د مهمو موضوعي موضوعو عکاسي په هکله بحث وکړي او فکر وکړي چې دوی به په څه ډول د کلي د ننه او بهر ملاتړ تر لاسه کړي تر څو خپلې اندېښنې په ښه/مهمې موضوعو عکاسي حل کړي. د کلي پراختیایي شوراګانې به د کلي په کچه فعالیت وکړي او دلته ښځې هم په جلا توګه غونډې ولري (په هغه سیمو کې چې نارینه او ښځینه کولای شي له یو بل سره وګوري، د کلي پراختیایي شوراګانې ښايي د متحدو غونډو په ښه سره وګوري). لکه د نورو سېستمونو په شان، ښځې به د کلي په پراختیایي شوراګانو کې د دې موکه تر لاسه کړي تر څو د خپلو اړتیاوو او اندېښنو څرګندونه وکړي او د تمرینونو د پلان جوړول له لارې یې په ښه کړي (له نارینه وو څخه جلا).

د کلي پراختیایي شوراګانو په کلسټر کې د ښځو د ګډون لپاره، باید اضافي هڅه شوې وي تر څو د دوی شمولیت ډاډمن کړي. چې په دې کې ښايي دا هم شامل وي چې، د هڅونې/خوندیتوب د نقشي په کارولو سره وپلټل شي چې ښځې لا د مخه چېرې

تڼلي دي او له چا سره او څو ځله او دوی څه ډول دا منلي ده چې هلته لاری شي. د هڅوني دا بحث باید دا په ډاګه کړي چې د کلي پراختیایي شورا د کلسټر غونډه به چېرې او څه وخت وشي (که چېرې ګډې غونډې شوني وي (لکه په بامیانو او د ډانګندي ولايتونو په یو شمېر برخو کې)) تر څو ډاډ تر لاسه شي چې ښځې یوازې د ځای او وخت په اړه د نه پوهېدو له امله بې برخې شوي دي. که چېرې د کلي پراختیایي شورا کلسټر ښځینه غړي د جلا ډلې په توګه غونډه کوي، د خوندیتوب د نقشو په کارولو سره دوی کولای شي پلان جوړ کړي، چېرې او کله به دوی غونډه وکړي، څوک به د دوی ملګرتیا وکړي، نو په دې توګه دوی خوندي او د دوی تحرک د منلو وړ دی.

د ښځو د تحرک د نقشي جوړول سربېره، په ښاري برخو کې به د ټولنې له استازو ډلو سره د خوندیتوب قدم وهل (ص 77) تر سره شي تر څو مهمې اندېښنې په ګوته کړي یا یې په ښه کړي، او په کلیوالو برخو کې به د کلي پراختیایي شورا کلسټر ټاکل شوي غړي د خپلو غونډو د پلان جوړولو لپاره د خوندیتوب نقشه وکاروي. د خوندیتوب نقشه همدارنګه کېدلای شي له کم تنګیو نجونو او د هغوی له مروګانو سره جوړه شي تر څو ښوونځي د تګ د مسئلې په هکله بحث پری وشي. د ښځو او نجونو دواړو آندونه به د وائټ او اراضي پر بنسټ به په جلا یا ګډه توګه د قدم وهلو له لارې په پام کې ونیول شي.

له کلیوالي او ښاري سیمو څخه د ملي پیوستون پروګرام له تجربو څخه یوه دا ده چې ښځې په مستقیم ډول د پروژو په پلي کولو (د رغونې په فزیکي کار) کې رول نلري. په دې کې د فرعي پروژې فزیکي موقعیت، د توکو لپاره د تدارکاتې بهیر د یوې برخې ګڼل کېدل (قیمت، پیرودل)، د بودیجو محاسبه، کاریګر او رضاکاران، عمليې او ساتنه شامل دي. د کلي پراختیایي پلان بهیر به ډاډ ورکړي چې د پلي کېدونکې پروژې د ډول او موقعیت اړوند د ښځو نظر په پام کې نیول شوی دی. په داسې حال کې ښځې ښايي په عامه بنسټیزه پروژه کې د کاریګرو یا رضاکارانو د وړاندې کولو توان ونلري، که څه هم په بعضي برخو کې دوی کولای شي چې په تدارکاتي بهیرونو کې ونډه واخلي (د توکو د پیرلو او قیمتونو را ټولولو او داسې نورو په برخه کې).

د پیوستون په پخوانیو پروګرامونو کې، د کلي د ښځینه پراختیایي شوراګانو رامنځ ته کولو او د خپلو کلیو د مشرانو په توګه د ښځو ټاکلو دې ته لاره هواره کړه تر څو په ټولنیزه کچه دا ومنل شي چې ښځې کولای شي په خپلو کلیو مشري او پرېکړې وکړي. په فعال ګډون سره، دې ښځو چانس درلود تر څو د هغو پروژو په عملی کولو سره خپلې اړتیاوې او ګټې خوندي کړي، چې ښځو ترې ګټه پورته کړې ده. په اذهانو کې دا ډول بدلون راتللو لوی ټولنیز اغیز له ځان سره درلود. نارینه وو ښځو ته د سیالانو او مشرانو په نظر کتل او د پرېکړو له کولو د مخه یې له هغوی سره مشورې کولې. ښځو په خپلو ځانونو کې نوي بالقوه مهارتونه وموندل او په ډله ایزه او انفرادي توګه یې په خپلو ځانونو باور پیدا کړي.

په داسې حال کې دولت د کلي په پراختیایي شوراګانو او فرعي کمیټو کې د جنډر سهمي ته ځای ورکړی دی، د ولسي تړون پروګرام د جنډر تګلاره مني چې که په کلي کې د جنډر رول او اړیکو ته بدلون ورکړو نو دا باید د بدلون داخلي بهیرونه را منځ ته کړي. په دې اړه د پرمختګ لپاره اړتیا ده چې نه یوازې له ښځو سره کار وشي، بلکې همدارنګه له نارینه وو سره هم کار وشي تر څو په ټولنه کې د ښځو ونډه په پام کې ونیسي (په کورنیو، محلونو او خپلو کلیو کې). هغه بېلابېل تمرینونه چې لاندې توضیح شوي دي د دې لپاره طرح شوي دي تر څو د ښځو په ازادۍ کې د بدلونونو، د ښځو غږ او په بېلابېلو کچو کې د تصمیم نیونې په هکله په ګډو پرېکړو کې نارینه او ښځې ښکېل کړي.

که چېرې شونې او مناسبه وي، د ټولنیزو بدلونونو تمرین له نارینه وو او ښځینه وو سره تر سره شي چې دا به خلکو ته اجازه ورکړي تر څو وګوري چې په تېرو لسیزو کې په دې برخه کې څه بدلونونه راغلي دي چې نارینه او ښځې څه ترسره کولای شي او څه نه شي ترسره کولای. نظریه داده چې نارینه او ښځینه وو ته دا وړتیا ورکړل شي چې د راغلو بدلونونو په اړه خپل نظرونه وړاندې کړي (لکه: نجوني لومړنيو او مینځنیو ښوونځیو ته ځي، ښځې د کرنې په برخه کې کار کوي او د کار کولو په موخه له کلي څخه بهر ځي، د نجونو د ودونو به عمر کې بدلونونه، او داسې نور). دا کرښه به په ګوته کړي چې کوم بدلونونه له بهرنیو مداخلو پرته را منځ ته شوي دي، خو د داخلي بدلونونو (د بېلګې په توګه د ښځو لپاره اقتصادي اړتیا تر څو پیسې وګټي) او همدارنګه بهرنیو مداخلو لامل شوي دي (د بېلګې په توګه د دولت له لوري د عامه پوهاوي کمپاینونه، د نا دولتي ادارو پروګرامونه او داسې نور). دا تمرین به د ښځو د موجوده آزادیو (یا د آزادیو نه شتون) په اړه وضاحت ته اجازه ورکړي. دې ته ورته، د ټولنیز کولو لاندې توضیح شوی تمرین به نارینه او ښځینه وو ته اجازه ورکړي تر څو د خپلو ماشومانو (هلکانو او نجونو) پر وړاندې د دوی رویه او سلوک د تبعیض (د بېلګې په توګه، د نجونو په پرتله هلکانو ته ډېره ډوډۍ ورکولو یا ښوونځیو ته د زامنو لېږلو او د لورانو نه لېږلو) لامل شوی دی. دا نه دي ویل شوي چې ټولنیز کارکوونکي به د بدلون راوستلو په موخه فشار راوړي، بلکې دوی کولای شي په د اغیزو په هکله په بحث کې ګډون وکړي (نجونې د هلکانو په پرتله د لږ روغتیا درلودونکې دي چې په راتلونکې کې د میندو کېدلو او روغو ماشومانو د را لویولو له اړخه اغیزمنې کېږي). په پای کې، د ورځني وخت د کارولو تمرین (لاندې توضیح شوی دی) به د ټول هغه کار او ونډې په هکله د پوهاوي کچه لوړه کړي چې د خپلې کورنۍ د معیشت لپاره یې ترسره کوي (ماشومان تغذیه ماره او پاک دي، جامې مینځل شوي دي، کور منظم دی، د مېړه مور او پلار ته پاملرنه شوې ده) مېړه دې ته پرېږدي تر څو د خپلو ماشومانو په هکله له اندېښنې پرته خپل کار ته دوام ورکړي. نظر دا دی چې له نارینه وو سره کار وکړئ تر څو په کورنۍ کې د ښځې ونډې ته ارزښت ورکړل شي (آن له معاش پرته کار کول).

په دې لارښوود کې تشرېح شوي تمرینونه (د تحرک او خوندیتوب د نقشو او د همدې لارښوود د کلي پراختیایي پلان په برخه کې تشرېح شوي موسمي کلېزې په ګډون) د ښځو د تحرک د موجوده نمونو، له کور څخه بهیرون (د ننه) کار چې دوی یې کوي، د دې کار اجوره او د کال د هغو میاشتو په هکله معلومات وړاندې کوي چې په کې ښځې او د دوی کورنۍ له

موسمي لوړې سره مخ کېږي. دا تمرینونه همدارنګه د جنډر په معیارونو کې هغه بدلونونه راسپړي چې د تیرو دوو لسیزو په موده کې رامینځ ته شوي دي او څه ډول هلکان او نجونې په توپیري توګه ټولنیز شوي دي، په دې توګه د جنډر بېولوای پیاوړی کوي. په پای کې، د ورځني وخت کارول به کارکوونکو ته اجازه ورکړي تر څو د کارپګرو د ځایي انډول/وېش په هکله وپوهېږي تر څو په پام کې ونیسي چې په کوم وخت کې ښځې کار نلري او څه وخت په کور او بېرون کې د دوی کار د دوی وړتیاوې محدودوي تر څو په پراختیايي موضوعګانو کار وکړي. دا تمرینونه ښايي هغه موضوعګانې **را مینځ ته کړي (ص 78)** چې ښځې یې په ښه کیدلو د لیدلو لیاوالتیا لري. اقتصادي موضوعګانې د تحرک په نقشه جوړولو کې راځي (ښځې چېرې کار کوي او څه لاس ته راوړي) او موسمي کلیزه (کوم وخت ښځې کار لري او کوم وخت یې نلري او د دوی د کورنۍ حالت) د کلي پراختیايي پلان جوړولو له بهیر څخه د مخه تر سره کېږي چې د کلي پراختیايي پلان جوړولو او پروژو ته د لومړیتوب ورکونې په لاره کې مرسته کوي. دلته توضیح شوي نور تمرینونه به وروسته تر سره شي، کله چې د پروژې پلي کیدل په ښه توګه **په جریان کې وي (ص 78)** او ټولنیز کارکوونکو د کلي پراختیايي پلانونه وروستی/بشپړ کړي وي او د فرعي پروژو د پلي کیدو اړوند مهم روزنې یې وړاندې کړې وي.

د 'ټولنیزو بدلونونو د تمرین' لپاره لارښوودونه

د ټولنیزو بدلونونو د شننې/تحلیل او تجزیې موخه

دا کړنه د جنسیت په معیارونو او سلوک کې د پراخه بدلونونو په اړه د ښځو او نارینه وو د آندونو او پوهې تر لاسه کولو او دا چې نوموړي بدلونونه په څه ډول را مینځ ته شوي، یوه ګټوره طریقه ده. دا کړنه خورا مهمه ده ځکه چې دا کړنه د جنسیتي محرکه قوې بدلونونه (په بعضي حالاتو کې دا بدلونونه مثبت او په بعضي حالاتو کې منفي دي) په ګوته کوي چې د لویو چاپیریالي او کلتوري عواملو په پایله کې مینځ ته راځي او د نادولتي ادارو له ولکې څخه بهر دی. د جنسیت په کړنو کې باید په پام کې ونیول شي چې د دوی اغېزې ښايي محدودې وي، مګر د هغه لوی او پراخه عواملو په هکله پوهېدل چې د مثبتو بدلونونو په راوستلو کې مرسته کوي په هغوی اتکا وکړو همدارنګه هغه عوامل چې د منفي بدلون (تاوتریخوالی او نور) په راوستلو کې مرسته کوي له نورو ادارو یا د دولت په ملتیا د عدالت غوښتنې کمپاینونو ته جدې اړتیا لري.

دا کړنه باید له بېلابېلو معیشتونو څخه د ښځو او نارینه وو له جلا جلا ډلو سره تر سره شي. دلیل یې دا دی چې د جنډر اړوند معیارونه او سلوک ښايي په بېلابېلو برخو کې سره توپیر ولري. په هره کړنه کې د معیشت له ښکتنیو کټګوریو څخه باید لږ تر لږه 5 کسان (یا ټول نارینه یا ټولې ښځې) ګډون ولري. هغه برخې چې باید وڅېړل شي ښايي عبارت وي له زده کړې، واده / طلاق/ کونډتوب، ځمکه، کاري ځواک او معیشت، د ښځو تحرک، د کورنۍ پلان جوړل او روغتیايي خدمتونو ته لاس رسې.

د جنډر د معیارونو په تمرین کې د بدلونونو او ګرايشونو بهیر

1. د جنډر په معیارونو کې د بدلونونو او ګرايشونو تمرین ته چمتووالی
د کلي پراختیايي شورا نارینه او ښځینه غړو ته (لږ تر لږه له هره برخې 8 کسه) د جلا جلا ناستو لپاره بلنه ورکړي. دوی به د دې د تمرین ګډون کوونکي وي او له دوی سره به د پراختیايي شورا رئیس او یا هم مرستیال له لارې اړیکه ونیول شي تر څو په یوه مناسب وخت کې د څېړنې له ډلې سره وګوري.⁶ د تمیزین باید د ښځینه او نارینه وو لپاره په جلا جلا توګه تر سره شي. دا کړنه په پراخه کچه ځای او چمتووالي ته اړتیا نلري. که څه هم، دامهمه ده چې تسهیل کوونکي د سیمې د شرایطو په هکله پوه وي او په پام کې ونیسي چې په یوه پراخه موضوع کې باید د کومې برخې په اړه دوی غواړي څېړنه وکړي. د بېلګې په توګه، د واده په هکله په بحث کې باید نور اړوند اړخونه لکه ولور، د ودونو شمېر، د میراث اړوند کړنې او داسې نور ګډون ولري.

د دې تمرین لپاره، د تسهیل کوونکو ډله باید لږ تر لږه 3 غړي ولري. یاده ډله کلي ته تر رسېدو د مخه باید پرېکړه وکړي چې اصلي تسهیل کوونکي (د ادارې، د هغې اړوندو چارو ور پېژندنه او هغه څه چې د دې کړنې لپاره پلان شوي دي ور وپېژني او په تحلیل او تجزیه کې ګډون کوونکي بوخت وساتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په لیکلو، یادښت لیکلو د دروازه ساتونکو او ماشومانو په تنظیمولو او داسې نورو کې مرسته وکړي. د تمرین د ترسره کولو په ورځ، تسهیل کوونکي باید ټاکلي ځای ته په وخت حاضر شي او له هغو ګډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د کړنې د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سیمې څخه د اضافي موادو په لېږي کولو او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي.

2. د جنډر په معیارونو کې د بدلونونو او ګرايشونو تمرین ته چمتووالی

کله چې د ګډون کوونکو ډېری برخه (که ټول نه وي حاضر) حاضره شي، اصلي تسهیل کوونکي

- له ټولو ګډون کوونکو سره ستري مشي کوي او دوی ته ښه راغلاست وايي، خپل ځان او خپله ډله وپېژني، او ګډون کوونکو ته فرصت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکي د دې غونډې موخې بیانوي: موخه په سیمه کې د تیرو 20 کلونو په موده کې په ځانګړې توګه د ښځو په زده کړو، ودونو، معیشت او خدمتونو ته د لاس رسې په برخه د راغلو بدلونونو په هکله بحث کول دي.

⁶ په تصادفي توګه د کورنیو د ټاکلو موخه د معیشت د تحلیل او تجزیې تائید ته لاره هواروي، چې په دې توګه به له هره کورنۍ څخه وپوښتل شي تر څو بیان کړي چې څومره ځمکه لري

- تسهیل کوونکی د جدول په بڼه کار تونه ځای پر ځای کوي: تسهیل کوونکی عنواني کار تونه په عمودي ډول په ځمکه ږدي (زده کړه، ودونه او داسې نور)، تسهیل کوونکي دوه کالمونه د هلکان/سړي او نجونې/ښځې تر عنوان لاندې په افقي توګه رامینځ ته کوي. د جدول په هر کالم کې دوه اضافي کالمونه را مینځ ته کېږي چې د مخکیني او اوسني حالت څرګندويي کوي. د جدول یوه بېلګه په لاندې بڼه ښکار پېږي:

د ټولنیزو بدلونونو بېلګه

هلکان/نجونې		نجونې/ښځې	
پخوا	اوس	پخوا	اوس
زده کړې			
واده/ طلاق/ کوندتوب			
ځمکه/ کار یګر/ معیشت			
د ښځو تحرک			

- تسهیل کوونکي په هره برخه کې د راغلو بدلونونو په هکله بحث کوي، او د ډلې له غړو سره د تیرو 20 کالو را پدېخوا د راغلو بدلونونو په هکله مرکه کوي. د بېلګې په توګه، کله چې د زده کړې په هکله بحث تر سره کېږي، تسهیل کوونکي د ډلې له غړو څخه غواړي تر څو 20 کاله پخوا د زده کړو په هکله بحث وکړي: څوک ښوونځي ته تللي دي، تر کومې کچې، او ولې؟ بحث باید په دې تمرکز وکړي چې آیا په نېږدې سیمو کې ښوونځیو شتون درلود او که نه، کوم ښوونځي، د زده کړو اړوند لګښت او داسې نور. اوس نوموړي بحث د ورته پوښتنو په پوښتلو سره اوسني حالت ته را ولېږدوي. مهمه دا ده چې باید وپوښتل شي چې ولې دا بدلونونه راغلي دي (د دولت په پالیسیو کې بدلون راغلی دی، د نډولتي ادارو له لوري د عامه پوهاوي کچه لوړه شوې ده، نوي ښوونځي جوړ شوي دي، دولت ښوونځي ته د تګ لپاره حقوق او امتیازات را مینځ ته کړي دي او داسې نور). یادښت لیکونکي ته پکار ده تر څو یوازې د بحث غوره ټکي یادښت کړي ځکه چې ټول جزئیات به په جدول کې منعکس نه شي.
- کله چې جدول بشپړ شي، نو تسهیل کوونکي باید له ډلې څخه وپوښتي چې کوم کوم بدلون مثبت او کوم مثبت نه دی او د هر یوه د لامل په هکله بحث وکړي. د هغو بدلونونو لپاره چې هغه مثبت دي، تسهیل کوونکي باید له ډلې څخه وپوښتي: آیا تاسو غواړئ چې په دې برخه کې پرمختګ وکړئ (د بېلګې په توګه، نجونې نه یوازې دا چې لومړنیو ښوونځیو ته استوئ، آیا دوی ته به اجازه ورکړئ چې نورې زده کړې هم تعقیب کړي). د بدلونونو هغه برخه چې د ډلې له نظره منفي ګڼل کېږي، تسهیل کوونکي باید له ډلې څخه وپوښتي: په دې هکله تاسو د کوم بدلون غوښتونکي یاست او په دې لاره کې څه ته اړتیا ده؟ تسهیل کوونکي باید په پام کې ونیسي چې دا کار په څه ډول ټول کلي ته وړاندې کړل شي او د کلي له پراختیایي شورا سره په ګډه فکر وکړي چې څه ډول پلان جوړ او یاده موضوع په نښه کړي.
- همدې ته ورته بهیر اوس د پلټنې د نورو برخو لپاره تکرارېږي، تر هغه پورې چې ټولې برخې تر پوښښ لاندې راشي؛ تسهیل کوونکي باید له ډلې څخه وپوښتي که چېرې اوس هم داسې برخې/حالات شتون ولري چې مهم بدلونونه په کې پېښ شوي وي خو لا هم تر بحث لاندې نه وي راغلي؛ نو دا بدلونونه هم باید تر بحث لاندې راوستل شي او شامل کړل شي.
- کله چې تمرینونه بشپړ شي، په ډله کې به له یوه ګډون کوونکي څخه وپوښتل شي تر څو موندنې ولولي او نورو ګډون کوونکو ته د رضایت/نه رضایت ښودلو، بدلونونو راوستلو او د اړتیا په صورت کې تسهیل کوونکي ته د مهمو توپيرونو د جزئیاتو په اړه د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- په پای کې، له ګډون کوونکو څخه د دوی د مرستې له کبله په مننې سره دوی ته وریاده کړئ چې د دې جدول یوه کاپي به له دوی سره شریکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه

د دفتر ته په راستنېدو سره، د څېړنې ډله باید د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا یې یو لوی پوستر ته ولېږدوي. په یاد پوستر کې باید د همدې پوستر د چمتو کېدو نېټه او د تسهیل کوونکو کسانو نومونه ځای پر ځای کړل شي چې په دې توګه د هر ډول پوښتنې د شتون په صورت کې، هر هغه څوک چې دا جدول تحلیل کوي په آسانی سره کولای شي له تسهیل کوونکو سره اړیکه ونیسي.

کله چې پوستر چمتو شي، د راټولو شویو معلوماتو لنډیز چمتو کړئ. ګټورې پوښتنې ښايي په دې ډول وي: تر ټولو مهم بدلونونه چې رامنځته شوي دي څه دي او ولې؟ نوموړي بدلونونه ولې راغلي دي – سیاسي (په دولتي پالیسیو او قوانینو کې بدلون) اقتصادي (د ځمکو د کمښت له امله ښځې اړ شوې دي تر څو په مارکېټ کې کار وکړي، د څوګونو ښځو د ملاتړ ناتواني او داسې نور)، د عوامو ترکیب (د بېلګې په توګه ښاري سیمو ته کوچېدل، د کډوالو بېرته را ستندل چې کارونه په بېل ډول تر سره کوي او داسې نور)، د نډولتي ادارو کړنې او داسې نور. د هلکانو او نجونو یا نارینه او ښځو په هکله خلک څه ډول انګېرنې لري او دا انګېرنې په څه ډول د جندر معیارونه او ارزښتونه تر اغېز لاندې راولي؟ دې پوښتنو ته ځوابونه به ګټور وي تر څو په پام کې وینول شي چې ولې بدلونونه را مینځ ته کېږي او په څه ډول د ستراتیژیکو کړنو له

لاري د مثبتو بدلونونو ملاتړ کيډلای شي او د جندر په هکله کومي انگيرني بايد له کليوالو سره په پراخه کچه تر بحث لاندې راشي. هغه څه چې ډېر د اهميت وړ دي، فکر وکړئ چې تاسو څه ډول له کلي سره د رامېنځ ته شوو منفي بدلونونو په نښه کولو کې مرسته کولای شئ (هغه بدلونونه چې ډلې د منفي بدلونونو په توګه په ګوته کړي دي).

هغه څه چې بايد په پام کېني ونيول شي

- مهمه ده چې له ګډون کوونکو سره د کړنې د ترسره کولو په اوږدو کې په داسې توګه مرسته وشي چې له دوی سره د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته وکړي. تسهيل کوونکي بايد غونډه د دې پوښتنو په پوښتنو سره پيل کړي: ايا د تېرو 20 څخه تر 30 کلونو په موده کې د ښځو/نجونو په ژوند کې څه بدلون راغلی دی؟ موږ غواړو بحث وکړو چې دا بدلون په څه ډول راغلی دی.
- تسهيل کوونکي بايد لوري ورکونکي پوښتني ونه پوښتي، لکه ايا نجونې اوس مهال ښوونځي ته ځي، ايا ښځې اوس مهال ځمکه په ميراث ورلې شي، او داسې نور. دا ځکه چې ښايي داسې موارد شتون ولري چې دولت په کېني د ښځو د حقونو په تړاو قوانين تصويب کړي وي، خو ښايي تعقيب شوي نه وي او د هو او نه پوښتنو مطرح کول به ګډون کوونکو ته اجازه ور نه کړي تر څو په خپلو معمولو کلمو کې د ښځو او نجونو په ژوند کې د راغلو بدلونونو په هکله معلومات ورکړي.
- تسهيل کوونکي د هغو کسانو په هکله خبر وي چې برخه يې نه ده اخيستي (هغه کسان چې شتون لري، خو د برخه اخيستي لپاره نه دي ټاکل شوي) چې کيډلای شي په بحث کې د نفوذ/ګډون هيله ولري.

د جندر په معيارونو کې د بدلونونو په تړاو د موندنو د احتمالي کارونې ځايونه

- د جندر په معيارونو کې د بدلونونو تمرين د ښځو او نجونو لپاره د حالاتو د بدلون او د بدلونونو د راتلو د دليل موندنې په لاره کې چې ولې بدلونونه راغلي او يا نه دي راغلي، خورا ارزښتمنه طريقه ګڼل کېږي. له دې موندنو څخه په کار اخيستنې به سيمه ايز دولت د سرچينو د برابرولو لپاره وهڅول شي (لکه ښوونځي- که چېرې ګډون کوونکي ووايي چې نجونې د اوږد واټن او نه خونديتوب له امله نه شي کولای منځني ښوونځي ته لاړې شي) يا د ښځو د حقونو په تړاو ډولويو پاليسيو او يا په يادوېرځو کې دهغوځونو پر سر بحث ته لاره هواره کړي چې د دوی د مخنيوي لامل ګرځي.
- له دې موندنو څخه همدارنګه کيډلای شي زموږ د کړنو په جوړښت او کار کې ګټه واخيستل شي او له ښځو او نارينه وو سره په مهمو برخو کې چې د تحليل او تجزيې له امله را مينځ ته شوي دي (د بېلګې په توګه له تعصب څخه ډک چلند) کار وکړو.
- دا موندنې کيډلای شي له کلي سره د منفي بدلونونو په نښه کولو د کاري پلان جوړولو په برخه مرسته وکړي (د بېلګې په توګه، د ولور لوړه کچه، د ودونو لوړ لګښتونه، په لږ عمر کې د نجونو واده کول، او داسې نور).

د ټولنيز کولو د تمرين لارښود

د ټولنيز کولو د تحليل او تجزيې موخه

ټولنيز تمرين د مور او پلار له لوري د خپلو زامنو او لورګانو د پالنې د بېلابېلو لارو په ګوته کولو لپاره ګټور دی او په ټولنيز ژوند کې د جندر نابرابروالي د رېښو د غزېدو ښکارندويي کوي. موندنې کولای شي د جندر نابرابروالي پايډ ته او دا چې په څه ډول دا پدیده د څو نسلونو لپاره تداوم موندلې دی او يا داچې، چې د جندر اړيکې په څه ډول سره بدلېږي، اشاره وکړي. د ټولنيز کولو تمرين يوه داسې لاره ده چې له زېږون څخه وروسته له هلکانو او نجونو سره د بېل چلند د څرنگوالي په اړه بحث ته لار هواروي (د بېلګې په توګه، کله چې هلک وزېږېږي کورنۍ خوښېږي او د نجلۍ په زېږېدلو سره خفه کېږي (بعضي وختونه د شرم احساس کوي)، کوم وخت چې هلک وزېږېږي مور ته ښه خوراک ورکول کېږي او ښه پاملرنه ورته کېږي)، د نجونو په پرتله لومړی او ښه خوراک هلکانو ته ورکول کېږي، او داسې نور. ددې تمرينونو او ددوی د اغېزو په هکله خبرې او بحث کول د جندر په برخه کې د نابرابريو په نښه کولو کې لومړی ګام دی. د موندنو په پرتله کولو سره، دا طريقه کيډلای شي له مخلوطې ډلې (نارينه او ښځينه) سره او يا په جلا توګه له ښځو او وروسته له نارينه وو سره وکارول شي. او که نه ډلې بايد د تسهيل د مهارتونو کچې او زمينې ته په کتلو سره مخلوط کړای شي.

د ټولنيز کولو د تمرين بهير

1. د ټولنيز کولو د تمرين لپاره چمتووالی

د کلي پراختيايي شورا د رئيس او مرستيال له لارې، د شورا له 5 څخه تر 8 غړو نارينه او 5 ښځينه غړو څخه وغواړئ تر څو ستاسو لپاره د خپل وخت يوه ټاکلې برخه وقف کړي. دوی به د ياد تمرين ګډون کوونکي وي او له دوی سره به د اړيکې په ترڅ کې له دوی څخه وغوښتل شي تر څو په يوه مناسب وخت کېني د څيړنې له تيم سره ليدنه وکړي. دا تمرين له نارينه او ښځينه وو سره په جلا توګه په غوره توګه ترسره کيډلای شي. دا تمرين پراخ ځای او چمتووالي ته اړتيا نلري. د دې مشق/تمرين لپاره، د تسهيل په ډله کې بايد لږ تر لږه دوه کسان شتون ولري. ياده ډله کلي ته تر رسېدو د مخه بايد پرېکړه وکړي چې اصلي تسهيل کوونکي (د ادارې وړ پېژندنه، د هغې اړوندې چارې او هغه څه چې د دې تمرين لپاره پلان شوي دي وړ وپېژني او په تحليل او تجزيه کې ګډون کوونکي بوخت وساتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په ليکلو، يادښت ليکلو کې مرسته وکړي. د تمرين د ترسره کولو په ورځ، تسهيل کوونکي بايد ټاکلې ځای ته په وخت حاضر

شي او له هغو گډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د تمرین د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سیمې څخه د اضافي موادو په لېږي کولو او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي.

2. د ټولنیز کولو د تمرین د تسهیل بهیر

- کله چې د گډون کوونکو ډېری برخه حاضرې شي، اصلي تسهیل کوونکی
- له ټولو گډون کوونکو سره سترې مشي کوی او دوی ته ښه راغلاست وايي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني، او گډون کوونکو ته فرصت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکی د دې غونډې موخې بیانوي: موخه داده تر څو پر هغه بېلابېلو لارو چارو بحث وکړو چې په ترڅ کې یې هلکان او نجونې را لویږي او ټولنیز کويږي.
- د دې تمرین د ترسره کولو په پیل سره، تسهیل کوونکی له گډون کوونکو څخه پوښتي چې دوی په څه ډول د ماشومانو د ژوند مرحلې سره بېلوي او دا په کارتونو باندې لیکل کېږي او په عمودي؛ افقي ډول په ځمکه اېښودل کېږي، دوه کالمونه جوړېږي – هلکان او نجونې. لاندې جدول یې غوره بېلگه ده (د عمر پر بنسټ گروپونه چې د بحث لپاره به ګټه ترې واخیستل شي کېدلای شي بدلون ومومي)

د ټولنیز کولو د تمرین – بېلگه

هالکان	نجونې	
		0 – 3 میاشتي
		3 میاشتي – 2 کاله
		3 کاله – 6 کاله
		6 کاله – 13 کاله
		13 کاله – 18 کاله
		18 کاله – واده کېدل

- تسهیل کوونکی وروسته د لومړي پړاو له لارې له گډون کوونکو څخه غواړي تر څو توپيرونه تر بحث لاندې راولي؛ مهمه ده تر څو د جزئیاتو پر سر بحث وشي او وپوښتي چې ولې دا توپيرونه شتون لري. یادښت اخیستونکی باید په پوره پاملرنې سره د هر ټکي پر سر بحثونه یادښت/مستند کړي.
- همدې ته ورته بهیر اوس د پلټنې د نورو برخو لپاره تکرارېږي، تر هغه پورې چې ټولې برخې تر پوښښ لاندې راشي؛ تسهیل کوونکی باید له گروپ څخه وپوښتي که چېرې اوس هم داسې بدلونونه شتون ولري چې تر بحث لاندې نه وي راغلي؛ که شتون ولري، نو دا بدلونونه هم باید تر بحث لاندې راوستل شي او شامل کړل شي.
- کله چې تمرینونه بشپړ شي، له یوه گډون کوونکي څخه غوښتنه کېږي تر څو موندنې ولولي او نورو گډون کوونکو ته د رضایت/نه رضایت ښودلو، بدلونونو راوستلو او د اړتیا په صورت کې تسهیل کوونکي ته په مهمو توپيرونو د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- وروسته له گډون کوونکو څخه پوښتنه کېږي چې کوم بدلونونه ډلې ته د منلو وړ نه دي او دا به څه ډول بدلون ومومي، که چېرې ډله پرېکړه وکړي، ښايي خپلې موندنې او بحثونونه د کلي پراختیايي شورا غړو یا فرعي کمیټو (زده کړو، روغتیا) ته وړاندې کړي او په پام کې ونیسي چې څه ډول بدلونونه معرفي کړي، ښايي هلته ګډ عمل شتون ونلري، خو افراد ښايي بدلونونه راولي.
- په پای کې، له گډون کوونکو څخه د دوی د مرستې له کبله په مننې سره دوی ته وریاده کړی چې د دې جدول یوه کاپي به له دوی سره شریکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه

د فتر ته په راستنېدو سره، د څېړنې ډله باید د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا یې یو لوی پوستېر ته ولېږدوي. په یاد پوستېر کې باید د همدې پوستېر د چمتو کېدو نېټه او د تسهیل کوونکو کسانو نومونه ځای پر ځای کړل شي چې په دې توګه د هر ډول پوښتنې د شتون په صورت کې، هر هغه څوک چې دا جدول کاروي یا تحلیل کوي په آسانی سره کولای شي له تسهیل کوونکو سره اړیکه ونیسي.

کله چې پوستېر چمتو شي، د راټولو شوو معلوماتو لنډیز چمتو کړئ. ګټورې پوښتنې ښايي په دې ډول وي: د هلکانو او نجونو تر مینځ د ټولنیز کولو تر ټولو مهم بدلونونه څه دي او ولې؟ آیا د ټولنیز کولو مشقونه/تمرینونه د همزولو تر فشار یا مخورو کسانو او یا دواړو تر فشار پورې اړه لري؟ دوی د هغو لارو چارو په هکله څه څرګندونې لري چې په کښې ماشومان را لویږي او ځوانۍ ته رسېږي؟ دې ټولو پوښتنو ته ځوابونه به د جنډر اړوند نا برابرېو په پام کې نیولو او دا چې څوک ورته لمن وهي، ګټور تمام شي.

هغه څه چې باید په پام کې ونیول شي

- مهمه ده چې گډون کوونکو ته د تمرین د ترسره کولو په اوږدو کې په داسې توګه لارښوونه وشي چې له دوی سره د معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته وکړي.

تسهیل کوونکی باید لوری ورکونکي پوښتنې مطرح نه کړي، لکه آیا هلکان ډېر خواره یا ښه خواره خوري، د دې پر ځای تسهیل کوونکی باید آزادي پوښتنې وپوښتي: د ماشوم د ژوند په دې پړاو کې څه توپیر تر سترگو کېږي

- تسهیل کوونکی باید د هغو کسانو په هکله خبر وي چې برخه یې نه ده اخیستې (هغه کسان چې شتون لري، خو د برخه اخیستنې لپاره نه دي ټاکل شوي) چې کېدای شي په بحث کې د نفوذ/ګډون هیله ولري.

د ټولنیز کولو د مشق/تمرین د ګټورۍ کارونې ځایونه

- د ټولنیز کولو تمرین د جنډر د اړیکو د سپړلو لپاره د پیل یو ګټور ټکی دی چې د جنډر د موقعیت او ځواک په لټولو کې مرسته کوي او کېدلای شي چې په یوه کلي کې د جنډر اړوند موضوعاتو په اړه د خبرو په پیل کولو کې ګټور پرېوزي.
- د پروګرام د پلي کېدو پر مهال، دا تمرین کېدای شي چې په لوړه کچه د جنډر د برابرۍ لپاره بحث ته د ودې ورکولو او بدلونونو راوستلو لپاره ګټور پرېوزي.
- دا تمرین د ډله ایزو متمرکزو بحثونو په واسطه تعقیبېږي او په ګټوره توګه په پروژو کې د کلیو د پیاوړي کولو په موخه کارول کېدلای شي او د حقونو پر بنسټ د پراختیا لارو چارو ته وده ورکوي. که چېرې پروګرامونه د جنډر نابرابرۍ اړوند سلوک او چلند د بدلون لپاره کار کوي، نو دا کرښه کېدلای شي د بدلونونو د راوستلو په لاره کې ګټوره پرېوزي.

د ورځني وخت د کارولو تمرین

د ورځني وخت کارولو د تمرین موخه

د ورځني وخت د کارولو تمرین په یوه کورنۍ کې د کار د وېش په هکله د پوهېدو لپاره ګټور دی. دا تمرین همدارنګه روښانه کوي چې کوم وخت خلک بوخت دي او کوم مهال دوی وخت لري تر څو په کړنو کې ګډون وکړي. دا تمرین باید په جلا جلا توګه له نارینه او ښځینه وو سره تر سره شي، چې موندنې به یې بیا وروسته د نارینه او ښځینه وو په یوه لویه ډله کې شریکي کړل شي. د حاصلاتو له جدول سره یوځای چې د کرنې په برخه کې د کار د تقسم شتون کوي، د ورځني وخت د کارولو تمرین په هغه لارو رڼا اچوي چې په هغې کې ښځې او نارینه د تولیدي او بیا تولیدي کړنو په برخه کې مرسته کوي. دا تمرین باید له یو بل سره ورته معیشتونو سره تر سره شي لکه څرنګه چې د کار کړنې ښايي په هر ټولګي کې توپیر ولري.

د ورځني وخت کارولو د تمرین بهیر

1. د ورځني وخت د کارولو تمرین لپاره چمتووالی

د معیشت د تحلیل پر بنسټ، هغه کورنۍ په ګوته کړئ چې ځمکه نلري او یا هم ډېره لږه ځمکه ولري چې د یوې مینځنۍ کچې درلودونکې کورنۍ اړتیاوې نه شي پوره کولای. د کارتونو له نوملړ څخه په تصادفي توګه له 5 څخه تر 8 پورې د ښځو او نارینه وو کورنۍ وټاکئ. دا به د دې تمرین ګډون کوونکي وي، او اوس کېدلای شي له دوی سره اړیکه ونیول شي او له دوی څخه به وغوښتل شي تر څو په یوه مناسب وخت کېنې د څېړنې له ټیم سره لیدنه وکړي. 7. دا تمرین باید له نارینه او ښځینه وو سره په ګډه یا جلا توګه ترسره شي. دا تمرین پراخ ځای او چمتووالی ته اړتیا نلري. د دې تمرین لپاره، د تسهیل په ډله کې باید لږ تر لږه 3 کسان شتون ولري. یاده ډله کلي ته تر رسېدو د مخه باید پرېکړه وکړي چې اصلي تسهیل کوونکي (د ادارې ور پېژندنه، د هغې اړوندې چارې او هغه څه چې د دې تمرین لپاره پلان شوي دي ور وپېژني او په تحلیل او تجزیه کې ګډون کوونکي بوخت وساتي) به څوک وي، څوک به د فلش کارتونو په لیکلو، یادښت لیکلو، د دروازه ساتونکو او ماشومانو په کابو کولو کې مرسته وکړي. د تمرین د ترسره کولو په ورځ، تسهیل کوونکي باید ټاکلي ځای ته په وخت حاضر شي او له هغو ګډون کوونکو څخه چې تر نورو د مخه راغلي دي غوښتنه وکړي تر څو د تمرین د تر سره کولو په موخه د ځای په چمتو کولو او له ټاکلي سیمې څخه د اضافي موادو په لېږد کولو او داسې نورو برخو کې مرسته وکړي.

2. د ورځني وخت کارولو تمرین د تسهیل بهیر

- کله چې د ګډون کوونکو ډېری (که ټول نه وي) برخه حاضره شي، اصلي تسهیل کوونکي له ټولو ګډون کوونکو سره سترې مشي کوی او دوی ته ښه راغلاست وايي، خپل ځان او خپله ډله ورپېژني، او ګډون کوونکو ته فرصت ورکوي تر څو خپل ځانونه تسهیل کوونکو ته ور وپېژني. وروسته اصلي تسهیل کوونکي د دې غونډې موخې بیانوي: موخه داده تر څو د هغو بېلابېلو کړنو په هکله بحث وکړو چې تاسو په ورځني توګه په کې بوخت یاست، په راتلونکې کې، ستاسو د کاري مهالویشونو او له تاسو څخه د غوښتنو په هکله پوهېدلو سره، به موږ ته په ښه توګه د دې وړتیا را په برخه کړي تر څو موږ له تاسو سره کار کول په ښه توګه تنظیم کړو.
- د دې تمرین د ترسره کولو په پیل سره، تسهیل کوونکي یو له ګډون کوونکو څخه پوښتي چې: د کال په اوسني وخت کې ته په څو بجو له خوبه پاڅېږي؟ لومړی کوم کار تر سره کوي؟ او له هغې وروسته څه تر سره کوي او داسې نور. له نور کسانو څخه وپوښتئ که چېرې دوی بېلې کړنې ترسره کوي. دې بحث ته تر یوه وخته پورې ادامه ورکړئ. دې ته په کتلو سره چې (نارینه یا ښځینه) ټول ګډون کوونکي د ټولنې له بېوزلو برخو څخه وي، دوی ښايي ورځني کارپېر

⁷ په تصادفي توګه د کورنیو د ټاکلو موخه د معیشت د تحلیل او تجزیه تائید ته لاره هواروي، چې په دې توګه به له هرې کورنۍ څخه وپوښتل شي تر څو بیان کړي چې څومره ځمکه لري

وي، چې د دوی د ورځې تر بلې د کورنۍ په کړنو اغیز کوي. که چېرې په دې لومړنیو بحثونو کې جوتنه شوه چې داسې نارینه او ښځینه (د هغه ګډونوالو په اساس چې دا تمرین ورسره ترسره کېږي) شتون لري چې ورځنۍ کارېګر نه دي، نو دا تمرین به په دوه برخو ووېشل شي او اړتیا ده چې په جلا توګه دا تمرین له هغو کسانو سره ترسره شي چې ورځنۍ کارېګر دي، او د یو څو بدلونونو په وردېرلو سره له هغو کسانو سره چې هغه ورځنۍ کارېګر نه دي ترسره شي.

- فرضاً که چېرې ټول ګډون کوونکي ورځنۍ کارېګر وي، نو تر دې مهال د بحث لنډیز به بیان شي، او له ګډونوالو څخه به وغوښتل شي تر څو بحث په انځورونو کې راولي. د قدم په وهلو او لومړۍ کړنې په پیل سره، له خلکو څخه پوښتنه وکړئ چې آیا دوی د دې کړنې انځور رسم کولای شي. له ګډون کوونکو څخه غوښتنه کېږي چې د داسې شي په هکله فکر وکړي چې عمده کړنه وړاندې کوي (د بېلګې په توګه د پاکولو لپاره جارو) او انځور یې رسم کړي. چې وروسته دا انځورونه په سم ترتیب سره کېښودل کېږي.
- کله چې لیکه بشپړه شوه، له ګډون کوونکو څخه به وغوښتل شي تر څو بحث وکړي چې دا کړنه چېرې پېښېږي او آیا کوم څوک له دوی سره په دې کار کې له یادښت لیکونکي سره د معلوماتو په اخیستلو کې مرسته وکړي.
- وروسته، ګډون وال د هغو کړنو په رڼا کې چې دوی اېښودلي دي، ورځ په څه ډول وېشي؟ هغه کومې نېسې دي چې د کړنې د ترسره کېدو د وخت څرګندويي کوي؟ (د بېلګې په توګه، د سهار د لمانځه لپاره آذان، او داسې نور)
- وروسته له ګډون والو څخه غوښتنه کېږي تر څو فکر وکړي چې هره کړنه د نورو کړنو په پرتله څومره وخت نیسي. دا کړنه ګډون کوونکو ته د 10 ثانیو په ورکولو سره ترسره کېږي چې د هغو کړنو استازیتوب کوي چې ډېر وخت نیوونکې دي، وروسته د هغې کړنې ټاکل چې د وخت د نیولو له مخې په دوهم ځای کې ځای لري تر هغه پورې چې ټولې کړنې تر پوښښ لاندې راشي.
- له ګډون والو څخه به بیا وغوښتل شي چې آیا اېښودل شوې کړنې په پام وړ توګه د کومې حاضرې ښځې لپاره توپیر لري، دا توپيرونه یادښت کېږي.
- که چېرې وخت اجازه ورکړي، دا تمرین د کال د یو یا څو نورو وختونو لپاره تکرارېږي.
- کله چې تمرینونه بشپړ شي، له یوه ګډون کوونکي څخه به وغوښتل شي تر څو موندنې ولولي او نورو ګډون کوونکو ته د رضایت/نه رضایت ښودلو، بدلونونو راوستلو او د اړتیا په صورت کې تسهیل کوونکي ته په مهمو توپيرونو د بحث په موخه وخت ورکړي؛
- کله چې تمرین بشپړ شو، نارینه او ښځې (که شونې وي یو ځای او که شونې نه وي په جلا توګه) به د ښځینه او نارینه وو د کاري فشار ترمینځ ناندولتیا او دا چې نارینه څه ډول کولای شي لویه مرسته وړاندې کړي، په هکله بحث وکړي، د قرآنکریم د هغه آیتونو په هکله باید بحث وشي، چې هغه ارزښتونه او کړنې په ګوته کوي چې باید نارینه او ښځینه دواړه یې رعایت کړي تر څو له نارینه وو سره مرسته وکړي چې خپل ارزښتونه له خپلو کړنو سره برابر کړي، په نورو ستراتیژیو کې ښایي د هغه اغیزو په هکله فکر کول شامل وي چې که چېرې ښځې له دې وروسته ټولې کړنې ترسره نه کړي.
- له نارینه وو څخه به وغوښتل شي او وبه هڅول شي تر څو را مخکې شي او د ښځینه وو د کار په فشار کې یو هغه بدلون معرفي کړي چې دوی به یې په ورځنۍ/اونیزه توګه د پاملرنې په محراق کې راولي چې دا باید ددې تمرینونو هغه لږ تر لږه پایله وي.
- په پای کې، له ګډون کوونکو څخه د دوی د مرستې له کبله په مننې سره دوی ته وریاده کړئ چې د دې جدول یوه کاپي به له دوی سره شریکه کړل شي.

د معلوماتو پروسس، تحلیل او تجزیه

د فتر ته په راستنېدو سره، د څېړنې ډله باید د چمتو شوي جدول کاپي وکاروي او محتوا یې یو لوی پوستر ته ولېږدوي. په یاد پوستر کې باید د همدې پوستر د چمتو کېدو نېټه او د تسهیل کوونکو کسانو نومونه ځای پر ځای کړل شي چې په دې توګه د هر ډول پوښتنې د شتون په صورت کې، هر هغه څوک چې دا جدول تحلیل کوي په آسانۍ سره کولای شي له تسهیل کوونکو سره اړیکه ونیسي.

کله چې پوسترون جوړ شول، بهیرونو ته وگورئ او د معلوماتو لنډیز چمتو کړئ. ګټورې پوښتنې ښایي په دې ډول وي: د هرې ورځې په اوږدو کې ښځې څو ساعته کار کوي؟ نارینه په ورځ کې څو ساعته کار کوي؟ دا کړنې څه ډول سره پرتله کېدلای شي؟ تر ټولو ډېرې وخت نیوونکې کړنې کومې دي او آیا په هغوی کې کوم څوک مرسته کوي؟ که چېرې د ورځنۍ وخت د کارولو تمرین د څو غونډو لپاره ترسره شوی وي، باید دا پوښتنه وشي چې، د کال په بېلابېلو فصلونو کې د ښځو څومره وخت په بیا تولیدي او تولیدي کړنو باندې تېرېږي؟ دې پوښتنو ته ځوابونه به ګټور وي تر څو د کورنۍ په کچه د کاري فشار په برخه کې د جندر نه برابر والی په پام کې ونیول شي.

هغه څه چې باید په پام کې ونیول شي

- دا یو تفرېحي تمرین دی او په آسانه توګه تسهیلېدلای شي. تسهیل کوونکي باید د تمرین په اوږدو کې ګډون کوونکو ته په سېستماتيکه توګه لارښوونه وکړي چې له ګډون کوونکو سره د دې معلوماتو په چمتو کولو کې مرسته وکړي.

د ورځني وخت کارولو تمرین د ګټورۍ کارونې ځایونه

- د ورځني وخت کارولو تمرین د ګټورۍ په کچه د جنډر له مخې د کارونو د وېش په هکله د معلوماتو تر لاسه کولو لپاره یوه ګټوره طریقه ده.
- د دې تمرین دا پایله او اسناد کېدلای شي د نورو پروګرامونو (د بېلګې په توګه، د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا (NPP) له لوري هم وکارول شي تر څو په پام کې ونیسي چې ښځې د څومره وخت لپاره وزګارې دي تر څو په اقتصادي کړنو کې برخه واخلي او تر کومه بریده دا کار په ښځو باندې نور بار/فشار راولي.
- د پروګرام د پلي کېدو پر مهال، دا تمرین کېدلای شي چې په پراخه توګه د جنډر په مساواتو کې د بدلونونو راوستلو په برخه کې نفوذ او بحث ته د لارې په هوارولو کې ګټور وي.
- دا تمرین او ورپسې متمرکز ډله ایز بحثونه کېدلای شي د پروژې په اوږدو کې په ګټوره توګه تر سره شي چې موخه یې د ښځو پیاوړي کول او د حقونو پر بنسټ د جنډر مساواتو ته وده ورکول دي. که چېرې پروګرامونه د دې لپاره کار کوي چې د جنډر د نامساواتو په هکله سلوکونو او چلند ته بدلون ورکړي، دا تمرین کېدلای شي د کار د وېش په هکله څېړنه وکړي او د خاوندانو له لوري د ښځو د استثمار موضوع را برسیږه کړي.
- او د هغوی د خاوندانو له خوا د ښځو د استثمار په شاوخوا موضوع راپورته کوي.

اووم فصل

څارنه، ارزونه او ټولنیز تفتیش (د نمري ورکولو د کارتونو په ګډون) د کلي ګډه ایزه څارنه

د کلي ګډه ایزه څارنه (CPM) د کلي په کچه یو بهیر دی چې د کلي تر پراختیایي شورا CDC یا د کلي پراختیایي شورا کلسټر/ګډر شورا پورې کوم تر او نلري چې ګټه اخیستونکي د پروژې د څارنې، په اغېزمنه توګه د عامه مالي مرستو د لګولو په اړه د حساب ورکونې په موخه په ځایي کچه د ټاکل شوو شوراګانو مسئول ګڼلو، د پروژو د پلي کولو، او په پای کې د کلي پراختیایي پلانونو د مدیریت په برخه کې ښکېل دي.

الف. اصول

- خلک به خپل عامه خدمتونه په ګوته او د هغوی د کیفیت شاخصونه به اندازه کړي.
- خلک، په ځانګړې توګه هغه تر ټولو ګوښه شوي کسان، په خپله سیمه ایزه پراختیا کې ګډون کوي.
- د ډله ایزې څارنې او زده کړې له لارې، د بدلون او عمل لپاره زمينې برابرېږي.
- د څارنه د زده کړو یو بهیر دی چې د فیډبک او تعدیلونو ته او اجازه ورکوي

ب. موخه

- د پروژې کیفیت ته وده ورکوي او د فساد د وېرې کچه را ټیټوي.
- د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو له پیروۍ څخه ډاډ ورکوي.
- د ټولنیز او چاپېریالیز خوندیتوبونو له تطابق څخه ډاډ ورکوي.
- د کلي پراختیایي شوراګانو، کلیو او نور ښکېلو اړخونو تر منځ روښنیا ته وده ورکوي.
- د اصلاحي ګامونو د اخیستلو په موخه د نظر ورکولو میکانیزمونه را منځ ته کوي.
- د پروژو په څارنه کې د کلي ظرفیت لوړوي.
- کلي ته د دې وړتیا وربښي تر څو خپل غږونه اوچت کړي، خپل آندونه، هیلې او ارمانونه بیان کړي.

ج. د کلي د ګډه ایزې څارنې ډله

1. د کلي پراختیایي شورا CDC په کچه:

- د کلي د ګډه ایزې څارنې ډله به یو دائمی بنسټ وي. همدا غږ به د کلي پراختیایي شورا د دوام پر مهال په همدې ډله کې کار وکړي تر څو چې په روزنه باندې پانګونه وشي.
- د کلي د ګډه ایزې څارنې ډله باید د فرعي کمیټو له غړو څخه وټاکل شي او له 6 څخه تر 10 پورې غړو درلودونکي وي.
- له هیلې سره سم، په دې ډله کې باید په مساوي توګه نارینه او ښځینه غړي شتون ولري. دوی ښایي په ګډه او یا جلا توګه څارنه تر سره کړي، خو باید موندنې سره شریکي کړي.
- د یادې ډلې لږ تر لږه دوه غړي باید لوستي کسان وي.
- په دې ډله کې باید د کلي پراختیایي شورا هېڅ کوم غړي شتون ونلري په دې معنی چې دا ډله به د څارنې د یوه خپلواک میکانیزم په توګه خدمت کوي.

2. د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC / ګډر شورا GA په کچه:

- د هرې پراختیایي شورا د ګډه ایزې څارنې ډلې دوه غړي به د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC / ګډر شورا GA په کچه د څارنې د ډلې را منځ ته کولو په موخه سره یو ځای شي.

د. د کلي ګډه ایزې څارنې CPM دوران

د کلي ګډه ایزې څارنې ډله به په لاندې پړاوونو کې برخه واخلي:

1. د پروژې د څارنې شاخصونه په ګوته/نوي کول

2. د کلي د گډه ايزي څارنې پلان طرح/نوي کول او له کلي سره سره شريکول

3. د معلوماتو را غونډول، تحليل او راپور ورکول

4. د موندنو د شريکولو په موخه د عمومي غونډې تنظيمول

1. د پروژې د څارنې شاخصونه په گوته/نوي کړئ

د دې لپاره چې د کلي گډه ايزي څارنې لپاره شاخصونه په گوته کړو، دا ډله بايد لاندې پوښتنو ته ځواب ووايي: د پروژې د کيفيت د اندازه کولو لپاره موږ کومو معلوماتو ته اړتيا لرو او له چا څخه؟ د ډلې له لوري په گوته شوي شاخصونه بايد ساده، معني لرونکي او د اندازه کولو قابليت ولري. د بېلگې په توگه، د يوه روغتيايي مرکز څارنه کېدلای شي داسې يو شاخص په پام کې ونيسي ”په دې مرکز کې په کار د بوختو ډاکټرانو شمېر“.

د شاخصونو د را مينځ ته کولو پر مهال، لاندې مهمې موضوعگانې بايد تر پوښنې لاندې راشي:

الف. ټولنيزي موضوعگانې: موجوده شخړې، د نخښه گانو نفوذ، د سرچينو نه عادلانه تخصيص او وېش، د پرېکړو کول.

ب. تخنيکي موضوعگانې: د رغونې کيفيت او کميت

ج. دولت له لوري د ټاکل شوو لږ تر لږه خدمتونو له معيارونو څخه پيروي

د. د ټولنيزو او چاپېريالي خوندیتوبونو له مطابقت څخه ډاډ تر لاسه کول

ه. مالي مديريت

و. تدارکات

ز. د کلي پراختيايي پلان: بهير او رسونه

ح. نور شرطونه يا د پروژې ځانگړي شاخصونه د کلي د گډه ايزي څارنې د ډلې له لوري اضافه کېدلای شي.

2. د کلي د گډه ايزي څارنې د پلان طرحه کول

د کلي د گډه ايزي څارنې د ډلې د رامېنځ ته کېدو په لومړۍ مياشت کې، به ياده ډله د لومړۍ گډه ايزي څارنې CPM1 د ترسره کولو مفصل پلان وليکي.

د گډه ايزي څارنې ډله بايد د هر شاخص لپاره د معلوماتو را ټولو وسيله/لاره او مهالوېش په گوته کړي. بعضي څارنې به ښايي ډېرې آسانه وي، لکه د لگښتونو تعقيبول. نورې څارنې، لکه د رغيزو توکو کيفيت ښايي له سيمې څخه ليدلو او مرکو ته اړتيا ولري.

1 جدول: د کلي پراختيايي شورا د کلي د گډه ايزي څارنې پلان د ټولنيزو، تخنيکي او مالي شاخصونو له بېلگو سره:

لومړۍ گډه ايزه څارنه CPM 1: د مهمو شاخصونو څارنه			
شاخص	د معلوماتو د راټولولو وسايل	د معلوماتو د راټولولو وخت	مسئول کس/کسان
پلورونکو ته د پيسو ورکړه	رسيدونه		
د نغدو پيسو ايسنه	د بانک رسيدونه		
نغدي لگښتونه	د توکو رسيدونه/کاريگرو ته د پيسو ورکړه		
د ماهرو کاريگرو لپاره کاري ساعتونه	د حاضرۍ کتاب، له ساحې څخه ليدنه		
د غير ماهرو کاريگرو لپاره کاري ساعتونه	د حاضرۍ کتاب، له ساحې څخه ليدنه		
د رغيزو توکو کيفيت	متمركز ډله ايز بحثونه، له مارکيټ څخه ليدنه		
چاپېريالي او ټولنيز خوندیتوبونه	د چاپېريالي او ټولنيز خوندیتوب د لارښوونو کارول		
د عملياتو او حفظ او مراقبت د پلان عملي کول	د اسنادو کتنه، د کلي پراختيايي شورا له غړو سره مرکي		
تدارکات	قيمتونو/نرخونو سپارل شوي دي		
د کاريگرو د گمارنې بهير (د بېلگې په توگه، بېوزله او ډېر بېوزله وگړي گمارل شوي دي يا نه)	د مهمو معلومات ورکونکو مرکي		
د عمومي غونډې نېټه			

کله چې د کلي د گډه ایزې څارنې پلان وروستی/بشپړ شي، باید د کلي په کچه یوه لویه غونډه را وبلل شي. په دې غونډه کې، د کلي د گډه ایزې څارنې ډله باید:

- د کلي د گډه ایزې څارنې اصول او موخه شریک کړي.
- باید د کلي د گډه ایزې څارنې پلان شریک کړي او د هغې د اجزاوو په اړه د نظر غوښتنه وکړي. د کلي غړي په دې پړاو کې کولای شي شاخصونه اضافه یا اصلاح کړي.
- د هغې غونډې په هکله معلومات ورکړي چې د کلي د گډه ایزې څارنې په پای کې به تر سره شي. کلیوال باید پوه وي چې د کلي گډه ایزې څارنې راپور به په دې غونډه کې شریکيږي او دوی به فرصت تر لاسه کړي تر څو د موندنو په هکله بحث وکړي او همدارنګه د کلي پراختیایي شورا له غړو او/یا اړونده دولتي چارواکو څخه ځوابونه تر لاسه کړي.

3. د معلوماتو را ټولو، تحلیل او راپور ورکونه

د معلوماتو د را ټولو د وسیلو پر بنسټ، د کلي د گډه ایزې څارنې ډله باید معلومات په خپل وخت او خوندي توګه را ټول کړي. که چېرې د هرې پروژې د اسنادو لاس ته راوړلو یا په هغې باندې د پوهېدلو په لاره کې ستونزې پېدا شي، نو په دې هکله د کلي د گډه ایزې څارنې ډله باید د کلي پراختیایي شورا له غړو سره مشوره وکړي. د کلي د گډه ایزې څارنې ډله بنایي د معلوماتو د را ټولو لپاره له متن یا نورې ډېرې بصري ځواکمنې طریقي لکه انځورونه او وېډیوګانې وکاروي. دا موندنې باید د یوه راپور په بڼه تنظیم شي چې کیدای شي له لویې غونډې سره شریکي او بحث پرې وکړل شي، او کیدلای شي د بدلون راوستلو یا بڼه کولو لپاره اقدام په پام کې ونیول شي. دا راپور باید په ښکاره توګه د معلوماتو د تحلیل مهمې پایلې په ډاګه کړي او د پرمختګ لپاره سپارښتنې وکړي. په دې راپور کې باید د لاس ته راوړنو او هر هغه بڼه کار یادونه وشي چې د کلي پراختیایي شورا له لوري تر سره شوی دی.

4. عمومي غونډه

د کلي د هرې گډه ایزې څارنې CPM په پای کې عمومي غونډه د دې بهیر یوه مهمه برخه ده چې کلیوالو ته اجازه ورکوي تر څو د موندنو په هکله بحث وکړي او خپلو پوښتنو ته د کلي پراختیایي شورا له غړو یا نورو اړونده دولتي چارواکو لخوا ځوابونه تر لاسه کړي. د عمومي غونډې موخه، نېټه او ځای باید په پراخه کچه په پیل او د ټولنیز تفتیش پر مهال خپاره شي تر څو اکثریت خلک ګډون وکړي. د عمومي غونډې ځای باید بې طرفه ځای وي او د ښځو آسانه او خوندي لاس رسې ته اجازه ورکړي.

د عمومي غونډې نېټې ته په نږدې کیدلو سره، د لیواله ډولو او مدني ټولنو غړي، مذهبي مشران او نور مهم زینفعان باید را وبلل شي. که چېرې مناسبه او د منلو وړ وي، رسنۍ هم باید را وبلل شي تر څو دا غونډه تر پوښښ لاندې راولي.

ته نږدې د عامه غونډه د نېټې، د ګټو د ډلو او د مدني ټولنې، دیني مشرانو او نورو اړوندو خواوو غړي باید بلنه ورکړل شي. د کلي پراختیایي شورا ټول غړي باید په دې عمومي غونډه کې ګډون وکړي. که شونې وي، د ولسوالۍ او ښاروالۍ له استازو څخه باید غوښتنه وشي تر څو په دې غونډه کې ګډون وکړي او د کلیوالو پوښتنو ته ځوابونه وړاندې کړي.

د کلي د گډه ایزې څارنې ډله باید د کلي د گډه ایزې څارنې موخه، د معلوماتو را ټولو لپاره د دوی پلان او تر سره کړې کړنې، مهمې موندنې او د پرمختګ لپاره سپارښتنې وړاندې کړي. د ذکر شوو مواردو د وړاندې کولو پر مهال لاس ته راوړنې هم باید په ډاګه کړل شي. د کلي د غړو باید هرکلی وشي او وڅڅول شي چې د موندنو په هکله تبصرې او د بدلون لپاره سپارښتنې وړاندې کړي. په موازي توګه، د کلي د پراختیایي شورا له رئیس او د اړونده پراختیایي شورا له غړو یا دولتي چارواکو څخه باید وغوښتل شي تر څو رابرسېره شوو موضوعګانو ته ځواب ووايي او د حل لپاره بې ژمنه وکړي.

له عمومي غونډې څخه د بحث او عمل ټکي باید د کلي د گډه ایزې څارنې د ډلې له لوري ثبت او له خپل راپور سره ضمیمه کړل شي. د کلي د گډه ایزې څارنې وروستی راپور باید د عامو خلکو په واک کې ورکړل شي.

د کلي د گډه ایزې څارنې ډله CPM باید په عمومي غونډه کې راپور ته شوې موضوع ګانې تعقیب کړي او باوري کړي چې وړاندیز شوي بدلونونه د کلي پراختیایي شورا CDC یا د کلي پراختیایي شورا کلسټر/ګډر شورا CCDC / GA لخوا د غونډې د ترسره کیدو په لومړۍ میاشت کې، بېړنیو موضوع ګانو ته په لومړیتوب ورکولو سره پلي شوي دي. شکایتونه باید د حل په موخه د شکایتونو د حل اړوندو کمیټو ته راجع کړل شي. که چېرې د کلي پراختیایي شورا له لوري تر یوې میاشتې ځواب تر لاسه نه شي، نو د کلي د ډله ایزې څارنې ډله باید د موضوع په هکله د کلي پراختیایي شورا کلسټر/ګډر شورا CCDC / GA یا د ځواب ویلو لپاره نورو لوړو کچو ته راپور ورکړي.

د کلي د بشپړې گډه ايزې څارنې دوران بايد په هر پړاو کې تعقيب شي. د کلي د گډه ايزې څارنې پلان بايد د اړتيا په صورت کې نوی کرل شي. سربېره پر دې، د کلي د گډه ايزې څارنې د پخواني پړاو اقدامونو او راوستل شوو بدلونونو په هکله بايد د عمومي غونډې په ترڅ کې راپور ورکړل شي.

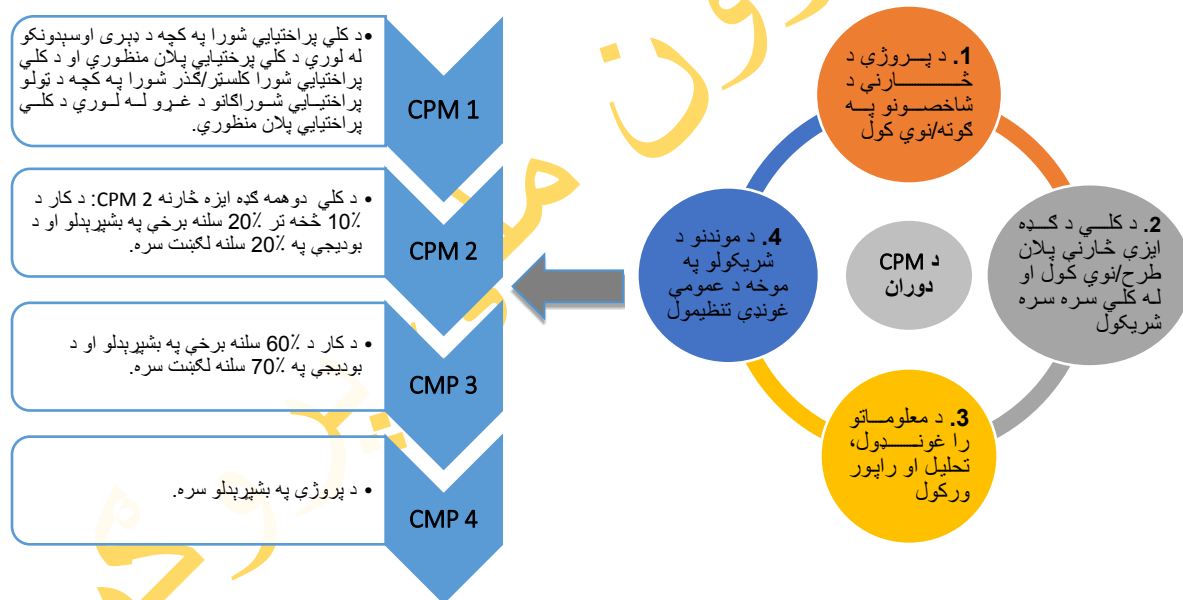
5. د کلي د گډه ايزې څارنې تکرار/فرېکوينسي

د کلي گډه ايزه څارنه د پروگرام د دوران په څلورو ټکو/پړاوونو کې ترسره شي:

- د کلي لومړۍ گډه ايزه څارنه CPM 1: د کلي پراختيايي شورا په کچه د ډېرې اوسېدونکو له لوري د کلي پراختيايي پلان منظوري او د کلي پراختيايي شورا کلسټر/گذر شورا په کچه د ټولو پراختيايي شوراگانو د غړو له لوري د کلي پراختيايي پلان منظوري.
- د کلي دوهمه گډه ايزه څارنه CPM 2: د کار د 10 څخه تر 20 سلنه برخې په بشپړېدلو او د بوديجې په 20 سلنه لگښت سره.
- د کلي درېمه گډه ايزه څارنه CPM3: د کار د 60 سلنه برخې په بشپړېدلو او د بوديجې په 70 سلنه لگښت سره.
- د کلي څلورمه گډه ايزه څارنه CPM 4: د پروژې په بشپړېدلو سره.

د دې پروگرام د ځانگړو پړاوونو تر بشپړېدو وروسته، د کلي پراختيايي شوراگانې CDCs يا د کلي پراختيايي شوراگانو کلسټر/گذر شوراگانې CCDCs / Gas به د کلي گډه ايزې څارنې ته په کال کې د دوه ځله پر بنسټ دوام ورکړي.

6. د کلي د گډه ايزې څارنې بهير

د نمرې ورکولو کارټونه

د 'د نمره ورکولو کارټونه' یوه گډه ایزه طریقه ده چې په کارولو سره یې د خدمتونو کاروونکي کولای شي د خدمتونو د شتون او کیفیت، د خدمتونو د وړاندې کوونکو کارکوونکو چلند او سلوک، او آسانتیاوو د حالت په ګډون، د خدمتونو د وړاندې کولو لړۍ بېلابېلو برخو ته رایه ورکړي او په اړه به یې تبصیرې وړاندې کړي. د نمرې ورکولو کارټونه د ولسوالۍ/ولایت په کچه د آسانتیاوو پرتله کولو، د خدمتونو وړاندې کوونکو ته نېغ فیډبک، او د خلکو د وړتیاوو لوړولو او غږ پیاوړتیا ته اجازه ورکوي.⁸

په ولسي تړون پروګرام کې، به د خدمتونو کاروونکي د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو په برخه کې چې دولت د روغتیا او زده کړو خدمتونو د وړاندې کولو ژمنه کړې ده د یوه ساده جدول په کارولو سره خدمتونو ته رایه ورکړي.

د نمرې ورکولو کارت د سیستم په پلي کولو کې مهم ملاحظات به دا وي، چې دا تر لاسه شي چې د کلي پراختیايي شوراګانې CDCs یا د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/ګزرونه CCDCs / Gs کولای شي دا بهیر تسهیل کړي، دا چې عام خلک د خدمتونو له معیارونو څخه خبر وي (په کلیو کې د عامه خبرتیاوو ډېره او آسانتیاوو ته به رایه ورکړل شي)، او د خدمتونو د ارزونې په بهیر کې د هغوی د ګډون په ارزښت پوه شي.

د آسانتیاوو د ارزونې هدف کارکوونکي به د ځاني ارزونې د پلي کولو لپاره د نمرې ورکولو د ورته کارت له جدول څخه کارواخلي تر څو د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو پر بنسټ د خدمتونو د وړاندې کولو په برخه کې خپلو کړنو ته رایه ورکړي. د ځاني ارزونې د پلي کولو مسؤلیت به د هغه کس په غاړه وي چې د آسانتیاوو تولید مسؤلیت ور په غاړه وي. (مدیران او داسې نور...)

د آسانتیاوو د ځاني ارزونې د نمرې ورکولو بشپړ شوي او تحلیل شوي کارټونه او د خدمتونو د کاروونکو ارزونه به د کلي له پراختیايي شوراګانو CDCs او د کلي پراختیايي شوراګانو له کلسټر/ګزرونه CCDCs / Gs او له اړونده فرعي کمیټو سره په دې اړه چې، څه کار کوي او هغه څه چې کار نه کوي او د څه شي بدلون ته اړتیا ده تر څو د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه ترلاسه شي، بحث او نظر ورکولو ته زمینه مساعدوي.

د نمرې ورکولو کارټونو د عملي لپاره چمتو والی

د نمرې ورکولو د کارټونو دنده به د اړونده کمیټو، د کلي د ګډه ایزې څارنې ډلې، او ځوانو رضاکارانو په ملاتړ، د کلي پراختیايي شوراګانو CDCs او د کلي پراختیايي شوراګانو له کلسټر/ګزرونه CCDCs / Gs په غاړه وي. په دې صورت کې، د نمرې ورکولو کارټونه به د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو پر بنسټ د بېلابېلو روغتیايي مرکزونو او بنسټونو له لوري د خدمتونو وړاندې کول و ارزوي، دکلي په کچه د زده کړو او روغتیا کمیټې، د کلیو د کلسټر په کچه د روغتیايي آسانتیا او بنسټونو د مدیریت فرعي کمیټې به کلیدي وي. د نمرې ورکولو د کارټونو تر پلي کولو د مخه، به فرعي کمیټې د هغو خلکو شمېر معلوم کړي چې په اونیزه توګه له خدمتونو څخه کار اخلي. په دې توګه، د کلي پراختیايي شوراګانې CDCs او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/ګزرونه CCDCs / Gs کولای شي د کسانو د شمېر له پلوه نمونه وي نفوس معلوم کړي. دا نمونه باید لږ تر لږه د خدمتونو د کاروونکو 10% وي.

هغه آسانتیاوې چې د کلي د یوې پراختیايي شورا تر پوښښ لاندې یوه کلي ته خدمتونه وړاندې کوي (روغتیايي مرکزونه او بنسټونو) به نسبتاً مخکښ وي. دلته، د کلي پراختیايي شورا بنسټي د اړونده کمیټو له لارې د یوې لویې غونډې خبر ورکړي چې د خدمتونو کاروونکي (ناروغان یا میندې او پلرونه او زده کوونکي) یوه مرکزي ځای ته راشي او د کلي پراختیايي شورا د غړو په مرسته (البته د اړتیا په صورت کې) د نمرې ورکولو کارټونه بشپړ کړي.

د هغو آسانتیاوو لپاره چې تر یوه ډېر کلي تر پوښښ لاندې راولي، د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر CCDCs (که چېرې تاسیسات هغه کلي تر پوښښ لاندې راولي چې د کلي پراختیايي شورا د بېلابېلو کلسټرونو تر پوښښ لاندې راځي، دوی بنایي مجبور وي چې د کلي پراختیايي شوراګانو له ګاونډیو کلسټرونو سره کار او همغږي ترسره کړي) به د نمرې ورکولو د کارټونو د عملي کولو دنده پر غاړه ولري. دلته بنسټي د نمرې ورکولو کارټونو عملي کول آسانتیاوو ته نږدې او یا هم له هغې بهر تر سره شي (دنده یا په مستقیمه توګه له انګر سره پیوست). د کلي په کچه د تاسیساتو په برخه کې، د کلي پراختیايي شورا کلسټر فرعي کمیټې (روغتیايي آسانتیاوې او د بنسټونو د مدیریت کمیټې) به مجبوره وي چې دهغو کسانو شمېر چې په دې آسانتیاوو کې له شته خدمتونو څخه ګټه اخلي او د آسانتیاوو هغه جغرافیایي پوښښ معلوم کړي چې 10% نمونې ته ورسېږي.

د روغتیا، زده کړو او روغتیايي آسانتیاوې او د بنسټونو د مدیریت فرعي کمیټې (د کلي د پراختیايي شورا او د پراختیايي شورا کلسټر) به د نمرې ورکولو کارټونه نه عملي کوي، ځکه چې د خدمتونو وړاندې کوونکي (د کلي روغتیايي کارکوونکي، نرسان او بنسټونکي) به د فرعي کمیټو غړي وي او د خدمتونو د کاروونکو د نمرې ورکولو د کارټونو په عملي کولو کې د هغوی شتون یا ښکېلتیا بنایي تعصب رامنځ ته کړي.

⁸ CF نړیوال بانک، 2004. د کلي د نمرې ورکولو د کارټونو بهیر: د پلي کولو لپاره عمومي طریقه. نړیوال بانک، د ټولنیز پرمختګ څانګه، واشنگټن ډي سي، ایالات متحده امریکا.

د نمرې ورکولو د کارټونو بهیر

کله چې د نمونې اندازه تعین شوه، د کلي پراختیایي شوراګانې CDCs او د کلي پراختیایي شوراګانو کلسټر/ګزرونه CCDCs / Gs به وخت معین کړي (د بېلګې په توګه دوه اونۍ) چې په ترڅ کې به یې د نمرې ورکولو کارټونه وکارول شي او دا بهیر به بشپړ شي. په پیل کې، به د هرې آسانتیا (روغتیايي مرکزونو، روغتیايي فرعي مرکزونو، اساسي روغتیايي مرکزونو او جامع روغتیايي مرکزونو او لومړني بنسټونو) (هلکان او نجونې)، مینځني بنسټونو (هلکان او نجونې)، او لېسو (هلکان او نجونې)، لپاره د نمرې ورکولو کارټونه په کال کې د دوه ځله پر بنسټ عملي شي. په دې دوه اونۍ وخت کې، به تاسیسات خپله ځانې ارزونه هم بشپړه کړي.

د کلي پراختیایي شورا به د آسانتیا د کاري اوج په ساعتونو کې کلیدي کسانو (دا کېدلای شي د ځوانانو د کمېټې غړي وي یا هغه رضاکاران وي چې د کلي کلي سروي به پلي کړي او د معلوماتو راټولولو د اساساتو په هکله به زورنه ترلاسه کړي) ته دنده ورکړي چې له دې آسانتیا څخه د تلو په وخت کې له خلکو څخه وغواړي تر څو یو څو دقیقې خپل وخت د نمرې ورکولو کارټونو بشپړولو ته ورکړي. دا کړنه به د خدمتونو د کاروونکو د بنسټ تجربې له یادولو څخه ډاډ ورکړي. دا مهمه ده چې دلته د سپارښتنو لپاره یوه برخه موجوده ده چې هغه موضوعګانې چې د نمرې ورکولو تر پوښښ لاندې نه دي راغلي، په کېنې یادښت کېږي. د بېلګې په توګه، د هغه ناروغانو په پرتله چې د خدمتونو د وړندې کونکي آسانتیا په نسبتاً نږدې سیمو کې پراته دي، هغه ناروغان چې له لږې پرتو غرنیو سیمو څخه راځي ښايي بېلابېلې اندېښنې ولري (لکه د ډاکټر د لیدلو لپاره د انتظار وخت، د درملو شتون).

این کار از یادآوری تجربه توسط استفاده کنندگان خدمات اطمینان خواهد داد

په هرې ورځې په پای کې، هغه کسان چې په موجوده آسانتیاوو کې د نمرې ورکولو کارټونه عملي کوي باید د نمرې ورکولو ټول بشپړ شوي کارټونه د کلي پراختیایي شورا رئیس/مرستیال/د کلي پراختیایي شورا کلسټر/ګزرنه رئیس/مرستیال ته وسپاري چې هغوی به اسناد په یوه خوندي ځای کې وساتي.

د لږ تر لږه خدمت معیارونو ته د نمرې ورکولو کارټونه

د کلیوالو سیمو لپاره

لارښوونې:

هغه څوک چې دا فورمه ډکوي:

- د همکارې مؤسسې د ټولنیزو کارکوونکو په ګډون د کلي پراختیایي شورا CDC او د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC مشران.
 - د روغتیا او زده کړو د لږ تر لږه خدمتونو معیار لپاره، هیله ده د زده کړو او روغتیا له شوراګانو سره مشوره وکړئ.
- څو ځلې:** د پروژې په پیل کې د اساسي کړنې په توګه او وروسته په هرو شپږ میاشتو کې یو ځل که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په 100% توګه نه وي ترلاسه شوي.
- که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په 100% توګه په لاس راغلي وي، نو د دې فورمې بیا ځلې ډګولو ته اړتیا نشته. خو که چېرې معیارونو ته په رسېدو کې ستونزې یا ناکامۍ شتون ولري (لکه: د اوبو د زیرمې خرابوالی) نو د کلي پراختیایي شورا CDC/همکاره مؤسسه FP کولای شي فورمه وسپاري تر څو د ستونزې په هکله راپور ورکړي.

تبصرې	هو يا نه په نېټه کړي	د کليوالي سيمو لپاره د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه
	هو/نه	د څښلو پاکو اوبو ته هر اړخیز لاس رسي: د هرې 25 کورنيو لپاره د اوبو يوه سرچينه چې د 24 ساعتونو په موده کې د هر کس لپاره د 25 لیټرو اوبو د چمتو کولو وړتیا ولري.
د لاندې بنسټونو یوټه لاس رسي		
	هو/نه	اساسي برېښنا: د لمر، اوبو، بيو گاز او باد له لارې د هرې کورنۍ لپاره د 100W برېښنا چمتو کول (یوازې په هغه سیمو کې چې هلته د برېښنا شبکې نه رسیږي)
	هو/نه	اساسي سرکونو ته لاس رسي: تر ټولو نږدې د لاسرسي وړ کليوالي اساسي سرک څخه د 2 کیلومترو په واټن (یوازې د لاس رسي وړ سیمو کې)، او
	هو/نه	د اوبو لگولو د ټیټې کچې درلودونکي بنسټیز جوړښت: چې لاندې ډولونه په کېښې شامل دي: سربندونو (د مینځنیو/دریمه درجه ویالو لپاره) د اوبو وېشونکي، د اوبو د کنټرول دروازې، سیفون، د 10,000m3 ظرفیت درلودونکي د اوبو یوه ذخیره، د اوبو لگولو د ټیټې کچې درلودونکي کانال جوړول یا بیا رغول، محافظوي دیوال، گیبوني دیوال، ناوې، سوپر پسیج
د زده کړو اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه – دا برخه د زده کړو له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
	هو/نه	آیا د زده کړې د لږ تر لږه خدمتونو معیارونه په روښانه توګه په ښوونځي کې نښلولو شوي دي؟
	هو/نه	ښوونکو لږ تر لږه د دولسم ټولګي تر کچې زده کړې کړي دي
	هو/نه	زده کوونکي: - له 1 څخه تر 3 ټولګي پورې په اونیزه توګه 24 ساعته زده کړو ته لاس رسي لري. - له 4 څخه تر 6 ټولګي پورې په اونیزه توګه 30 ساعته زده کړو ته لاس رسي لري. - له 7 څخه تر 12 ټولګي پورې په اونیزه توګه 36 ساعته زده کړو ته لاس رسي لري.

د روغتيا اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه – دا برخه د روغتيا له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
	هو/نه	آيا د روغتيا د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په روښانه توگه په روغتيايي مرکز کې نښلول شوي دي؟
	هو/نه	روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستی وي. - په سمه توگه گمارنه کېږي. - د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوي وړاندې کوي او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسنتياوو او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کوي.
	هو/نه	فرعي روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستی وي. - په سمه توگه گمارنه کېږي. - د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زېږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ ډيپېښو موندنې او راجع کول او د واکسيناسيون خدمتونو.
	هو/نه	اساسي روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستی وي. - په سمه توگه گمارنه کېږي. - غیر بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم پاملرنه، د تغذيي اړوند چاري.
		جامع روغتيايي مرکزونه: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستی وي. - په سمه توگه گمارنه کېږي. - له زېږون څخه د مخه، د زېږون پر مهال، له زېږون وروسته او نوو زېږېدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خوندیتوب او تغذيي چاري.

د کليوالي زیربناوو، روغتيا او زده کړو اړوند خدمتونو د ودې لپاره اضافي تبصرې:

د ولسي تړون پروگرام د لږ تر لږه خدمتونو د معيارونو د نمرې ورکول کارتونه د ښاري سيمو لپاره

لارښوونې:

هغه څوک چې دا فورمه پکوي:

- د همکارې مؤسسي د ټولنيزو کارکوونکو په گډون د کلي پراختيايي شورا CDC او د کلي پراختيايي شورا کلسټر CCDC مشران.
 - د روغتيا او زده کړو د لږ تر لږه خدمتونو معيار لپاره، هيله ده د زده کړو او روغتيا له شوراگانو سره مشوره وکړي.
- څو ځلي:** د پروژې په پيل کې د اساسي کړنې په توگه او وروسته په هرو شپږ مياشتو کې يو ځل که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په 100% توگه نه وي تر لاسه شوي.
- که چېرې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په 100% توگه په لاس راغلي وي، نو د دې فورمې بيا ځلي ډگولو ته اړتيا نشته. خو که چېرې معيارونه نه په رسېدو کې ستونزې يا ناکامۍ شتون ولري (لکه: د اوبو د زيرمي خرابوالی) نو د کلي پراختيايي شورا CDC/همکاره مؤسسه FP کولای شي فورمه وسپاري تر څو د ستونزې به هکله راپور ورکړي.

تبصرې	وگورئ چې کوم خدمتونو د تطبيق وړ دي	د ښاري سيمو لپاره د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه
	کوڅو او ويالو ته وده ورکول _____ د څښاک د اوبو برابرول _____ د جامدو فاضله موادو مدیریت _____ کورونو ته نمبر ورکول _____ روښنايي/ بریښنا _____	د کلي پراختيايي شورا په کچه: د يو له لاندې خدمتونو د تمویل په موخه د کلي پراختيايي شورا له لوري تر لاسه شوې مالي وجه:
	دوهمې درجې درلودونکو سرکونو ته وده ورکول او بيا منظم کول _____ د څښلو د اوبو د شبکې برابرول _____ د ښځو او ماشومانو لپاره پارک/تفرېحي سيمه/ د لوبو ميدان _____ د جامدو فاضله موادو مدیریت _____ روښنايي/ بریښنا _____ د ښځو لپاره د معيشت پروژې _____	د گذر په کچه: د يو له لاندې خدمتونو د تمویل په موخه د گذر له لوري تر لاسه شوې مالي وجه:
د زده کړو اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه – دا برخه د زده کړو له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
	هو/نه	آيا د زده کړې د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په روښانه توگه په ښوونځي کې نېټلولو شوي دي؟
	هو/نه	ښوونکو لږ تر لږه د دولسم ټولگي تر کچې زده کړې کړي دي
	هو/نه	زده کوونکي: ▪ له 1 څخه تر 3 ټولگي پورې په اونيزه توگه 24 ساعته زده کړو ته لاس رسې لري. ▪ له 4 څخه تر 6 ټولگي پورې په اونيزه توگه 30 ساعته زده کړو ته لاس رسې لري. ▪ له 7 څخه تر 12 ټولگي پورې په اونيزه توگه 36 ساعته زده کړو ته لاس رسې لري.

د روغتيا اړوند د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه – دا برخه د روغتيا له شورا سره په مشوره بشپړه کړئ		
	هو/نه	آيا د روغتيا د لږ تر لږه خدمتونو معيارونه په روښانه توگه په روغتيايي مرکز کې نښلولو شوي دي؟
	هو/نه	روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستې وي. - په سمه توگه گمارنه کيږي. - د ملاريا، نس ناستي او حادو تنفسي ناروغيو په هکله پوهاوي وړاندي کوي او د يادو ناروغيو د شتون په صورت کې روغتيايي آسنتياوو او روغتيايي زده کړو ته مراجعه کوي.
	هو/نه	فرعي روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستې وي. - په سمه توگه گمارنه کيږي. - د سينه بغل، نس ناستي او ملاريا درملنه، د زيږون پر وخت پاملرنه، دکورنۍ تنظيم، د نري رنځ دپېښو موندنې او راجع کول او د واکسيناسيون خدمتونو.
	هو/نه	اساسي روغتيايي مرکز: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستې وي. - په سمه توگه گمارنه کيږي. - غیر بستري ناروغانو ته پاملرنه، واکسين کول او مور او ماشوم پاملرنه، د تغذيي اړوند چارې.
	هو/نه	جامع روغتيايي مرکزونه: - له 4 بجو څخه تر 8 بجو پورې پرانيستې وي. - په سمه توگه گمارنه کيږي. - له زېږون څخه د مخه، د زېږون پر مهال، له زېږون وروسته او نوو زېږېدلو ماشومانو ته پاملرنه، د خونديتوب او تغذيي چارې.
	هو/نه	خصوصي روغتيايي مرکزونه: - په سمه توگه گمارنه کيږي. - د طبي زبالو د شنډولو په گډون روغتيا ته د پاملرنې/حفظ الصحي له اړتياوو سره سم وي. - په کافي اندازه فضا او خونديتوب وړاندي کړي په ځانگړي توگه د بنځينه ناروغانو لپاره - د ناروغانو د ثبت کتاب ولري
	هو/نه	درملتونونه بايد: - د فعاليت جواز ولري - جواز درلودونکي کمپوډر ولري - په روښانه توگه د دوا قيمت بيان او ټاپه کړي.

د کلیوالي زیربناوو، روغتیا او زده کړو اړوند خدمتونو د ودې لپاره اضافي تبصرې:

د اصلاحی نظریاتو ورکولو ناسته

کله چې د نمرې ورکولو د کارتونو عملي پلي کول بشپړ شول، د اړونده آسانتیا مشر او مهم کارکوونکي، همدارنګه د کلي پراختیايي شورا او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/ګذر رئیس او اداري هیئت او غړي (د هغو کسانو په ګډون چې په اړونده کمیټه کې کار کوي) او د فرعي کمیټې غړي باید یو له بل سره مخامخ ناسته ولري چې د همدې آسانتیا د لږ تر لږه خدمتونو د معیارونو په کتلو سره پیل کېږي، په داسې حال کې چې د اړوندې آسانتیا کارکوونکي به خپل د نمرې ورکول او د کلي پراختیايي شورا یا د کلي پراختیايي شورا کلسټر/ګذر به د خدمتونو د کاروونکو د نمرې ورکول وړاندې کړي. د نمرې په ورکولو کې ورته والي او توپیرونه باید په روښانه توګه په ګوته شي او هر معیار یا د کړنو اندازه چې نمره ورکړل شوې وه باید تر بحث لاندې ونیول شي. په دې کتنه کې، د کمزوري فعالیت د هر معیار په هکله باید خبرې وشي او په هغه ګروپونو کې راوستل شي چې کېدلای شي په آسانتیا کې په نښه شي (لکه د کارکوونکو چلند/سلوک/صفایي، د ساعتونو د ساتلو) او د کړنو هغه کمزوري برخې چې بهرني ملاتړ/مداخلې ته اړتیا لري (لکه د اړتیا وړ درمل کلینیک ته نه رارسېږي، یا د ښوونکو/ډاکټرانو/نرسانو په برخه کې د کارکوونکو کموالی).

د کمزورو اجراتو د هغو کړنو لپاره چې کېدلای شي په داخلي کچه په نښه شي، نو دا ډله (د خدمتونو وړاندې کوونکي او د خدمتونو کاروونکو ټاکل شوي استازي) باید د یوه کاري پلان او د څارنې د میکانیزم په هکله هوکړه وکړي او د دې کاري پلان پلي کولو باوري کړي. د کمزورو اجراتو د هغو معیارونو لپاره چې بهرني مداخلې ته اړتیا لري، د کلي پراختیايي شورا یا د کلي پراختیايي شورا کلسټر/ګذر باید یو راپور چمتو کړي چې د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې/ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروګرام د مدیریت کمیټې ته تر وړاندې کولو وروسته، د اړونده وزارت کارکوونکي (پوهنې یا روغتیا) باید یو کاري پلان جوړ کړي چې له ولسوال سره به شریک شي او دا به په ډاګه کړي چې د کمزورو اجراتو معیار به په څه ډول وده وکړي تر څو د دولت له سپارل شوو وعدو سره سم شي. د کلي پراختیايي شورا کلسټر/ګذر شورا به د اړوند وزارت د کاري پلان یوه کاپي تر لاسه کړي چې د هغې د څارنې او تعقیب مسؤلیت به پرغاړه ولري. که چېرې د اړوند وزارت کارکوونکي په دې هکله بریالي نه شي، نو د موضوع په هکله شکایتونه را مینځ ته کېږي چې په اړه به یې راپور ورکړل شي.

د همکارو مؤسسو د ټولنیزو کارکوونکو مسؤلیتونه

په پیل کې، به ټولنیز کارکوونکي د آسانتیا د کاروونکو په ارزونه، پلان جوړولو او د نمرې ورکولو د کارتونو په پلي کولو، په خپله کاري برخه کې د هرې آسانتیا اړوند د نمرې ورکولو ټولو کارتونو په ټولولو او د تسهیلولو او اصلاحی نظرونو د ثبت کولو په برخه کې مهم رول ولري، تر څو دا تر لاسه کړي چې د نمرې ورکولو د کارتونو عملي کولو په 2 - 3 پړاو پر مهال دا بهیر په ښه توګه ترسره شوی دی (د تبعیض او مداخلې مخنیوي شوی دی) او په پای کې بنیادي شوی دی (د خدمتونو کاروونکي د ارزونې غوښتنه کوي، د کلي پراختیايي شوراګانو او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/ګذرونه د نمرې ورکولو د کارتونو د بهیر په عملي کولو او پرمختګ په څارنه کې اغېزمن پېښې دي).

د شکایتونو حل کول

د شکایتونو حل کول به یو مهم میکانیزم وي تر څو باوري کړي چې په کلیو کې افراد او ډلې داسې وسیلې لري چې د نامناسب تخصیص او پراختیايي مالي مرستو او سرچینو وېش، د نخښه کسانو نفوذ، او همدارنګه کلي ته د ځانګړې شوي مالي مرستې د کارولو په برخه کې د مالي مدیریت او تدارکاتو د بهیرونو موضوعګانې را برسیږه کړي. په لاندې توګه د شکایتونو د حل میکانیزمونه د دې لپاره دي تر څو باوري کړي چې که چېرې د کلیو ټاکل شوي استازي (د کلي پراختیايي شورا او د کلي پراختیايي شوراګانو کلسټر/ګذرونه) مناسب، ځواب ویونکي، رڼي، ګډه ایزې، هراړخیزه، د بېوزلو او ښځو په ګټه کړنې نه تعقیبوي، نو کلي کولای شي خپل غږ اوچت کړي او د حل مناسبې لارې چارې تر لاسه کړي.

د خلکو له لوري راپورته شوي هر شکایت او اندېښنې ته مناسبه پاملرنه د یوه حساب ورکونکي او ځواب ویونکي دولت یو اړین اړخ ګڼل کېږي. د ولسي تړون پروګرام لپاره د شکایتونو د حل میکانیزم (GHM) grievance د اساسي قانون په 50 مه ماده کې د ذکر شوو حقونو پر بنسټ را منځ ته شوی دی.

د اساسي قانون 50 ماده

دولت باید د سالمو ادارو د رامینځ ته کولو اود هیواد په ادراي سی ستم کې د اصلاحاتو راوستلو لپاره اړین اقدامونه ترسره کړي. اداره باید خپلې کړنې په بشپړه بې طرفۍ او د قوانینو له مقرراتو سره مطابق ترسره کړي. د افغانستان وګړي باید د قانون له مقرراتو سره سم له دولتي ادارو څخه معلوماتو ته د لاس رسي حق ولري. دا حق باید هېڅ محدودیت ونلري، یوازې په هغه حالاتو کې استثنا شتون لري چې د نورو کسانو حقونه او یا هم عام امنیت زیانمنوي. د افغانستان وګړي باید د دولت له لوري د وړتیاوو له مخې، له کوم تبعیض پرته د قانون له مقرراتو سره سم استخدام کړي.

پنځه او یایمه ماده (3)

دولت باید لاندې دندې ولري: د عامه نظم او قانون ساتنه او د هر ډول ادراي فساد له منځه وړل. دولت باید د لاندې دندې لري: د عامه نظم او قانون د ساتلو او د هر ډول ادراي فساد له منځه یوسي. شکایتونه کېدلای شي په لاندې کټګوریو ووېشل شي:

1. ټولنیزې شخړې:

ټولنیزې شخړې د ټولنیزو ستونزو لامل کېږي چې لاندې ټکي په کې شامل دي:

- موجوده شخړې (دا ښایي هغه زړې سیالۍ یا شخړې وي چې له پراختیا سره کومه اړیکه نلري).
- د نخبګانو په پام کې نیول (د نخبه کسانو د نفوذ اعمال)
- د سرچینو ناعادلانه وېش / د پریکړې کولو ځواک
- د ټاکنو/ بیا ټاکنو بهیر
- د کلي د پراختیایي پلان جوړولو بهیر: په پراختیایي پلان کې ګوښه شوو او زیانمنونکو کسانو ته لومړیتوب ورکونه نه ده منعکس شوي.

- د ښځو محرومیت یا د هغوی لومړیتوبونو ته ځان نه ورکول

- د کلي پراختیایي شورا/د کلي پراختیایي شورا د کلسټر رونتیا او حساب ورکونه

2. تخنیکي: پروژې یا د کلي پراختیایي شورا CDC /د کلي پراختیایي شورا د کلسټر CCDC او یا هم د قراردادیانو له لوري پلي کېږي. په دواړو صورتونو کې، په لومړي ګام کې، د کلي پراختیایي شورا CDC /د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC د پروژو د څارنې دنده پر غاړه لري. په ورته وخت کې، د ولسي تړون پروګرام انجنیران به همدارنګه د پروژو د عمومي څارنې دنده پر غاړه ولري. د تخنیکي برخې په شکایتونو کې کېدلای شي لاندې ټکي شامل وي:

- (6) د کار په منځ کې د پروژې په وړاندیز کې بدلون
- (1) د پروژې د تخنیکي سروې پر مهال تېروتنې
- (2) د تخمین/اټکل تېروتنې
- (3) د پروژو ناسم ځای
- (7) عادلانه تخصیص
- (4) د رغنیو توکو د کیفیت اړوند موضوعګانې
- (8) د پروژې پلي کول او ساتنه
- (5) د پروژې د کار پرمختګ

3. مالي:

د شکایتونو د حل کولو کارکوونکي او کمېټې به په اړوندو برخو کې یوازې د مالي موضوعګانو لکه فساد، غلا، درغلی او داسې نورو اړوند شکایتونو د حل کولو پروسه تسهیل کړي. وروستۍ پرېکړه او قضاوت د ذکر شویو دفترانو (ص 104) په دندو کې نه راځي.

4. تدارکات:

د ولسي تړون پروګرام د عملیاتي لارښوود پر بنسټ، هغه پروژې چې کېدلای شي د کلي پراختیایي شورا CDC /د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC د غړو له لوري پلي شي، ترجیح ورکول کېږي چې پخپله د دوی په واسطه پلي شي. که داسې نه وي، نو هلته به د داوطلبې پروسه شتون ولري. د تدارکاتو موضوعګانې ښايي عبارت وي له: د تدارکاتي قوانینو او تګلارو نه تعقیبول، د پروژو د اعلانولو بهیر، د وړاندیزونو وېش، د وړاندیزونو د پراتېستلو بهیر، د پروژو د تړون توکي او بهیر، رسیدونه، بانکي ضمانت، د بې کیفیته توکو پېرل او داسې نور.

5. په بهیر کې خنډ

که چېرې کړنې له ټاکلي وخت سره سمې ترسره نه شي کېدلای شي په دې صورت کې شکایتونه را منځ ته شي، د بېلګې په توګه، د کلي پراختیایي شورا CDC /د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC ټاکنې، د پروژو مفهوم (ص 104)، د پروژو پلان جوړول، د پروژو پلي کېدل، د پروژو څارنه او د پروژو تړول.

6. د ځمکې استملاک:

د شکایتونو ننګوونکي او پېچلي ډول بېلابېل لاملونه لري، د ساري په ډول: په لیکلي بڼه د ځمکې د خاوند د هوکړې نه شتون، د څو ورونو ګډ ملکیت چې یو یا څو بې حاضر نه دي او هوکړه یې نه ده کړې، ځنې وختونه د ځمکو خاوندان

هوکره کوي، مگر د دوی د القابو پاني په ترتيب نه دي (ص104). په دې توگه، دا ډول پيښو ته د حقوقي موضوعاتو په توگه په پام کې نيول کېږي او اړتيا لري چې اړوندو ادارو ته راجع شي.

د شکایتونو تعریف:

د وړاندې شوو آسانتیاوو یا خدمتونو، د تر سره شوو کړنو یا کړنو د نه شتون په هکله د نه رضایت یا اندېښنې ښودلو شفاهي یا لیکلي بڼې ته شکایت ویل کېږي چې کېدلای شي د افرادو، ډلو، ادارو یا بنسټونو لخوا ترسره شي.

شکایتونه حتمي دي، خو دا به ښه وي چې په خپله منشاء کې حل شي.

2. د شکایتونو د کمیټو، اسنادو او راپور ورکولو جوړښت/ترکیب

I کچه: د کلي پراختیایي شورا (CDC) په کچه د کلي د شکایتونو د حل کولو کمیټه (CCGC):

هلته به د کلي د شکایتونو د حل کمیټه (CCGC) موجوده وي چې د واحد کلي په کچه به نارضايتي/شکایتونه حل کوي. غړي: ټول 7 غړي (2 د کلي پراختیایي شورا غړي او پاتې نور له نورو کمیټو څخه)

✓ د کلي پراختیایي شورا (CDC) 2 غړي

✓ د کمیټو غړي: د کلي پراختیایي شورا تر پوښښ لاندې له موضوعي کمیټو څخه یو غړي (زده کړي، روغتیا، کرنې، ځوانانو، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا).

د شکایتونو کمیټې لپاره اداري پلاوی به د همدې کمیټې د غړو له لوري وټاکل شي او د کمیټې اعتبار به د کلي پراختیایي شورا د اعتبار له مخې وي. د کلي پراختیایي شورا غړي په اتوماتیک ډول د دې کمیټې اداري پلاوی یا رئیس کېدلای نه شي. د ولسي تړون پروگرام یا نورو پراختیایي پروگرامونو تر پوښښ لاندې د پراختیایي مرستو په هکله هر شکایت باید مستند او ثبت کړل شي. رئیس به د اسنادو د مدیریت مسئول وي او مرستیال به د بهرنیو مرستو اړوند د هرو موضوعگانو د ثبت او مستند کولو مسئولیت پر غاړه ولري.

که چېرې شخړه د کلي پراختیایي شورا CDC تر غړو پورې تړاو ولري، نو د کلي پراختیایي شورا CDC غړي باید له ناستې څخه **excused** (ص105) شي.

د کلي په کچه باید د شکایتونو یو صندوق شتون ولري او دا صندوق باید د شکایتونو د حل کمیټې له خوا په اوښه توگه وکتل شي. د کلي په کچه د شکایتونو د حل کولو کمیټې (CCGC) د ندو لایحه:

- د ثبت په کتاب کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول
- د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
- د شکایت کونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
- تحلیل شوي شکایتونه د نورو اجرائو په موخه د کلي په کچه اړونده کمیټو ته راجع کول
- د شکایتونو تعقیبول (د مهالوېش پر بنسټ)
- شکایت کونکي او د شکایتونو د حل کولو کمیټې (CCGC) ته د پایلې بېرته سپارل

II کچه: د کلي پراختیایي شورا کلسټر (CCDC) په کچه

هلته به د کلي پراختیایي شورا کلسټر (CCDC) په کچه د کلي د شکایتونو د حل کمیټه (CCGC) موجوده وي چې د کلسټر په کچه به شکایتونه حل کوي.

■ غړي: ټول 7 غړي < 2 د پراختیایي شورا د کلسټر غړي او پاتې له نورو کمیټو څخه.

✓ د کلي پراختیایي شورا (CDC) 2 غړي

✓ د کمیټو غړي: د کلي پراختیایي شورا تر پوښښ لاندې له موضوعي کمیټو څخه یو غړي (زده کړو، روغتیا، کرنې،

ځوانانو، د ښځو اقتصادي پیاوړتیا).

اداري پلاوي ته د غړو له لوري رایه ورکول کېږي، کوم یو غړي په اتوماتیک ډول رئیس کېدلای نه شي. مرستیال باید د بهرنیو مرستو اړوند هر څه مستند او ثبت کړي. که چېرې شخړه د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC تر غړو پورې تړاو ولري، نو د کلي پراختیایي شورا کلسټر CCDC د غړو حضور باید له ناستې څخه **excused** (ص106) شي.

د پراختیایي شوراگانو د کلسټر په کچه باید د شکایتونو یو صندوق شتون ولري او دا صندوق باید د پراختیایي شوراگانو د کلسټر غړو له خوا په ورځنۍ توگه وکتل شي.

یادونه: د کلي پراختیایي شورا کلسټر په کچه د شکایتونو د حل کمیټه (CCGC) به په کلسټر کې یوازې خپل شکایتونه او د کلي ساده شکایتونه حل کړي، که چېرې په کلي کې د شکایتونو د حل کمیټې له لارې حل نه شي. ساده شکایتونه عبارت دي له: له پیسو څخه پرته شکایتونه، ځنډونه او داسې نور. په داسې حال کې چې هغه شکایتونه چې د نخبه گانو نفوذ، فساد، درغلي او نورو په کښې شامل وي باید د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمیټې ته وسپارل شي.

د کلي پراختیایي شورا کلسټر په کچه د شکایتونو د حل کمیټې (CCGC) د ندو لایحه

- د ثبت په کتاب کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول

- د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
 - د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
 - تحلیل شوي شکایتونه د نورو اجرائو په موخه د کلسټر په کچه اړونده کمېټې ته راجع کول
 - د شکایتونو تعقیبول (د مهالوېش پر بنسټ)
 - شکایت کوونکي او د پراختیایي شورا کلسټر په کچه د شکایتونو د حل کمېټې (CCGC) ته د پایلې بېرته سپارل
- III کچه:** د ولسوالۍ د شکایتونو د حل دولتي کمېټه (DGCC):

د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمېټې تر پوښښ لاندې به د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل دولتي کمېټه (DGCC) شتون ولري چې د ولسوالۍ په کچه به شکایتونه حل کړي. د DGCC غړي به د ولسوال په مشرۍ د اړوندو ادارو ارتباطي استازي وي. د ولسوالۍ په کچه به د شکایتونو یو صندوق شتون ولري چې د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمېټې د غړو لخوا به په ورځنۍ توګه وکتل شي. د ولسوالۍ د شکایتونو د حل کمېټې (DGCC) د دندو لایحه:

- د راتلونکو شکایتونو تر لاسه کول
- د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول
- په ډېټابېس کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول
- د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمېټې لپاره ارتباطي استازو او اړوندو ادارو ته د ثبت شوو شکایتونو راجع کول
- د بنسټ ارتباطي استازي د شکایتونو د تعقیب او په اړه یې د ولسوالۍ په کچه شکایتونو د حل کمېټې ته نظر/فیډبک ورکولو مسئولیت پر غاړه لري.
- پایله باید د ولسوالۍ د شکایتونو د حل کمېټې (DGCC) په واسطه له شکایت کوونکي سره شریکه او په ډېټابېس کې ثبت کړل شي.

IV کچه: د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټه

د ولایت په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمېټې (PCCMC) تر پوښښ لاندې به د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټه (PGGC) شتون ولري چې د ولایت په کچه به شکایتونه حل کړي. د (PGGC) غړي به د والي په مشرۍ د ټولو دولتي ریاستونو رئیسان، د ولایتي اداري واحد او همکارۍ مؤسسي مدیران وي. د ولایت په کچه به د شکایتونو یو صندوق شتون ولري. نوموړی صندوق به د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټې (PGGC) د غړو لخوا به په ورځنۍ توګه وکتل شي.

د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټې (PGGC) د دندو لایحه:

د ولایتي اداري واحد په کچه:

- د راتلونکو شکایتونو تر لاسه کول.
- د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول.
- د شکایت کوونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول.
- په ډېټابېس کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول او له شکایت کوونکو سره د پایلې شریکول.
- د ولایت په کچه په میاشتني توګه د شکایتونو د حل کمېټې له ټولو غړو سره د ناستي تنظیمول.
- د ناستي د اجنداچمتو کول، د ځای او وخت ټاکل.
- د بحث په موخه د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټې (PGGC) رئیس ته د شکایتونو د لنډیز وړاندې کول.
- د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمېټې لپاره ارتباطي استازو او اړوندو ادارو ته د ثبت شوو شکایتونو راجع کول

د ولایت د شکایتونو د حل کمېټې (PGGC) په کچه:

- د ولایت په کچه د اړونده ادارو ارتباطي استازو ته د ثبت شوو شکایتونو راجع کول
- د اداري ارتباطي استازي د شکایتونو د تعقیب او په اړه یې د ولایت په کچه د شکایتونو د حل کمېټې ته نظر/فیډبک ورکولو مسئولیت پر غاړه لري.
- د نظر ورکولو پایله باید له شکایت کوونکو سره شریکه کړل شي.

V کچه: د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمېټه (CGGC)

د ولسي تړون پروگرام د مدیریت د مرکزي کمېټې (CCCMC) تر پوښښ لاندې به د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمېټه (CGGC) شتون ولري چې یوازي هغه ستونزې به حل کړي چې په ټیټو کچو کې نه شي حل کېدلای. د (CGGC) غړي به د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزیر په مشرۍ، د اړونده وزارتونو نومول شوي کارکوونکي، د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزارت د شکایتونو د حل واحد مشر او همکارو مؤسسو رئیسان وي. د کلیو د بیارغونې او پراختیا

وزارت په انگر کي به د شکایتونو یو صندوق شتون ولري. د ولسي تړون پروگرام د شکایتونو د حل واحد مشر باید نومری صندوق په ورځنی توگه وگوري.

د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمیټي (CGGC) د دندو لایحه: د ولسي تړون پروگرام د شکایتونو د حل واحد په کچه:

- د راتلونکو شکایتونو تر لاسه کول.
 - د ټولو راتلونکو شکایتونو ډلبندي کول.
 - د شکایت کونکو او شکایت د ماهیت په هکله د پوهېدو په موخه د شکایتونو شننه/تحلیل کول.
 - په ډېټابېس کې د راتلونکو شکایتونو ثبت کول او له شکایت کونکو سره د پایلي شریکول.
 - د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمیټي (CGGC) له ټولو غړو سره په درې میاشتني توگه د ناستي تنظیمول.
 - د ناستي د اجنداچمتو کول، د ځای او وخت ټاکل.
 - د بحث په موخه د مرکزي دولت په کچه د شکایتونو د حل کمیټي (CGGC) رئیس ته د شکایتونو د لنډیز وړاندې کول.
 - د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمیټي لپاره ارتباطي استازو او اړوندو ادارو ته د ثبت شوو شکایتونو راجع کول
- د مرکزي دولت د شکایتونو د حل کمیټي (CGGC) په کچه
- په مرکزي کچه د اړونده ادارو ارتباطي استازو ته شکایتونو راجع کول
 - د اداري ارتباطي استازی د شکایتونو د تعقیب او په اړه یې د شکایتونو د حل مرکزي کمیټي ته نظر/فیډبک ورکولو مسؤلیت پر غاړه لري.
 - د نظر ورکولو پایله باید له شکایت کونکو سره شریکه کړل شي.

III. مرحله

څوک کولای شي شکایتونو وسپاري؟

د ولسي تړون پروگرام د هرې برخې په هکله هر څوک بې له کوم محدودیت څخه کولای شي تر څو شکایت وکړي او خپله ناخوښي څرگنده کړي. ناخوښي او شکایتونه د بېلابېلو سرچینو له لارې تر لاسه کېدلای شي چې د شکایتونو د حل د لاندې پنځو پړاوونو له لارې به پروسس شي.

1. پړاو: د شکایتونو د حل میکانیزم (GHM) په هکله پوهاوي

د شکایتونو د حل میکانیزم (GHM) باید د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت، ښاروالیو د معلوماتو په دره، د ناحیې او گذر د خبرتیاوو په دره کې د بروشورونو او پوسترونو له لارې په ښه توگه خپور شي (CDC, CCDC, DCCMC, PCCMC, CCCMC ښاروالۍ، ناحیه او گذر د خبرتیاوو په دره کې). په لنډه توگه، په پراخه کچه د خپلولو په موخه له ټولو لارو څخه باید گټه واخیستل شي.

2. پړاو: د شکایتونو/ناخوښیو تر لاسه کول او ثبت کول

وګړي کولای شي د شکایتونو د یوې معیاري فورمې په ډکولو سره چې د عمومي معلوماتو لکه د شکایت کونکي نوم، ولایت، اوسنی پته، د موضوع په هکله لنډه توضیح، له چا څخه شکایت شوی دی او له شکایت څخه د تمې وړ پایلي درلودونکي ده، خپل شکایت ثبت کړي. (1 ضمیمه به جوړه کړل شي)، چې کېدلای شي په لاندې توگه وسپارل شي:

- د کلي پراختیایي شورا اونیزې ناستې: د کلي په پراختیایي شورا کې د نظر ورکولو/فیډبک په موخه ناستې.
- د شکایتونو صندوقونه: په عمومي توگه د کلي په هره پراختیایي شورا کې اېښودل کېږي، او بل صندوق د کلیو د بیا رغونې او پراختیا په هر ولایتي ریاست او ښاروالۍ، ناحیه، گذر، د کلي پراختیایي شوراګانو په شوراګانو کې اېښودل کېږي.
- لیکونه/فورمې: د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت MRRD، د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکه اداري IDLG، ښاروالۍ، د ښاروالۍ مشورتي بورډ MAB، ناحیې، گذر او د کلي پراختیایي شوراګانو، شوراګانو ته په نېغه او لی کلي بڼه.
- تلفوني کرښه/اریکه: شکایت د ناخوښۍ په شکل کېدلای شي په شفاهي توگه د یوې خانګړې وړتیا تلفوني کرښې له لارې ترسره شي.
- د پروژو کارکوونکي: شکایتونه همدارنګه د ولسي تړون پروگرام، همکارې مؤسسې اونورو په ګډون د پروژې د کارکوونکو له لارې، ثبت کېدلای شي.
- برېښنالیک: هغه شکایت کونکي چې انټرنېټ ته لاس رسې لري کولای شي خپل شکایتونه د برېښنالیک له لارې واستوي.
- وېب پاڼه: د ولسي تړون پروگرام د وېب پاڼې تر پوښښ لاندې به یوه پرلپیکه وېب پاڼه شتون ولري. دلته به د فورمې ډکول اړین وي.
- شخصي لیدنه: د اړتیا په صورت کې، شکایت کونکي کولای شي خپل شکایتونه په فزیکي ډول د کلي په کچه د کلي پراختیایي شورا په جوړښت کې د شخړو د هوارولو کمیټې او ولایت یا مرکز په کچه دفترونو ته وسپاري.

3. **پړاو: د شکایتونو ثبت (د شکایتونو/ناخوښیو ثبت)**
 رارسېدلي شکایتونه باید د شکایتونو د حل په یوه محرم کتاب/دېټابېس () کې په یوې شمېرې، د رارسېدلو د نېټې او وخت په ذکر کولو، د رارسېدو حالت او د شکایت کوونکي نوم او اړیکې له جزئیاتو سره، ثبت شي.

4. **پړاو: بیا کتنه او څېړنه:**
 د بېرني والي پر بنسټ، په هرو 7 ورځو کې یو ځل، د شکایتونو د حل کولو کمیټې غړي د کلي/ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه باید سره وگوري او شکایتونه وڅېړي او د لاندې ټکو پر بنسټ یې د لېږندي کړي:

- 1) شکایت کوونکي/موقعیت
- 2) موضوع
- 3) بېرني توب

شکایت به د پنځو کچو له لارې پروسس شي.

1. د کلي په کچه

▪ تر کومه چې شونې وي شکایتونه باید زر تر زره او پوره زیار سره د کلي پراختیايي شورا په کچه د کلي پراختیايي شورا د غړو او د کلي په کچه د شکایتونو د حل کمیټې له لوري د شخړو د هواري د گډه ایزو وسیلو پر بنسټ حل کړل شي. د شکایتونو د حل یوه معیاري فورمه (2 ضمیمه به رامنځ ته شي) فورمه باید ډکه شي او د همکارۍ مؤسسي د ولسوالۍ/ښاروالي دفتر ته په راپور ورکولو کې شامله کړل شي.

▪ **زمانې چوکاټ:** ثبت شوي شکایتونه باید د **10 کاري ورځو په موده کې** د شکایتونو د حل اړونده کمیټې له لوري حل یا راجع شي او په اړه یې ولایتي ادارې واحد ته راپور ورکړل شي (او په میاشتنۍ توگه د کلي کلستر د شکایتونو د حل کولو کمیټې CCGC ته د نور پروسس په موخه). د اړونده همکارۍ مؤسسي کارکوونکو ته باید یوه کاپي ورکړل شي او خبر کړل شي.

2. د کلي پراختیايي شورا د کلستر په کچه:

▪ د کلي کلستر د شکایتونو د حل کولو کمیټه (CCGC) به د کلستر په کچه هغه شکایتونه حل کړي، چې د کلي د شکایتونو د حل کمیټې په کچه نه شي حل کېدلای.

▪ **زمانې چوکاټ:** ثبت شوي شکایتونه باید د **10 کاري ورځو په موده کې** د شکایتونو د حل اړونده کمیټې له لوري حل یا راجع شي او د نورو مراحلو د طی کولو په اړه په میاشتنۍ توگه د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمیټې DCGC ته راپور وسپارل شي.

3. د ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه

▪ که چېرې موضوع یو څه پېچلې وي نو شکایت به د حل په موخه د ولسوالۍ/ښاروالۍ په کچه د شکایتونو د حل کمیټې او د همکارۍ مؤسسي د ولسوالۍ/ښاروالۍ دفتر ته راجع کړل شي. د شکایتونو د حل یوه معیاري فورمه باید ډکه کړل شي او ولایتي ادارې واحد ته په میاشتنۍ راپور کې شامله کړل شي.

▪ **زمانې چوکاټ:** ثبت شوي شکایتونه باید د 26 کاري ورځو په موده کې د ولسوالۍ/ښاروالۍ/همکارۍ مؤسسي د ولسوالۍ په کچه د شکایتونو د حل اړونده کمیټې (DGCC) له لوري حل یا ورته راجع شي او په اړه یې ولایتي ادارې واحد ته راپور ورکړل شي.

4. د ولایت/ولایتي ادارې واحد/شکایتونو د حل واحد په کچه

▪ که چېرې موضوع عکاني د ولسوالۍ/ښاروالۍ او همکارۍ مؤسسي په کچه او د ولسوالۍ د شکایتونو د حل کمیټې په کچه حل نه شي نو دا موضوع عکاني به د حل په موخه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټې تر پوښښ لاندې د ولایتي ادارې واحد او/یا د شکایتونو د حل واحد د شکایتونو د حل ولایتي کمیټې (PGGC) ته راجع کړل شي او حل به یې کړي.

▪ **زمانې چوکاټ:** ولایتي ادارې واحد/د شکایتونو د حل کولو واحد (PGGC) باید 26 کاري ورځې وخت ولري تر څو ستونزه تحلیل او حل کړي، که چېرې دا ستونزه نه شي حل کېدلای، نو د دې موضوع په هکله به د همغږۍ په غونډه کې خبرې اترې وشي او یوه ډله به وگمارل شي تر په بېرني توگه دا موضوع په نښه کړي او یا یې د نورو مراحلو د طی کولو په موخه د دولت د شکایتونو مرکزي کمیټې (CGGC) ته راجع کړي.

5. د مرکزي دولت د شکایتونو د کمیټې (CGGC) په کچه

د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې (CCCMC) تر پوښښ لاندې به د مرکزي دولت د شکایتونو کمیټه شتون ولري چې یوازې هغه شکایتونه به حل کړي چې په ټیټو کچو کې نه شي حل کېدلای.

5. پړاو: پرېکړه

کله چې وروستی پرېکړه وشي، پایله به په مستقیم ډول د تلیفون او لیکل شوي لیک له لارې او د موضع حساسیت ته په کتو سره به په وېب پاڼه باندې خپره شي چې په دې سره به "معلوماتو ته لاس رسی" تامین شي او په آسانی سره به د عامو خلکو په واک کې وي.

3. له کليو او د کليو کلسټر/گذرونو څخه څخه بهر/ هاخوا د شکایتونو حل کول

الف ◀ DCCMC (یوازي کليوالي سیمې)

د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه به د خپلو درې میاشتنيو غونډو پر مهال د ولسوالۍ په کچه له کارکوونکو سره چې د موضوع د حل لپاره کار کوي د ناهل شوو او بېرنيو شکایتونو پر سر د بحث لپاره فضا را مینځ ته کړي (هغه شکایتونه چې لږ بېرني دي باید په اړه یې اړوندو وزارتونو ته راپور ورکړل شي)، که نه نو دا باید د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت په کمیټه DCCMC کې را برسیږه شي.

د کلي په کچه د شکایتونو فرعي کمیټه به هر هغه موضوع عکاني چې د کلي په کچه نه شي حل کېدلای د کلي کلسټر د شکایتونو فرعي کمیټې ته راجع کړي، چې نوموړې کمیټه به دا موضوع عکاني د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت په کمیټه DCCMC/ NCCMC ناسته کې شریکي کړي یا د په دوه میاشتنيو (هرې دوه میاشتې وروسته) لویو غونډو کې بېرني موضوع عکاني را برسیږه کړي. که چېرې داسې موضوع عکاني شتون ولري چې 2 میاشتې انتظار نه شي کولای او په ځایي کچه نه شي حل کېدلای، د کليو کلسټر/گذر د شکایتونو کمیټې یا د کلي پراختیايي شورا کلسټر/گذر رئیس کولای شي له DCCMC/ NCCMC سره یوه استثنائي غونډه را وبولي.

د ولسوالۍ په کچه د څارنې او ارزونې کارکوونکي به د شکایتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنیران او د همکارې مؤسسي ټولنیز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې د څارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوع عکاني روښانه کړي.

ب ◀ NCCMC - ناحیه (یوازي ښاري سیمې)

د ناحیې په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه به د خپلو دوه میاشتنيو غونډو پر مهال د ناحیې په کچه له کارکوونکو سره چې د موضوع د حل لپاره کار کوي د ناهل شوو او بېرنيو شکایتونو پر سر د بحث لپاره فضا را مینځ ته کړي (هغه شکایتونه چې لږ بېرني دي باید په اړه یې اړوندو وزارتونو ته راپور ورکړل شي)، که نه نو دا باید د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت په کمیټه MCCMC کې را برسیږه شي.

د کلي په کچه د شکایتونو فرعي کمیټه به هر هغه موضوع عکاني چې د کلي په کچه نه شي حل کېدلای د کلسټر/گذر د شکایتونو فرعي کمیټې ته راجع کړي، چې نوموړې کمیټه به دا موضوع عکاني د DCCMC/ MCCMC په ناستو کې د اړوندو وزارتونو له کارکوونکو سره شریکي کړي یا بېرني موضوع عکاني په میاشتني (هرې دوه میاشتې) توګه په لویو غونډو کې مطرح کړي.

که چېرې داسې موضوع عکاني شتون ولري چې 2 میاشتې انتظار نه شي کولای او په ځایي کچه نه شي حل کېدلای، د کليو کلسټر/گذر د شکایتونو کمیټې یا د کلي پراختیايي شورا کلسټر/گذر رئیس کولای شي له DCCMC/ NCCMC سره یوه استثنائي غونډه را وبولي.

د ولسوالۍ په کچه د څارنې او ارزونې کارکوونکي به د شکایتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنیران او د همکارې مؤسسي ټولنیز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې د څارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوع عکاني روښانه کړي.

د گذر تر پوښ لاندې د انفرادي کليو د شکایتونو فرعي کمیټې به د شکایتونو اړوند خپل راپورونه د گذر د شکایتونو کمیټې ته وسپاري چې دا کمیټه به د حل شوو شکایتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناهل شوي شکایتونه د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې ته د لا حل په موخه وسپاري.

که چېرې یو شکایت بېرني وي، د گذر اړوند د شکایتونو کمیټې رئیس ښايي په نېغه توګه MCCMC ته له مقدمې پرته راپور ورکړي او اړتیا نشته تر څو دوه میاشتنيو ناستو ته انتظار وایستل شي.

د ولسوالۍ په کچه د څارنې او ارزونې کارکوونکي به د شکایتونو په هکله د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې ګډون وکړي او انجنیران او د همکارې مؤسسي ټولنیز کارکوونکي به د ولسوالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې DCCMC په ناستو کې د څارونکو په توګه ګډون وکړي او که له دوی څخه غوښتنه وشي نو کولای شي مهمې موضوع عکاني روښانه کړي.

د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه MCCMC به د حل شوو شکایتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناهل شوي شکایتونه د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې ته د لا حل په موخه وسپاري.

ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه MCCMC به د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې MCCMC ته په درې میاشتني (هر درې میاشتې وروسته) توګه راپور ورکړي او د هرې ناهل شوې موضوع په هکله کېدلای شي خبرې اترې وشي.

که چېرې یو شکایت بېرني وي، د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټه MCCMC کولای شي د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې MCCMC ته له مقدمې پرته راپور ورکړي او اړتیا نشته تر څو دوه میاشتنيو ناستو ته انتظار وایستل شي.

د ولسوالۍ په کچه د څارنې او ارزونې کارکوونکي به د شکایتونو په اړه د ولایتي ادارې واحد PMU / د ښاروالۍ په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت کمیټې MCCMC په غونډو کې ګډون وکړي.

4. د ولسوالي او ښاروالي په کچه د ولسي تړون پروگرام د مدیریت له کمیټې څخه بهر / هاخوا د شکایتونو حل کول د ټولو حل شوو شکایتونو راپور (د مستند کولو په موخه) او ناهل شوي شکایتونه د حل په موخه به د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټې (PCCMC) ته وسپارل شي. که چېرې DCCMC او MCCMC کوم بېرني شکایت تر لاسه کړي چې بېرني حل ته اړتیا لري، خو د ولسوالي/ښاروالي په کچه د حل کېدو وړ نه وي، باید په هکله یې له ځنډ پرته راپور ورکړل شي او د ولسي تړون پروگرام د مدیریت له ولایتي کمیټې (PCCMC) سره به یوه نا پلان شوې ناسته تر سره شي.

5. د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډله (مرکز) د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) به په نوبتي/دوره اي توګه د مالي وزارت، د کلیو د بیا رغونې او پراختیا وزارت، د سیمه ایزو ارګانونو خپلواکي ادارې، د کرنې، عامې روغتیا او پوهنې وزارتونو له لوري رهبري شي. د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټه (PCCMC) به د حل شوو شکایتونو راپورونه (د مستند کولو په موخه) او ناهل شوي شکایتونه د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) ته د لا حل په موخه وسپاري. که چېرې بېرني وي نو د ولسي تړون پروگرام د مدیریت ولایتي کمیټه (PCCMC) کولای شي په نېغه توګه له مقدمې پرته د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډلې (CC TWG) ته راپور ورکړي. د ولسي تړون پروگرام تخنیکي کاري ډله (CC TWG) د پروگرام د پلي کولو په لومړي پړاو کې هرې دوه انۍ وروسته غونډه تر سره کوي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library